

క్రియేటివ్

హిందీ స్వీకింగ్ కోర్స్

(తెలుగు తెలిసినవారు సులువుగా హిందీ
మాట్లాడటానికి కావలసిన అన్ని అంశాలను
నూతన పంథాలో రూపొందించబడినది.)

By
N. Rajesh Rakhde
G. Kanaka Durga

క్రియేటివ్

హిందీ స్పీకింగ్ కోర్స్

by
N. Rajesh Rakhde
G. Kananka Durga

© Publishers

2004

Rs. 60/-

మద్రాబుక్స్

బెంగళూరు రోడ్,

బిజయవోడ - 520 002

విషయసూచిక

పర్ణమాల గురించి కాస్త.....	3
ద్వితవాక్షర : ద్విత్వాక్షరములు	7
हिन्दी संख्याएं - హిందీ అంకాలు	8
परिचय भाग प्रश्न	9
अभिवादन	13
अनुरोध	15
आज्ञायेँ	18
सरल पंक्ति	21
बारहखड़ी గుణింతము	26
हिन्दी शब्दों का उच्चारण హిందీ పదముల ఉచ్చారణ	28
वाक्य - వాక్యములు	30
विधिवाचक - విధివాచక రూపములు	33
क्रोध - కోపమును తెలుపు మాటలు	35
होटल में - హోటలులో	39
भिन्न - భిన్నములు	42
व्यापार संबंध - వ్యాపారమునకు సంబంధించిన	43
प्रयाण संबंध - ప్రయాణ సంబంధమైన	45
व्याकरणము - ఉపయోగకరమగు శబ్దములు	51-209
వర్గీకృత పదకోశము	210

Create Hindi speaking course

by N. RAJESH RAKHDE G. KANAKA DURGA

Published by

MUDRA BOOKS

Gogavari street, Arundelpet,
Elururoad, Vijayawada - 530 002
Ph : 0866 - 5527484

Rs. 60/-

వర్ణమాల గురించి కాస్త...

హిందీభాష 46 అక్షరములు కలిగి ఉన్నది. అందు అచ్చులు 13 అయితే హల్లులు 33. తెలుగు భాషలో వున్న ఋ, ఎ, ఓ, అక్షరములు హిందీలో లేవు. తెలుగులో పూర్ణానుస్వారము (0) అర్ధానుస్వారము (c) విసర్గము (:) అక్షరములను కుడివైపున వ్రాయబడును. హిందీ భాషలో పూర్ణానుస్వారము బిందువు (.) రూపంలో అక్షరముల పైన వ్రాయబడును. అర్ధానుస్వారము కూడా అక్షర మాల పైన (.) వ్రాయబడును. విసర్గము మాత్రము తెలుగులో వలెనే అక్షరములకు కుడివైపున వ్రాయ బడును. హిందీ భాషలో క, ఖ, అను అక్షరములు లేవు. అయితే యితర భాషలలోని క్ శబ్దములు వ్రాయవలసినపుడు, పలుకవలసినపుడు సౌల భ్యము కొరకు ఱ ఆకారంలో వ్రాయుచున్నారు. ఙ, ఞ, ణ అనునవి సంయుక్తాక్షరములు

क + ष = क्ष, त + र = त्र, ज् + ञ
= झ. अ, आ, इ, ए, ञ, श, ष

అను అక్షరములు హిందీలో రెండు రకములుగా
వ్రాయబడుచున్నవి. మీకు అక్షరాలు నేర్చుకోవడం
వస్తే చాలు.

అచ్చులు

अ	-	అ	ऐ	-	ఐ
आ	-	ఆ	ओ	-	ఓ
इ	-	ఇ	औ	-	ఔ
ई	-	ఈ	अं	-	అం
उ	-	ఉ	अः	-	అః
ऊ	-	ఊ			
ऋ	-	ఋ			
ए	-	ఎ			

పై అక్షరాలను చూచినట్లయితే మన
తెలుగులో ఉన్నటువంటి కొన్ని అక్షరాలు
లేవు. అవి 'ఋ, ఌ, ఋ, ఌ' వీటి యొక్క ఉచ్చారణ
పచ్చిన వ్రదేశములలో కూడా సంబంధిత
అక్షరములనే రెండు విధాలుగా ఉప
యోగించడం జరుగుతుంది.

హల్లులు

క	ఖ	గ	ఘ	ఙ	క	ఖ	గ	घ	ङ
చ	ఛ	జ	ఝ	ఞ	च	छ	ज	झ	ञ
ట	ఠ	డ	ఢ	ణ	ट	ठ	ड	ढ	ण
త	థ	ద	ధ	న	त	थ	द	ध	न
ప	ఫ	బ	భ	మ	प	फ	ब	भ	म
య	ర	ల	व	శ	य	र	ल	व	श
స	ష	హ	क्ष	त्र	स	ष	ह	क्ष	त्र
			ञ						

ఇక్కడ తెలిపిన అక్షరములే కాకుండా వాడుకలో లేని అక్షరములు ఉన్నాయి. అవి ఊ, ఙ వీటికి హల్లుల్లో స్థానం ఉంది. హిందీలో ఈ అక్షరములకు వేరుగా ఉచ్చారణలు ఉంటాయి.

సంయుక్తాక్షర : సంయుక్తాక్షరములు

కొన్ని ముఖ్య నియమములు :

1. త, మ, న, వ వంటి అక్షరములు నిలుపు గీతను తీసివేసిన అది, సగము మాత్రము ఉచ్చరింపబడిన ఒత్తులుగా మారును. ఉదా : त्याग, म्यान, न्याय, व्याकरण.
2. ఖ, స, శ, ణ వంటి అక్షరములకు కుడివైపున వున్న గీత తీసివేయవలెను. ఉదా : ख्याल, स्याही, श्यामसुंदर, कण्व मुनि
3. డ, ఠ, ఠ, ల వంటి అక్షరములను ఒకదానికొకదాని దురియొకటి వ్రాయవలెను. ఉదా : उल्ला, मट्टा, चिट्ठी, लड्डू

4. నిలువు గీత లేని హల్లులను సంయుక్తాక్షరములుగా వ్రాయునప్పుడు ఒకదాని ప్రక్కన మరియొకటి వ్రాయు పద్ధతి ప్రస్తుతము బహుశ ప్రచారములో వున్నది. యిందులో ముందున్న అక్షరము క్రింద చిన్నగీత గీయవలెను. దానిని సగము మాత్రమే ఉచ్చరించి, తర్వాతి అక్షరమును పూర్తిగా ఉచ్చరింపవలెను.
 उदा : लङ्ङ - लङ्ङा पद्मावति - పద్మావతి
5. మూడు అక్షరములు కలియునప్పుడు మొదటి రెండు అక్షరములు సగము వ్రాసి, సగమే ఉచ్చరింపవలెను. చివరి అక్షరము పూర్తిగా వ్రాసి పూర్తిగా ఉచ్చరింపవలెను. उदा : खास्य, अगस्य
6. 'త్ర' అను అక్షరమును రెండు విధములుగా వ్రాయవచ్చును.
 उदा : पत्र, इत्र, रात्रि, सूत्र, पुत्र
7. "శ్ర" అను అక్షరమును ఈ క్రింది విధముగా వ్రాయవలెను.
 उदा : श्रम, श्रीराम, श्रीगणेश, श्रवण, श्रीकृष्ण
8. నిలువుగీతలేని ट, ठ, ड, ढ అను అక్షరములకు క్రావడి ఈ క్రింది విధముగా వ్రాయవలెను. उदा : द्रामा, ड्रामा, ट्रक्टर, ओढ़, राष्ट्र, ट्रेन
9. పదములో హల్లుల తర్వాత ఉచ్చరింపబడు దానిని క్రావడి (क्रम, प्रेम, आम्र) అనియు హల్లులకు ముందే ఉచ్చరింపబడు దానిని రేఫము (धर्म, कर्म, कर्ण) అనియు అందురు. క్రావడిని అక్షరము క్రింద, రేఫమును అక్షరముపైన వ్రాయుదురు.

కొన్ని భిన్నమైన సంయుక్తాక్షరములు :

क + ष = क्ष - క్ష	श + र = श्र - శ్ర
त + र = त्र - త్ర	ज + ज = ज्ञ - జ్ఞ
क् + य = क्य - క్య	क् + व = क्व - క్వ
त् + स = त्स - త్స	न् + म = न्म - న్మ

कुछ उदाहरण :

चक्र	-	చక్ర	ताम्र	-	తామ్ర
रात्रि	-	రాత్రి	पुत्र	-	పుత్ర
उम्र	-	ఉమ్	सत्य	-	సత్య
प्यार	-	ప్యార్	क्या	-	క్యా

ద్వార	-	ద్వార్	మ్యాన	-	మ్యాన్
ధ्यान	-	ధ్యాన్	న్యాయ	-	న్యాయ్
జ్వర	-	జ్వర్	స్యాహీ	-	స్యాహీ
ప్రార్థనా	-	ప్రార్థనా	వ్యవస్థా	-	వ్యవస్థా
సువర్ణ	-	సువర్ణ్	కర్ణ	-	కర్ణ్
పూర్వజన్మ	-	పూర్వజన్మ్	స్వర్గ	-	స్వర్గ్
పార్వతీ	-	పార్వతి	వ్యాపార	-	వ్యాపార్
విఖ్యాత	-	విఖ్యాత్	రఫతార	-	రఫతార్
విద్యార్థి	-	విద్యార్థీ	గయారహ	-	గయారహ్
उल्लू	-	ఉల్లు	अच्छा	-	అచ్చా
अष्ट	-	అష్ట్	कृपा	-	కృపా

హిందీలో అనుస్వారములు (c అరసున్నా) రెండు విధములు

అవి : (◌), (◌◌)

ఉదా : मैं - మైc, अंत - అcత్

आँख - ఆcఖ్, हूँ - హూc

दिवत्वाक्षर : द्विच्वाक्षरములు

ఒక హల్లుకు అదే హల్లు జోడించినపుడు ఏర్పడు అక్షరమును ద్విచ్ఛాక్షరము అందురు. ద్విచ్ఛాక్షరములు ఎలా ఏర్పడుతాయో చూడండి.

क	+	क	=	क्क	म	+	म	=	म्म
च	+	च	=	च्च	य	+	य	=	य्य
ट	+	ट	=	ट्ट	प	+	प	=	प्प
थ	+	थ	=	त्थ	ल	+	ल	=	ल्ल
न	+	न	=	न्न	र	+	र	=	र्र

उदा : अम्मा अय्यर अब्बा अब्वल अप्पाराव मक्का
 खुग्गा बच्चा खद्दर खुर्रम गुस्सा
 अल्लाह मट्टा अड्डा उत्तर अनन

हिन्दी संख्याएं - हिंदी अंकें

1	-	१	2	-	२
3	-	३	4	-	४
5	-	५	6	-	६
7	-	७	8	-	८
9	-	९	10	-	१०
20	-	२०	30	-	३०
40	-	४०	50	-	५०
60	-	६०	70	-	७०
80	-	८०	90	-	९०
100	-	१००			
एक	(एक)		ఒకటి		(అొకటి)
सवा एक	(सवा एक)		ఒకటింబావు		(అొకటింబావు)
डेढ़	(देढ़)		ఒకటిన్నర		(అొకటిన్నర)
पौने दो	(पौने दो)		పావు తక్కువ రెండు (పావు తక్కువ రెండు)		(పావు తక్కువ రెండు)
दो	(दो)		రెండు		(రెండు)
सवा दो	(सवा दो)		రెండుంబావు		(రెండుంబావు)
ढाई	(ढाई)		రెండున్నర		(రెండున్నర)
अढाई पौने तीन	(अढाई पौने तीन)		పావు తక్కువ మూడు (పావు తక్కువ మూడు)		(పావు తక్కువ మూడు)
तीन	(तीन)		మూడు		(మూడు)
पाव	(पाव)		పావు		(పావు)
आधा	(आधा)		అర్థ		(అర్థ)

హిందీ భాషను నేర్చుకోవటానికి ముందుగా అక్షరాలు నేర్చుకోవటం తప్పనిసరి. ఈ భాష నందు వ్యాకరణము ఇంగ్లీషు భాష అంత ఎక్కువగా ఉండదు. అలాగే మహా కష్టంగాను ఉండదు. మీరు వీటన్నింటికంటే మేము ఇచ్చే సంభాషణలు వాక్యాలయందే ఎక్కువ శ్రద్ధను చూపించడం వలన ఈ భాషను నేర్చుకోవటం చాలా సులభమవుతుంది. కాబట్టి ఇక మీరు ఇక్కడి నుండి వాక్యాలను ఏ విధంగా ప్రయోగించాలి అన్న దాని మీద దృష్టిని ఎక్కువగా కేంద్రీకరించండి.

మీకు నిత్య జీవితమునందు ఉపయోగపడే కొన్ని అంశాలను
 గుర్తుచేస్తున్నాము. వీటిని మీరు బాగా అభ్యసించి మీ భాషా పాండిత్యాన్ని
 పెంపొందించుకోండి. ఆల్ ది బెస్ట్.

परिचय भाग 1 प्रश्न

నిత్య జీవన విధానంలో ఎవరు ఎవరిని ప్రశ్నించ
 కుండా ఉండగలరా? మీ మాటకే వద్దాం. మీరు
 పొద్దున లేచిన దగ్గర నుంచి మీ అమ్మను ఎన్ని
 ప్రశ్నలు వేస్తారు? అమ్మ నా బ్రష్ ఎక్కడా? అమ్మా నా టై ఎక్కడ? అమ్మా నా
 టిఫిన్ రెడీ అయిందా? మరి ఇంతటి ప్రాధాన్యం ఉన్న ప్రశ్నలను తెలుసుకోకుండా
 ముందుకు వెళ్ళిపోవడం తగునా! కాబట్టి ముందుగా మీకు ఇక్కడ సహజంగా
 ఎదురయ్యే ప్రశ్నలు ఇస్తున్నాము.

అమె ఎవరు?

मैंमे एवर

మీరు ఏమి చెయ్యగలరు?

मीरु एमि चैय्यगलरु?

మీరు ఏమి చెయ్యగలరు?

मीरु एमि चैय्यगलरु?

మీరు ఏం చేస్తున్నారు?

मीरु एं चैस्तुन्नारु?

అల్పాహారము సిద్ధమయిందా?

आल्पाहारमु सिध्दमइंदा?

మనము ఆమెను పిలవాలా?

मनमु आमेनु पिलवाला?

మీకు ఏమి అర్థమయింది?

मीकु एमि अर्थमइंदि?

అతను మీతో ఏం చెప్పాడు?

अतनु मीतो एं चैप्पाडु ?

यह कौन थी?

यह कौन थी?

అవ్ క్యా కర్ సక్తే హై?

आप क्या कर सकते हैं?

అవ్ క్యా కర్ సక్తే హై?

आप क्या करसकते हैं?

అవ్ క్యా కర్ రహే హై?

आप क्या कर रहे हैं?

అల్పాహార తయారీ హువా?

अल्पाहार तयार हुवा?

క్యా హమ్ ఉసే బులనా హై?

क्या हम उसे बुलाना हैं?

అవ్ కో క్యా సమర్పూ హుయీ?

आपको क्या समझ हुई?

ఉసనే అవ్ సే క్యా కహా?

उसने आपसे क्या कहा ?

ఇది తప్పనిసరిగా కావాలా?
 इदि तप्पनिसरिगा कावाला ?
 అతనిని పిలవనా ?
 अतनिनि पिलवना ?
 మీకు పెళ్ళయ్యిందా ?
 मीकु पेळ्ळय्यिंदा ?
 మీరు ఎక్కడ ఉంటారు?
 मीरु एककड उंटారు ?
 మీరు ఎక్కడి నుండి వస్తారు?
 मीरु एककडि नुंडि वस्तారు ?
 మీరు సిద్ధంగా ఉన్నారా?
 मीरु सिध्दंगा उन्नारा ?
 మీరు ఇక్కడికి రాగలరా?
 मीरु इक्कडिकि रागलरा ?
 మనం సినిమాకు వెళ్తామా?
 मनं सिनिमाकु वेलतामा ?
 ఇక్కడ ఏం జరుగుతోంది?
 ईक्कड एं जरुगुతోంది ?
 ఏమిటి, ఇది నిజమేనా ?
 एमिदि, इदि निजमेना ?
 అతను ఏం చేస్తుంటాడు ?
 अतनु एं चेస్తుंడాडु ?
 మీరు ఏం చెప్పదలచుకున్నారు?
 मीरु एं चेप्पदलचुकुన్నారు ?
 దీనికి ఉపాయం ఏమిటి ?
 दीनिकि उपायं एमिदि ?
 నేను ఏమి చేయను?
 नेनु एमि चयनु ?

క్యా యహ్ అవశ్యక్ హై?
 क्या यह अवश्यक है ?
 ఉసే బులావుం?
 उसे बुलाऊं ?
 క్యా ఆప్ వివాహిత్ హై?
 क्या आप विवाहित हैं ?
 ఆప్ కహాం రహతే హై?
 आप कहाँ रहते है ?
 ఆప్ కహాం సే ఆతే హై?
 आप कहाँ से आते हैं ?
 క్యా తుమ్ తయార్ హెహా?
 क्या तुम तैय्यार हो ?
 తుమ్ యహాం ఆసక్తే హెహా?
 तुम यहाँ आसकते हो ?
 క్యా హమ్ సినేమాకో జాతే హై?
 क्या हम सिनेमा को जाते हैं ?
 యహాం క్యా హో రహా హై?
 यहाँ क्या हो रहा है ?
 క్యా యహ్ సచ్ హై ?
 क्या यह सच है ?
 వహ్ క్యా కర్తా హై?
 वह क्या करता है ?
 ఆప్ క్యా కహానా చాహతే హై?
 आप क्या कहना चाहते हैं ?
 ఇస్కా క్యా ఉపాయ్ హై ?
 इसका क्या उपाय है ?
 మైం క్యా కరూం ?
 मैं क्या करूँ ?

నీకు ఈయన తెలుసా?
 నీకు ఇయన తెలుసా?
 సువ్వు ఎక్కడికి వెళుతున్నావు?
 గ్వువు ఎక్కడికి వెళుతున్నావు?
 మీ నిర్ణయం ఏమిటి?
 మీ నిర్ణయం ఏమిటి?
 సువ్వు ఎప్పుడు వస్తావు?
 గ్వువు ఎప్పుడు వస్తావు?
 మీ అభిప్రాయం ఏమిటి?
 మీ అభిప్రాయం ఏమిటి?
 వాళ్ళు ఎవరు?
 వాళ్ళు ఎవరు?
 మీ పరీక్షలు ఎప్పుటినుంచి?
 మీ పరీక్షలు ఎప్పుటినుంచి?
 సువ్వు నాతో వస్తావా?
 గ్వువు నాతో వస్తావా?
 సువ్వు బాగున్నావా?
 గ్వువు బాగున్నావా?
 సువ్వు ఎక్కడి నుండి వస్తున్నావు?
 గ్వువు ఎక్కడి నుండి వస్తున్నావు?
 సువ్వు స్నానం చేశావా?
 గ్వువు స్నానం చేశావా?
 సువ్వు బడికి వెళ్ళావా?
 గ్వువు బడికి వెళ్ళావా?
 సువ్వు ఇక్కడికి వస్తుందా?
 గ్వువు ఇక్కడికి వస్తుందా?

తుమ్కో యే ఆదమీ మాలూమ్ హై?
 తుమ్కో యే ఆదమీ మాలూమ్ హై?
 తుమ్ కహోఁ జా రహే హో?
 తుమ్ కహోఁ జా రహే హో?
 ఆప్కా క్యా నిర్ణయ్ హైఁ?
 ఆప్కా క్యా నిర్ణయ్ హైఁ?
 ఆప్కా క్యా నిర్ణయ్ హైఁ?
 ఆప్కా క్యా నిర్ణయ్ హైఁ?
 తుమ్ కబ్ ఆవోగే?
 తుమ్ కబ్ ఆవోగే?
 తుమ్ కబ్ ఆవోగే?
 తుమ్ కబ్ ఆవోగే?
 ఆప్కా క్యా రాయ్ హైఁ?
 ఆప్కా క్యా రాయ్ హైఁ?
 ఆప్కా క్యా రాయ్ హైఁ?
 ఆప్కా క్యా రాయ్ హైఁ?
 వో లోగ్ కౌన్ హైఁ?
 వో లోగ్ కౌన్ హైఁ?
 తుమ్హారీ పరీక్షాయేం కబ్సే?
 తుమ్హారీ పరీక్షాయేం కబ్సే?
 తుమ్హారీ పరీక్షాయేం కబ్సే?
 తుమ్హారీ పరీక్షాయేం కబ్సే?
 తుమ్ మేరే సాత్ ఆవోగే?
 తుమ్ మేరే సాత్ ఆవోగే?
 తుమ్ మేరే సాత్ ఆవోగే?
 తుమ్ మేరే సాత్ ఆవోగే?
 క్యా తుమ్ రీక్ హో?
 క్యా తుమ్ రీక్ హో?
 క్యా తుమ్ రీక్ హో?
 క్యా తుమ్ రీక్ హో?
 తుమ్ కహోఁ సే ఆ రహే హో?
 తుమ్ కహోఁ సే ఆ రహే హో?
 తుమ్ కహోఁ సే ఆ రహే హో?
 తుమ్ కహోఁ సే ఆ రహే హో?
 క్యా తుమ్ నహాయా?
 క్యా తుమ్ నహాయా?
 క్యా తుమ్ నహాయా?
 క్యా తుమ్ నహాయా?
 క్యా తుమ్ స్కూల్కో గయా?
 క్యా తుమ్ స్కూల్కో గయా?
 క్యా తుమ్ స్కూల్కో గయా?
 క్యా తుమ్ స్కూల్కో గయా?
 క్యా వో యహోఁ ఆయేగే?
 క్యా వో యహోఁ ఆయేగే?
 క్యా వో యహోఁ ఆయేగే?
 క్యా వో యహోఁ ఆయేగే?

నీ గురించి ఆమె అభిప్రాయం ఏమిటి?	తుమ్హారే బారే మేం ఉస్కా క్యా రాయ్ హై?
నీ గురించి ఆమె అభిప్రాయం ఏమిటి?	తుమ్హారే బారేమె उसका क्या राय है?
మనల్ని ఎవరు కాపాడతారు?	కౌన్ హమే बचायेगा?
मनलिन एवरु कापाडतारु।	कौन हमें बचायेगा?
ఈ రోజు ఎవరు వస్తున్నారు?	అజ్ కౌన్ ఆ రహా హై?
ई रोजु एवरु वस्तुनारु?	आज कौन आ रहा है?
ఆమెను నువ్వు ఇష్టపడుతున్నావా?	క్యా తుమ్ ఉసే पसन्द करते हो?
आमेनु नुव्वु इष्टपडुतुन्नावा?	क्या तुम उसे पसंद करते हो?
టీవీ లో ఏం వస్తున్నది?	టీవీ మే క్యా ఆ రహీ హై?
टीवि लो एं वस्तुनदि?	टीवी में क्या आ रही है?
ఆమె ఇక్కడ ఉంటుందా?	క్యా వహ్ యహాం రహ్ సక్తీ హై?
आमे इक्कड उंटुंदा?	क्या वह यहाँ रह सकती है?
మీరు అన్నం తింటారా?	అప్ ఖానా ఖాతే హై?
मीरु अन्नं तितारु?	आप खाना खाते हैं?
మీ దగ్గర జవాబు ఉందా?	క్యా అప్ కే పాస్ ఉత్తర్ హై?
मी दगगर जवाबू उंदा?	क्या आपके पास उत्तर हैं?
ఆమె నీకు తెలిసి ఉండవచ్చును.	తుమ్కో వహ్ మాలుమ్ హాగీ.
आमे नीकु తెలిసి ఉండవచ్చును।	तुमको वह मालूम होगी।
ఇప్పుడు మనం ఏం చేద్దాం?	అబ్ హమ్ క్యా కరేంగే?
ईप्पुडु मनं एं चेद्दां?	अब हम क्या करेंगे?
మీరు ఎవరితో వెళుతున్నారు?	అప్ కిసకే సాత్ జాతే హై?
मीरु एवरितो वेळुतुनारु?	आप किसके सात जाते हैं?
మీతో పాటు ఎవరు వస్తున్నారు?	అప్ కే సాత్ కౌన్ ఆ రహా హై?
मीतोपाटु एवरु वस्तुनारु?	आपके सात कौन आ रहे हैं?
మీరు వారిని నమ్ముతున్నారా?	క్యా అప్ ఉస్కో యకీన్ కరతే హై?
मीरु वारिनि नम्मुतुनारु?	क्या आप उनको यकीन करते हैं?

2 పరిచయ భాగ అభివాదన

మీ ఇంటికి బంధువులు వచ్చారు. మీరు ఎలా వారిని ఇంటిలోనికి ఆహ్వానిస్తారు? అలాగే మీరు మీ బంధువుల ఇంటికి వెళ్ళారు. వారు మిమ్మల్ని ఏమని ప్రశ్నిస్తారు? 'ఎప్పుడు వచ్చారు?, బాగున్నారా?'.... ఇలా వీటిని కుశల ప్రశ్నలు అంటారు. అలాగే ఎవరినయినా కలుసుకున్నప్పుడు మీకు సంతోషం కలిగి దానిని ప్రకటిస్తే..., ఇలాంటివన్నింటిని అభినందన వాక్యములు అంటారు. ఇటువంటి వాక్యములు మన జీవితంలో భాగంగా ఉంటాయి. మరి వాటిని కూడా తెలుసుకుని నేర్చుకోండి.

మీరు బాగున్నారా?

मीरू बगुन्नारा?

మీరు ఎప్పుడు వచ్చారు?

मीरू एप्पुडु वच्चारू?

మిమ్మల్ని కలుసుకున్నందుకు సంతోషంగా ఉంది.

मिम्मल्लि कलसुकुनंदुकु संतोषंगा उंदि।

రండి. కూర్చోండి.

రండి కూర్చోండి

ఏం తీసుకుంటారు?

एं तीसुकुंटారు?

మిమ్మల్ని చూసి చాలా రోజులయింది.

मिम्मल्लि चूसि चाला रोजुलइंदि।

మీరు విశ్రమించండి.

मीरू विश्रमिंचंडि।

కృతజ్ఞతలు, నేను క్షేమమే.

कृतज्ञतलु, नेनु क्षेममे।

మీతో మాట్లాడటం సంతోషంగా ఉంది.

मीतो माट्लाडटं संतोषंगा उंदि।

క్యా ఆప్ అచ్చే హైఁ?

क्या आप अच्छे हैं?

ఆప్ కబ్ అయే హైఁ?

आप कब आये हैं?

ఆప్ సే మిల్ కర్ ఖుషీ హుయీ.

आपसे मिलकर खुशि हुई।

ఆయియే. బైరియే.

आइये, बैठिये।

ఆప్ క్యా లేతే హైఁ?

आप क्या लेते हैं?

ఆప్ సే మిలే హుయే బొహాత్ దిన్ హో గయే.

आपसे मिलेहुये बोहोत दिन होगये।

ఆప్ విశ్రామ్ కీజియే.

आप विश्राम कीजिये।

ధన్యవాద్, మైఁ రిక్ హూఁ.

धन्यवाद, मैं ठीक हूँ।

ఆప్ సే బాత్ కర్నా ముయే ఖుషి హై.

आपसे बात करना मुझे खुशि है।

మీరు చాలా మారిపోయారు.

మీరు చాలా మారిపోయారు.

మీరు వచ్చినందుకు చాలా సంతోషం.

మీరు వచ్చినందుకు చాలా సంతోషం.

మీరు మళ్ళీ ఎప్పుడు వస్తారు?

మీరు మళ్ళీ ఎప్పుడు వస్తారు?

కాఫీ తీసుకుంటారా?

కాఫీ తీసుకుంటారా?

మిమ్మల్ని చూసి ఆశ్చర్యపోయాను.

మిమ్మల్ని చూసి ఆశ్చర్యపోయాను.

ఇవాళే వచ్చాను.

ఇవాళే వచ్చాను.

మీ ఇల్లు చాలా బాగుంది.

మీ ఇల్లు చాలా బాగుంది.

మీరు నన్ను గుర్తుపట్టారా?

మీరు నన్ను గుర్తుపట్టారా?

మీరు తప్పనిసరిగా రావాలి.

మీరు తప్పనిసరిగా రావాలి.

మీకు ఇక్కడ సౌకర్యంగా ఉన్నదా?

మీకు ఇక్కడ సౌకర్యంగా ఉన్నదా?

మీకు నేను గుర్తు ఉన్నానా?

మీకు నేను గుర్తు ఉన్నానా?

మీరు తప్పనిసరిగా ఇప్పుడే వెళ్ళాలా?

మీరు తప్పనిసరిగా ఇప్పుడే వెళ్ళాలా?

మీ పని ఎలా సాగుతుంది?

మీ పని ఎలా సాగుతుంది?

మీరు కులాసాగా ఉన్నారా?

మీరు కులాసాగా ఉన్నారా?

ఆప్ కితనే బदल गये है।

आप कितने बदल गये हैं।

आपके आने से बोहोत खूशी है।

आपके आने से बोहोत खूशी है।

आप कब आयेंगे?

आप कब आयेंगे?

कॉफी पीयेंगे?

कॉफी पीयेंगे?

आपको देखकर मैं आचरज हो गया हूँ।

आपको देखकर मैं आचरज हो गया हूँ।

आज ही लौटा हूँ।

आज ही लौटा हूँ।

आपका घर बोहोत सुंदर है।

आपका घर बोहोत सुंदर है।

क्या आपने मुझे पहचाना?

क्या आपने मुझे पहचाना?

आपको जरूर आना होगा।

आपको जरूर आना होगा।

क्या आपको यहाँ अच्छा है?

क्या आपको यहाँ अच्छा है?

क्या आपको मेरी याद है?

क्या आपको मेरी याद है?

क्या तुम अभी जाना जरूरी हो?

क्या तुम अभी जाना जरूरी हो?

आपका काम कैसा चलता है?

आपका काम कैसा चलता है?

क्या आप कुशल हैं?

क्या आप कुशल हैं?

परिचय भाग 3 अनुरोध

మీకు ఏవైనా అర్జంటు పని కావలసి వచ్చింది. మీరు అవసరం ఉన్నవారి దగ్గరకు వెళ్ళి నా పని చెయ్యండి అని గట్టిగా అనలేరు. ఒకవేళ అలా అన్నా మీ పని జరగటం మాట అటుంచి బెడిసికొట్టే ప్రమాదం కూడా ఉంటుంది. కాబట్టి అనునయించి అడగడం అనేది అన్నివేళల చాలా మంచిది. రాబట్టి మీకు ఇక్కడ చిన్నిచిన్ని విన్నపాలను ఇస్తున్నాము. వాటిని బాగా అభ్యసించండి. ఇవి కూడా మీ నిత్యజీవితంలో బాగా ఉపయోగపడతాయి. మరి మీటిని చూద్దామా..... ఇక ఆలస్యం ఎందుకు పదండి.....

నేను లోపలికి రావచ్చునా?
मैनु लोपलिकि रावच्युना ?

అది మీకు సరిపోయిందా?
इदि मीकु सरिपोयिंदा ?

గమించండి.
क्षमिंचंडि ।

మీరు రేపు రాగలరా?
मीरु रेपु रागलरा ?

ఎదురు చూడండి.
एदुरु चूडंडि ।

ప్రయాణీకులు అందరూ శ్రద్ధగా వినండి.
प्रयाणीकुलु अंदरू श्रद्धगा विनंडि ।

దయచేయండి.
दयचेयंडि ।

మీరు ఏమని అడిగారు?
मीरु एमनि अडिगारु ?

కాబోయింది.
काबोयंडि ।

క్యా మైం అందర్ ఆ సక్తా హూం?
क्या मैं अंदर आ सकता हूँ ?

క్యా ఆప్ ఇన్ సే సహమత్ హైం?
क्या आप इन से सहमत हैं ।

కృపయా క్షమా కరేం.
कृपया क्षमा करें ।

క్యా ఆప్ కల్ ఆ సక్తే హైం?
क्या आप कल आ सकते हैं ?

కృపయా ప్రతీక్షా కరేం.
कृपया प्रतीक्षा करें ।

సభీ యాత్రీ ధ్యాన్ దేం.
सभी यात्री ध्यान दें ।

కృపయా అందర్ ఆ జాయేం.
कृपया अंदर आ जाएं ।

ఆప్ నే క్యా పూఛా?
आपने क्या पूछा ?

కృపయా బైరియే.
कृपया बैठिये ।

సంతకం చెయ్యండి.
సంతకం చెయ్యండి ।

మీరు నాకోసం చేయగలరా?
మీరు నాకోసం చేయగలరా ?

నిశ్చయంగా ఉండండి.
నిశ్చయంగా ఉండండి ।

మరలా ఒకసారి రండి.
మరలా ఒకసారి రండి ।

మీ పాస్ చూపించండి.
మీ పాస్ చూపించండి ।

మీతో కొంచెం మాట్లాడవచ్చునా?
మీతో కొంచెం మాట్లాడవచ్చునా ?

మరోసారి చెప్పండి.
మరోసారి చెప్పండి ।

కృప్య క్షమా కరే/ మాఫ్ కరే.
కృప్య క్షమా కరే / మాఫ్ కరే ।

శ్రద్ధగా వినండి.
శ్రద్ధగా వినండి ।

మీ గురించి చెప్పతారా?
మీ గురించి చెప్పతారా ?

మరోసారి,
మరోసారి,

శ్రద్ధగా వినండి.
శ్రద్ధగా వినండి ।

మరలా ఒకసారి రండి.
మరలా ఒకసారి రండి ।

జాగ్రత్తగా ఉండండి.
జాగ్రత్తగా ఉండండి ।

కృప్య హస్తాక్షర కరేం.
కృప్య హస్తాక్షర కరేం ।

అప్ మేరే లియే కరేంగే క్యా?
అప్ మేరే లియే కరేంగే క్యా?
आप मेरे लिये करेंगे क्या ?

కృప్య శాంత రహేం.
కృప్య శాంత రహేం ।

కృప్య ఫిర్ పఠారేం.
కృప్య ఫిర్ పఠారేం ।

కృప్య పాస్ దిఖాయేం.
కృప్య పాస్ దిఖాయేం ।

క్యా అప్ సే బాత్ కర్ సక్తే హై?
క్యా అప్ సే బాత్ కర్ సక్తే హై?
क्या आपसे बात कर सकते है ?

కృప్య ఫిర్ సే కహియే.
కృప్య ఫిర్ సే కహియే ।

క్షమించండి / మన్నించండి.
క్షమించండి / మన్నించండి ।

కృప్య ధ్యాన్ దేం.
కృప్య ధ్యాన్ దేం ।

అప్ కే బారే మేం బతాయేంగే?
అప్ కే బారే మేం బతాయేంగే?
आपके बारे में बतायेंगे ?

ఏక్ బార్ ఫిర్.
ఏక్ బార్ ఫిర్ ।

కృప్య ధ్యాన్ దేం.
కృప్య ధ్యాన్ దేం ।

థోడా అవుర్ దేం.
థోడా అవుర్ దేం ।

కృప్య సావధాన్ రహేం.
కృప్య సావధాన్ రహేం ।

రిస్కుమాట!

ఐక చిన్నమాట!

మీకు నేను ఏమైనా సహాయం చేయగలనా?

మీకు నేను ఏమైనా సహాయం చేయగలనా?

కొంచెం విశ్రాంతి తీసుకోండి.

కొంచెం విశ్రాంతి తీసుకోండి.

మీరు మాతోపాటు వస్తారా?

మీరు మాతోపాటు వస్తారా?

మీరు ఏం తింటారు.

మీరు ఏం తింటారు.

మీరు ఎప్పుడు వస్తారు?

మీరు ఎప్పుడు వస్తారు?

నేను మీకు కొంచెం ఇబ్బంది కలిగించానా?

నేను మీకు కొంచెం ఇబ్బంది కలిగించానా?

మీరు ఏం చేస్తున్నారు?

మీరు ఏం చేస్తున్నారు?

నేను ఇక్కడ ఏం చేయగలను.

నేను ఇక్కడ ఏం చేయగలను.

మరోసారి చెప్పగలరా?

మరోసారి చెప్పగలరా?

మీరు ఏం అనుకుంటున్నారు?

మీరు ఏం అనుకుంటున్నారు?

మీరు వారితో వస్తారా?

మీరు వారితో వస్తారా?

జరా సునివ!

జరా సునివ!

క్యా మై ఆఫ్ కో సహాయం కరీవ్ తా హుం?

క్యా మై ఆఫ్ కో సహాయం కరీవ్ తా హుం?

క్యప్ యూ థోడా ఆరామ్ కరీలేం.

క్యప్ యూ థోడా ఆరామ్ కరీలేం.

క్యా ఆప్ హమారే సాత్ ఆయేంగే?

క్యా ఆప్ హమారే సాత్ ఆయేంగే?

ఆప్ క్యా ఖాయేంగే?

ఆప్ క్యా ఖాయేంగే?

ఆప్ కబ్ ఆయేంగే?

ఆప్ కబ్ ఆయేంగే?

క్యా మై ఆఫ్ కో థోడా క్లెయిన్ తా హుం?

క్యా మై ఆఫ్ కో థోడా క్లెయిన్ తా హుం?

ఆప్ క్యా కర్ రహే హై?

ఆప్ క్యా కర్ రహే హై?

యహా మై క్యా కరూంగా?

యహా మై క్యా కరూంగా?

ఫిర్ ఏక్ బార్ బతాయేంగే?

ఫిర్ ఏక్ బార్ బతాయేంగే?

ఆప్ క్యా సమర్థుతే హై?

ఆప్ క్యా సమర్థుతే హై?

క్యా ఉన్కే సాత్ ఆయేంగే?

క్యా ఉన్కే సాత్ ఆయేంగే?

4

परिचय भाग

आज्ञायें

మీకు ముందు చెప్పిన విన్నపాలు చూశారా! ఈ విన్నపాలు అన్నిచోట్ల పనికిరావు. మీరు ఆఫీసులో బాస్ అనుకోండి. మీ క్రింద ఉన్న వారిని బ్రతిమిలాడి పనులు చేయించుకుంటారా? అలా అయితే మిమ్మల్ని ఎవరన్నా బాస్ గా చూస్తారా? కాబట్టి ఇక్కడ ఆజ్ఞాపించటం అవసరం. మరి ఇక్కడ కొన్ని ఆజ్ఞలు చూస్తారా.... ఆలస్యం ఎందుకు రండి.....!

मरोसारी च्योय्यि ।
मरोसारि च्येय्यि ।

ఇటు రా.
ఇట్ట రా ।

नोर्यासुकुनि ఉండు.
నోర్యూసుకుని ఉండు ।

నువ్వు ఏమనుకుంటున్నావు?
నువ్వు ఎమనుకుండున్నావు ?

నువ్వు ఇక్కడికి రా.
నువ్వు ఇక్కడికి రా ।

नीकें तेलुसु ?
నీకేం తెలుసు ?

దీనిని అక్కడపెట్టు.
దీనిని అక్కడపెట్టు ।

निशब्दं ।
నిశబ్దం ।

వెంటనే రా!
వేంటనే రా !

ఇక్కడి నుంచి పో.
ఇక్కడి నుంచి పో ।

फिर एक बार कोशिस करो ।
ఫిర్ ఏక్ బార్ కోశిస్ కరో ।
फिर एक बार कोशिस करो ।

ఇధర్ ఆవ్.
ఇధర ఆవ ।

చుప్ చాప్ రహో.
చుప్ చాప్ రహో ।

తుమ్ క్యా సమర్హతే హో?
తుమ్ క్యా సమర్హతే హో ?

తుమ్ యహోఁ ఆవో.
తుమ్ యహోఁ ఆవో ।

తుమ్కో క్యా మాలూమ్ హై?
తుమ్కో క్యా మాలూమ్ హై ?

ఇస్కో వహోఁ రఖో.
ఇస్కో వహోఁ రఖో ।

ఖామోష్.
ఖామోష్ ।

పౌరన్ ఆవ్!
పౌరన్ ఆవ !

యహోఁ సే జావ్.
యహోఁ సే జావ ।

సువ్వక్కడ ఆగు.

गुल्लवकड आगु।

వినండి / మాటవిను.

धिनंदि / माटविनु।

అటు చూడు.

इदु चूडु।

అక్కడే ఎదురు చూడు.

इकडे एदुरु चूडु।

అక్కడి నుండి వెళ్ళు.

इकडि नुंदि वेळ्ळु।

దీనిని జాగ్రత్తగా పెట్టండి

दीनिनि जाग्रत्तगा पेट्टंदि

అయట నుంచో.

अयट नुचो।

శ్రీందకు రావద్దు.

श्रींदकु रावद्दु।

పైకి వెళ్ళు.

పైకి వెळ్ळు।

నిధంగా ఉండు.

सिद्धंगा उंడు।

సువ్వ విన్నావా?

నువ్వు విన్నావా?

నెమ్మదిగా వెళ్ళు.

నెమ్మదిగా వెळ్ळు।

అప్పుడే / వెంటనే వెళ్ళు.

అప్పుడే / వేంటనే వెळ్ळు।

నెమ్మిపో / ఇక్కడనుంచి పో.

నెమ్మిపో / ఇక్కడనుంచి పో।

సువ్వ ఇక్కడికి రావసరం లేదు.

సువ్వు ఇక్కడికి రావసరం లేదు।

తుమ్ రుకో.

तुम रुको।

సునో / సునియే.

सुनो / सुनिये।

ఇథర్ దేఖో.

इथर देखो।

యహీఁ ప్రతీక్షా కరేం.

यहीं प्रतीक्षा / इंतजार करें

యహో సే జావ్.

यहाँ से जाव।

ఇసే సంభాలియె.

इसे संभालिये।

బాహర్ రుకే.

बाहर रुके।

నీచే మత్ ఆవో.

नीचे मत आओ।

ఊపర్ జావో.

ऊपर जावो।

తయార్ రహె.

तयार रहो

తుమ్నే సునా?

तुमने सुना?

ధీరే జావో.

धीरे जाओ।

ఫౌరన్ / తురన్ జావో.

फौरन / तुरन्त जाओ।

చలే జావో / దఫా హె జావో

चले जाओ / दफा हो जाओ /

తుమ్హేఁ యహీఁ అనేకి జరూరత్ నహీఁ.

तुमहें यहाँ आनेकि जरूरत नहीं।

మరచి పోవద్దు.
 మరచిపోవద్దు ।
 ఆమెతో మాట్లాడవద్దు.
 ఆమెతో మాట్లాడవద్దు ।
 ఆమెను ఇబ్బంది పెట్టవద్దు.
 ఆమెను ఇబ్బంది పెట్టవద్దు ।
 చూసి వెళ్ళు.
 చూసి వెళ్ళు ।
 వెనక్కు / తిరిగి వెళ్ళు.
 వెనక్కు / తిరిగి వెళ్ళు ।
 ఇటురా.
 ఇటురా ।
 నన్ను చూడనీ.
 నన్ను చూడనీ ।
 నన్ను విసిగించకు.
 నన్ను విసిగించకు ।
 ప్రక్కకు జరుగు.
 ప్రక్కకు జరుగు ।
 అసలు సంగతి చెప్పు.
 అసలు సంగతి చెప్పు ।
 అలశ్యంగా రావద్దు.
 అలశ్యంగా రావద్దు ।
 నా వెనుకే రావద్దు.
 నా వెనుకే రావద్దు ।
 నిశ్శబ్దంగా ఉండు.
 నిశ్శబ్దంగా ఉండు ।
 త్వరగా కానీయ్.
 త్వరగా కానీయ్ ।
 తొందరగా ముగించు.
 తొందరగా ముగించు ।
 తొందరగా ముగించు ।
 తొందరగా ముగించు ।

భూల్నా మత్.
 భూల్నా మత్ ।
 ఉస్సే బాత్ మత్ కరో.
 ఉస్సే బాత్ మత్ కరో ।
 ఉస్సే పరేశాన్ న కరో.
 ఉస్సే పరేశాన్ న కరో ।
 దేఖ్ కే చలో.
 దేఖ్ కే చలో ।
 వాపస్ జావో.
 వాపస్ జావో ।
 యహాఁ అవో.
 యహాఁ అవో ।
 ముయ్యే దేఖ్ నే దో / జరా దేఖ్ నే తో.
 ముయ్యే దేఖ్ నే దో / జరా దేఖ్ నే తో ।
 ముయ్యే తంగ్ మత్ కరో.
 ముయ్యే తంగ్ మత్ కరో ।
 ఏక్ తరఫ్ హో జావో.
 ఏక్ తరఫ్ హో జావో ।
 అసలీ బాత్ కహో.
 అసలీ బాత్ కహో ।
 దేర్ సే న ఆనా.
 దేర్ సే న ఆనా ।
 మేరే పీఛే ఆనా మత్.
 మేరే పీఛే ఆనా మత్ ।
 చుప్ రహో.
 చుప్ రహో ।
 జల్దీ కరో.
 జల్దీ కరో ।
 జల్దీ కరో.
 జల్దీ కరో ।

परिचय भाग

5 सरल पंक्ति

ఇప్పటి వరకు మేము ఇచ్చిన వాటిని మీరు నేర్చుకునే ఉంటారు. ఇక్కడ మీకు కొన్ని సరళ వాక్యాలు ఇస్తున్నాము. వీటిలో అక్షరాలు, వినపాలు, కుశల ప్రశ్నలు అన్నీ ఉంటాయి. ఈ

వాక్యాలను చదివి వాటిని మీరు ఉపయోగించడం ద్వారా మీకు హిందీ భాష మాట్లాడటం ఉలికితే అలవడుతుంది. మీరు హిందీ నేర్పించాలనే మా ప్రయత్నం కూడా నెరవేరుతుంది. మరి ఈ వాక్యాలను కూడా నేర్చుకుందామా..!

నమస్తే, మీరు ఎలా ఉన్నారు?
नमस्ते, मीरु एला उन्नारु?

నేను బాగున్నాను.

नेनु बागुन्नानु

మీ పేరేమిటి?

मी पेरेमिति?

నా పేరు దుర్గా.

ना पेरु दुर्गा।

లోపలికి రండి.

लोपलिकि रंडि।

ఓహ్, రండి కూర్చోండి.

ओह, रंडि कूचोडि

మీరు ఏమి చేస్తుంటారు?

मीरु एमि चेस्तुंतारु?

మీరు ఎక్కడ నివసిస్తున్నారు?

मीरु एककड निवसिस्तुन्नारु?

ఈ పట్టణం పేరేమిటి?

१ पट्टणं पेरेमिति?

ఈ పట్టణం పేరు హైదరాబాద్.

१ पट्टणं पेरु हैदराबाद।

నమస్తే ఆప్ కైసే హై?

नमस्ते आप कैसे हैं?

మైం అచ్చా హూం.

मैं अच्छा हूँ।

ఆప్ కా నామ్ క్యా హై?

आप का नाम क्या हैं?

మేరీ నామ్ దుర్గా.

मेरी नाम दुर्गा है।

అందర్ ఆయియే.

अंदर आइये।

ఓహ్, ఆయియే బైరియే.

ओह, आइये बैठिये।

ఆప్ క్యా కామ్ కరతే హై?

आप क्या काम करते हैं?

ఆప్ కహూం కే రహనే వాలే హై?

आप कहाँ के रहने वाले हैं?

ఇస్ షహర్ కా నామ్ క్యా హై?

इस शहर का नाम क्या हैं?

ఇస్ షహర్ కా నామ్ హైదరాబాద్ హై.

इस शहर का नाम हैदराबाद है।

మీరు యిక్కడికి ఎప్పుడొచ్చారు?
మీరు ఇక్కడికి ఎప్పుడొచ్చారు?

ఇక్కడ హోటల్ ఎక్కడుంది?

ఇక్కడ హోటల్ ఎక్కడుంది?

ఈ హోటల్ లో ఖాళీ ఏమైనా ఉందా?
ఇ హోటల్ లో ఖాళీ ఏమైనా ఉందా?

ఉందండి.

ఉందండి.

లేదండి.

లేదండి.

మీకు ఏమి కావాలి?

మీకు ఏమి కావాలి?

మీ వయస్సు ఎంత?

మీ వయస్సు ఎంత?

మీ ఇల్లు ఎక్కడుంది?

మీ ఇల్లు ఎక్కడుంది?

ఈ ఫార్మ్ తీసుకుని పూర్తిచేసి యివ్వండి.

ఈ ఫార్మ్ తీసుకుని పూర్తిచేసి యివ్వండి.

మీరు ఒక్కరోజుకు ఎంత తీసుకుంటారు?

మీరు ఒక్కరోజుకు ఎంత తీసుకుంటారు?

ఈ గదికి అద్దె ఎంత?

ఈ గదికి అద్దె ఎంత?

మీరు ఎలాంటి భోజనం ఇస్తారు?

మీరు ఎలాంటి భోజనం ఇస్తారు?

శాకాహారమా లేక మాంసాహారమా?

శాకాహారమా లేక మాంసాహారమా?

రెండూ

రెండూ

ఆప్. యహాఁ కబ్ ఆయే?

ఆప్. యహాఁ కబ్ ఆయే?

యహాఁ హోటల్ కిధర్ హైఁ?

యహాఁ హోటల్ కిధర్ హైఁ?

క్యా ఇస్ హోటల్ మేఁ జగహ్ ఖాళీ హైఁ?

క్యా ఇస్ హోటల్ మేఁ జగహ్ ఖాళీ హైఁ?

జీ, హాఁ.

జీ, హాఁ.

జీ, నహీఁ.

జీ, నహీఁ.

ఆప్ కో క్యా చాహియే?

ఆప్ కో క్యా చాహియే?

ఆప్ కీ ఉమ్ క్యా హైఁ?

ఆప్ కీ ఉమ్ క్యా హైఁ?

ఆప్ కా ఘర్ కహాఁ హైఁ?

ఆప్ కా ఘర్ కహాఁ హైఁ?

యహ్ ఫార్మ్ తీజియే థర్ భర్త్ దీజియే?

యహ్ ఫార్మ్ తీజియే థర్ భర్త్ దీజియే?

ఆప్ ఏక్ దిన్ కో క్యా లేతే హైఁ?

ఆప్ ఏక్ దిన్ కో క్యా లేతే హైఁ?

ఇస్ కమరే కిరాయా క్యా హైఁ?

ఇస్ కమరే కిరాయా క్యా హైఁ?

ఆప్ కైసా భోజన్ దేతే హైఁ?

ఆప్ కైసా భోజన్ దేతే హైఁ?

శాఖాహారీ యా మాంసాహారీ?

శాఖాహారీ యా మాంసాహారీ?

దోనోఁ.

దోనోఁ.

ముందు గదిలోకి వెళ్ళండి.
 ॥१॥ గదిలోకి వెళ్ళండి ।
 ఏం కావాలో అడిగి తీసుకోండి.
 ॥२॥ కావాలో అడిగి తీసుకోండి ।
 మీరు నాకు కొంచెం వండలిచ్చి యస్తారా!
 ॥३॥ మీరు నాకు కొంచెం వండలిచ్చి యస్తారా !
 మీరు అక్కడికి రండి.
 ॥४॥ మీరు అక్కడికి రండి ।
 భోజనం తీసుకురా.
 ॥५॥ భోజనం తీసుకురా ।
 భోజనం తీసుకురా ।
 ॥६॥ భోజనం తీసుకురా ।
 బట్టలు ఉతుకు.
 ॥७॥ బట్టలు ఉతుకు ।
 బట్టలు ఉతుకు ।
 ॥८॥ బట్టలు ఉతుకు ।
 ఈ ఉత్తరం లెటర్ బాక్స్లో వెయ్యి.
 ॥९॥ ఈ ఉత్తరం లెటర్ బాక్స్లో వెయ్యి ।
 ఇ ఉత్తరం లెటర్ బాక్స్లో వెయ్యి ।
 ॥१०॥ ఇ ఉత్తరం లెటర్ బాక్స్లో వెయ్యి ।
 నాకు ఈ భాష వచ్చు.
 ॥११॥ నాకు ఈ భాష వచ్చు ।
 నాకు ఈ భాష వచ్చు ।
 ॥१२॥ నాకు ఈ భాష వచ్చు ।
 నాకు ఈ భాష రాదు.
 ॥१३॥ నాకు ఈ భాష రాదు ।
 నాకు ఈ భాష రాదు ।
 ॥१४॥ నాకు ఈ భాష రాదు ।
 ఈ చెక్కును నగదుగా మార్చాలి.
 ॥१५॥ ఈ చెక్కును నగదుగా మార్చాలి ।
 చెక్కును నగదుగా మార్చాలి ।
 ॥१६॥ చెక్కును నగదుగా మార్చాలి ।
 నేను ఎస్.టి.డి చేయాలి.
 ॥१७॥ నేను ఎస్.టి.డి చేయాలి ।
 నేను ఎస్.టి.డి చేయాలి ।
 ॥१८॥ నేను ఎస్.టి.డి చేయాలి ।
 నేను ఎస్.టి.డి చేయాలి ।
 ॥१९॥ నేను ఎస్.టి.డి చేయాలి ।
 నేను ఎస్.టి.డి చేయాలి ।
 ॥२०॥ నేను ఎస్.టి.డి చేయాలి ।

సామ్ నే కే కమరే మేం జాయియే?
 सामने के कमरे में जाइये ।
 జో చాహే మాంగ్ లీజియే.
 जो चाहे मांग लीजिये ।
 క్యా అప్ ముయే థోడా పానీ దేంగే!
 क्या आप मुझे थोडा पानी देंगे ।
 అప్ వహో ఆయియే.
 आप वहाँ आइये ।
 ఖానా లావో.
 खाना लाओ ।
 కవదే థోవో.
 कपडे धोओ ।
 యహ్ చిట్టీ లెటర్ బాక్స్ మేం దాలో.
 यह चिट्ठी लेटर बाक्स में डालो ।
 మైం యహ్ భాషా జాన్తా హూం.
 मैं यह भाषा जानता हूँ ।
 మైం యహ్ భాష నహీం జాన్తా హూం.
 मैं यह भाषा नहीं जानता हूँ ।
 యహ్ చెక్ భుకానా హై.
 यह चेक भुकाना है ।
 ముయే ఎస్.టి.డి. కరేనా హై.
 मुझे एस.टि.डि. करना है ।
 చాయ్ పీవో.
 चाय पीओ ।
 ఆయియే హమ్ చాయ్ పియేం
 आइये हम चाय पीयें ।
 క్షమా కరేం మైనే అభీ చాయ్ పియా హైం.
 क्षमा करें मैंने अभी चाय पीया हूँ ।

మీరు సిగరెట్ తాగుతారా?

మీరు సిగరెట్ తాగుతారా?

లేదు, నేను సిగరెట్ తాగను.

లేదు, నేను సిగరెట్ తాగను.

ఇక్కడ పబ్లిక్ టాయ్లెట్ ఎక్కడుంది?

ఇక్కడ పబ్లిక్ టాయ్లెట్ ఎక్కడుంది?

త్వరగా కానియే.

త్వరగా కానియే.

బండి ఏ ప్లాట్‌ఫాం మీదకు వస్తుంది?

బండి ఏ ప్లాట్‌ఫాం మీదకు వస్తుంది?

ఇక్కడ బండి ఎంతసేపు ఆగుతుంది?

ఇక్కడ బండి ఎంతసేపు ఆగుతుంది?

ఈ మూట ఎత్తు.

ఈ మూట ఎత్తు.

ఏయ్ కూలీ, సామాను తీసుకురా.

ఏయ్ కూలీ, సామాను తీసుకురా.

నెంబరు ఎంత?

నెంబరు ఎంత?

వైటింగ్ రూమ్ ఎక్కడుంది?

వైటింగ్ రూమ్ ఎక్కడుంది?

కోర్డినేషన్ కూర్చోండి.

కోర్డినేషన్ కూర్చోండి.

కోర్డినేషన్ ఆగండి.

కోర్డినేషన్ ఆగండి.

నేను మీ కోసం ఎదురు చూస్తుంటాను.

నేను మీ కోసం ఎదురు చూస్తుంటాను.

నాకోసం ఎదురుచూడొద్దు.

నాకోసం ఎదురుచూడొద్దు.

క్యా ఆప్ సిగరెట్ పియేంగే?

క్యా ఆప్ సిగరెట్ పియేంగే?

నహీ, మే సిగరెట్ నహీ పీతా.

నహీ, మే సిగరెట్ నహీ పీతా.

యహాఁ పేషాబఘర్ కహాఁ హై?

యహాఁ పేషాబఘర్ కహాఁ హై?

జల్దీ కరో.

జల్దీ కరో.

గాడీ కిస్ ప్లాట్‌ఫామ్ పర్ ఆయేంగే?

గాడీ కిస్ ప్లాట్‌ఫామ్ పర్ ఆయేంగే?

యహాఁ గాడీ కిత్నీ దేర్ తహార్తీ హై?

యహాఁ గాడీ కిత్నీ దేర్ తహార్తీ హై?

గర్బరీ ఉతావో.

గర్బరీ ఉతావో.

ఏ కూలీ, సామాన్ ఉతావో.

ఏ కూలీ, సామాన్ ఉతావో.

నంబర్ క్యా హై?

నంబర్ క్యా హై?

వైటింగ్ రూమ్ కహాఁ హై?

వైటింగ్ రూమ్ కహాఁ హై?

థోడీ దేర్ బైతియే.

థోడీ దేర్ బైతియే.

థోడీ దేర్ తహార్.

థోడీ దేర్ తహార్.

మై ఆప్ కీ రాహ్ దేఖుంగా.

మై ఆప్ కీ రాహ్ దేఖుంగా.

మేరీ రాహ్ మత్ దేఖనా.

మేరీ రాహ్ మత్ దేఖనా.

మీరు ఎక్కడికెళ్తున్నారు?

మీరు ఎక్కడికెళ్తున్నారు?

దారి చూపించు.

దారి చూపించు.

విళ్ళదానికి త్వరగా ఏమైనా దొరుకుతుందా?

వేగంగా ఏమైనా దొరుకుతుందా?

ఈ బస్సు ఎక్కడికెళ్తుంది?

ఇ బస్సు ఎక్కడికెళ్తుంది?

మీ బిల్లు ఎంతైంది?

మీ బిల్లు ఎంతైంది?

ఈ వస్తువుయొక్క ఖరీదెంత?

ఇ వస్తువుయొక్క ఖరీదెంత?

ఇక్కడ నుండి బజారు ఎంత దూరం?

ఇక్కడ నుండి బజారు ఎంత దూరం?

చాలా దూరం.

చాలా దూరం.

నాకు టాక్సీ ఎక్కడ దొరుకుతుంది?

నాకు టాక్సీ ఎక్కడ దొరుకుతుంది?

ఆప్ కహాం జా రహే హై?

ఆప్ కహాం జా రహే హై?

రాస్తా బతావో.

రాస్తా బతావో.

క్యా కోయా సవారీ జల్దీసే మిల సకేగీ?

క్యా కోయా సవారీ జల్దీసే మిల సకేగీ?

యహ్ బస్ కహాం జాతీ హై?

యహ్ బస్ కహాం జాతీ హై?

ఆప్కే కిత్న పైసే హుయే?

ఆప్కే కిత్న పైసే హుయే?

ఇస్ చీజ్ కే దామ్ క్యా హై?

ఇస్ చీజ్ కే దామ్ క్యా హై?

యహ్ సే బాజార్ కిత్నీ దూర్ హై?

యహ్ సే బాజార్ కిత్నీ దూర్ హై?

బహోత్ దూర్.

బహుత్ దూర్.

ముయ్యే టాక్సీ కహాం మిలేగీ?

ముయ్యే టాక్సీ కహాం మిలేగీ?

ఏంటి మీకు చాలా వాక్యాల వచ్చేసినట్లున్నాయి కదూ! మీరు ఇంకా శ్రద్ధ పెడితే మీకు మీరుగా చాలా వాక్యాలను తయారు చేసుకోగలరు! నేర్చుకున్నాము కదా చాలులే అనుకుంటే కాదు. వాటిని మీరు ఇతరులతో మాట్లాడేటప్పుడు ఉపయోగించండి. మేము చెప్పిన ఈ సూచనను పాటిస్తారు కదూ.....!

ఇప్పుడు మీకు పైన ఇచ్చిన వివిధ అంశాల నుండి ప్రతి అంశానికి పదేసి వాక్యాల చొప్పున మీ సొంతంగా తయారుచేసుకోండి. వాటిని మీ బీచరుతో లేక హిందీ భాష బాగా వచ్చిన వారితో చూపించండి. మీరు ఇలా సాధన చేస్తే చాలు. హిందీ ఎప్పుడు మీ నోట్లో పంచదారలాగ తియ్యగా ఉండుతూ ఉంటుంది.

बारहखडी गुणितम्

మనకు గుణితాలు తెలుగు మరియు హిందీభాషనందు మాత్రమే ఉంటాయి.

ఇంగ్లీషు భాషలో ఈ గుణితాల గొడవ లేదు. అక్షరానికి మరొక అక్షరం కలిస్తే అది దీర్ఘముగానే లేదో మరో అక్షరంగానో మారవచ్చును. ఈ ఉదాహరణను చూడండి. క (क) + క్ (क) = క్క (ఇది ఒక అక్షరానికి మరో అక్షరం చేరి ఒత్తుగా ఏర్పడటం. కాని ఇందులో ప్రత్యేకత ఏమైనా ఉందా? అంటే మీకు ఒక్క అక్షరంలో రెండు అక్షరాల ఉచ్చరణ ఏమైనా వినిపించిందా! లేదు ఇప్పుడు గుణితం గురించి చూద్దాము.)

హల్లులతో కలిసినపుడు అచ్చులయొక్క రూపము ఈ క్రింది విధముగా వుండును.

- अ आ इ ई उ ऊ ऋ ए ऐ ओ औ अं अः
- आ, ई, ओ, औ అక్షరముల గుర్తు హల్లుల తరువాత చేర్చబడును.
- उदा : का, की, को, कौ
- इ గుర్తు అక్షరమునకు ముందు వచ్చును.
- उदा : कि, चि, टि, पि
- ए, ऐ గుర్తులు హల్లులపైన उ, ऊ, ऋ గుర్తులు హల్లుల క్రింద చేర్చబడును.
- उदा : पे, पै, पु, पू, पृ
- र అక్షరమునకు उ, ऊ ల గుర్తులు కలియునప్పుడు దాని రూపములు ఈ క్రింది విధముగా ఉండును. उदा : रु, रू
- यहाँ, वहाँ, जहाँ, नहीं, में, मैं అను అక్షరములను సగము నోటితోను, సగము ముక్కుతోను (అనునాసికము వలె) ఉచ్చరింపవలెను.

ఇప్పుడు మీకు గుణితములు ఏర్పడు విధమును గురించి ఇస్తున్నాము. చూడండి. అన్ని హల్లులతోను కలిసినపుడు అచ్చుల రూపము ఏ విధంగా మారుతుందో తెలియజేయడానికి ఇవ్వబడింది. ఇది మీకు అర్థమయితే గుణితాలు చాలా తేలికగా వచ్చేస్తాయి. ఈ క్రింద వాటిని గమనించండి.

+	అ	=	(క)	క	+	అ	=	క
+	ఆ	=	(కా)	క	+	ఆ	=	కా
+	ఇ	=	(కి)	క	+	ఇ	=	కి
+	ఈ	=	(కీ)	క	+	ఈ	=	కీ
+	ఉ	=	(కు)	క	+	ఉ	=	కు
+	ఊ	=	(కూ)	క	+	ఊ	=	కూ
+	ఋ	=	(కృ)	క	+	ఋ	=	కృ
+	ౠ	=	(క్రూ)	క	+	-	=	-
+	ఎ	=	(కె)	క	+	ఎ	=	కె
+	ఏ	=	(కే)	క	+	-	=	-
+	ఐ	=	(కై)	క	+	ఐ	=	కై
+	ఒ	=	(కొ)	క	+	ఒ	=	కొ
+	ఓ	=	(కో)	క	+	-	=	-
+	ఔ	=	(కౌ)	క	+	ఔ	=	కౌ
+	అం	=	(కం)	క	+	అం	=	కం
+	అః	=	(కః)	క	+	అః	=	కః

పైన పేర్కొన విధంగా గుణింతం ఏర్పడుతుంది. ఈ విధంగానే మిగతా అక్షరాలకు కూడా గుణింతం ఏర్పడుతుంది.

ఋహఖడి : (కుఱ తదాఱరణ) గుణింతములు కొన్ని ఉదాహరణలు

క	కా	కి	కీ	కు	కూ	కృ	కే	కై	కో	కౌ	కం	కః
క	కా	కి	కీ	కు	కూ	కృ	కే	కై	కో	కౌ	కం	కః
గ	గా	గి	గీ	గు	గూ	గృ	గే	గై	గో	గౌ	గం	గః
఑	఑ా	఑ి	఑ీ	఑ు	఑ూ	఑ృ	఑ే	఑ై	఑ో	఑ౌ	఑ం	఑ః
఑	఑ా	఑ి	఑ీ	఑ు	఑ూ	఑ృ	఑ే	఑ై	఑ో	఑ౌ	఑ం	఑ః
఑	఑ా	఑ి	఑ీ	఑ు	఑ూ	఑ృ	఑ే	఑ై	఑ో	఑ౌ	఑ం	఑ః
఑	఑ా	఑ి	఑ీ	఑ు	఑ూ	఑ృ	఑ే	఑ై	఑ో	఑ౌ	఑ం	఑ః
఑	఑ా	఑ి	఑ీ	఑ు	఑ూ	఑ృ	఑ే	఑ై	఑ో	఑ౌ	఑ం	఑ః

हिन्दी शब्दों का उच्चारण హిందీ పదముల ఉచ్చారణ

హిందీలో అక్షరాలు నేర్చుకున్నాము. కొన్ని వాక్యాలను కూడా తయారు చేశాము. కాని పద ఉచ్చారణ ఏ విధంగా ఏర్పడుతుందో మీకు వివరించలేదు. ఇక్కడ ఆ పనిని కూడా పూర్తి చేశాము. మరి పదము ఎలా ఏర్పడుతుందో నేర్చేసుకోండి.

- హిందీ భాషనందు రెండు, మూడు అక్షరములున్న యెడల చివరి హల్లులు సగము మాత్రమే ఉచ్చరింపవలెను.

उदा : तन - మన్   घास - డస్   मर - మర్
मगर - సగర్   लगन - లగన్   वतन - వతన్

- నాలుగు అక్షరముల మాటల రెండవ, నాలుగవ అక్షరాలు సగము మాత్రమే పలుకవలెను. 5 అక్షరముల మాటలకు 3వ, 5వ అక్షరముల సగము పలుకవలసి వుంటుంది.

उदा : कटहल - కట్హల్   रसमन - రస్మన్
चुपकर - చుప్కర్   उमरभर - ఉమర్భర్

- మూడు అక్షరములుండి చివరి అక్షరము దీర్ఘము వున్నచో రెండవ అక్షరము సగము పలుకవలసి ఉంటుంది.

उदा : लहरा - లహారా   मखड़ी - మఖడీ
खतरा - ఖత్తారా   खुशबू - ఖుశబూ

- నాలుగు అక్షరములు మాటలలో రెండవ లేదా మొదటి అక్షరము సంయుక్తమైనపుడు, రెండవ అక్షరమును పూర్తిగా పలుకవలసి ఉంటుంది.

उदा : चित्रकार - చిత్రకార్   स्वयंसेवक - స్వయంసేవక్

- అరబీ, ఫోరసీ, ఉర్దూ పదములు హిందీలో వ్రాయునపుడు అక్షరముల క్రింద బిందువు వ్రాయబడును. ఆ పదముల ఉచ్చారణ అరబీ, ఫోరసీ, ఉర్దూ పదములను పోలి వుండును.

उदा : खत - ఖత్   गलत - గలత్
फकीर - ఫకీర్   जमानत - జమానత్

ఇక్కడ కొన్ని పదాలను నేర్చుకుందాము

కమలా	కమలా	సंतरా	సంతరా
ఖర్జూరము	खर्जूरमु	ఖజూర్	ఖజూర్
మామిడిపండు	मामिडिपंडु	ఆమ	ఆమ్
శనగలు	శనగలు	చనా	చనా
అవాలు	आवाలు	సరసో	సరసోం
జొన్నలు	जोन्नलु	జ్వార	జ్వార్
వేరుశనగ	వేరుశనగ	మంగఫలీ	ముంగ్ఫలీ
ఉప్పు	उप्पु	నమక	నమక్
పంచదార	పంచదార	చీనీ	చీనీ
వజ్జియము	वजियमु	సాండగిర	సండీగిర్
పూరీ	पूरि	పూడి	పూడీ
హాట్	हाट्	నమకీన	నమ్కీన్
గసగసాలు	గసగసాలు	పోస్తా	పోస్తా
ధాన్యము	धान्यमु	ధాన	ధాన్
కాఫీ	काफी	కహవా	కహ్వా
దీపము	दीपमु	దియా	దియా
చొక్కా	चोक्का	కమీజ్	కమీజ్
కుంపటి	कुंपटि	అంగీఠీ	అంగీఠీ
జాపత్రి	जापत्रि	జాయపత్రీ	జాయ్పత్రి
బాదము	बादमु	బాదామ్	బాదామ్
గుగ్గిల్లు	गुगिल्लु	రాల	రాల్
వెన్న	वेन्न	మక్ఖన	మఖ్ఖన్
పాలు	पालु	దూధ	దూద్
కూరలు	कूरलु	తరకారీ	తర్కారీ
తేనె	तेने	శహద్	శహద్
లవంగాలు	लवंगालु	లొంగ	లొంగ్

वाक्य - वाक्यములు

ఇదేంటి ఇవ్వడం వాక్యాలు. అని హెడ్డింగ్ పెట్టి చెబుతున్నారు? అని మీకు సందేహంగా ఉందా? ఏం లేదు మొదట మీకు గ్రామర్ తో మొదలు పెడితే మీకు హిందీ భాష మీద గ్లామర్ పోతుందేమోననే ఇక్కడ ఇస్తున్నాము. ఇక్కడ అసలు వాక్యం అంటే ఏమిటో? అవి ఎలా ఏర్పడతాయో చూడండి.

उदा : गाय दुध देती है ।

राणी एक लडकी है ।

वह खडा हुवा आदमी कौन है ?

मैं खेलती हूँ ।

तुम कहा रहते हो ?

लडका खेलते है ।

- పూర్తి అర్థమువచ్చే శబ్ద సముదాయమును వాక్యము అంటారని మనకు తెలిసినదే.
- సాధారణంగా వాక్య నిర్మాణంలో కర్త, కర్మ, క్రియ ఉంటాయి. కాని ఒకోసారి కర్మ లోపించవచ్చును.
- ఇంగ్లీషు భాషలో వలే హిందీలో కూడా కర్తను బట్టి లింగములు, వచనములు మారుతాయి.

उदा : रवि खेलता है ।

हम खेलते है ।

दूध सफेद हैं ।

सोनु खेलती है ।

लडकियाँ सुनती हैं ।

हमारा घर सुंदर है ।

- ఇంగ్లీషులో Negative వాక్యాల ముందర ఏ విధంగా అయితే 'Not' చేరుతుందో అదేవిధంగా హిందీలో కూడా నిషేధార్థక వాక్యముల ముందు నహీ చేరుతుంది.

वह गाँव नही जाती है ।

मैं घर नही आऊँगी ।

यहा सब्जियाँ नही बेजते है । तुम कही नही जावोगे ।

- वह लडकी, यह तालाब, वे रहा, ये छोटी पत्ता, अनार खाता है ।
खेलते है । सोते है ।

పైన ఇవ్వబడిన వాక్యములు మీకు వాక్యములుగా అనిపిస్తున్నాయా? లేవు కదా? ఇటువంటి వాటిని వాక్యాలగా అంటారు. ఎందుకంటే అవి పూర్తి అర్థమును ఇచ్చుటలేదు. ఇప్పుడు ఈ క్రింది వాక్యాలలో రాయడం ద్వారా వాటికి పూర్తి అర్థం వస్తుంది.

वह लडकी सुंदर है ।

यह तालाब में पानी है ।

वै वहा रहा ।

ये छोटी पत्ते दिखने में सुंदर है ।

रवि अनार खाता है ।

लडके खेलते हैं ।

रामु सीता है ।

ఇప్పుడు మీకు మేము చెప్పదలచుకున్నది అర్థమయే ఉంటుంది కదా! అర్థమయే ఉంటుంది ఎందుకంటే మీరు ఏదన్నా తొందరగా అర్థం చేసుకోగలరు. మరయితే ఈ బ్రాకెట్లను కూడా నింపేయండి.

1. _____ घर जाती है । (सीता, राजु)
2. _____ क्या सुनति हैं । (वह, वे)
3. _____ खेलती है । (सीम, रघु)
4. _____ क्या कर रहे है ? । (आप, हम)
5. _____ खाना बनाती हैं । (बहन, पिताजि)
6. _____ पाठ लिख रहा हैं । (भय्या, बहन)
7. _____ कहा से आरहे हो ? (तुम, वो)
8. _____ टीवि देखती हैं । (रेणु, रोहण)
9. _____ पडते हैं । (लडके, लडकी)
10. _____ सोते हैं । (बच्चे, बहन)

మీకు కొన్ని వాక్యాలను ఇస్తున్నాము. వాటిని మీరు హిందీలో రాయండి. ఆ తరువాత మేము ఇచ్చిన సమాధానాలతో సరిచూచుకోండి.

1. రాము మా ఇంటికి ఎప్పుడు వస్తున్నావు?
2. సీత ఊరు వెళుతున్నది.
3. ఆవు పాలు ఇచ్చుచున్నది.

4. మీరు కాసేపు కూర్చోండి.	12. వీడు పనిదొంగ.
5. రాజు మాట్లాడుతున్నాడు.	13. నేను ఇప్పుడు మీ ఇంటికి రాలేను.
6. ఈ రోజు నువ్వు ఎక్కడికి వెళుతున్నావు?	14. సుజిత ఆడుతుంది.
7. నాన్నగారు ఈ రోజు వస్తున్నారు.	15. ఈ కలము బాగున్నది.
8. నాకు జ్వరంగా ఉంది.	16. నువ్వు ఏమి చేస్తున్నావు?
9. మామిడికాయ పుల్లగా ఉంది.	17. నేను పని చేస్తున్నాను.
10. రాణి బడికి వెళ్తున్నావా?	18. నేను ఎవరిని?
11. అమె ఇప్పుడు ఏంచేస్తున్నది?	19. నాకు అన్నం వద్దు.
	20. నాకు ఏమి అవసరం లేదు.

సమాధానములు

1. रामु तुम हमारा घर कब आरहे हो ?	11. वो अब क्या कर रही है ।
2. सीता गाँव जाती है ।	12. वो कामचोर है ।
3. गाय दूध देती है ।	13. मैं तुम्हारा घर नहीं आसक्ता हूँ ।
4. आप बैठिये ।	14. सुजित खेलति है ।
5. राजु बातकर रहा है ।	15. यह कलम अच्छि है ।
6. आज तुम कहा जारहे हो ?	16. तुम क्या कर रहे हो ?
7. पिताजि आज आरहे है ।	17. मैं काम कर रहा हूँ ।
8. मुझे बुखार है ।	18. मैं कौन हूँ ?
9. आम खट्टा है ।	19. मुझे खाना नहीं चाहिए ।
10. राणी तुम स्कूल जा रही हो ?	20. मुझे कुछ नहीं चाहिए ।

వాక్యము అంటే కొన్ని పదాల సముదాయముతో కర్త, కర్త, క్రియనుకూడి వచ్చునవి. మనం నిత్యజీవితంలో ఉపయోగించే వాక్యాలలో ఇవి తప్పక ఉంటాయి. కాబట్టి మీరు కూడా మీ సొంతంగా మరికొన్ని వాక్యాలను తయారు చేయండి. వీటి ద్వారా మీకు ఎక్కువ వాక్యాలు నేర్చుకునే అవకాశం వస్తుంది. మరి ఇంకా ఇప్పడే వాక్యాలను తయారుచేసే పనిలో పడండి.....

విధివాచక - విధివాచక రూపములు

नीचे दिये गये वाक्यों को पढ़िए :-

1. तुम पढो ।	2. तू वहाँ खडो ।
3. तुम खावो ।	4. तुम मुझसे बात करो ।
5. आप सुनिये ।	6. तुम यहा काम करो ।
7. आप मेरे सात चलिये ।	8. आप वहा मत जाइये ।
9. तुम मेरी बात सुनो ।	10. आप यहा पाठ पढिये ।

పై వాక్యాలను చూస్తుంటే మీకు ఏమిటో గుర్తుకు వస్తున్నాయి కదూ! మీరు ఊహించింది కరెక్ట్. ఇవి మీకు ఇంతకుముందు ఇచ్చిన ఆజ్ఞలు, విన్నపములకు సంబంధించిన వాక్యములు. అసలు ఇవి ఎలా ఎక్కడ ఉపయోగించాలో చూద్దాము.

నియమములు

- ఈ విధివాచక రూపములు ఆదేశము మరియు విన్నపములో ప్రయోగింపబడును.
- तू కర్తగా వున్నప్పుడు క్రియాధాతువు మాత్రమే ఉపయోగింపబడును. तुम కర్తగా వున్నప్పుడు ओ, आप కర్తగా వున్నప్పుడు ఇయే లేక जिये ధాతువునకు చివర వచ్చును.
- మామూలు వాక్యములందు నిషేధమును సూచించుటకు नहि వాడితే ఈ విధి వాచకములో మాత్రము నిషేధమును సూచించుటకు క్రియకు ముందు मत ఉపయోగింపబడును.
- तू మనకంటె చిన్నవాళ్ళు, నౌకర్లు, అత్యీయులను సంబోధించునపుడు , तुम సమాన వయస్సు, హోదాగల వారి యెడల, आप పెద్దలు మరియు గౌరవనీయ వ్యక్తుల పట్ల ఉపయోగించబడును.

■ప్పుడు ఈ క్రింది వాక్యాలను చూడండి. వీటిని పూర్తిచేయండి. ఇంతకుముందే మీకు ఏటి గురించిన వాక్యాలను ఇవ్వడం జరిగింది కాబట్టి ఈ వాక్యాలను నింపటం మీకు చాలా తేలిక అవుతుంది.

अभ्यास :-

अ) कर्ता के उचित रूपों से शांती स्थान भरिये ।

1. _____ यहाँ आओ ।
2. _____ गीत सुनो ।
3. _____ वहाँ मत जाओ ।
4. _____ सिगरेट मत पियो ।
5. _____ यहाँ बैठो ।
6. _____ काम मत करो ।
7. _____ यहाँ आइये ।
8. _____ ज्यादा काम मत करो ।

आ) विधिवाचक क्रिया के उचित रूपों से खाली जगह भरिये ।

1. तुम इस पाठ को मत _____ ।
2. आप मेरी बात _____ ।
3. तुम धीरज _____ ।
4. तुम यहाँ मत _____ ।
5. आप मेरे साथ _____ ।
6. आप ज्यादा मत _____ ।
7. काफी मत _____ ।
8. मेरे बात _____ ।

○○○

ప్రతిభ - కోపమును తెలుపు మాటలు

పింటి అతను అంత
కోపం గా ఉన్నాడం

అన్నాడు మిమ్ముల్ని కోపంతో అరుస్తాడేమోనని భయపడవద్దంటా!
ఇలాగే సడకండి. మీకు కూడా మీకు కొన్ని వాక్యాలను నేర్పిస్తాము. అంతో
నిన్ను కూడా వారి కంటే ఎక్కువగానే కోపంతో మాట్లాడగలుగుతారు.

శుభ్రం, ఏం చేస్తున్నావు?

శుభ్రం, ఎం చెస్తున్నావు?

శుభ్రం, నా మాట విను.

శుభ్రం, నా మాట విను.

అక్కడి నుండి లే.

అక్కడి నుండి లే.

శుభ్రం వ్యర్థ మాటలు మాట్లాడకు.

శుభ్రం, వ్యర్థ మాటలు మాట్లాడకు.

కోపపడకు.

కోపపడకు.

మీకు బాధ కలిగిందా?

మీకు బాధ కలిగిందా?

మీకు బుద్ధి లేదు.

మీకు బుద్ధి లేదు.

మీకు మధ్యలో అడ్డురాకు.

మీకు మధ్యలో అడ్డురాకు.

మీకు ఏమిటి?

మీకు ఏమిటి?

మీకు ఏమిటి సరిగ్గా రాని.

మీకు ఏమిటి సరిగ్గా రాని.

తుమ్ క్యా కర్ రహే హో?

తుమ్ క్యా కర్ రహే హో?

తుమ్ మేరే బాత్ సునో.

తుమ్ మేరే బాత్ సునో.

వహాఁ సే ఉరో.

వహాఁ సే ఉరో.

తుమ్ ఫిజుల్ బాతేఁ మత్ కరోఁ.

తుమ్ ఫిజుల్ బాతేఁ మత్ కరో.

నారాజ్ న హో.

నారాజ్ న హో.

క్యా ఆప్కో చోట్ లగా?

క్యా ఆప్కో చోట్ లగా?

తుమ్కో అకల్ నహీ హై.

తుమ్కో అకల్ నహీ హై.

మేరీ బాత్ మత్ కాటో.

మేరీ బాత్ మత్ కాటో.

దోష్ కిసకా హైఁ?

దోష్ కిసకా హైఁ?

బాతే రీక్ తరహా సే కహో.

బాతే రీక్ తరహా సే కహో.

సరిగ్గా నింపి.

సరిగ్గా నింపి.

నేను మాట్లాడటం లేదు.

నేను మాట్లాడటం లేదు.

నువ్వు అనవసరంగా వారిని కష్టపెట్టకు.

నువ్వు అనవసరంగా వారిని కష్టపెట్టకు.

నీ మాట మీద నమ్మకం లేదు.

నీ మాట మీద నమ్మకం లేదు.

ఆమె కష్టపెడుతున్నది.

ఆమె కష్టపెడుతున్నది.

అతడు కాలాన్ని వ్యర్థం చేస్తున్నాడు.

అతడు కాలాన్ని వ్యర్థం చేస్తున్నాడు.

ఆమె మాట మీద నిలబడలేదు.

ఆమె మాట మీద నిలబడలేదు.

నువ్వు అనవసరంగా కోపం తెచ్చుకుంటున్నావు.

నువ్వు అనవసరంగా కోపం తెచ్చుకుంటున్నావు.

నువ్వు నాతో మాట్లాడవద్దు.

నువ్వు నాతో మాట్లాడవద్దు.

ఆమె మరీ నెమ్మదస్తురాలు.

ఆమె మరీ నెమ్మదస్తురాలు.

నువ్వు ఇచ్చిన మాటను మరిచిపోయావా?

నువ్వు ఇచ్చిన మాటను మరిచిపోయావా?

కోపంగా చూడటం మంచిది కాదు.

కోపంగా చూడటం మంచిది కాదు.

కోపంలో మనల్ని మనం మర్చిపోతాము.

కోపంలో మనల్ని మనం మర్చిపోతాము.

ఠీక్ సే కడో.

ఠీక్ సే కడో.

మేరీ బోల్చాల్ బంధ్ హై.

మేరీ బోల్చాల్ బంధ్ హై.

మేరీ నాక్ మేం దమ్ కర్నే సే బాజ్ ఆటో.

మేరీ నాక్ మేం దమ్ కర్నే సే బాజ్ ఆటో.

తుమ్హారే బాతోం పర్ యకీన్ నహీం హై.

తుమ్హారే బాతోం పర్ యకీన్ నహీం హై.

ఉస్నే నాక్ మే దమ్ కర్ రఖీ హై.

ఉస్నే నాక్ మే దమ్ కర్ రఖీ హై.

उसने नाक में दम कर रखी है.

उसने नाक में दम कर रखी है.

वह वक्त बरबाद करता है.

वह वक्त बरबाद करता है.

तुम्हारे बातों पर यकीन नहीं है.

तुम्हारे बातों पर यकीन नहीं है.

उसने नाक में दम कर रखी है.

उसने नाक में दम कर रखी है.

वह बहुत सुस्त है.

वह बहुत सुस्त है.

तुम्हारे बातों पर यकीन नहीं है.

तुम्हारे बातों पर यकीन नहीं है.

तुम्हारे बातों पर यकीन नहीं है.

तुम्हारे बातों पर यकीन नहीं है.

क्रोध में अपने आपको भूल जाते हैं.

क्रोध में अपने आपको भूल जाते हैं.

నేను ఏ విషయాన్నీ తీవ్రంగా తీసుకోను.

నేను ఏ విషయాన్ని తీవ్రంగా తీసుకోను।

అమె ఎందుకు పనికి రాదు.

आमे एंदुकु पनिकिरादु।

నువ్వు ఆవేశపడకు.

गुण्य आवेशपडकु।

ఈ తప్పుకు ఎవరు కారణం కాదు.

इ तप्युकु एवरु कारणं कादु।

అమెకు సిగ్గు లేదు.

आमेकु सिग्गु लेदु।

నేను సహనాన్ని కోల్పోతున్నాను.

నేను सहनान्नि कोल्पोतुన్నాను।

అమె అనవసరమైన వాగుడు వాగుతుంది.

आमे अनवसरमैन वागुडु वागुतुंदि।

నా కంటి నుండి దూరంగా పో.

నా कंठि नुंठि दूरंगा पो।

నువ్వు అనవసరంగా పోట్లాట పెట్టుకు

న్నావు.

गुण्य अनवसरंगा पोट्लाट पेट्टुकुనాवु।

నేను ఏం చెయ్యను?

నేను एं చెయ్యను?

అమె అతడిని ఎప్పటికీ క్షమించదు.

आमे अतडिनि एप्पटिकि क्षमिंचदु।

మైం కిసీ బాత్ కో గంభీరతా పూర్వక్ నహీం లే సకతే.

मैं किसी बात को गंभीरता पूर्वक नहीं ले सकते।

వహ్ కిసీ భీ కామ్ కా నహీం.

वह किसी भी काम का नहीं।

ఆవేశ్ మేం న ఆఓ.

आवेश में न आओ।

ఝస్ దోషకేలియే కోయా భీ కారణ్ నహీం.

इस दोष केलिये कोई भी कारण नहीं।

ఉస్ పర్ లానత్ హై.

इस पर लानत है।

మైం అప్ నేనే బాహర్ హో జాతా హూం.

मैं अपने से बाहार हो जाता हूँ।

వో బక్ వాస్ బోల్ తీ హై.

वो बकवास बोलती है।

మేరీ నజర్ సే దూర్ హో జాఓ.

मेरी नजरसे दूर हो जाओ।

తుమ్ ఫిజూల్ సే ఝగ్ డా మోల్ లే రహే హో.

हो.

तुम फिजूल से झगडा मोल ले रहे हो।

మైం క్యా కరూం?

मैं क्या करूँ?

వో ఉస్ కో కభీ నహీం మాఫ్ కర్ సకతీ హై.

वो उसको कभी नहीं माफ कर सकती है।

ఇదంతా నీ వల్లనే.

ఇదంతా నీ వల్లనే ।

కళ్ళెర చేయకు.

కణ్ణెర చేయకు ।

సరిగ్గా మాట్లాడు.

సరిగ్గా మాట్లాడు ।

ఉన్నట్లుండి వాళ్ళు పోట్లాటకు దిగారు.

ఉన్నట్లుండి వాళ్ళు పోట్లాటకు దిగారు ।

చింతించవద్దు.

చింతించవద్దు ।

చెడ్డగా మాట్లాడకు.

చెడ్డగా మాట్లాడకు ।

ఎవరైనా/ తన తప్పులకు ప్రతిఫలం

అనుభవించాల్సిందే.

ఎవరైనా/ తన తప్పులకు ప్రతిఫలం

అనుభవించాల్సిందే ।

నువ్వు కావాలనే చేస్తున్నావు.

నువ్వు కావాలనే చేస్తున్నావు ।

ఆమె నన్ను తిట్టింది.

ఆమె నన్ను తిట్టింది ।

నా నుండి తప్పించుకోలేవు.

నా నుండి తప్పించుకోలేవు ।

యమ్ సబ్ తుమ్హారీ వజహ్ సే హీ.

యమ్ సబ్ తుమ్హారీ వజహ్ సే హీ ।

ముయ్యె ఆఁఖోం న దిఖాఁ.

ముయ్యె ఆఁఖోం న దిఖాఁ ।

శరాఫత్ సే బాత్ కరో.

శరాఫత్ సే బాత్ కరో ।

అచానక్ వో ఝగ్దా కర్నే లగే.

అచానక్ వో ఝగ్దా కర్నే లగే ।

పరేశాన్ న హో.

పరేశాన్ న హో ।

తూ-తడాక్ కీ భాషా సే మత్ బోలో.

తూ-తడాక్ కీ భాషా సే మత్ బోలో ।

బురే కర్మోకో సజా బుగత్ నా పడేగా.

బురే కర్మోకో సజా బుగత్ నా పడేగా ।

బురే కర్మోకో సజా బుగత్ నా పడేగా ।

బురే కర్మోకో సజా బుగత్ నా పడేగా ।

తుమ్ జాన్ బూజ్ కర్ రహే హో.

తుమ్ జాన్ బూజ్ కర్ రహే హో ।

ఉస్నే ముయ్యె గాలియాం దీ.

ఉస్నే ముయ్యె గాలియాం దీ ।

ముయ్యె సే తుమ్ బచ్ కర్ జా సహీ.

సక్తే.

ముయ్యె సే తుమ్ బచ్ కర్ జా సహీ ।

మీకు ఐస్ క్రీమ్ కావాలా?
 మీకు एसक्रीम कावाला ?
 నాకు కాఫీ కావాలి.
 నాకు काफी कावालि ।
 ఇక్కడ ఉన్న హోటల్ లో ఏ హోటల్
 బావుంటుంది?
 ఇక్కడ उन होटललो ए होटल
 बावुंदुंदि ?
 ఇక్కడ ఏమి తినటానికి బాగుంటాయి?
 ఇక్కడ एमि तिनटानिकि बागुंटाइ ?
 నాకు ఇడ్లీ వద్దు.
 నాకు इडिल वदुदु ।
 చపాతీ వేడిగా ఉందా?
 चपाती वेडिगा उंदा ।
 ఈ హోటల్ దగ్గర ఖాళీ లేదు.
 ई होटल दग्गर खाळी लेदु ।
 ఇది మాంసాహార ఫలహారశాల.
 इदि मांसाहार फलहारशाल ।
 ఇంకా మీకు ఏం కావాలి?
 इंका మీकु एं कावालि ?
 నాకు ద్రాక్ష జ్యూస్ ఇవ్వండి.
 నాకు द्राक्षा ज्यूस इव्वंडि ।
 నాకు టీ తీసుకురా.
 నాకు टी तीसुकरा ।

అప్ కో ఐస్ క్రీమ్ చాహియే?
 आपको एसक्रीम चाहिये ?
 ముయే కాఫీ చాహియే.
 मुझे काफी चाहिये ।
 యహాఁ కే హోటల్ లోం మేఁ కౌన్సీ
 హోటల్ అచ్చీ హై?
 यहाँ के होटलों में कौनसी होटल
 अच्छी है ?
 యహాఁ ఖానే కేలియే కౌన్సీ పదార్థ్ అచ్చీ
 హైఁ?
 यहाँ खाने केलिये कौनसी पदार्थ
 अच्छी हैं ?
 ముయే ఇడ్లీ నహీఁ చాహియే.
 मुझे इडिल नहीं चाहिये ।
 క్యా చపాతీ గర్మ హై?
 क्या चपाती गर्म है ?
 ఇస్ హోటల్ మేఁ జగహా నహీఁ.
 इस होटल में जगह नहीं ।
 యహా మాంసాహారీ జల్ పాన్ గృహా హై.
 यह मांसाहारी जलपान गृह है ।
 అప్ కో ఔర్ క్యా చాహియే?
 आप को और क्या चाहिये ?
 ముయే అంగూరక్ రస్ దేం.
 मुझे अंगूरक रस दें ।
 ముయే టీ లాఇఎ.
 मुझे टी लाइए ।

మీ దగ్గర ఏమేమి సూప్లు ఉన్నాయి?

మీ దగ్గర ఏమేమి సూప్లు ఉన్నాయి?

నా కోసం ఒక శుభ్రమయిన చెంచా తీసుకురా.
నా కోసం ఒక శుభ్రమయిన చెంచా తీసుకురా.

పంచదార కావాలి.

పంచదార కావాలి.

మీకు ఇష్టమైన ఫలహారం ఏది?

మీకు ఇష్టమైన ఫలహారం ఏది?

నాకు మంచినీళ్ళు తీసుకురా.

నాకు మంచినీళ్ళు తీసుకురా.

మా ఇద్దరికీ చేతిగుడ్డ తీసుకురా.

మా ఇద్దరికీ చేతిగుడ్డ తీసుకురా.

మీకు ఏం కావాలి చెప్పండి.

మీకు ఏం కావాలి చెప్పండి.

బిల్లు ఎంత అయింది?

బిల్లు ఎంత అయింది?

మామూలు ఎంత ఇవ్వాలి?

మామూలు ఎంత ఇవ్వాలి?

ఈ హోటల్ శుభ్రంగా ఉంటుందా?

ఈ హోటల్ శుభ్రంగా ఉంటుందా?

ఈ బల్ల రిజర్వు అయింది.

ఈ బల్ల రిజర్వు అయింది.

ఇక్కడ చౌకగా భోజనం దొరుకుతుందా?

ఇక్కడ చౌకగా భోజనం దొరుకుతుందా?

ఇక్కడ చౌకగా భోజనం దొరుకుతుందా?

ఆప్ కే యహాఁ కాన్ కాన్ సే సూప్
మిల్ తే హైఁ?

आपके यहाँ कौन कौन से सूप मिलते हैं?

మేరే లిఎ ఏక్ సాఫ్ చమ్మచ్ లా.

मेरे लिए एक साफ चम्मच ला।

ముయ్యే చీనీ చాహియే.

मुझे चीनी चाहिये।

ఆప్ కా పసంద్ అల్పాహార్ క్యా హైఁ?

आपका पसंद अल्पाहार क्या है?

వైటర్, పానీ లానా.

वैटर, पानी लाना।

హమ్ దోనోకో నేప్ కిన్ లావో.

हम दोनोंको नेपकिन लावो।

ఆప్ కో క్యా చాహియే బోలియే.

आप को क्या चाहिये बोलीये।

బిల్ కిత్ నా హువా?

बिल कितना हुवा?

కిత్ నీ బక్షీష్ దేనీ హోగీ?

कितनी बक्षीस देनी होगी?

క్యా ఇన్ హోటల్ సాఫ్ హై?

क्या इस होटल साफ है?

ఇన్ మేజ్ రిజర్వ్ హై.

इस मेज रिजर्व है।

యహాఁ ఖానా కమ్ ఖర్చే మేఁ మిల్ తీ

హై క్యా?

यहाँ खाना कम खर्च में मिलती है

క్యా?

మీ వెయిటర్ ఇంకా రాలేదు.

మీ వెయిటర్ ఇంకా రాలేదు.

కాఫీ బావుంది.

కాఫీ బావుంది.

మీరందరూ హోటల్ కి రండి.

మీరందరూ హోటల్ కి రండి.

ఈ హోటల్ లో రెస్టారెంట్ ఉన్నదా?

ఈ హోటల్ లో రెస్టారెంట్ ఉన్నదా?

మా హోటలు ఇండియా నందు ప్రసిద్ధమైనది.

మా హోటలు ఇండియా నందు ప్రసిద్ధమైనది.

ఆప్ కా వెయిటర్ అభీ తక్ నహీ ఆయా.

ఆప్ కా వెయిటర్ అభీ తక్ నహీ ఆయా.

కాఫీ అచ్చి హై.

కాఫీ అచ్చి హై.

ఆప్ సబ్ హోటల్ కో ఆయియే.

ఆప్ సబ్ హోటల్ కో ఆయియే.

క్యా ఇస్ హోటల్ మేం రెస్టారెంట్ హై ?

క్యా ఇస్ హోటల్ మేం రెస్టారెంట్ హై ?

హమారా హోటల్ ఇండియా మే ప్రఖ్యాతి హై.

హమారా హోటల్ ఇండియా మే ప్రఖ్యాతి హై.

भिन्न - భిన్నములు

1/2   आधा, एक बटे दो

1 1/2   डेढ

2 1/2   ढाई, अढाई

3 1/2   साढे तीन

4 1/2   साढे चार

5 1/2   साढे पांच

1/4   पाव, चौथाई

1 1/4   सवा

2 1/4   सवा दो

3 1/4   सवा तीन

4 1/4   सवा चार

3 / 4   पौना

1 3/4   पौने दो

2 3/4   पौने तीन

3 3/4   पौने चार

1 / 3   एक तिहाई, एक बटे तीन

సూచన : 3 / 4 భిన్నము వచ్చినచో అంకె తరువాత అంకెను చదువవలెను.

ఉదా : 3 3/4 పొనే చార

2 / 3   दो तिहाई, दो बटे तीन

1 / 5   एक पंचाई

2 / 5   दो पंचाई

गणित के चिह्न

+

धन, जोड

-

ऋण, बाकी, घटे

X

गुणे, गुणा

÷

भाग, भाग लगे

0.1

दशमलव एक

0.2

दशमलव दो

-.25

दशमलव दो पांच

दुगुना -

రెట్టింపు

तिगुना -

మూడురెట్లు

चौगुना -

నాలుగు రెట్లు

पचगुना -

అయిదు రెట్లు

వ్యాపార సంబంధ - వ్యాపారమునకు సంబంధించిన

ఏంటి మీరు వ్యాపారాన్ని ప్రారంభించనున్నారా? మరయితే మీకు వ్యాపార సంబంధ మాటలు తెలుసునా? తెలియదా అయినా పర్యాలేదు. ఇక్కడ మేము ఇస్తున్న వాక్యాలే సాధారణంగా వ్యాపారం నందు ఉపయోగిస్తారు. మరి మీ భాషా పరిజ్ఞానంతో పెంచుకోండి.

దీని ధర ఎంత ఉండవచ్చును?
దీని ధర ఎంత ఉండవచ్చును?

దబ్బును బ్యాంకులో జమ చేయండి.
దబ్బును బ్యాంకులో జమ చేయండి.
దబ్బును బ్యాంకులో జమ చేయండి.

ఇది ఆంధ్రాబ్యాంకు చెక్కు
ఇది ఆంధ్రాబ్యాంకు చెక్కు
ఇది ఆంధ్రాబ్యాంకు చెక్కు

మీకు ఏం కావాలి?
మీకు ఏం కావాలి?
మీకు ఏం కావాలి?

జీతమును నిర్ణయించండి.
జీతమును నిర్ణయించండి.
జీతమును నిర్ణయించండి.

దబ్బుంతటిని వ్యాపారంలో పెట్టుబడి
దబ్బుంతటిని వ్యాపారంలో పెట్టుబడి
దబ్బుంతటిని వ్యాపారంలో పెట్టుబడి

డబ్బాంతటిని వ్యాపారంలో పెట్టుబడి
డబ్బాంతటిని వ్యాపారంలో పెట్టుబడి
డబ్బాంతటిని వ్యాపారంలో పెట్టుబడి

వ్యాపార సంఘ సమావేశం వాయిదా
వ్యాపార సంఘ సమావేశం వాయిదా
వ్యాపార సంఘ సమావేశం వాయిదా

వ్యాపార సంఘ సమావేశం వాయిదా
వ్యాపార సంఘ సమావేశం వాయిదా
వ్యాపార సంఘ సమావేశం వాయిదా

మీ బిల్లు ఎంతయింది?
మీ బిల్లు ఎంతయింది?
మీ బిల్లు ఎంతయింది?

మీ బిల్లు ఎంతయింది?
మీ బిల్లు ఎంతయింది?
మీ బిల్లు ఎంతయింది?

ఇస్కా క్యా మూల్య్ హో సక్తా హై?
ఇస్కా క్యా మూల్య్ హో సక్తా హై?
ఇస్కా క్యా మూల్య్ హో సక్తా హై?

సారా రుపయా బేంక మేం జమా కర దే ।
సారా రుపయా బేంక మేం జమా కర దే ।
సారా రుపయా బేంక మేం జమా కర దే ।

యహ్ ఆంధ్రా బేంక్ కా చెక్ హై.
యహ్ ఆంధ్రా బేంక్ కా చెక్ హై.
యహ్ ఆంధ్రా బేంక్ కా చెక్ హై.

ఆప్కో క్యా చాహియే?
ఆప్కో క్యా చాహియే?
ఆప్కో క్యా చాహియే?

వేతన్ నిశ్చిత కర్ బీజిఎ.
వేతన్ నిశ్చిత కర్ బీజిఎ.
వేతన్ నిశ్చిత కర్ బీజిఎ.

సారా మాలకో వ్యాపార మేం నా లగా
సారా మాలకో వ్యాపార మేం నా లగా
సారా మాలకో వ్యాపార మేం నా లగా

సారా మాలకో వ్యాపార మేం నా లగా
సారా మాలకో వ్యాపార మేం నా లగా
సారా మాలకో వ్యాపార మేం నా లగా

వ్యాపార సంబంధీ మీటింగ్ స్థగిత తకర్
వ్యాపార సంబంధీ మీటింగ్ స్థగిత తకర్
వ్యాపార సంబంధీ మీటింగ్ స్థగిత తకర్

వ్యాపార సంబంధీ మీటింగ్ స్థగిత తకర్
వ్యాపార సంబంధీ మీటింగ్ స్థగిత తకర్
వ్యాపార సంబంధీ మీటింగ్ స్థగిత తకర్

ఆప్కా బిల్ కితనా హువా?
ఆప్కా బిల్ కితనా హువా?
ఆప్కా బిల్ కితనా హువా?

ఆప్కా బిల్ కితనా హువా?
ఆప్కా బిల్ కితనా హువా?
ఆప్కా బిల్ కితనా హువా?

మీరు మీటింగులో ఏం చెప్పాలనుకుంటు
న్నారు?

మీరు మీటింగులో ఏం చెప్పాలనుకుంటు
న్నారు?

ధరలు ఎక్కువగా పెరిగిపోతున్నాయి.
ధరలు ఎక్కువగా పెరిగిపోతున్నాయి.

ఈ రోజుల్లో వ్యాపారులు బాగుండటం లేదు.
ఈ రోజుల్లో వ్యాపారులు బాగుండటం లేదు.

మీకు జీతం లభించిందా?

మీకు జీతం లభించిందా?

మీరు జాగ్రత్తగా పనిచేయండి.

మీరు జాగ్రత్తగా పనిచేయండి.

ఈ చెక్కును నగదుగా మార్చాలి.

ఈ చెక్కును నగదుగా మార్చాలి.

వాడు డబ్బుకోసం కక్కుర్తి పడతాడు.
వాడు డబ్బుకోసం కక్కుర్తి పడతాడు.

నేను బ్యాంకులో అప్పు చేశాను.

నేను బ్యాంకులో అప్పు చేశాను.

నేను నా వ్యాపారాన్ని అమ్మేస్తాను.

నేను నా వ్యాపారాన్ని అమ్మేస్తాను.

నేను రాత్రికి అతనితో డబ్బు గురించి
మాట్లాడతాను.

నేను రాత్రికి అతనితో డబ్బు గురించి
మాట్లాడతాను.

నేను చాలా బిల్లులు కట్టాలి.

నేను చాలా బిల్లులు కట్టాలి.

ఆప్ మీటింగ్ మేం క్యా బోల్ నా చాహతే
హై?

ఆప్ మీటింగ్ మేం క్యా బోల్ నా చాహతే
హై?

ఆజీకల్ దామ్ బడ్జెట్ హై.

ఆజీకల్ దామ్ బడ్జెట్ హై.

ఆజీకల్ వ్యాపార్ అచ్చీ సహీ చలతీ హై.

ఆజీకల్ వ్యాపార్ అచ్చీ సహీ చలతీ హై.

ఆప్ కో వేతన్ మిల్ గయా హై?

ఆప్ కో వేతన్ మిల్ గయా హై?

ఆప్ హూషియారీ సే కామ్ కీజియే.

ఆప్ హూషియారీ సే కామ్ కీజియే.

ఇస్ చెక్ కో భుగ్తానా హై.

ఇస్ చెక్ కో భుగ్తానా హై.

ఉస్ నే పైసే కే పీఛే భాగ్తా హై.

ఉస్ నే పైసే కే పీఛే భాగ్తా హై.

మై నే బ్యాంక్ సే ఖర్చు లియా హూ.

మై నే బ్యాంక్ సే ఖర్చు లియా హూ.

మై నే అహ్ నా సారీ దుందా బేచ్ దుంగా.

మై నే అహ్ నా సారీ దుందా బేచ్ దుంగా.

మై రాత్ కో ఉస్ నే పైసే కే బారే మే

మై రాత్ కో ఉస్ నే పైసే కే బారే మే

మై రాత్ కో ఉస్ నే పైసే కే బారే మే
బాత్ కరూంగా.

మై రాత్ కో ఉస్ నే పైసే కే బారే మే
బాత్ కరూంగా.

ముझे अनेक बिलों का भुगतान करना
है।

प्रयाण संबंध - प्रयाण संबन्धम्

మీరు ప్రయాణంలో ఉన్నా ఎవరి ప్రయాణం గురించయినా అడగాలన్నా చెప్పాలన్నా మీకు కొన్ని వాక్యాలు తెలిసి వుండాలి కదా! ప్రయాణమునకు సంబంధించిన వివిధ అంశాలను ప్రస్తావిస్తూ ఇచ్చిన ఈ క్రింది వాక్యాలను చూడండి.

మీరు కాశ్మీర్ నందు ఏ ఏ స్థలములను చూశారు?

मीरु काश्मीर नंदु ए ए स्थलमुलनु चूशारु।

నేను ఒక సంవత్సరం ఢిల్లీలో ఉంటాను.

नेनु ओक संवत्सरं डिल्लीలో ఉంటాను.

ఇక్కడ అన్నీ చూడవచ్చును.

इक्कड అన్నీ చూడవచ్చును?

మీరు ఎప్పుడు వెళుతున్నారు?

మీరు ఎప్పుడు వెళుతున్నారు?

మీరిద్దరు ఎప్పుడు వస్తారు?

మీరిద్దరు ఎప్పుడు వస్తారు?

మనం ఆ ప్రదేశానికి వెళ్ళలేము.

మనం ఆ ప్రదేశానికి వెళ్ళలేము.

నేను చెన్నయ్ వెళ్ళాలి.

నేను చెన్నయ్ వెళ్ళాలి.

మనము విమానములో వెళదాము.

మనం విమానములో వెళ్ళదాము.

అప్ నే కాశ్మీర్ మేం కిస్ కిస్ జగహోం కో దేఖే హై?

आपने काश्मीर में किस किस जगहों को देखे हैं।

హై ఏక్ సంవత్సర్ ఢిల్లీయే దిల్లీ మేం రహూంగా.

मैं एक संवत्सर केलिये दिल्ली में रहूंगा।

యహోం సబ్ కుచ్ దేఖ్ సకతే హై?

यहा सब कुछ देख सकते हैं?

అప్ కబ్ జా రహే హై?

आप कब जा रहे है?

తుమ్ దోనోం కబ్ వాపస్ లాటోగే?

तुम दोनो कब वापस लाटोगे?

హమ్ ఉస్ ప్రదేశ్ కో సహీం జా సకతే హై?

हम उस प्रदेश को नहीं जा सकते हैं?

ముయ్యే చెన్నయ్ జానా హై.

मुझे चेन्नय जाना है।

హమ్ విమాన్ మేం జాయేంగే.

हम विमान में जायेंगे।

నేను రైలులో వస్తాను.

నేను రైలులో వస్తాను

మనం మళ్ళీ సోమవారం వద్దాము.

मनं मळळी सोमवारं वद्दामु ।

ఈ సెలవులకు నీవు ఎక్కడికి వెళతావు?

ई सेलवुलकु नीवु एककडिकि वेळतावु ?

నేను మ్యూజియం చూద్దాం అనుకుంటున్నాను.

నేను మ్యూజియం చూద్దాం అనుకుంటున్నాను ।

నాకు తాజ్ మహల్ బాగా నచ్చింది.

నాకు తాజ్ మహల్ బాగా నచ్చింది ।

మీరు లండన్ లో ఎక్కడ ఉంటారు.

మీరు లండన్ లో ఎక్కడ ఉంటారు ?

నాకు ఈ ప్రదేశం నచ్చలేదు.

నాకు ఈ ప్రదేశం నచ్చలేదు ।

నేను హిమాలయాలను చూడాలని అను

కుంటున్నాను.

నేను హిమాలయాలను చూడాలని అనుకుంటున్నాను ।

ఈ సెల నేను తిరుపతి వెళుతున్నాను.

ई नेल नेनु तिरुपति వెळुతున్నాను ।

మీ దగ్గర టిక్కెట్లు ఉన్నాయా?

మీ దగ్గర టిక్కెట్లు ఉన్నాయా ?

నేను ఆ ప్రదేశాన్ని చూడాలనుకుంటున్నాను.

నేను ఆ ప్రదేశాన్ని చూడాలనుకుంటున్నాను ।

మేమందరం వెళుతున్నాము.

మేమందరం వెళుతున్నాము ।

మైం రేల్ మేం ఆహూంగా.

मैं रेल में आऊंगा ।

హమ్ ఫిర్ సోమవార్ ఆయేంగే.

हम फिर सोमवार आयेंगे ।

ఇస్ చుర్షియోం మేం తుమ్ కహా జావోగే?

इस चुड़ियों में तुम कहाँ जावोगे ।

మైం తో మ్యూజియం దేఖనా చాహత్ హూం.

मैं तो म्यूजियं देखना चाहता हूँ ।

ముయ్యే తాజ్ మహల్ బహుత్ పసంద్ ఆళా.

मुझे ताजमहल बहुत पसंद आयी ।

ఆప్ లండన్ మేం కహా రహోగే?

आप लंडन में कहा रहोगे ?

ముయ్యే ఇస్ ప్రదేశ్ పసంద్ నహీం ఆయా.

मुझे इस प्रदेश पसंद नहीं आया ।

మైం హిమాలయ్ కో దేఖనా చాహతా హూం.

मैं हिमालय को देखना चाहता हूँ ।

ఇస్ మహీనే మేం మైం తిరుపతి జా

రహా హూం.

इस महीने में मैं तिरुपति जा रहा हूँ ।

ఆప్ కే పాస్ టిక్కెట్ హై క్యా?

आपके पास टिककेट है क्या ?

మైం ఉస్ ప్రదేశ్ కో దేఖనా చాహతా హూం.

मैं उस प्रदेश को देखना चाहता हूँ ।

హమ్ సబ్ జాతే హైం.

हम सब जाते हैं ।

పాళ్ళ ఫ్యామిలీ రేపు మధ్యాహ్నం బయలు
దేరతారు.

गाळल फ्यामिलि रेपु मद्याहनं
अयलु देरतारु।

నేను ఇంతవరకు ఉత్తరం చూశాను.

मैनु इंतवरकु उत्तरं चूशानु।

మీ దగ్గర ఏమైనా కరపత్రాలు ఉన్నాయా?

मी दग्गर एमैना करपत्रालु उन्नाया?

మీరు ఎన్ని ప్రదేశాలు తిరిగారు?

मीरु एन्नि प्रदेशालु तिरिगारु?

మీరు ఎక్కడికి వెళుతున్నారు?

मीरु एककडिकि वेळुतुन्नारु?

నేను హైదరాబాద్ కి వెళ్ళి మ్యూజియం

చూద్దామనుకుంటున్నాను.

मैनु हैदराबादकि वेळिळ म्युजियं

चूद्दामनुकुंतुन्नानు।

అది చాలా సుందరమైన ప్రదేశం.

अदि चाला सुंदरमैन प्रदेशं।

అక్కడ గైడ్ లు ఎక్కడ దొరుకుతారు?

अककड गैडलु एककड दोरुकुतारु?

నేను అక్కడ చూడటానికి వెళ్ళాను.

मैनु अककड चूडटानिकि वेळ्ळानు।

మీ గుండరూ ఎక్కడికి వెళ్ళారు?

मीगुंदरू एककडिकि वेळ्ळारु?

నేను ఒక్కడే వెళుతున్నాను.

मैनु ओककडे वेळुतुన్నాడు।

ఉస్కే పరివార్ కల్ దుపెహార్ జా రహే
హై.

उसके परिवार कल दुपेहर जा रहे
हैं।

మైం అబ్ తక్ ఉత్తర్ దేఖా హుం.

मैं अब तक उत्तर देखा हूँ।

అప్ కే పాస్ కోయీ కర్పత్ర్ హైం క్యా?

आपके पास कोई करपत्र हैं क्या?

అప్ కిత్నే ప్రదేశ్ దేఖే?

आप कितने प्रदेशे देखे?

అప్ కహాం జాతే హైం?

आप कहाँ जाते हैं?

మైం హైదరాబాద్ కో జాకే మ్యూజియం

దేఖ్నా చాహతా హుం.

मैं हैदराबाद को जा के म्युजियं

देखना चाहता हूँ।

యహ్ బోహోత్ సుందర్ ప్రదేశ్.

यह बोहोत सुंदर प्रदेश।

యహ్ గైడ్ కర్నేవాలోం కుహ్ మిలతే హైం?

यहाँ गैड करनेवालों कहाँ मिलते हैं?

మైం నే వహాం దేఖ్నే కేలియే గయా.

मैं ने वहाँ देखने केलिये गया।

తుమ్లోగ్ కహాం గయే హా?

तुमलोग कहाँ गये हो?

వో అకేలా హి జా రహా హై.

वो अकेला ही जा रहा है।

నేను ఫారిన్ వెళుతున్నాను.

నేను ఫారిన వెళుతున్నాను ।

మీతో పాటు నేను కూడా ప్రయాణం చేస్తాను.

मीतो पाटु नेनु कूडा प्रयाणं चेस्तानु ।

నేను తీర్థయాత్రలు చేయాలనుకుంటున్నాను.

నేను తీర్థయాత్రలు చేయాలనుకుంటున్నాను ।

నువ్వు కూడా నాతో వస్తావా?

नुव्हु कूडा नातो वस्तावा ?

నాకు దేవాలయాలను చూడాలని

ఆశగా ఉన్నది.

नाकु देवालयालनु चूडालनि आशगा
उन्नदि ।

నేను మరల దానిని దర్శించాలనుకుంటు
న్నాను.

నేను మరల దానిని దర్శించాలనుకుంటున్నాను ।

పిల్లలూ! మీరు దసరా సెలవులకు మీ

ఊరు వెళ్ళటం లేదా?

पिल्लल्ल! మీరు దసరా సెలవులకు మీ
ఊరు వెళ్ళటం లేదా ?

మీ నాన్నగారు ఊరునుండి ఎప్పుడు

తిరిగి వస్తారు?

मी नान्नागारु ऊरु नुंदि एप्पुडु तिरिगि
वस्तारु ?

ఈ బస్సు ప్రయాణాలను నమ్మకూడదు.

ई बस्सु प्रयाणालनु नम्मकूडु ।

మైం ఫారిన్ జా రహా హూఁ!

मैं फारिन जा हा हूँ ।

మైం బీ ఆప్ కే సాత్ చలూఁగా?

मैं भी आपके सात चलूँगा ।

మైం తీర్థయాత్రా కరీనా చాహితా హూఁ!

मैं तीर्थयात्रा करना चाहता हूँ ।

తుమ్ భీ మేరే సాత్ ఆవోగే?

तुम भी मेरे सात आवोगे ?

ముయ్యే దేవాలయోం కో దేఖ్ నే కా

బొహాత్ ఆశా హై.

मुझे देवालयों को देखने का बोहोत
आशा है ।

మైం ఫిర్ ఉస్కో దేఖ్ నా చాహితా హూఁ!

मैं फिर उसको देखना चाहता हूँ ।

బచ్చోం! తుమ్ దసరా కే చుట్టియోం

పర్ తుమ్హారా గావ్ నహీం జా రహే
హో?

बच्चों! तुम दसरा के चुट्टियों पर

तुम्हारा गाँव नहीं जा रहे हो ?

తుమ్హారా పితాజీ గాంవ్ సే కబ్ లాట్

రహే హైఁ?

तुम्हारा पिताजी गाँव से कब लौट

रहे है ।

ఇస్ బస్ కి యాత్రావోంపర్ హమ్

భరోసా నహీం రఖ్ నా చాహియే.

इस बसकी यात्रावोंपर हम भरोसा

नहीं रखना चाहिये ।

నా చదువు వలన ఎక్కువ ప్రయాణం
చేయవలసి వస్తుంది.

నా చదువు వలన ఎక్కువ ప్రయాణం
చేయవలసి వస్తుంది.

ప్రయాణాలు నాకు అస్సలు ఇష్టం ఉండవు.

प्रयाणालु नाकु अस्सलु इष्टं उंडवु ।

ప్రయాణము నాకు అస్సలు ఇష్టం ఉండదు.

गमंदरमु मा ऊरिकि वेळुतुन्नामु ।

గమందరము మా ఉరికి వెళుతున్నాము.

गमु बीचकि वेळुतुन्नामु ।

గము బీచ్ కి వెళుతున్నాము.

నా చూసిన వాటిలో కాశ్మీర్ చాలా
వాడుంటుంది.

నా చూసిన వాటిలో కాశ్మీర్ చాలా
వాడుంటుంది.

ప్రయాణము చేయుట వలన అలసటగా
ఉన్నది.

प्रयाणमु चेषुट वलन अलसटा उन्नदि ।

ప్రయాణము చేయుట వలన అలసటగా
ఉన్నది.

నాకు రేపు సాయంత్రం వెళ్ళవచ్చు.

నాకు రేపు సాయంత్రం వెళ్ళవచ్చు.

నాకు నీ కోసం రిజర్వేషన్ చేయించనా?

నాకు నీ కోసం రిజర్వేషన్ చేయించనా?

నాకు ద్ర తీరానికి నువ్వు వెళ్ళావా?

నాకు ద్ర తీరానికి నువ్వు వెళ్ళావా?

నాకు ఎప్పుడు బయలుదేరాలని అనుకుం
చున్నారు?

నాకు ఎప్పుడు బయలుదేరాలని అనుకుం
చున్నారు?

गम एप्पुडु बयलुदेरालनि आनुकुटुन्नारु ?

గమ ఎప్పొడ బయలుదేరాలని ఆనుకుటున్నారు ?

మై అప్సీన్ పథాయీ కే వజహ్ సే కాఫీ
యాత్రా కర్నీ పడతీ హై.

మై అప్సీన్ పథాయీ కే వజహ్ సే కాఫీ
యాత్రా కర్నీ పడతీ హై.

ముయే యాత్రా కర్నా బిల్కుల్ పసంద్
నహీ హై.

ముయే యాత్రా కర్నా బిల్కుల్ పసంద్ నహీ హై ।

హమ్ సబ్ లోగ్ అప్సీన్ గాంవ్ జాతే హై
హమ్ సబ్ లోగ్ అప్సీన్ గాంవ్ జాతే హై ।

హమ్ బీచ్ కో జా రహే హై ।

హమ్ బీచ్ కో జా రహే హై ।

మైన్ దేఖీ హుయీ ప్రదేశ్ లో మే
కాశ్మీర్ బొహాత్ సుందర్ హై.

మైన్ దేఖీ హుయీ ప్రదేశ్ లో మే
కాశ్మీర్ బొహాత్ సుందర్ హై.

మేనే దేఖి హుయీ ప్రదేశ్ లో మే కాశ్మీర్
బొహోత్ సుందర్ హై ।

యాత్రాకే వజహ్ సే బొహాత్ ధకావట్
లగ్ రహీ హై ।

యాత్రాకే వజహ్ సే బొహాత్ ధకావట్
లగ్ రహీ హై ।

తుమ్ కల్ షామ్ జా సక్తే హో.

తుమ్ కల్ షామ్ జా సక్తే హో.

తుమ్ కల శామ్ జా సక్తే హో ।

మై తుమ్హారే లియే రిజర్వేషన్ కూహా ?

మై తుమ్హారే లియే రిజర్వేషన్ కూహా ?

మే తుమ్హారె లియె రిజర్వేషన్ కూహా ?

క్యా తుమ్ సముద్రీ తట్ దేఖా హో ?

క్యా తుమ్ సముద్రీ తట్ దేఖా హో ?

ఆప్ కబ్ రవానా హోనా చాహతే హై ?

ఆప్ కబ్ రవానా హోనా చాహతే హై ?

आप कब रवाना होना चाहते हैं ।

నేను ఎప్పుడూ ఒక సూట్‌కేస్ నిండా
సామానులు సర్ది సిద్ధంగా వుంటాను.
నేను ఎప్పుడూ ఒక సూట్‌కేస్ నిండా
సామానులు సర్ది సిద్ధంగా వుంటాను.
నేను ఎప్పుడూ ఒక సూట్‌కేస్ నిండా
సామానులు సర్ది సిద్ధంగా వుంటాను.

మేము గుడికి వెళదామనుకుంటున్నాము.

మేము హోటల్‌లో ఉన్నాము.

మేము హోటల్‌లో ఉన్నాము.

యాత్రల వలన జ్ఞానం పెరుగుతుంది.

యాత్రల వలన జ్ఞానం పెరుగుతుంది.

మేము దిగిన హోటల్‌లో అన్ని వసతులు
ఉన్నాయి.

మేము దిగిన హోటల్‌లో అన్ని వసతులు
ఉన్నాయి.

నువ్వు కూడా అజంతా గుహలు చూస్తావా?

నువ్వు కూడా అజంతా గుహలు చూస్తావా?

రైలు ప్రయాణం చాలా సుఖవంతముగా
ఉన్నది.

రైలు ప్రయాణం చాలా సుఖవంతముగా
ఉన్నది.

మీ హోటల్‌లో అద్దె తక్కువగానే

మీ హోటల్‌లో అద్దె తక్కువగానే

మీ హోటల్‌లో అద్దె తక్కువగానే

మై హమేశా ఏక్ సూట్‌కేస్ మే

మై హమేశా ఏక్ సూట్‌కేస్ మే

మై హమేశా ఏక్ సూట్‌కేస్ మే

మై హమేశా ఏక్ సూట్‌కేస్ మే

మై హమేశా ఏక్ సూట్‌కేస్ మే

మై హమేశా ఏక్ సూట్‌కేస్ మే

మై హమేశా ఏక్ సూట్‌కేస్ మే

మై హమేశా ఏక్ సూట్‌కేస్ మే

మై హమేశా ఏక్ సూట్‌కేస్ మే

మై హమేశా ఏక్ సూట్‌కేస్ మే

మై హమేశా ఏక్ సూట్‌కేస్ మే

మై హమేశా ఏక్ సూట్‌కేస్ మే

మై హమేశా ఏక్ సూట్‌కేస్ మే

మై హమేశా ఏక్ సూట్‌కేస్ మే

మై హమేశా ఏక్ సూట్‌కేస్ మే

మై హమేశా ఏక్ సూట్‌కేస్ మే

మై హమేశా ఏక్ సూట్‌కేస్ మే

మై హమేశా ఏక్ సూట్‌కేస్ మే

మై హమేశా ఏక్ సూట్‌కేస్ మే

మై హమేశా ఏక్ సూట్‌కేస్ మే

వ్యాకరణము - ఉపయోగకరమగు శబ్దములు

ఇప్పటి వరకు మీరు చాలా వాక్యాలను నేర్చుకున్నారు. భాషను నేర్చుకున్నప్పుడు వ్యాకరణము అనేది తప్పనిసరిగా తెలిసిఉండాలి. ఇంగ్లీషు భాషకంటే చాలా వ్యాకరణము హిందీలో ఉంటుంది. కాబట్టి మీరు వ్యాకరణము నేర్చుకుంటూనే పదాలను, వాక్యాలను, సంభాషణలు మాట్లాడటం మొదలగునవి నేర్చుకోండి. ఈ గ్రామరును ప్రత్యేకంగా ఇవ్వకుండా సంభాషణ మధ్యలో ఇవ్వటం జరిగింది.

కాల విభజన

तात्कालिक वर्तमान काल

काल के बारे में संक्षिप्त रूप में यहा हम सीखेंगे। हिंदी और तेलुगु भाषाओं के कालों की जैसा हैती हैं। लेकिन इन दोनो में कुछ फर्क भी है।

క్రిयలు జరిగినపుడు, అవి ఏ సమయమునందు జరుగబడినవో తెలుపుటకు కాలములను (Tenses) ఉపయోగిస్తాము.

కాలములను ఏ భాషనందయినను మూడు విధాలుగా విభజిస్తారు. ఇవి వరుసగా

1. సామాన్య వర్తమాన కాలము	సామాన్య వర్తమాన కాల
2. భూతకాలము	భూతకాల
3. భవిష్యత్ కాలము	భవిష్య కాల

(तात्कालिक वर्तमान काल भाग में इस काल से सम्बन्धित नियम देखिये)

मैं खाना खा रहा हूँ। तुम कहाँ से आ रहे हो ?

वह फिल्म देख रहा है। वे गाडी ला रहे हैं।

बच्चा रो रहा है। वो लडकी खेल रही हैं।

रवि हँस रहा है। हम उनको देख रहे हैं।

नियम :-

- క్రియా ధాతువు తరువాత రహా హ్, రహా హై, రహే హో, రహే హే, రహి హ్, రహి హై, రహి హో, రహి హే వేరినప్పుడు తాత్కాలిక వర్తమాన కాలిక క్రియ ఏర్పడుతుంది.

- కర్త యొక్క లింగ వచనములను బట్టి రహీ యొక్క రూపము మాత్రమే మారును. ధాతువు రూపము మారదు.

उदा :

सीता गा रही है । हम गा रहे हैं ।
लडकी गा रही है । लडकियाँ गा रही हैं ।

अभ्यास :-

अ) तात्कालिक वर्तमान कालिक क्रियाओं से खाली जगहें भरिये :-

1. रवि हाकी _____ ।
2. रेणुका रेडियो गीत _____ ।
3. सीम पाठशाला में काम _____ ।
4. लडकियां वर्ग में _____ ।
5. मजदूर मालगाडी में सामान _____ ।
6. हम अपना पाठ _____ ।
7. सुजाता रोज सबेरे कहाँ _____ ।
8. हम नदी से पानी _____ ।

आ) तात्कालिक वर्तमान काल में बदल कर लिखिये :-

1. हम लिखते हैं ।
2. रमा आती है ।
3. हम देखते हैं ।
4. शांती गीत गाती है ।
5. रवि चाय पीता है ।
6. सरला सुनति है ।
7. राणि खेलती है ।
8. ये बालक सोते हैं ।

भूतकाल भूतकाल

సామాన్య భూతకాలంలో భాగంగా దీనికి సంబంధించిన నియమాలను చూడండి.

ध्यान से पढ़िए :-

सीता आयी । सोमेश मंदिर गया ।
वह बहुत खाया । हम तीन किलोमीटर दौड़े ।
आपने क्या सुना ? मैं ने खाना खाया ।

माँ ने रोटी बनायी । सुंदर बाहर गया ।
 शिवा किताब लाया । मैं तुम्हारा काम भूला ।
 वे सभा में बोले । सोमु ने एक घर बनवाया ।

నియమ :-

- భూతకాలిక సకర్మక క్రియ వచ్చినప్పుడు కర్మకు తరువాత నే ప్రత్యయము వచ్చును. అప్పుడు కర్మ యొక్క లింగ వచనముల ప్రకారం క్రియ వుండును. (కర్తననుసరించి వుండదు)
- కర్మ లేనపుడు, కర్మకు ప్రక్కన క్రియ విభక్తి వచ్చినపుడు క్రియ ఎప్పుడు వుంలింగ ఏక వచనంలోనే వుండును.
- ఈ నే ప్రత్యయము లా, భూల, బోల, సక, చుక, లగ అను క్రియలు, సహాయక క్రియలు వచ్చినప్పుడు వుండదు.

उदा : उमा ने खाया । हमने रोटी को खाया ।

अभ्यास :

आ) सामान्य भूतकालिक क्रिया रूप से खाली जगहें भरिये :

1. बिल्लि कुत्ता को देखकर _____ ।
2. हम आज सबेरे यहाँ _____ ।
3. रामु ने ये रोटियाँ _____ ।
4. तुम सुबह कितने बजे _____ ।
5. वह रेल में कभी नहीं _____ ।
6. मैं अभी कुओं से पानी _____ ।
7. वे इतने जोर से क्यों _____ ?
8. कल रात जोर का पानी _____ ?
9. हम अभी स्टेशन नहीं _____ ।
10. उसने सिर्फ तीन गीत _____ ।

अ) सामान्य भूतकाल में बदलकर लिखिए :

1. सीता ठीक छह बजे उठती हैं ।
2. रामु गुंटूर जा रहा है ।
3. हम अभी आ रहे हैं ।
4. गायत्री पाठ सुनति है ।

5. हम सामान लेता हूँ ।	6. लडकियाँ खेलती हैं ।
7. हम हिन्दी में बोलते हैं ।	8. वह अपना काम भूलता है ।
9. तुम क्या करते हो ?	10. रमेश क्या कहता है ।

भविष्यत काल भविष्यत् काल

భవిష్యత్ కాలానికి సంబంధించిన వివరణను చూడండి.

नीचे दिये वाक्यों को ध्यान से पढ़िए :-

हम दस बजे स्कूल जायेंगे ।	सीता जल्दी आयेगी ।
तुम क्या खावोगे ।	सरला कहाँ रहेगी ?
वह दस बजे तक जागेगा ।	हम ये रुपये लेंगे ।
वे यह काम जरूर करेंगे ।	वे आज शाम को अयेगी ।
वे क्या करेंगे ।	वे औरतें काम करेंगी ।
ये लोग चेन्नाय जायेंगे ।	मैं चाय नहीं पीऊँगी ।

దీనికి సంబంధించిన నియమాలు

1. मैं कर्तुगा वुन्नुप्पुడు క్రియా రూపములు ఈ క్రింది విధముగా మారును.

कर	-	मैं करूँगा	-	मैं करूँगी
जा	-	मैं जाऊँगा	-	मैं जाऊँगी
पी	-	मैं पिऊँगा	-	मैं पिऊँगी
ले	-	मैं लूँगा	-	मैं लूँगी
दे	-	मैं दूँगा	-	मैं दूँगी
हो	-	मैं हूँगा (होऊँगा)	-	मैं हूँगी (होऊँगी)
सु	-	मैं सुनूँगा	-	मैं सुनूँगी (होऊँगी)
2. కర్తగా తుమ వున్నప్పుడు క్రియా రూపములు ఎలా మారతాయో చూడండి.

सुन	-	तुम सुनोगे	-	तुम सुनोगी
कर	-	तुम करोगे	-	तुम करोगी ।
खा	-	तुम खावोगे	-	तुम खावोगी
3. భవిష్యత్ కాలిక క్రియలు ఎలా ఏర్పడును? అకారాంత, ఆకారాంత ధాతువులకు చివర యిలా చేర్చినపుడు.

అభ్యాసము:

ఇక్కడ తెలుగులో ఇవ్వబడిన వాక్యములను వివిధ కాలములలోకి మార్చి వ్రాయండి. తరువాత మేము ఇచ్చిన సమాధానాలతో సరిచూచుకోండి.

1. నీవు మీ ఇంటికి ఎప్పుడు వెళుతున్నావు?
2. నేను ఊరు వెళుతున్నాను.
3. ఆవు పాలు ఇచ్చుచున్నది.
4. మీరు కాసేపు ఇక్కడే ఉండండి.
5. మీకు ఎవరు కావాలి?
6. మీరు ఏమి చేయుచున్నారు?
7. మా నాన్నగారు ఈ రోజు వస్తున్నారు.
8. మా ఇంట్లో అందరూ సంతోషంగా ఉంటారు.
9. మామిడి తియ్యగా వున్నది.
10. నేను మళ్ళీ వస్తాను.
11. నువ్వు ఇప్పుడు ఏ పని చేస్తావు?
12. నేను ఇక్కడి నుండి వెళ్ళిపోతున్నాను.
13. నేను ఇప్పుడు మీ ఇంటికి రాలేను.
14. నేను పనిచేయాలి.
15. ఈ కలము యొక్క విలువ పది రూపాయలు.
16. గంగాజలము పవిత్రమైనది.
17. మా అమ్మ పనిచేస్తుంది.
18. నువ్వు ఎక్కడి నుంచి వస్తున్నావు?
19. రాణికి పెళ్ళి కుదిరింది.
20. వాళ్ళ అమ్మగారు చనిపోయారు.
21. నేను అతని పరిస్థితిని చూసి జాలిపడ్డాను.
22. నా దగ్గర చాలా కలములు ఉన్నాయి.
23. ఇప్పుడే మీటింగు మొదలయింది.

24. నాకు చాలా జ్వరముగా ఉన్నది.
25. నీకు ఇప్పుడు ఏం కావాలి?
26. మా నాన్నగారు పనికి వెళ్ళారు.
27. ఇంట్లో దొంగ ఉన్నాడు.
28. రేపు మాకు కాలేజీ ఉంది.
29. రోజు నడవడం ఆరోగ్యానికి చాలా మంచిది.
30. నువ్వు ఎవరితో మాట్లాడావు?
31. రేపు దసరా పండుగ.
32. ఆగస్టు 15వ తేదీన జెండా వందనం చేశాము.
33. మీరు ఏం మాట్లాడుతున్నారు.
34. వాళ్ళు ఇక్కడి నుండి వెళ్ళిపోయారు.
35. నువ్వు దేని గురించి ఆలోచించవద్దు.
36. అతడు ఒకసారి చెబితే అర్థం చేసుకుంటాడు.
37. నువ్వు ఏమి చెప్పినా నేను వింటాను.
38. రేపు మేము చెన్నయ్ వెళ్తున్నాము.
39. నేను నిన్నరాత్రి ఊరు వెళ్ళాను.
40. మన దేశంలో విజ్ఞానులకు కొదవ లేదు.
41. అతడు స్వతంత్ర సమరయోధుడు.
42. నువ్వు ఎక్కడికి వెళ్తున్నావు?
43. నేను ఈ రోజు చాలా సంతోషంగా ఉన్నాను.
44. నేను మీతో తరువాత మాట్లాడతాను.
45. నువ్వు ఇక్కడికి ఎందుకు వచ్చావు?
46. పాత సినిమాలు చాలా బావుంటాయి.
47. నువ్వు ఇప్పటికైనా బాగా చదువుకో.
48. ఎవరి జీవితం వారి చేతులలోనే ఉంటుంది.
49. నువ్వు ఏమి చేస్తున్నావు?
50. వాళ్ళిద్దరు కొట్టుకుంటున్నారు.

అభ్యాసము సమాధానాలు:

1. तुम अपने घर कब जा रहे हो ?
2. मैं गाँव जा रहा हूँ ।
3. गाय दूध दे रही है ।
4. आप थोड़ा समय के लिये यही रहिये ।
5. आपको कौन चाहिये ?
6. आज क्या कर रहे हैं ?
7. हमारा पिताजी आज आ रहे हैं ।
8. हमारे घर में सब लोग बहोत खुश हैं ।
9. आम मीठी हैं ।
10. मैं फिर आऊँगा ।
11. तुम अब क्या कर रहे हो ?
12. मैं यहाँ से जा रहा हूँ ।
13. मैं अब तुम्हारा घर नहीं आ सकती हूँ ।
14. मुझे काम करना है ।
15. इस कलम का खरीद 10 रुपये हैं ।
16. गंगाजल पवित्र है ।
17. मेरी माँ काम करती है ।
18. तुम कहाँ से आ रहे हो ?
19. राणी की शादी तै होगई ।
20. उसके माँ दिवंगत होगयी है ।
21. मैं उसके स्थिति देखके बहोत तरस गया हूँ ।
22. मेरे पास बहोतसारे कलम हैं ।
23. अभी मीटिंग शुरु हुई ।
24. मुझे बहोत बुखार है ।
25. तुमें अब क्या चाहिये ।

26. मेरे पिताजी काम करने को गये है।
27. घर में छोर है।
28. कल हमारा कलाशाला है।
29. हरदिन सूबह चलना सेहद केलिये अच्छी है।
30. तुम किससे बात करोगे।
31. कल दसरा त्योहार है।
32. आगस्त १५ को हमने झंडा उडाये थे।
33. आप क्या बोल रहे हैं ?
34. वो लोग यहा से चल गया।
35. तुम किसी के बारे में मत सोचो।
36. वो एक बार बोलने से सब समझ जाते है।
37. तुम जो कुछ भी बोलोगी मैं सुनती हूँ।
38. हम कल चेन्नय जाते हैं।
39. मैं कल रात शहर गया था।
40. हमारे देश में विज्ञानी लोगों का कोई कमी नहीं है।
41. वह स्वतंत्र समरयेध्दा हैं।
42. तुम कहाँ जा रहे हो ?
43. मैं आज बोहोत खुश हूँ।
44. मैं आपसे बाद में बात करूँगा।
45. तुम यहाँ क्यों आये हो ?
46. पुराने फिल्में बोहोत अच्छे लगते है।
47. तुम अभी से तो अच्छे पढो।
48. किसकी जिंदगी उसीके हाथ में रहती हैं।
49. तुम क्या कर रहे हो ?
50. वो दोनों लड रहे है।

సంధి

अक्षर के पास-पास आकर मिल जाने से उन में विकार होता है । अतः उसे संधि कहते हैं । जैसे - राम+अवतार । इस में राम का अन्त अक्षर म् + और अवतार का पहले 'अ' मिलकर दीर्घ 'आ' हो गया है । इस परिवर्तन को संधि कहते हैं ।

(రెండు శబ్దాలకు మధ్య + గుర్తుంటుంది. ఈ +కు ముందు శబ్దము చివరి అక్షరము. వెనకటి శబ్దము యొక్క ముందు అక్షరమును కలిపిన సంధియగును. ఉదా + రామ+ అవతారము యను రెండు శబ్దములను కలిపినప్పుడు సంధి (కలిసిపోవుట) జరుగుతుంది. అనగా రామ శబ్దములోని చివరి అక్షరం 'మ' 'ఆ' అవతారము అను శబ్దములోని ముదు అక్షరము 'అ'ను కలిపిన దీర్ఘ 'ఆ' గా మారిపోతుంది. అప్పుడు రామ+అవతారము అనే రెండు శబ్దములు కలిసి రామావతార మవుతుంది.

సంధులు మూడు రకాలు (1) స్వర సంధి (2) వ్యంజన సంధి 3.విసర్గ సంధి. రెండు పదముల కలయిక వలన ఏర్పడు మార్పు "సంధి" అని పిలువబడును. ఈ సంధి మొదటి పదము యొక్క చివరి అక్షరము రెండవ పదము యొక్క మొదటి అక్షరముల మధ్య ఏర్పడును.

(రెండు ఒకేరకమైన అచ్చులు దగ్గర దగ్గర చేరినప్పుడు, ఆ రెండింటికి బదులు, ఆ జాతికి సంబంధించిన దీర్ఘపు అచ్చు వస్తుంది. అంటే, ప్రాస్య అచ్చు రూపములయిన అ, ఇ, ఉ, లేక ఆ, ఈ, ఊ తరువాత ప్రాస్య అ, ఇ, ఉలు గాని, దీర్ఘ ఆ, ఈ, ఊ, లు ఉన్నట్లయితే ఆ రెండింటి స్థానములలో, అదే జాతికి సంబంధించిన దీర్ఘపు అచ్చు వస్తుంది. సంధులు జరుగుటను గ్రహించుటకు ఎల్లప్పుడు పదాలను విభజించుటకు + (ప్లస్) ను ఉపయోగిస్తాము. ఆ+కు ఇటువైపు, అటువైపు దానికి దగ్గరలోనున్న అచ్చులను దృష్టిలో నుంచుకోవాలి. ఎలాగంటే -)

अ + आ, (అ+ఆ) = आ (ఆ) = रत्न+ आकार. = रत्नाकर (రత్నాకర్)

आ + अ, (ఆ+అ) = आ (అ) = विश्द+अभ्यास= विश्धाभ्यास

(విద్యాభ్యాస్)

मा + आ, (अ+अ) = आ (अ) = महा+ आशय = महाशय (महाशय)

देव + इन्द्र = देवेन्द्र   देव + आलय = देवालय

देव + ऋषि = देवर्षि   मनः + हर = मनोहर

హిందీ భాషలో సంధులు మూడు రకములు.

1. स्वर संधि   2. व्यंजन संधि   3. विसर्ग संधि

1. రెండు అచ్చుల కలయిక వలన ఏర్పడు మార్పును స్వర సంధి అంటాము.

2. రెండు హల్లుల కలయిక వలన ఏర్పడు మార్పును వ్యంజన సంధి అంటాము.

3. విసర్గము తర్వాత అచ్చు లేదా హల్లు వచ్చినపుడు ఏర్పడు మార్పును వिसర్గ సంధి అంటాము.

गुण संधि - अगर अ या आ के आगे इ या ई रो तो, दोनों मिलकर अ उ या ऊ हो तो दोनों मिलकर ओ, और ऋ हो तो दोनों मिलकर अर हो जाता है । जैसे

గుణసంధి: అ లేక ఆ తరువాత ఇ లేక ఈ వచ్చినట్లయితే, అవి రెండు అచ్చులు 'ఏ' గాను కలసి వచ్చినట్లయితే, అవి రెండు కలిసి 'ఓ' గాను, ఋ వచ్చినట్లయితే, అవి రెండు కలిసి 'అర్' గాను మారిపోతాయి. ఎలాగంటే -

(1) अ या आ + इ या ई = ए (అ లేక ఆ + ఇ లేక ఈ = ఏ అవుతుంది.) जैसे (ఎలాగంటే)

देव + इन्द्र = देवेन्द्र (దేవేంద్ర)   राज + इन्द्र = राजेंद्र (రాజేంద్ర)

महा + इन्द्र = महेंद्र (మహేంద్ర)   गाज + इन्द्र = गजेंद्र (గజేంద్ర)

वृद्धि संधि - वृद्धि संधि: अ లేక ఆ కు తరువాత, ఎ లేక ఐ చేరినప్పుడు రెండున్ను కలిసి 'ఐ' గాను, ఓ లేక ఐ చేరితే రెండున్ను కలిసి 'ఔ' గాను మారిపోతాయి. ఎలాగంటే -

एक + एक = एकैक,   ఏక + ఏక = ఏకైక

मत् + ऐक्य = मत्तैक्य,   మత + ఐక్య = మతైక్య

यणा संधि - యణ సంధి : ఇ, ఈ, ఊ, ఊ లేక ఋల తరువాత ఇదే అక్షరము కలిగి సంబంధించిన అక్షరాలు కాక వేరే అక్షరములు చేరినట్లయితే ఇ, ఈ స్థానంలో 'య' గాను ; ఊ, ఊల స్థానములో 'వ' గాను, 'ఋ' స్థానములో 'ర' గాను మారిపోతాయి. (ఎలాగంటే :-)

यदि + आपि (यदि + अपि) = यध्यापि (यद्यपि)

अनु+ ऐषण (अनु + एषण) = अन्वोषण (अन्वेषण)

व्यंजन संधि - व्यंजन संधि: व्यंजन से स्वर या व्यंजन के आने से व्यंजन में विकार होता है, तब उसे व्यंजन संधि कहते हैं ।

हल्संधि-हल्संधि: హల్లుకు తరువాత అచ్చుగాని లేక హల్లుగాని వచ్చిన ట్లయితే, హల్లులో మార్పు వస్తుంది. ఆ మార్పునే హల్లుసంధి అంటారు. ఎలాగంటే..

वाक् + ईश = वागीश (वाक् + ఈశ = వాగీశ)

वाक् + दान् = वाग्दान् (वाक् + దాన్ = వాగ్దాన్)

उत् + गम् = उद्गम् (ఉత్ + గమ్ = ఉద్గమ్)

విసర్గ సంద్ధి - విసర్గ సంధి: విసర్గ के बाद स्वर या व्यंजन के आने पर विसर्ग में जो विकार होता है, उसे विसर्ग संधि कहते हैं । जैसे -

విసర్గ తరువాత అచ్చుగాని, హల్లుగాని వస్తే విసర్గలో జరిగిన మార్పునే విసర్గ సంధి అంటారు. ఎలాగంటే -

निः + चल = निश्चल (निः + చల్ = నిశ్చల్)

धनुः + टंकार = धनुष्ठांकार (ధనుః + టంకార్ = ధనుష్ఠాంకార్)

निः + छल् = निश्चल् (निः + ఛల్ = నిశ్చల్)

विलोम शब्द

ఇవి తెలుగులోను ఇంగ్లీషులో కూడా ఉంటాయి. ఎందుకంటే ఒక పదం ఉంటే దానికి వ్యతిరేఖం ఉంటడంకూడ సాధారణమే కనుక.

- వ్యతిరేక అర్థమునిచ్చు పదములను వिलोम शब्द అంటాము. ప్రాణివాచక శబ్దములు, గుణము, ఆకారము, స్థలము తెలిపే విశేషణాలు, క్రియలు, వ్యతిరేక అర్థాలను కలిగి వుంటాయి.
- స్త్రీ వాచక శబ్దములకు కే, ఇన, ఆఇన, నీ ప్రత్యయములు చివర వచ్చును. కాని చాలా పదములు ప్రత్యేకముగా వుండును.
- క్షాన్ని పదములకు ముందు ఆ, అన, బే, దుర, ఆప అను ఉపసర్గలు చేరును.

అండా :-

ఆనా	-	జానా	స్వతంత్ర	-	అస్వతంత్ర
ధర్మ	-	అధర్మ	సుర	-	అసుర
యశ	-	అపయశ	రొగ	-	నిరొగ
బడా	-	ఁటొ	కాలా	-	సఫెద
కపట	-	నిష్కపట	ఇజ్జత	-	బెఇజ్జత
అమీర	-	గరీబ	సాక్షర	-	నిరక్షర
ఆగె	-	పీఁఁ	సదాఁఁ	-	దురాఁఁ
అఁఁఁ	-	బురా	ఆది	-	అంత
వీర	-	భీరూ	బहुత	-	కుఁఁ
పితా	-	మాతా	రోనా	-	ఁసనా
గరమ	-	ఁఁఁ	భాఁఁ	-	బఁఁ
సుఖ	-	దుఃఖ	సజ్జన	-	దుర్జన
తెజ	-	ధీరె ధీరె	సొనా	-	జాగనా
దిन	-	రాత	సబాల	-	జవాబ
పాస	-	దూ	జ్ఞాన	-	అజ్ఞాన
కె అఁఁ	-	కె నీఁఁ	సత్య	-	అసత్య
అందర	-	బాఁఁ	మాన	-	అపమాన
మే	-	పర	ఁఁఁ	-	నీఁఁ
ప్రాఁఁ	-	నవీన	లెనా	-	దెనా
నయా	-	పురానా	సుందర	-	అసుందర
అకలమంద	-	బెవకూఫ	అఁఁ	-	బేఁఁ

కర కా ప్రయొగ

పూర్వకాలిక కృదంత :

నియమ :-

1. ధాతువునకు కర వేర్పినచో పూర్వకాలిక కృదంత రూపము ఏర్పడును.

ఉదా :-   हम खेलकर स्कूल गये ।

हम मिलकर खाते हैं ।

मैं कहानी सुनकर सो गया ।

పై వాక్యములలో ఖా కర, మిల కర, సున కర - అనునవి పూర్వకాలిక కృదంత రూపములు.

2. कर ढाँधु तुरुवात कर वच्चिसचो के वच्चुनु. जैसे - मेरी मा स्नान करके पूजा करती है । हम नाष्टा करके स्कूल जाते हैं ।
3. సంయుక్త క్రియలకు కర జోడించబడదు. जैसे - डाकू ने हमारे गाँव को जला दिया । (जला कर - अशुद्ध रूप है)
मैं गाँव से लौट आया (लौट कर - अशुद्ध रूप है)

अभ्यास :

ఈ క్రింది ఖాళీలలో తగిన పదాలను నింపండి

1. हम यह सुन _____ बहुत प्रसन्न हुये ।
2. सरकस में शेर को _____ बालक डर गया ।
3. तुम वहाँ _____ क्या करोगे ?
4. कॉलेज से _____ हम खेलते हैं ।
5. अंग्रेजि _____ तुम क्या करोगे ?
6. दुकान में रुपये _____ चोर भाग गया ।
7. बालक ने साप को देख _____ डर गये ।
8. तुम खा _____ सोजाव ।

'कर' తో ఈ క్రింద ఇచ్చిన వాక్యాలను తయారు చేయండి.

1. मैं ने खाना खाया । मैं बाजर गया ।
2. तुम किसी कागज पर हस्ताक्षर करो ।
3. हमने सरोवर में स्नान किया । हम मंदिर में गये ।
4. रवि सोमवार को यहाँ से चला । रवि मंगलवार को चेन्नय पहुँचा ।
5. तुम अच्छी तरह सुनो । अब आगे बढ़ो ।
6. लडकी दौडी । लडकीअपने माता के पास गया ।
7. हमने साप को देखा । दौड के चलगये ।
8. तुम वहाँ क्या खावोगे । कब उठोगे ।

...లూ వాక్యాలను, సంభాషణలయితే నేర్చుకున్నారు. మరి మీకు నిత్యజీవితంలో
...దురయ్యే పదాలు చాలా ఉంటాయి. తెలుగులో మీకు తెలిసిన ...ధ
...నాలను హిందీలో కూడా ఇక్కడి నుండి నేర్చుకోండి.....

ఆహార పదార్థములు आहार पदार्थमुल्लु ఖाने पीने की चीजे

...లు	पालु	दूध	दुध
...రియాలు	मिरियालु	काली मिर्च	కాలీ మిర్చి
...సుపు	पसुपु	हलदी	హల్దీ
...వంగాలు	लवंगालु	लौंग	లౌంగ్
...గువ	इंगुव	हींग	హీంగ్
...లకులు	एलकुलु	इलाची	ఇలాచీ
...ధుమలు	गोधुमलु	गेहुं	గేహూం
...య్యము	बिय्यमु	चावल	చావల్
...రుశనగ	वेरुशनग	मूंगफली	మూంగ్ఫలీ
...జ్జిగ	मज्जिग	मठ्ठा	మఠ్ఠా
...టీ/పచ్చడి	चटनी/पच्चडि	चटनी	చట్నీ
...నగ	शनग	चना	చనా
...ల్లులి	वेल्लुल्लि	लहसुन	లహసున్
...ప్పు	उप्पु	नमक	నమక్
...చదార	पंचदार	चीनी	చీనీ
...ల్లము	बेल्लमु	गूड़	గూడ్
...సలు	पेसलु	मूंग	మూంగ్
...సుము	मिनुमु	उड़द	ఉడద్
...నే	तेने	शहद	శహద్
...ము	अन्नमु	भात	బాత్

చింతపండు	చింతపండు	ఇమలీ	ఇమ్లీ
పప్పు	పప్పు	దాల	దాల్
ఆవాలు	ఆవాలు	సరసో	సరసోం
ఇడ్లీ	ఇడ్లీ	ఇడ్లీ	ఇడ్లీ
వెన్న	వెన్న	మకఖన	మఖ్ఖన్
బియ్యము	బియ్యము	చావల	చావల్

వీటికి సంబంధించిన వాక్యాలు

ఇక్కడ పాలు దొరుకుతాయా?
 ఇక్కడ పాలు దొరుకుతాయా?
 ఇక్కడ పాలు దొరుకుతాయా?
 మీ దగ్గర ఆవాల ఖరీదు ఎంత?
 మీ దగ్గర ఆవాల ఖరీదు ఎంత?
 మీ దగ్గర ఆవాల ఖరీదు ఎంత?
 మీ దగ్గర ఆవాల ఖరీదు ఎంత?
 మీ దగ్గర ఆవాల ఖరీదు ఎంత?
 మీ దగ్గర ఆవాల ఖరీదు ఎంత?
 మీ దగ్గర ఆవాల ఖరీదు ఎంత?
 మీ దగ్గర ఆవాల ఖరీదు ఎంత?
 మీ దగ్గర ఆవాల ఖరీదు ఎంత?
 మీ దగ్గర ఆవాల ఖరీదు ఎంత?
 మీ దగ్గర ఆవాల ఖరీదు ఎంత?
 మీ దగ్గర ఆవాల ఖరీదు ఎంత?
 మీ దగ్గర ఆవాల ఖరీదు ఎంత?

యహాఁ దూద్ మిల్తీ హై క్యా?
 యహాఁ దూద్ మిల్తీ హై క్యా?
 యహాఁ దూద్ మిల్తీ హై క్యా?
 యహాఁ దూద్ మిల్తీ హై క్యా?
 యహాఁ దూద్ మిల్తీ హై క్యా?
 యహాఁ దూద్ మిల్తీ హై క్యా?
 యహాఁ దూద్ మిల్తీ హై క్యా?
 యహాఁ దూద్ మిల్తీ హై క్యా?
 యహాఁ దూద్ మిల్తీ హై క్యా?
 యహాఁ దూద్ మిల్తీ హై క్యా?
 యహాఁ దూద్ మిల్తీ హై క్యా?
 యహాఁ దూద్ మిల్తీ హై క్యా?
 యహాఁ దూద్ మిల్తీ హై క్యా?
 యహాఁ దూద్ మిల్తీ హై క్యా?
 యహాఁ దూద్ మిల్తీ హై క్యా?
 యహాఁ దూద్ మిల్తీ హై క్యా?

బంధువులు బంధువులు - రిలేషన్ షిప్ రిలేషన్ షిప్

అమ్మ	సోదరి	బहन	బహన్
అమ్మ	వదిన	భాభీ	భాభీ
అమ్మ/తల్లి	అమ్మ/తల్లి	మౌ/మాతా	మా/మాతా
అమ్మ/తండ్రి	నానా/తండ్రి	బాప/పితా	బాప్/పితా
అమ్మ/తండ్రి/పెత్తండ్రి	పినతండ్రి/పెత్తండ్రి	చాచా	చాచా
అమ్మలు	కోడలు	బహు	బహూ
అమ్మ	అక్క	బడీ బहन	బడీ బహన్
అమ్మడు	అల్లుడు	దామాద	దామాద్
అమ్మమామ	మెనమామ	మామా	మామా
అమ్మగారు	బావగారు	జీజాజీ	జీజాజీ
అమ్మగారు	కూతురు	బెటీ	బేటీ
అమ్మతల్లి	మెనత్త	బుఆ	బుఆ
అమ్మమడు/రాలు	మనుమడు/రాలు	నాతీ/పోతా/పోతీ	నాతీ/పోతా/పోతీ
అమ్మమ్మ	తమ్ముడు	ఛోటా భాई	ఛోటాభాఈ
అమ్మమ్మ/నానమ్మ	అమ్మమ్మ/నానమ్మ	నానీ/దాదీ	నానీ/దాదీ
అమ్మరుడు	సోదరుడు	భాई	భాఈ
అత్త	తాత	నానా/దాదా	నానా/దాదా
అత్తలు	చెల్లెలు	ఛోటీ బहन	ఛోటీ బహన్
అమ్మకు	కోడుకు	బెటా	బేటా
అత్తగారు	అత్తగారు	సాస	సాస్
అమ్మ/పెద్దమ్మ	అన్న/పెద్దన్న	బడే భాई	బడే భాఈ
అమ్మతల్లి/పెత్తమ్మ	పినతల్లి/పెత్తమ్మ	మౌసీ	మౌసీ
అమ్మగారు	మమ్మగారు	ససూర్	ససూర్

గమనిక సంబంధించిన వాక్యాలు

i) అమ్మగారు బాగున్నారా?

अपके ससुर कुशल है?

ii) మమ్మగారు బాగున్నారు?

आपके ससुर कुशल हैं?

అర్జునాచలమువాడు	తర్జమా చేయవాడు	అనువాదక	అనువాదక్
రైతు	రైతు	కिसాన	కిసాన్
గొల్లవాడు	గొల్లవాడు	గ్వాలా	గ్వాలా
కార్యదర్శి	కార్యదర్సి	సచివ	సచివ్
పల్లెవాడు	పల్లెవాడు	మఱ్ఱుఆ	మఱ్ఱుఆ
మంగలి	మంగలి	హజామ్, నాఐ	హజామ్, నాఠ
వర్తకుడు	వర్తకుడు	సౌదాగర	సౌదాగర్
సాలెవాడు	సాలెవాడు	జులాహా	జులాహా
సేవకుడు	సేవకుడు	నౌకర	నౌకరు
కమ్మరి	కమ్మరి	లోహార	లోహార్
కోశాధికారి	కోశాధికారి	ఖజాంచీ	ఖజాంచీ
నీళ్ళుపోయువాడు	నీళ్ళుపోయువాడు	పనభర	పన్భర్
తపాలా బంట్లోతు	తపాలా బంట్లోతు	డ్రాకియా	డాకియా
వైద్యుడు	వైద్యుడు	హక్మీమ్	హక్మీమ్
లాయరు	లాయరు	వకీల	వకీల్
మంత్రసాని	మంత్రసాని	దాఐ	దాఠ
పాటగాడు	పాటగాడు	గవేయా	గవైయా
బట్టలు కుట్టువాడు	బట్టలు కుట్టువాడు	దర్జీ	గర్జీ
చాకలి	చాకలి	ధోబీ	ధోబీ
అమ్మేవాడు	అమ్మేవాడు	బెచనేవాలా	బేచనేవాలా
నావికుడు	నావికుడు	నావిక	నావిక్
కూలివాడు	కూలివాడు	మజదూర్	మజ్దూర్
వడ్డంగి	వడ్డంగి	బఢ్ఢా	బఢ్ఢా
గ్రంథకర్త	గ్రంథకర్త	లేఖక	లేఖక్
గారడీవాడు	గారడీవాడు	బాజీగర	బాజీగర్
కూలి	కూలి	కులీ	కులీ
గోరీలకాపరి	గోరీలకాపరి	గడరिया	గడరియా

పాక్కాలలో ఉపయోగిస్తూ ఈ పదాలను చూడండి.

ఆ గారడీవాడు చాలా విన్యాసాలు
ప్రదర్శించాడు.

ఆ గారడీవాడు చాలా విన్యాసాలు
ప్రదర్శించాడు.

ఈ రోజు తపాలా బండ్రోతు రాలేదు.
ఈ రోజు తపాలా బండ్రోతు రాలేదు.

సైనికుడు మన దేశాన్ని రక్షిస్తూ ఉంటాడు.
సైనికుడు మన దేశాన్ని రక్షిస్తూ ఉంటాడు.

మనం ఈ రోజు లాయర్ దగ్గరికి వెళ్ళాలి.
మనం ఈ రోజు లాయర్ దగ్గరికి వెళ్ళాలి.

మా పనివాడిని పనిలోంచి తీసేశాము.

బట్టలు కుట్టువాని దగ్గర నుంచి బట్టలు
తీసుకురా.

బట్టలు కుట్టువాని దగ్గర నుంచి బట్టలు
తీసుకురా.

చాకలి వచ్చాడు బట్టలు తీసుకురా.

చాకలి వచ్చాడు బట్టలు తీసుకురా.

ఈ రోజు మనం రచయిత వద్దకు వెళ్ళాలి.
ఈ రోజు మనం రచయిత వద్దకు వెళ్ళాలి.

ఈ రోజు మనం రచయిత వద్దకు వెళ్ళాలి.

కూరగాయలు అమ్మువాడు వచ్చాడు.

కూరగాయలు అమ్మువాడు వచ్చాడు.

కూరగాయలు అమ్మువాడు వచ్చాడు.

ఉస్ బాజీగర్ నే కయీ తరహా కే విన్యా
ప్రదర్శిత్ కియా హై.

ఉస్ బాజీగర్ నే కయీ తరహా కే విన్యా
ప్రదర్శిత్ కియా హై.

అజ్ డాకియా సహీఁ ఆయా.
అజ్ డాకియా సహీఁ ఆయా.

సిపాహీ హమారీ సీమా కా రక్షా కర్తా హై.
సిపాహీ హమారీ సీమా కా రక్షా కర్తా హై.

అజ్ హమే వకీల్ కే పాస్ జానా హై.
అజ్ హమే వకీల్ కే పాస్ జానా హై.

అజ్ హమే వకీల్ కే పాస్ జానా హై.

హమారే నౌకర్ కో కామ్ సే నికా
దియా గయా.

హమారే నౌకర్ కో కామ్ సే నికా
దియా గయా.

దర్జీ కే పాస్ సే కపడే లావో.

దర్జీ కే పాస్ సే కపడే లావో.

దోభీ ఆయా. కపడే లావో.

అజ్ హమేఁ లేఖకే కే పాస్ జానా హై.
అజ్ హమేఁ లేఖకే కే పాస్ జానా హై.

అజ్ హమేఁ లేఖకే కే పాస్ జానా హై.

తర్కారి బేజనేవాలా ఆయా.

తర్కారి బేజనేవాలా ఆయా.

తర్కారి బేజనేవాలా ఆయా.

పక్షుల పేర్లు पक्षुलपेर्लु
పక్షియోం కే నామ్ पक्षियों के नाम

కొంగ	కొంగా	బగులా	బగులా
సిచ్చుక	పిచ్చుకా	గౌరయ్య	గౌరయ్య
పావురము	పావురము	కబ్రతర	కబ్రతర్
పురుగులు	పురుగులు	కోడి	కోడి
రామచిలుక	రామచిలుకా	తోతా	తోతా
రాబందు	రాబందు	గోధ	గోధ
కోడిపెట్ట	కోడి పెట్ట	ముగ్గి	ముగ్గి
బాతు	బాతు	బతక	బతక
పక్షి	పక్షి	చిడియా	చిడియా
గ్రద్ద	గ్రద్ద	చీల	చీల
డేగ	డేగ	బాజ	బాజ్
మిడత	మిడతా	టిడ్డా	టిడ్డా
మిణుగురు పురుగు	మిణుగురు పురుగు	జుగన్	జుగన్
బుల్బుల్పక్షి	బుల్బుల్ పక్షి	బులబుల	బుల్బుల్
కోయిల	కోయిలా	కోయల	కోయల్
కాకి	కాకి	కౌఆ	కౌఆ
గబ్బిలము	గబ్బిలము	చమగీదడ	చమ్గీదడ్
గోరువంక	గోరువంకా	మైనా	మైనా
గుడ్లగూబ	గుడ్లగూబ	उल्लु	ఉల్లు
మాలకాకి	మాలకాకి	డొమ్ కౌఆ	డోమ్ కౌఆ
కోడిపుంజు	కోడిపుంజు	ముగ్గా	ముగ్గా

నాక్కాలలో ఉపయోగిస్తూ ఈ పదాలను చూడండి.

౩ కోడిపుంజు చాలా బాగుంది.

वह मुग्गा बिल्हात अच्ची है.

आ कोडिपुंजु चाला बागुंदि।

वह मुग्गा बोहोत अच्छ है।

బుల్బుల్ పక్షి బాగా పాడుతుంది.

బులబుల పక్షి బాగా పాడుతుంది ।

గోరువంక చెట్టు మీద ఉంది.

గోరువంక చెట్టు మీద ఉంది ।

రాబందు కోడిపిల్లలను తీసుకెళ్ళింది.

రాబందు కోడిపిల్లలను తీసుకెళ్ళింది ।

మా ఇంట్లో పావురాలు పెంచుతున్నాము.

మా ఇంట్లో పావురాలు పెంచుతున్నాము ।

కొంగ అందంగా ఉంది.

కొంగ అందంగా ఉంది ।

కోయిల బాగా పాడుతుంది.

కోయిల బాగా పాడుతుంది ।

ఈ రోజు మా ఇంట్లో కోడికూర.

ఈ రోజు మా ఇంట్లో కోడికూర ।

బుల్బుల్ పక్షి అచ్చా గాతీ హై.

బులబుల పక్షి అచ్చా గాతీ హై ।

మైనా పేడ్ పర్ హై.

మైనా పేడ్ పర్ హై ।

గీడ్ ముర్ఖీ బచ్చోం కో లే గయీ.

గీడ్ ముర్ఖీ బచ్చోం కో లే గయీ ।

హమారే ఫర్ మేం కబూతర్ పాల్తే హై.

హమారే ఫర్ మేం కబూతర్ పాల్తే హై ।

బగులా సుందర్ హై.

బగులా సుందర్ హై ।

కోయల్ అచ్చీ గాతీ హై.

కోయల్ అచ్చీ గాతీ హై ।

ఆజ్ హమారే ఫర్ మేం ముర్ఖీకా సాల్తా హై.

ఆజ్ హమారే ఫర్ మేం ముర్ఖీకా సాల్తా హై ।

జంతువుల, క్రిమి కీటకాదుల పేర్లు జంతువుల, క్రిమి కీటకాదుల పేర్లు
జానవరోం కే, కీడి - మకోడేనామ్ జాన్వరోంకే, కీడి - మకోడేనామ్

ఆవుదూడ	आवुदूड	బళియా/బళిడా	बलिआ/बलिडा
గుంటనక్క	गुंटनक्का	లోమ్డి	लोमडी
దుప్పి	दुप्पि	బారహసింగ	बारहसिंग
చేప	चेप	మళలి	मलली
దోమ	दोमा	మచ్చర్	मच्छर
సాలీడు	सालीडु	మకడి	मकडी
కందిరీగ	कंदिरीग	తతేయా	ततैया
తాబేలు	ताबेलु	కణ్ణు	कण्णु
తేలు	तेलु	బిచ్చు	बिच्छु
పంది	पंदि	సువర్	सुवर
పిల్లి	पिल्ली	బిల్లి	बिल्ली

కుండేలు	కుండేలు	ఖరగోశ	ఖర్గోశ్
గుఱ్ఱము	గుర్రము	ఘోడా	ఘోడా
కంచరగాడిద	కంచర గాడిద	ఖచ్చర	ఖచ్చర్
బల్లి	బల్లి	ఱిలకలీ	ఱిలకలీ
గాడిద	గాడిద	గధా	గధా
కుక్క	కుక్క	కుఱా	కుఱా
చీమ	చీమ	ఱీఱి	ఱీఱి
సల్లి	నల్లి	ఖఱమల	ఖఱమల్
కోఱి	కోఱి	బందర	బందర్
ఆంబోఱు	ఆంబోఱు	సాండ	సాండ
బంటే	ఆఱి	ఱంఱ	ఱంఱ
పెద్దపులి	పెద్దపులి	బాఱ	బాఱు
సింహము	సింహము	శెర	శేర్
మేక	మేక	బకరా	బకరా
పొట్టేలు	పొట్టేలు	భెడ	భేడ్
చిఱుఱ	చిరుఱా	ఱీఱా	ఱీఱా
గేదె	గేదె	భేస	భైసన్
సక్క	నక్క	సియార/గీదడ	సియార్/గీదడ్
ఎద్దు	ఱఱదు	బేల	బైల్
మేకపిల్ల	మేకపిల్ల	మేమనా	మేమనా
ఎలుగుబంఱు	ఱలుగుబంఱు	రీఱ, బాల్	రీఱ్, భాలూ
ఎలుక	ఱలుక	ఱూఱా	ఱూఱా
కప్ప	కప్పా	మేఱక	మేఱక్
సేను	పెను	ఱుంఱా	ఱుంఱ
నఱ్ఱ	నఱ్ఱ	ఱోఱా	ఱోంఱూ
ఱుమ్మెద	ఱుమ్మెద	భ్రమర	భ్రమర్
ఱదలు	ఱెదలు	దీమక	దీమక్
ఱుగ	ఱిగ	మక్కరీ	మక్రీ

నెమలి	నేమలి	మోర	మోర్
పాము	పాము	సొప్ప	సాంప్
ముంగిస	ముంగిస	నెవలా	నేవ్లా
ఉడుత	ఉడుత	గిలహరి	గిల్హరి
జలగ	జలగ	జొక	జొంక
ఆవు	ఆవు	గాయ	గాయ్
లేడి	లేడి	హిరణ	హిరణ్
తోడలు	తోడలు	భెడియా	భేడియా

వాక్యాలలో ఉపయోగిస్తూ ఈ పదాలను చూడండి.

తోడలు చాలా ప్రమాదకరమైనది.

తోడలు చాలా ప్రమాదకరమైనది।

లేడి చాలా అందంగా ఉంది.

లేడి చాలా అందంగా ఉంది।

నెమలి ఆనందంతో నాట్యం చేయుచున్నది.

నెమలి ఆనందంతో నాట్యం చేయుచున్నది।

కుక్క విశ్వాసం గల జంతువు.

కుక్క విశ్వాసం గల జంతువు।

తాబేలు నిదానంగా నడుస్తుంది.

తాబేలు నిదానంగా నడుస్తుంది।

కుందేలు వేగంగా పరుగెడుతుంది.

కుందేలు వేగంగా పరుగెడుతుంది।

పిల్లి పాలు తాగుతుంది.

పిల్లి పాలు తాగుతుంది।

అక్కడ చాలా కోతులు ఉన్నాయి.

అక్కడ చాలా కోతులు ఉన్నాయి।

ఆమె తల పేన్లతో నిండి ఉంది.

ఆమె తల పేన్లతో నిండి ఉంది।

భేడియా బొహాత్ అపాయకర్ హై.

భేడియా బొహోత అపాయకర్ హై।

హరిణ్ బొహాత్ సుందర్ హై.

హరిణ బొహోత సుందర్ హై।

మోర్ ఆనంద్ సే నాట్య్ కర్ రహీ హై.

మోర్ ఆనంద్ సే నాట్య్ కర్ రహీ హై।

కుత్తా విశ్వాస్ జాన్వర్.

కుత్తా విశ్వాస్ జాన్వర్।

కమవా ధీరే చల్తీ హై.

కమవా ధీరే చల్తీ హై।

ఖర్గోష్ తేజ్ సే బాగీతీ హై.

ఖర్గోష్ తేజ్ సే బాగీతీ హై।

బిల్లి దూద్ పీతీ హై.

బిల్లి దూద్ పీతీ హై।

వహా బొహాత్ సారీ బందర్ హై.

వహా బొహోత సారీ బందర్ హై।

ఉన్కే సిర్ జువా సే భరీ హుయీ.

ఉన్కే సిర్ జువా సే భరీ హుయీ।

పుష్పముల, చెట్లపేర్లు పుష్పముల, చెట్ల పేర్లు
फूलों के, वृक्षों के नाम फूलोंके, वृक्षोंके नाम

మఱ్ఱిచెట్టు	మరీ చెట్టు	బరగద కా పెడ	బర్గద్ కా పేడ్
పొన్నచెట్టు	పొన్నచెట్టు	పున్నాగ	పున్నాగ్
పుష్పములు	పుష్పములు	ఫూల	ఫూల్
గులాబి	గులాబి	గులాబ	గులాబ్
పారిజాతము	పారిజాతము	పారిజాత	పారిజాత్
మారేడు	మారేడు	బిల్వ	బిల్వ్
చెంగల్వచేమంతి	చేంగల్వ చేమంతి	నీలకమల	నీల్కమల్
నందివర్ధనము	నందివర్ధనము	కింకిరియ	కింకిరీట్
బెండచెట్టు	బేండ చెట్టు	కాగ కా పెడ	కాగ్ కా పేడ్
సంపెంగ	సంపెంగ	చంపక/చంపా	చంపక్/చంపా
మల్లెపూవు	మల్లెపూవు	చమెలీ	చమేలీ
మొగలిపూవు	మొగలిపూవు	కేతకీ/కేవడా	కేతకీ/కేవ్డా
పోకచెట్టు	పోక చొట్టు	సుపారి కా పొడ	సుపారి కా పేడ్
కుంకుమపూవు	కుంకుమ పూవు	కేసర	కేసర్
తంగేడు	తంగెడు	తలపోటలీ	తల్పోట్లీ
దవనము	దవనము	దౌనా	దౌనా
తుమ్మచెట్టు	తుమ్మచెట్టు	కీకర్ కా పెడ	కీకర్ కా పేడ్
సన్నజాజి	సన్నజాజి	జుహీ	జుహీ
తామరపువ్వు	తామరపువ్వు	కమల	కమల్
మందార	మందార	జపా పుష్ప	జపాపుష్ప్
సూర్యకాంతపుష్పము	సూర్యకాంత పుష్పము	సూరజముఖి	సూరజ్ముఖీ
బంతిపూవు	బంతిపూవు	గేదా	గేందా
మెట్టతామర	మెట్ట తామర	నరసల	నర్సల్
నీలిగోరింట	నీలి గోరింట్	గులమేహంది	గుల్మేహందీ
గన్నేరు	గన్నేరు	కరవీర	కరవీర్
తంగేడు	తంగెడు	తలపోటలీ	తల్పోట్లీ

మరువము	మరువము	మరుతక/మరువా	మరుతక/మరువా
ఉమ్మెత్త	ఉమ్మెత్త	ధతురా	ధతురా
మోదుగ	మోదుగ	పలాశ	పలాశ
వెదురుచెట్టు	వెదురు చెట్టు	బాँస కా పెడ	బాँస కా పేడ్
తమలపాకు చెట్టు	తమలపాకు చెట్టు	పాన కా పొధా	పాన్ కా పొధా

వాక్యాలలో ఉపయోగిస్తూ ఈ పదాలను చూడండి.

సంపెంగ పువ్వు సువాసనిస్తుంది.

సంపెంగ పువ్వు సువాసననిస్తుంది ।

దవనము పువ్వులతో కలిపి కడతారు.

దవనము పువ్వులతో కలిపి కడతారు ।

మా ఇంట్లో గులాబీ చెట్టు ఉంది.

మా ఇంట్లో గులాబీ చెట్టు ఉంది ।

నందివర్ధనము తెల్లగా ఉంటుంది.

నందివర్ధనము తెల్లగా ఉంటుంది ।

పువ్వులను పూజయందు ఉపయోగిస్తాము.

పువ్వులను పూజయందు ఉపయోగిస్తాము ।

మల్లెపూలను సుగంధ ద్రవ్యములయందు

ఉపయోగిస్తారు.

మల్లెపూలను సుగంధ ద్రవ్యములయందు

ఉపయోగిస్తారు ।

పారిజాతము దేవతా పుష్పము.

పారిజాతము దేవతా పుష్పము ।

మా ఇంట్లో బెండచెట్టు ఉంది.

మా ఇంట్లో బెండచెట్టు ఉంది ।

పువ్వులు కంటికి ఆనందాన్నిస్తాయి.

పువ్వులు కంటికి ఆనందాన్నిస్తాయి ।

చంపక పుష్ప సుగంధ దేతీ హై.

చంపక పుష్ప సుగంధ దేతీ హై ।

దౌవా కో పుష్పింమే మిలాకర్ బాందేతే హై.

దౌవా కో పుష్పింమే మిలాకర్ బాందేతే హై ।

హమారే ఘర్ మే గులాబ్ కా పేడ్ హై.

హమారే ఘర్ మే గులాబ్ కా పేడ్ హై ।

కింకిరీట్ సఫేద్ హాతా హై.

కింకిరీట్ సఫేద్ హాతా హై ।

పుష్పింకే పూజా మే వినయోగిత్ కరేతే హై.

పుష్పింకే పూజా మే వినయోగిత్ కరేతే హై ।

చమేలీ పుష్పింకో సుగంద్ ద్రవ్యం మేం

వినయోగిత్ కరేతే హై.

చమేలీ పుష్పింకో సుగంద్ ద్రవ్యం మేం

వినయోగిత్ కరేతే హై ।

పారిజాత్ దేవ్ పుష్ప మనా జాతా హై.

పారిజాత్ దేవ్ పుష్ప మనా జాతా హై ।

హమారే ఘర్ మే కాగ్ కా పేడ్ హై.

హమారే ఘర్ మే కాగ్ కా పేడ్ హై ।

ఫూల్ ఆఖ్ంకో శోభా దేతే హై.

ఫూల్ ఆఖ్ంకో శోభా దేతే హై ।

మన ఆహారము మరియు పిండివంటలు మన ఆహారము మరెచి పిండివంటలు
हमारा भोजन तथा पकवान हमारा भोजन तथा पकवान

కొట్టె	రోట్టె	రోటి	కోటీ
లడ్డూ	లడ్డూ	లాడ్డు	లాడూ
పులిహోర	పులిహోర	పీలా చావల	పీలా చావల్
బిలేబి	జిలేబి	జిలేబి	జిలేబి
పెరుగు పచ్చడి	పెరుగు పచ్చడి	రాయతా	రాయత్
హాట్	హాట్	నమకీన	నమ్కీన్
తేనీరు	తేనీరు	చాయ	చాయ్
ఉరగాయ	ఉరగాయ	అచార	అచార్
వెన్న	వెన్న	మక్ఖన	మక్ఖన్
పాలు	పాలు	దూధ	దూధ్
పడియము	వడియము	సాండగిర	సాండగిర్
మాగాయి	మాగాయి	లొజీ	లొజీ
గారె	గారె	బడె	బడె
గంజి	గంజి	మాండ	మాండ
మీగడ	మీగడ	మలాయ్	మలాయి
అవడ	అవడ	దహీ బడె	దహి బడె
అన్నము	అన్నము	భాత / ఖానా	భాత్/ఖానా
అటుకులు	అటుకులు	చిరడా	చిరుడా
కూరలు	కూరలు	తరకారి	తర్కారీ
తేనె	తేనె	శహద	శహద్
కజ్జికాయ	కజ్జికాయ	గుఝియా	గుఝియా
గోధుమపిండి	గోధుమపిండి	ఆటా	ఆట
నేయ్యి	నేయ్యి	ఘి	ఘీ
మాంసము	మాంసము	గోశత్	గోశత్
పూరి	పూరి	పూడి	పూడి

వాక్యాలలో ఉపయోగిస్తూ ఈ పదాలను చూడండి.

కజ్జికాయ బాగుంది.
 कज्जिकाय बागुंदि ।
 తేనెలో కల్తీ జరిగింది.
 तेनेलो कलती जरिगिंदि ।
 అన్నంలో నెయ్యి వేసుకుని తిను.
 अन्नंलो नेय्यि वेसुकुని తిను ।
 పాలు ఆరోగ్యానికి మంచిది.
 పాలు ఆరోగ్యానికి మంచిది ।
 పాలు ఆరోగ్యానిక మంచిది ।
 పాలు ఆరోగ్యానిక మంచిది ।
 జ్వరంతో ఉన్నప్పుడు రొట్టె తినాలి.
 ज्वरंतो उन्नपुदु రోట్టె తినాలి ।
 వెన్న నుండి నెయ్యిని తయారుచేస్తారు.
 वेन्न नुंदि नेय्यिनि तयारुचेस्तारु ।
 మీగడ చర్మానికి మంచిది.
 మీగడ చర్మానిక మంచిది ।
 'మీగడ చర్మానిక మంచిది ।
 మీరు అన్నం తింటారా?
 మీరు అన్నం తింటారా ?
 మీరు అన్నం తింటారా ?

గర్బియా బొహాత్ స్వాధిష్ట్య హై.
 गर्भिया बोहोत स्वाधिष्ट है ।
 శహద్ మేం మిలావట్ హుయీ.
 शहद में मिलावट हुई ।
 ఖానే మేం ఘీ దాల్కర్ ఖావో.
 खाने में घी दालकर खावो ।
 దూద్ సేహత్ తేలియే అచ్చే హైం.
 दूध सेहत केलिये अच्छे हैं ।
 బుఖార్ తే వక్త్ రోటీ ఖానా చాహియే.
 बुखार के वक्त रोटी खाना चाहिये ।
 మఖ్ఖన్ సే ఘీ బనాతే హై.
 मख्खन से घी बनाते है ।
 మలాయీ శరీర్ కో అచ్చా హై.
 मलयाई शरीर को अच्छा है ।
 ఆప్ ఖానా ఖాయేంగే?
 आप खाना खायेंगे ?

శరీర భాగములు శరీర భాగములు शरीर के अंग शरीर के अंग

నడుము	నడుము	కమర	కమర్
శరీరం	శరీరం	బదన	బదన్
చెయ్యి	చెయ్యి	హాథ	హాథ్
వెన్నుపూస/వెన్నెముక	వెన్నుపూస/వెన్నెముక	రీడ్	రీడ్
కాలు	కాలు	టాంగ	టాంగ్
వెంట్రుకలు	వెంట్రుకలు	బాల	బాల్
ముక్కు	ముక్కు	నాక	నాక్
నోరు	నోరు	మంహ	ముహ్
తల/శిరస్సు	తల/శిరస్సు	సిర	సిర్

పాదము	మెదడు	దిమాగ	దిమాగ్
కాయక	నాలుక	జీభ	జీభ్
కన్ను	కన్ను	ఆంఖ	ఆంఖ్
కంఠము	కంఠము	గలా	గలా
మోకాలు	మోకాలు	ఘటనా	ఘటనా
బుగ్గ	బుగ్గ	గాల	గాల్
వ్రేలు	వ్రేలు	అంగులీ	అంగులీ
చురుగు	చురుగు	మాతా	మాతా
గడ్డం	గడ్డం	దాదీ	దాదీ
వీపు	వీపు	పీఠ	పీఠ్
చేవి	చేవి	కాన్	కాన్
పెదవి	పెదవి	అంఠ	అంఠ్
దంతము	దంతము	దాన్త	దాన్త్

సాక్షాత్తులలో ఉపయోగిస్తూ ఈ పదాలను చూడండి.

1. పన్ను ఉడింది.	మేరీ దాన్త ఉకల్ గయీ.
2. పన్ను ఉడింది.	మేరీ దాన్త ఉకల్ గయీ.
3. మోకాలికి దెబ్బ తగిలింది.	ఉన్కా ఘటనాకో చోట్ లగీ.
4. మోకాలికి దెబ్బ తగిలింది.	ఉన్కా ఘటనాకో చోట్ లగీ.
5. మోకాలికి దెబ్బ తగిలింది.	ఉన్కా ఘటనాకో చోట్ లగీ.
6. మోకాలికి దెబ్బ తగిలింది.	ఉన్కా ఘటనాకో చోట్ లగీ.
7. మోకాలికి దెబ్బ తగిలింది.	ఉన్కా ఘటనాకో చోట్ లగీ.
8. మోకాలికి దెబ్బ తగిలింది.	ఉన్కా ఘటనాకో చోట్ లగీ.
9. మోకాలికి దెబ్బ తగిలింది.	ఉన్కా ఘటనాకో చోట్ లగీ.
10. మోకాలికి దెబ్బ తగిలింది.	ఉన్కా ఘటనాకో చోట్ లగీ.
11. మోకాలికి దెబ్బ తగిలింది.	ఉన్కా ఘటనాకో చోట్ లగీ.
12. మోకాలికి దెబ్బ తగిలింది.	ఉన్కా ఘటనాకో చోట్ లగీ.
13. మోకాలికి దెబ్బ తగిలింది.	ఉన్కా ఘటనాకో చోట్ లగీ.
14. మోకాలికి దెబ్బ తగిలింది.	ఉన్కా ఘటనాకో చోట్ లగీ.
15. మోకాలికి దెబ్బ తగిలింది.	ఉన్కా ఘటనాకో చోట్ లగీ.
16. మోకాలికి దెబ్బ తగిలింది.	ఉన్కా ఘటనాకో చోట్ లగీ.
17. మోకాలికి దెబ్బ తగిలింది.	ఉన్కా ఘటనాకో చోట్ లగీ.
18. మోకాలికి దెబ్బ తగిలింది.	ఉన్కా ఘటనాకో చోట్ లగీ.
19. మోకాలికి దెబ్బ తగిలింది.	ఉన్కా ఘటనాకో చోట్ లగీ.
20. మోకాలికి దెబ్బ తగిలింది.	ఉన్కా ఘటనాకో చోట్ లగీ.

चाह का प्रयोग करना

- కోరిక ప్రకటించునపుడు అంటే ఏదయినా వస్తువును పొందవలెనని, లేదా చూడవలెనని అనిపించినపుడు చాహ ప్రయోగింపబడును.
- చాహ యొక్క ప్రయోగము స్వతంత్రముగాను, సహాయక క్రియ రూపములో ఏ విధంగానయినా జరుగుచుండును. సహాయక క్రియగా చాహ ప్రయోగింపబడినపుడు ప్రధాన క్రియ క్రియార్థక నామవాచకము (క్రియార్థక సంజా) గా పనిచేయును.

స్వతంత్ర రూపములో దీని యొక్క ప్రయోగము చూద్దాము.

हम आपसे बात करना चाहते हैं । वे संपत्ति चाहते हैं ।
 तुम क्या चाहते हो ? सीम क्या चाहती है ।
 बच्चा दूध चाहता है । मैं पुस्तक चाहता हूँ ।
 वे बात करना चाहती हैं । हम सुनना चाहते हैं ।

సహాయక క్రియ రూపములో దీని యొక్క ప్రయోగము చూద్దాము.

हम राष्ट्रपति को देखना चाहते हैं ।
 हम यह चित्र देखना चाहती है ।
 रमा गाड़ी बेचना चाहती हैं ।
 मैं अमरूद खाना चाहती हूँ
 वे तालाब में स्नान करना चाहते हैं ।

- కర్త యొక్క లింగ వచనములను అనుసరించి కేవలము చాహ యొక్క రూపములు మారును.

उदा :- हम पढ़ना चाहते हैं ।
 सीम लिखना चाहती है ।
 हम सुनना चाहते हैं ।
 तुम क्या करना चाहते हो ।
 मैं घूमना चाहता हूँ ।

- చాహ వచ్చినప్పుడు, భూతకాలంలో అకర్మక క్రియలు వున్నప్పటికి నే విభక్తి చేర్చబడును. అప్పుడు కర్మ యొక్క లింగ, వచనములను బట్టి ప్రధాన క్రియ మరియు సహాయక క్రియ యొక్క రూపములు మారును.

उदा :- मैं ने तुमे देखना चाहा । उसने तुमको चाहा ।
मैंने खाना खानी चाही । हमने पढना चाहा ।

अभ्यास :-

ఈ క్రింద ఇవ్వబడిన ప్రశ్నలకు జవాబులు రాయండి.

1. तुम क्या सुनना चाहते हो ?
2. रवि कहाँ पढना चाहते है ?
3. वे क्या कहना चाहतै हैं ?
4. नेत्रि किसको पत्र लिखना चाहती है ?
5. पंडित जी ने किस भाषा में बोलना चाहा ?
6. तुम्हारी माता गाँव में कितने दिन ठहरना चाहती है ?

है-होता है - का प्रयोग

○ సాధారణంగా ఒక ప్రత్యేకమయిన విషయమును గురించి చెప్పునపుడు **है** ప్రయోగింపబడును.

जैसे :- यह सुनता है ।
वह रोता है ।
यह नगर बोहोत बडी है ।
वे लजकी सुंदर हैं ।

○ అలవాటును, ఒక సామాన్య సత్యమును లేదా సంబంధ బాంధవ్యమును తెలియ చేయుటకు **होता है** అను మాట ప్రయోగింపబడును.

जैसे :- खाना ठंडा होती है ।
खून लाल होती है ।
अग्नि गरम होती है ।
वे उसकी मामी होती है ।
हमारे घर में रोज सबेरे पूजा होती है ।

పాఠీలను పూర్తిచేయుము

1. यह गाय दूध _____ ।
2. कौआ काला _____ ।
3. मैं उसका बहन _____ ।

ఫలములు, కూరగాయలు - फलमुलु , कूरगायलु
फल, तरकारियाँ - ఫల్, తర్కారీయా

అరటిపండు	అరటి పండు	కెలా	కేలా
బెండకాయ	బేండకాయ	భిణ్డి	భిణ్డీ
బంగాళాదుంప	బంగాळा దుంప	ఆలూ	అలూ
చేమదుంప	చెమ దుంప	అరబీ	అర్బీ
అల్లము	అల్లము	అదరక	అదరక్
మామిడికాయ	మामिडिकाय	ఆమ్	ఆమ్
వంకాయ	వంకాయ	బేంగన	బైంగన్
చిక్కుడుకాయ	चिक्कुडु కాయ	లోబియా	లోబీయా
బూడిదగుమ్మడికాయ	బూడిद गुम्मडिकाय	పెటా	పేటా
గుమ్మడికాయ	गुम्मडिकाय	సీతాఫల	సీతాఫల్
ఆపిల్	आपिल	సోబ	సేబ్
సపోట	सपोटा	చీక్	చీకూ
జామ	जाम	అమరూద	అమ్రూద్
కమలా	कमला	సంతరా	సంతరా
ఖర్జూరము	खर्जूरमु	ఖజూర్	ఖజూర్
నిమ్మ	निम्म	నీబూ	నీంబూ
మామిడిపండు	మामिडिపండు	ఆమ్	ఆమ్
ద్రాక్ష	द्राक्ष	అంగూర్	అంగూర్
గాజర్/క్యారెట్	गाजर/क्यारेट्	గాజర్	గాజర్
దోసకాయ	दोसकाय	ఖీరా	ఖీరా
కాకరకాయ	काकरकाय	కరేలా	కరేలా
చక్కర కేళి	चक्कर केलि	శక్కర కేలా	శక్కర్ కేలా
టమేటా	टमेटा	టమాటర్	టమాటర్
సొరకాయ	सोरकाय	ఘీయా	ఘీయా
పనస	पनसा	కఠహల	కఠ్‌హల్
బొప్పాయి	बोप्पायि	పపీతా	పపీతా
పుచ్చపండు	पुच्चपंడు	తరబూజ	తర్‌బూజ్
క్యాబేజీ	क्याबेजी	గోభీ	బండ్‌గోభీ

సుగంధ ద్రవ్యములు सुगंद द्रव्यमुलु - మసాలాలో మసాలా

జీడిపప్పు	జీడిపప్పు	కాजू	కాజూ
గుగ్గిలం	గుగ్గిలము	రాల	రాల
దాల్చినచెక్క	దాల్చిన చెక్క	దారచీనీ	దారచీనీ
లవంగాలు	లవంగాలు	లొంగ	లొంగ
అల్లము	అల్లము	అదరక	అదరక
మాచికాయ	మాచికాయ	మాజూఫల	మాజూఫల్
పచ్చిమిరపకాయలు	పచ్చిమిరపకాయలు	హరి మిర్చ	హరీ మిర్చ
పటిక	పటిక	ఫిటకారి	ఫిట్కారీ
సోపు	సోపు	సోప	సోప్
వాము	వాము	అజవాయన	అజ్జవాయన్
శొంఠి	శొంఠి	సొంఠ	సొంఠ
మెంతులు	మెంతులు	మేఠి	మేంఠి
వెల్లుల్లి	వెల్లుల్లి	లహసున	లహ్సూన్
జాపత్రి	జాపత్రి	జాయపత్రీ	జాయపత్రి
బాదము	బాదము	బాదామ	బాదామ్
కరకాయ	కరకాయ	హరే	హరే
మిరపకాయలు	మిరపకాయలు	లాల మిర్చ	లాల్ మిర్చి
పసుపు	పసుపు	హల్దీ	హల్దీ
వస	వస	బచ	బచ్
కుంకుమపువ్వు	కుంకుమపువ్వు	కేసర	కేసర్
జీలకర్ర	జీలకర్ర	జీరా	జీర
సాంబ్రాణి	సాంబ్రాణి	లోహబాన్	లోహబాన్

వాక్యాలలో ఉపయోగిస్తూ ఈ పదాలను చూడండి.

సాంబ్రాణి పొగ పిల్లలకు మంచిది.
 సాంబ్రాణి పొగ పిల్లలకు మంచిది ।
 జీలకర్ర వ్యాధులను పోగొడుతుంది.
 జీలకర్ర వ్యాధులను పోగొడుతుంది ।
 జీలకర్ర వ్యాధులను పోగొడుతుంది ।

లోహబాన్ బచ్చిం కో అచ్చీ హై.
 లోహబాన్ బచ్చిం కో అచ్చీ హై ।
 జీర వ్యాధియోం కో రీక్ కరతీ హై
 జీరా వ్యాధియోం కో రీక్ కరతీ హై ।
 జీరా వ్యాధియోం కో రీక్ కరతీ హై ।

ఇనుము	ఇనుము	లోహ	లోహ
ఇత్తడి	ఇత్తడి	పీతల	పీతల్
రాయి	రాయి	కంకడ	కంకడ్
ముత్యము	ముత్యము	మోతీ	మోతీ
గని	గని	ఖానా	ఖానా
పాలరాయి	పాలరాయి	సంగమర	సంగ్మర్మర్
రాగి	రాగి	తాంబా	తాంబా
నల్లరాయి	నల్లరాయి	కడ్రా పత్తర	కడ్రా పత్తర్
సీమసున్నము	సీమసున్నము	ఖడియా	ఖడియా
సత్తు	సత్తు	జస్తా	జస్తా

వాక్యాలలో ఉపయోగిస్తూ ఈ పదాలను చూడండి.

నాకు ముత్యాల హారము ఉన్నది.

నాకు ముత్యాల దారము ఉన్నది.

తాజ్మహల్ పాలరాతితో నిర్మించబడింది.

తాజమహల్ పాలరాతితో నిర్మించబడింది.

ఈ ఇనుప ముక్క రోడ్డు మీద దొరికింది.

ఈ ఇనుప ముక్క రోడ్డు మీద దొరికింది.

ఈ ఇనుప ముక్క రోడ్డు మీద దొరికింది.

ఈ ఇనుప ముక్క రోడ్డు మీద దొరికింది.

ఈ ఇనుప ముక్క రోడ్డు మీద దొరికింది.

ఈ ఇనుప ముక్క రోడ్డు మీద దొరికింది.

ఈ ఇనుప ముక్క రోడ్డు మీద దొరికింది.

ఈ ఇనుప ముక్క రోడ్డు మీద దొరికింది.

ఈ ఇనుప ముక్క రోడ్డు మీద దొరికింది.

ఈ ఇనుప ముక్క రోడ్డు మీద దొరికింది.

ఈ ఇనుప ముక్క రోడ్డు మీద దొరికింది.

ముఝే మోతీ కా హార్ హై.

ముఝే మోతీ కా హార్ హై.

తాజ్మహల్ సంగ్మర్మర్ సే నిర్మిత

కिया गया है.

తాజమహల్ సంగమరమర సే నిర్మిత

किया गया है।

ఇస్ లోహాకి తుఖ్దే రోడ్ పర్ మిలీ.

ఇస్ లోహాకి తుఖ్దే రోడ్ పర్ మిలీ.

ఇస్ లోహాకి తుఖ్దే రోడ్ పర్ మిలీ.

ఇస్ లోహాకి తుఖ్దే రోడ్ పర్ మిలీ.

ఇస్ లోహాకి తుఖ్దే రోడ్ పర్ మిలీ.

ఇస్ లోహాకి తుఖ్దే రోడ్ పర్ మిలీ.

ఇస్ లోహాకి తుఖ్దే రోడ్ పర్ మిలీ.

ఇస్ లోహాకి తుఖ్దే రోడ్ పర్ మిలీ.

ఇస్ లోహాకి తుఖ్దే రోడ్ పర్ మిలీ.

ఇస్ లోహాకి తుఖ్దే రోడ్ పర్ మిలీ.

ఇస్ లోహాకి తుఖ్దే రోడ్ పర్ మిలీ.

విశేషణము విశోషణ

విశేషణము అనగా నామ వాచకము మరియు సర్వనామము యొక్క గుణమును తెలుపునది. ఉదా : బడా, లాల, సుందర వీటిరూపములు నామవాచకము లేదా సర్వనామము యొక్క లింగ - వచనములను బట్టి మారును.

ఉదా : బడా లడకా । అచ్చీ లడకీ
బడె లడకె । అచ్చీ లడకియ్

విశేషణములు నాలుగు రకములు.

1. గుణ వాచక : దాని, పాపి, సుబహ, నీచా, జాపాని, గోల, సుందర ।
2. సంఖ్యావాచక : ఒక, దో, తీస, దోనో, తీనో, దుగ్నా, తిగ్నా ।
3. పరిమాణ వాచక : మోటా, పతలా ।
4. సార్వనామిక : वह तोता डाली पर है ।

कुछ विशेषण :

లాల	-	ఎర్రని	सफेद	-	తెల్లని
कच्चा	-	పచ్చి	पका	-	పండిన
ताजा	-	తాజాగావున్న	सडा	-	కుళ్ళిన
काला	-	నల్లని	पीला	-	పసుపు పచ్చని
नीला	-	నీలంరంగు	गेरुआँ	-	కాషాయరంగు
हरा	-	ఆకుపచ్చని	भूरा	-	బూడిద రంగు
ऊँचा	-	ఎత్తయిన	नीचे	-	క్రింద, తక్కువ
अच्छा	-	మంచి	बडा	-	చెడ్డ
बडा	-	పెద్ద, వీరుడైన	छोटा	-	చిన్న
मोटा	-	లావైన, బలిసిన	पतला	-	సన్నని, పలుచని
मीठा	-	తీయ్యని	कडुआ	-	చేడైన
लम्बा	-	పొడవైన	चौडा	-	వెడల్పయిన
साफ़	-	పరిశుభ్రమైన	गंदा	-	మురికిగావున్న
गरम	-	వేడి	ठंडा	-	చల్లని

सुन्दर	-	అందమైన	भहा	-	అందములేని
काला	-	నల్లని	नाटा	-	పొట్టి
गोल	-	గుండ్రని	गेहुआँ	-	గోధుమరంగు
पापी	-	పాపిష్టుడైన	जंगली	-	అడవికి చెందిన
मूर्ख	-	తెలివలేని			

कुछ वाक्य :-

वफादार कुत्ता
 बडा घर
 वह बैल काला है ।
 यह औरत बडी गरीब है ।
 नया घडी
 यह आम कच्चा है ।
 आसमान नीला है ।
 स्वादिष्ट घी
 नारियल के पेड लम्बे हैं ।
 लंबा पेड
 यह गाय सफेद है ।
 हिमालय पहाड ऊँचे हैं ।

गुणवती सीता
 रानी की साडी पीली है ।
 दुष्ट रावण
 तालाब का पानी मीठा है ।
 शक्तिमान राम
 झंडे की ऊपरी भाग में गेरुआँ रंग है ।
 अच्छे नागरिक
 यौव्वन लडकी
 सफेद दूध

अच्छा आदमी
 बलवान भीम
 दूध गरम है ।
 सुन्दरम नाटा लडका है ।
 सुंदर बच्छा
 उसका कुरता गेहुआँ है ।
 नदी का पानी साफ है ।
 विशाल आस्मान
 वह आदमी नाटा है ।
 नया गाडी
 वह फूल पीला है ।
 यह कमरा गंदा है ।

पागल साधु
 बरफ ठंडी होती है ।
 घायल पक्षि
 मेरी मां बहुत अच्छी है ।
 कट्टा नींबू
 वह आदमी धनवान है ।
 सफेद बगुला
 भूरा बिल्ली
 मीठा आम

समानार्थक शब्द

సమాన అర్థము నిచ్చు పదములను సమానార్థకములు అందురు. అలాగే వ్యతిరేక అర్థమునిచ్చు పదములను వ్యతిరేక పదములు అందురు. ఈ సమానార్థ పదములకే సామ్యపదములు అని మరో పేరు కూడా ఉంది.

కొంత ఉదాహరణ :

ధనహీన	-	గరిబ	బాలక	-	లడకా
శేర	-	సింహ	బాలికా	-	లడకీ
కఠిన	-	కఠోర	జవాబ	-	उत्तर
కోకిల	-	కోయల	ప్రాచీన	-	पुरातन
వీర	-	పరాక్రమీ	నవీన	-	नया
పూల	-	కుసుమ, సుమన, పుష్ప	రోగ	-	बीमारी
నిర్బల	-	బలహీన	నిరోగ	-	स्वस्थ
ఉద్యాన	-	ఉపవన	మజదూర	-	कूली
సమ్రాట్	-	మహారాజా	భవన	-	महल
సమ్రాజ్ఞి	-	మహారాణి	ఆదమీ	-	मनुष्य
పాఠశాలా	-	విద్యాలయ	ఔరత్	-	स्त्री, नारी
పుస్తక	-	కితాబ	వన	-	जंगल
విద్యార్థి	-	छात्र	పర్వత	-	पहाड
మూర్ఖ	-	బేవకూఫ	నదీ	-	सरिता
గజదీక	-	పాస	పహాడ	-	पर्वत
భనిష్ట	-	అతి సమీప	పుత్ర	-	बेटा
సత్య	-	సత్య	పుత్రీ	-	बेटी
పానీ	-	జల	సాంప	-	सर्प, भुजंग
పితా	-	బాప	సబేరా	-	प्रातःकाल
మాతా	-	మా	శామ	-	सायंकाल
ధనవాన	-	అమీర	జవాన	-	युवक

వాడుక సంభాషణలు

మీతో మాట్లాడడానికి ఎవరో వచ్చారు.

మీతో మాట్లాడడానికి సిద్ధంగా ఉన్నారా ?

మీరు మాట్లాడటానికి సిద్ధంగా ఉన్నారా ?
మీరు మాట్లాడటానికి సిద్ధంగా ఉన్నారా ?

నేను అతనితో తరువాత మాట్లాడతాను !

నేను అతనితో తరువాత మాట్లాడతాను !

మీకు ఆరోగ్యం బాగుండలేదా ?

మీకు ఆరోగ్యం బాగుండలేదా ?

మీ అమ్మగారు ఏం చేస్తారు ?

మీ అమ్మగారు ఏం చేస్తారు ?

ఆమె కంప్యూటర్ నేర్పిస్తుంది !

ఆమె కంప్యూటర్ నేర్పిస్తుంది !

ఈ చొక్కాను శుభ్రం చేయించు !

ఈ చొక్కాను శుభ్రం చేయించు !

అందరు సినిమాకు వెళ్ళారు !

అందరు సినిమాకు వెళ్ళారు !

నాకు తలనొప్పి వస్తోంది !

నాకు తలనొప్పి వస్తోంది !

కొంచెం సేపటి వరకు ఆగండి !

కొంచెం సేపటి వరకు ఆగండి !

కునీల్ మార్కెటింగ్ ఎండుకు వెళ్ళాడు ?

కునీల్ మార్కెటింగ్ ఎండుకు వెళ్ళాడు ?

కూరగాయల కోసం వెళ్ళాడు.

కూరగాయల కోసం వెళ్ళాడు.

కూరగాయల కోసం వెళ్ళాడు.

కోయ్ ఆప్ సే బాత్ కరనే కే లియే
ఆయా హై !

కోయ్ ఆప్ సే బాత్ కరనే కే లియే
ఆయా హై !

కోయ్ ఆప్ బాత్ కరనే కే లియే తయార్ హై ?

కోయ్ ఆప్ బాత్ కరనే కే లియే తయార్ హై ?

మైక్ ఉన్ కే సాత్ బాద్ మేం బాత్
కరంగా !

మైక్ ఉన్ కే సాత్ బాద్ మేం బాత్
కరంగా !

కోయ్ ఆప్ కే తలియే రీక్ నహీం హై ?

కోయ్ ఆప్ కే తలియే రీక్ నహీం హై ?

ఆప్ కీ మాం కోయ్ కామ్ కరతీ హై ?

ఆప్ కీ మాం కోయ్ కామ్ కరతీ హై ?

వే కంప్యూటర్ సికాతీ హై !

వే కంప్యూటర్ సికాతీ హై !

ఇస్ కమీజ్ కా సఫాఈ కరావో !

ఇస్ కమీజ్ కా సఫాఈ కరావో !

సబ్ సినేమా గయే !

సబ్ సినేమా గయే !

ముయే సిర్ దర్ద్ ఆ రహీ హై !

ముయే సిర్ దర్ద్ ఆ రహీ హై !

థోడీ దేర్ కేలియే రుకియే !

థోడీ దేర్ కేలియే రుకియే !

సునీల్ బాజార్ కోయ్ గయా !

సునీల్ బాజార్ కోయ్ గయా !

తర్కాకియాం లానే కేలియే గయా హై.

తర్కాకియాం లానే కేలియే గయా హై.

తర్కాకియాం లానే కేలియే గయా హై.

వివిధ వాక్యములు

అతను అందరిలోకి చెడ్డవాడు.

अतद् अंदरिलोकि चेड्‌डवाडु ।

ప్రతి వ్యక్తికి మంచి దుస్తుల వల్లనే గౌరవం లభిస్తుంది.

प्रति व्यक्तिकि मंचि दुस्तुल वल्लने
गौरवं लभिस्तुंदि ।

పర్యావరణము మనకు రక్షణ కవచము.

पर्यावरणमु मनकु रक्षण कवचमु ।

నిర్ణీత కాలంలో సమాధానం చెప్పాలి!

निर्णीत कालंलो समाधानं चेप्पालि !

జరిగిందేదో జరిగిపోయింది !

जरिगिंदेदो जरिगिपोइंदि ।

అది చాలా మంచి పని !

अदि चाला मंचि पनि ।

గ్రంథాలయము మా కనుచూపు మేరలోనే ఉంది.

ग्रंथालयमु मा कनुचूपुमेरलोने उंदि ।

వ్యాపారములో వాళ్ళిద్దరూ భాగస్వాములు.

व्यापारमुलो वाळिळददरु भागस्वामुलु ।

ఈ చిలుకలు చాలా అందముగా ఉన్నవి.

ई चिलुकलु चाला अंदमुगा उन्नवि ।

పెద్దవారికి గౌరవం ఇవ్వండి !

पेददवारिकि गौरवं इव्‌ण्‌डि ।

మీరు మా మాట వినండి.

मीरु मा माट विनंदि ।

వహ్ సబ్ సే బూరా హై.

वह सब से बूरा है ।

హర్ ఆద్‌మీ కీ ఇజ్జత్ కవడోం సే హోతీ హై.

हर आदमी की इज्जत कपडों से होती है ।

పర్యావరణ్ హమారా రక్షా కవచ్ హై.

पर्यावरण हमारा रक्षा कवच है ।

వక్త పర్ జవాబ్ దే దేనా చాహియే.

वक्त पर जवाब दे देना चाहिए ।

జో హో గయా సో హో గయా !

जो हो गया सो हो गया ।

వహ్ తో అచ్చా కామ్ హై !

वह तो अच्छा काम है ।

గ్రంథాలయ్ మేరే ఘర్ సే బహుత్ సజ్‌దీక్ హై!

ग्रंथालय मेरे घर से बहुत नज़दीक है ।

ధంధే మేఁ వే దోసోం హిస్సేదార్ హైఁ !

धंधे में वे दोनों हिस्सेदार हैं ।

యే తోతే బహుత్ సుందర్ హై !

ये तोते बहुत सुन्दर हैं ।

బడోం కో ఇజ్జత్ దేనా !

बडों को इज्जत देना ।

ఆప్ హమారే బాత్ సునియే.

आप हमारे बात सुनिये ।

బిల్లికి పాలు ఇమ్ము.

पिल्लिकि पालु इम्मु ।

మంచి మనసుతో సేవ చేసినారు.

मंचि मनसुतो सेव चेसिनारु ।

తమరు ఏమి చేస్తున్నారు?

तमरु एमि चेस्तुन्नारु ?

ఇంట్లో ఆడుకొనుము.

इंत्लो आडुकोनुमु ।

గాంధీగారు మన దేశమును ప్రేమించెడివారు.

गांधीगारु मन देशमुनु प्रेमिंचेडिवारु ।

నీవు ఒక మంచి పని చేయి.

नीवु ओक मंचि पनि चैयि ।

అమ్మ భోజనానికి కావలసిన ఏర్పాట్లు

చేస్తున్నది.

अम्म भोजनानिकि कावलसिन

एर्पात्तु चेस्तुन्नदि ।

నీవు వెళ్ళి చదువుకో.

नीवु वेळिळ चदुवुको ।

నీవు మంచి దుస్తులు వేసికొని రా

నీవు మంచి దుస్తులు వెసికొని రా ।

నీకు ఏమి కావలయును?

मीकु एमि कावलयुनु ?

నీవు ఆమెను వివాహమాడకోరుకుంటున్నాను.

मी आमेनु विवाहमाड कोरुकुंटुनాను ।

నీకును ఎల్లప్పుడు క్రికెటర్ అవ్వాలని

చాంపెడివాడు.

నీకును ఎల్లప్పుడు క్రికెటర్ అవ్వాలని

चांशंचेडिवाडु ।

బిల్లి కో దూద్ దో.

बिल्लि को दूध दो ।

అచ్చీ మన్ సే సేవా కీ.

अच्छी मन से सेवा की ।

ఆప్ క్యా కర్తే హై?

आप क्या करते हैं ?

ఘర్ మే జాకర్ ఖోలో.

घर में जाकर खेलो ।

గాంధీజీ, దేశ్ కో బహుత్ ప్యార్ కర్తే ఢే.

गांधीजी, देशको बहुत प्यार करते थे ।

తుమ్ ఏక్ అచ్చా కామ్ కరో.

तुम एक अच्छा काम करो ।

మానే ఖానే కా ఇన్నజామ్ కర్ రహీ

హై.

माँ ने खाने का इन्तज़ाम कर रहा हैं ।

తుమ్ జాకర్ పడో.

तुम जाकर पढो ।

తుమ్ అచ్చీ కవ్డే పెహాన్ కర్ ఆఓ.

तुम अच्छी कपडे पेहनकर आओ ।

ఆప్ క్యా చాహ్తే హై?

आप क्या चाहते हैं ?

మే ఉన్కో షాదీ కర్నా చాహతా హూ.

मैं उनको शादी करना चाहता हूँ ।

వే హమేషా క్రికెటర్ హోనా చాహ్తే ఢే.

वे हमेशा क्रिकेटर होना चाहते थे ।

సరైన సమయములో రావాలి.

సరైన సమయములో రావాలి ।

నాకు ఒక కప్ వేడి పాలు కావలయును.

నాకు ఒక కప్ వేడి పాలు కావలయును ।

మనము దేశమునకు సేవ చేయవలయును.

మనము దేశమునకు సేవ చేయవలయును ।

అరె, రాజు నువ్వేం చేస్తున్నావు?

అరె, రాజు నువ్వేం చేస్తున్నావు?

నేను ఈ పని ఇప్పుడే చేస్తాను.

నేను ఈ పని ఇప్పుడే చేస్తాను ।

రష్యాదేశపు నటి చాలా అందమైనది.

రష్యాదేశపు నటి చాలా అందమైనది ।

ఈ గంధపు విగ్రహము రెండువేల రూపాయల విలువగలది.

ఈ గంధపు విగ్రహము రెండువేల రూపాయల విలువగలది ।

మా అబ్బాయి బజారుకి వెళ్ళాడు.

మా అబ్బాయి బజారుకి వెళ్ళాడు ।

వారు ఈరోజు రారు

వారు ఈరోజు రారు ।

ఈ ఎర్ర చీర యొక్క ఖరీదు ఎంత?

ఈ ఎర్ర చీర యొక్క ఖరీదు ఎంత?

నేను కూడా పని చేస్తాను.

నేను కూడా పని చేస్తాను ।

మా ఉపాధ్యాయుడు చాలా మంచి మనిషి.

మా ఉపాధ్యాయుడు చాలా మంచి మనిషి ।

ఇది 30 రూపాయలు విలువచేసే పుస్తకము.

ఇది 30 రూపాయలు విలువచేసే పుస్తకము ।

మాధవునకు ఒక అవు ఉన్నది

మాధవునకు ఒక అవు ఉన్నది ।

ఠీక్ సమయ్ పర్ ఆనా చాహియే.

ఠీక్ సమయ్ పర్ ఆనా చాహియే ।

ముయ్యే ఏక్ కప్ గరమ్ దూద్ చాహియే,

ముయ్యే ఏక్ కప్ గరమ్ దూద్ చాహియే ।

హమ్కో దేశ్ కీ సేవా కర్నా చాహియే.

హమ్కో దేశ్ కీ సేవా కర్నా చాహియే ।

అరె, రాజు, తూ క్యా కర్తా హై?

అరె, రాజు, తూ క్యా కర్తా హై?

మైం యమ్ కామ్ అభీ కర్నాంగా.

మైం యమ్ కామ్ అభీ కర్నాంగా ।

రూస్ వాలీ నటీ బహుత్ సుందర్ హై.

రూస్ వాలీ నటీ బహుత్ సుందర్ హై ।

యే చందన్ కీ మూర్తీ కా మూల్య్ దో

యే చందన్ కీ మూర్తీ కా మూల్య్ దో ।

హజార్ రుపయే హై. యే చందన కి మూర్తి కా మూల్య దొ

హజార్ రుపయే హై.

మేరా లడ్కా బాజార్ గయా,

మేరా లడ్కా బాజార్ గయా ।

వే ఆజ్ నహీ ఆయేంగే.

వే ఆజ్ నహీ ఆయేంగే ।

ఇస్ లాల్ సాడీ కా దామ్ క్యా హై?

ఇస్ లాల్ సాడీ కా దామ్ క్యా హై?

ఇస్ లాల్ సాడీ కా దామ్ క్యా హై?

హమారే అధ్యాపక్ బహుత్ అచ్చా అదమీ హై.

హమారే అధ్యాపక్ బహుత్ అచ్చా అదమీ హై ।

యే తీస్ రుపయే వాలీ కితాబ్ హై.

యే తీస్ రుపయే వాలీ కితాబ్ హై ।

మాధవ్ కో ఏక్ గాయ్ హై.

మాధవ్ కో ఏక్ గాయ్ హై ।

నేను ఉపాధ్యాయునికై ఒక పుస్తకము
తెచ్చినాను.

నేను उपाध्यायुनिकै ओक पुस्तकमु
तेच्चिनानु।

అతడు అక్కడినుండి వెళ్ళిపోయినాడు.

अतडु अककडिनुंडि वेळ्ळिपोइनाडु।

వారు స్నేహ యొక్క పిల్లలు.

వారు स्नेह योक्क पिल्ललु।

భగవంతుడు నీకు మేలు చేస్తాడు.

भगवंतुडु नीकु मेलु చేస్తాडु।

మీరు నాతో కూడా మా ఇంటికి రండి.

మీరు నాతో కూడా మా ఇంటికి రండి.

రాముడు మామిడి పండు తిన్నాడు.

రాముడు మామిడిపండు తిన్నాడు।

నేను ఒక సినిమా చూశాను.

నేను ఒక సినిమా చూశాను।

గోపాలుడు ఇటు వచ్చాడు.

గోపాలుడు ఇటు వచ్చాడు।

మిమ్మల్ని నేను అసహ్యించుకుంటున్నాను.

మిమ్మల్ని నేను అసహ్యించుకుంటున్నాను।

సువ్యు ఇప్పుడు స్టేషన్ కి తప్పకుండా వెళ్లు.

సువ్యు ఇప్పుడు స్టేషనకి తప్పకుండా వెళ్లు।

నేను చల్లటి నీటితో స్నానం చేస్తాను.

నేను చల్లటి నీటితో స్నానం చేస్తాను।

వారు నన్ను హోటల్ లో కలుసుకుంటారు.

వారు నన్ను హోటల్లో కలుసుకుంటారు।

రాణి ఆ ఇంట్లో ఉంటుంది.

రాణి ఆ ఇంట్లో ఉంటుంది।

మేం అధ్యాపక కే వాస్తే ఏక కితాబ్
లాయా.

मैं अध्यापक के वास्ते एक किताब
लाया।

వహ్ వహ్ సే చలా గయా.

वह वहाँ से चला गया।

వే స్నేహ కి బచ్చే హై.

वे स्नेहा की बच्चे हैं।

భగవాన్ తుమ్కో భలా కరేగా.

भगवान तुमको भला करेगा।

ఆప్ మేరే సాథ్ హమారే ఘర్ ఆఇఎ.

आप मेरे साथ हमारे घर आइए।

రామ్ నే ఆమ్ ఖాయా.

राम ने आम खया।

మైన్ ఏక్ సినేమా దేఖా.

मैंने एक सिनेमा देखा।

గోపాల్ ఇధర్ ఆయా.

गोपाल इधर आया।

తుమ్ సే మైన్ నప్రత్ కరతా హూ.

तुम से मैं नफ़्रत करता हूँ।

తుమ్ అభీ స్టేషన్ క్ జరూర్ జాట్.

तुम अभी स्टेशन को जरूर जाओ।

మైన్ రందా పానీ మేన్ నహాతా హూ.

मैं ठंडा पानी में नहाता हूँ।

వే ముర్రే హోటల్ మేన్ మిలేగే.

वे मुझे होटल में मिलेगे।

రాణి ఉస్ ఘర్ మేన్ కహతీ హై.

राणी उस घर में रहती है

నీకు ఏమి కావాలి?

నీకు ఎమి కావాలి ?

రాము పిల్లనగ్రోవి ఊదుచున్నాడు.

రామూ పిల్లనగ్రోవి ఉదుచున్నాడు ।

అరే, రాజు నువ్వేం చేస్తున్నావు?

అరే, రాజు నువ్వేం చేస్తున్నావు ?

మా నాన్నగారు కూడా కలెక్టర్ ఆఫీసులో పని చేస్తారు.

మా నాన్నగారు కూడా కలెక్టర్ ఆఫీసులో పనిచేస్తారు ।

నోరు మంచిదయితే ఊరు మంచిదవుతుంది.

నోరు మంచిదయితే ఊరు మంచిదవుతుంది ।

నేను తెలుగు కూడా చదువుతాను.

నేను తెలుగు కూడా చదువుతాను ।

నాకు మామిడి పండ్లంటే ఇష్టం.

నాకు మామిడి పండ్లంటే ఇష్టం ।

దయించి నాకు ఇంకొంచెం నీళ్ళివ్వండి.

దయించి నాకు ఇంకొంచెం నీళ్ళివ్వండి ।

అన్నం తినేసారా?

అన్నం తినేసారా ?

నేను ఈ రోజు రాత్రి భోజనం బయటచేస్తాను.

నేను ఈ రోజు రాత్రి భోజనం బయటచేస్తాను ।

మీరు కొద్దిగా పాలు తీసుకుంటారా?

మీరు కొద్దిగా పాలు తీసుకుంటారా ?

మీరు కొద్దిగా పాలు తీసుకుంటారా ?

తుమ్కో క్యా చాహియే?

తుమ్కో క్యా చాహియే ?

రాము బాంసురీ బజాతీ హై.

రామూ బాంసురీ బజాతా హై ।

అరే, రాజు తు క్యా కర్తా హై?

అరే, రాజు తు క్యా కర్తా హై ?

మేరే పితాజీ కలెక్టర్ ఆఫీస్ మేం కామ్ కర్తే హైc.

మేరే పితాజీ కూడా కలెక్టర్ ఆఫీసులో పనిచేస్తారు ।

జుబాన్ అచ్చా హోతా తో దునియా భీ అచ్చా హై.

జుబాన్ అచ్చా హోతా తో దునియా భీ అచ్చా హై ।

మైం తెలుగు భీ పఢ్తా హూం.

మైం తెలుగు భీ పఢ్తా హూం ।

మై ఆమ్ బహుత్ పసంద్ కర్తా హూంc.

మై ఆమ్ బహుత్ పసంద్ కర్తా హూం ।

కృప్యా ముఝే థోడా పానీ ఔర్ దేం

కృప్యా ముఝే థోడా పానీ ఔర్ దేం ।

క్యా ఆప్ భోజన్ సమాప్త కర్ చుకే?

క్యా ఆప్ భోజన్ సమాప్త కర్ చుకే ?

మైం రాత్రి కా ఖానా ఆజ్ బాహర్ ఖాం గా.

మైం రాత్రి కా ఖానా ఆజ్ బాహర్ ఖాం గా ।

క్యా ఆప్ థోడా దూధ్ లేంగే ?

క్యా ఆప్ థోడా దూధ్ లేంగే ?

క్యా ఆప్ థోడా దూధ్ లేంగే ?

चाहिए प्रयोगों में नियमालु

ఇంతకు ముందు చాహ్ అనే దానిని ఉపయోగించి వాక్యాలను తయారు చేశాము. ఇప్పుడు చాహ్ అంటే ఏమిటి? దీనిని ఎక్కడ ఉపయోగిస్తామో చూడండి.

- చాహ్ అను సహాయక క్రియ ఏదయినా పనిని తప్పక చేయవలెను అను అర్థములో వాడబడును. ఆదేశము మరియు విన్నపములో చాహ్ ప్రయోగింపబడును.
- వాక్యము చివరన చాహ్ వచ్చినపుడు కర్తకు తరువాత కౌ విభక్తి వచ్చును.
- ప్రధాన క్రియ క్రియార్థక నామవాచకముగా పనిచేయును. కర్మ యొక్క లింగ, వచనములను బట్టి క్రియా రూపము మారుచుండును.
- కర్మ లోపించినపుడు క్రియార్థక నామవాచకము కేవలము పుంలింగ ఏక వచనంలో వుండును.
- చాహ్ అను మాటకు కోరుచున్నాను అనియు, చాహ్ అను మాటకు వలెను అనియు అర్థము.

उदा :- मुझ को चाय चाहिए ।
रवि को दूध चाहिए ।
इसको आम चाहिए ।
तुमको कौन चाहिए ?
मुझ को रोज बाजार जाना चाहिए ।
उनको कल आना चाहिए ।
तुमको इस कवित पढनी चाहिए ।
उसको पढना चाहिए ।
हम को जाना चाहिए ।

వాక్యాలను మార్చి వ్రాయండి.

आ) चाहिए का प्रयोग करते हुये वाक्य बदलकर लिखिये । (और चाह का भि प्रयोग कीजिये)

1. तुम ठीक समय पर स्कूल जाओ ।
2. वह रोज दूध पीता है ।
3. वो लोग यहाँ से चल गया ।
4. तुम किसीके बारे में मत सोचो ।

5. वो एक बार बोलने से सब समझ जाते हैं।
6. तुम जो कुछ भी बोलोगी मैं सुनती हूँ
7. हम कल लंडन जाते हैं।
8. हमारा देश अभिवृद्धि पथ में हैं।
9. हमारे देश में विज्ञानी लोगों का कोई कमी नहीं है।
10. तुम कौन होते हो मुझे पूछने वाला ?
11. तुम क्या कर रहे हो ?
12. इस विषय में तुम्हारा क्या राय है ?
13. तू मुझसे क्या बात करोगे।
14. तू मत सोजाव।
15. तुम जाने की तैय्यारि करो।
16. तुम किसको देख रहे हो ?
17. मैं तुमको चाहता हूँ।
18. तुम यहाँ मत आना।
19. रवि हमेशा कक्षा में प्रथम श्रेणि पाता है।
20. तारे देखनेकेलिए बोहोत सुंदर होते हैं।
21. तुम इनसे बात करोगे ?
22. रेल आ रही है।
23. आप क्या खायेंगे ?
24. आप तैय्यार है ?
25. मैं हैदराबाद जा रहा हूँ।
26. मैं यह काम तीन दिन में पूरा करूँगा।
27. तुम यहाँ आवो।
28. ये दोनो दोस्त है।
29. फिल्म बोहोत अच्छी है।
30. दुनिया में आच्छी और बूरी दोनो हैं।
31. हमारा चाचा बोहोत अच्छे है।
32. तुम कहाँ जा रहे हो ?
33. जरा सुनिये यहाँ कोई है ?
34. आपको किसीने पुकारा।

आ, ए, ई ఉపయోగంలో నియమాలు

- రూపాంతరము ఆకారాంత పుంలింగ నామవాచకములు, విశేషణములు మరియు సంబంధకారక విభక్తులకు (संज्ञा, विशेषण और संबंध कारक विभक्तियों के लिये) జరుగును. ఆకారాంత (आकारांत) పుంలింగ శబ్దముల బహువచనంలో ఏకారాంతములు (एकारांत) గాను, స్త్రీ లింగమయిన (ईकारांत) ఈకారాంతములుగాను, మారును. ఈ నియమమును ఆ, ए, ई నియమము అందురు. సంభావ్య భవిష్యత్ కాలములో తప్ప తక్కిన అన్ని కాలములో ఈ మార్పు సంభవించును. నిషేధార్థ వర్తమానకాలము, సామాన్య వర్తమాన కాలము మరియు హేతు హేతు మద్భూత కాలములలో చివర్న వున్నu ई పైన బిందువు చేర్చవలెను. (బహువచనంలో)

वह खाता है । वे खाते हैं । वह खाती है ।

राम सोता है । लडके सोते हैं । मालती सोती है ।

सावित्री और गौरी लडती हैं ।

सीता का कुरता काला है ।

राजु का कलम सफेद है ।

श्रिनु का बहन पतली है ।

हमारा गाय काली है ।

సాధన: వచనములను మార్చి వ్రాయండి.

1. वह पाठ लिखता है ।
2. यह लडकी कहाँ जाती है ?
3. वह लडकी क्या करती है ?
4. लडकियाँ दौडती हैं ।
5. गाय दूध देती हैं ।
6. मैं कालेज जाता हूँ ।
7. हमेशा वो लजते रहते है ।
8. तुम्हें हर वक्त यहाँ रहना चाहिये ।
9. हमें हर समय उनका सात देना चाहिये ।

లింగ (లింగములు)

हिन्दी में केवल दो लिंग हैं । पुलिंग और स्त्री लिंग ।

○ इ, ई लో मूगिसिन शब्दములు స్త్రీలింగములు.

ఉదా : సతి, మదీ, సాథీ, సోడీ, కరీ, దేవకీ

○ సంవత్సరములు, నెలలు, వారములు, కొండలు, చెట్లు మొదలగు

శబ్దములన్నియు పులింగ శబ్దమునకు చెందును.

ఉదా : చైత్ర, రవివార, పర్వత, ఆమ కా పెడ

○ భాషలు, నదులు మొదలగు శబ్దములన్నియు స్త్రీలింగ శబ్దమునకు చెందును.

ఉదా : కన్నడ, తమిల, యమనా, గోదావరి

కొన్ని స్త్రీ లింగ, పులింగ శబ్దములను చూడండి.

పులింగ	-	స్త్రీ లింగ	పులింగ	-	స్త్రీ లింగ
నాई	-	నాइन	యవరాజా	-	యవరాని
पिता	-	माता	भैंसा	-	भैंस
दुल्हा	-	दुल्हन	राजा	-	राणी
भील	-	भीलनी	अध्यापक	-	अध्यापिका
मोर	-	मोरनी	बाप	-	माँ
लडका	-	लडकी	पडोसी	-	पडोसिन
पंडित	-	पंडिताइन	ऊँठ	-	ऊँठनी
बेटा	-	बेटी	बालक	-	बालिका
मामा	-	मामी	युवक	-	युवती
बकरा	-	बकरी	आदमी	-	औरत
दादा	-	दादी	देवर	-	देवराणी
आदमी	-	औरत	भाई	-	बहन
पूजारी	-	पूजारिन	ब्रह्मा	-	ब्राह्मिणी
भोडा	-	घोडी	लोहार	-	लुहारिन
मिंह	-	सिंहनी	शेर	-	शेरनी
ताता	-	तोती	हाथी	-	हथिनी

इन्द्र	-	इन्द्राणी	अभिनेता	-	अभिनेत्री
सम्राट	-	सम्राज्ञी	सर्प	-	सर्पिणी
कबूतर	-	मादा कबूतर	मंत्री	-	मंत्रिणी
विद्यार्थी	-	विद्यार्थिनी	विद्वान	-	विदुषी
नाना	-	नानी	प्रेमी	-	प्रेमिका
धोबी	-	धोबिन	चौधरी	-	चौधरानी
तेली	-	तेलिन	युवक	-	युवती
माली	-	मालिन	दास	-	दासी
चीट	-	मादा चीटी	बादशाह	-	बेगम
मालिक	-	मालकिन	मुर्गा	-	मुर्गी
पुत्र	-	पुत्री	कौआ	-	मादा कौआ
कुत्ता	-	कुतिया	अधिकारी	-	अधिकारिणी
ससुर	-	सास	हरिण	-	मादा हरिण
मेहतर	-	मेहतरानी	शिष्य	-	शिष्या
नौकर	-	नौकरानी	ठाकूर	-	ठाकुराइन
नर	-	मादा	श्रीमान	-	श्रीमती
कवि	-	कवइत्री	लेखक	-	लेखिका
वर	-	वधू	बच्चा	-	बच्ची
सेवक	-	सेविका	पुरुष	-	स्त्री
प्रिय	-	प्रिया	सखा	-	सखी
बैल	-	गाय	पति	-	पत्नी
छात्र	-	छात्रा	साहब	-	साहिबा
मियाँ	-	बीबी	राजपूत	-	राजपुतानी
सेठ	-	सेठानी	लेकख	-	लेखिका
रचइता	-	रचइत्री			

ఇప్పుడు కొన్ని వాక్యాలను చూడండి.

1. वह लडका खाना खाता है । वह लडकी खाना खाती है ।
2. ये आदमी कहाँ जाता है ? ये औरत कहाँ जाती है ?
3. मियाँ मैदान में खेल रहे हैं । बीबी मैदान में खेल रही हैं ।
4. कमरे में दो आदमी रहते हैं । कमरे में दो औरतें रहती हैं ।

5. यह लडका खाना खाता है । यह लडकी खाना खाती है ।
6. आज एक विद्वान आयेंगे । आज एक विदूषी आयेगी ।
7. शेर शिकार खेलता है । शेरनी शिकार खेलती है ।
8. दो पुरुष चल रहे हैं । दो स्त्रीयाँ चल रही हैं ।
9. हमको धोबि है ? हमको धोबिन है ?
10. जंगल में शेर खडी है । जंगल में शेरणी खडी है ।

పైన ఇచ్చిన వాక్యములనే కాకుండా మీరు స్వంతంగా మరికొన్ని వాక్యములు తయారు చేయండి.

वचन वचनములు

వచనములు రెండు విధములు అవి : ఏకవచనము, బహువచనము. హిందీ में दो वदच हैं । एकवचन और बहुवचन । एक वस्तु का बोध करनेवाले शब्द के वचन होते हैं । दो या दो से अधिक वस्तुओं का बोध करनेवाले शब्द बहुवचन हैं ।

- अ त्తో म्मुगियु पुंलिङ्ग शब्दములకు బహువచనము మారదు. आकारांत पुलिङ्ग शब्द एकारांत बनते हैं ।
उदा : घोडा - घोडे
- इ, ई लत्తో म्मुगियु स्त्रीलिङ्ग शब्दములకు బహువచనములో याँ అని మారును. ईकारांत स्त्रीलिङ्ग शब्दों के अंत में इया हो जाते है ।
उदा : लडकी - लडकियाँ
- अ त्తో म्मुगियु स्त्रीलिङ्ग शब्दములకు బహువచనములో एँ అని మారును. आकारांत स्त्री लिङ्ग शब्द आएँ हो जाते हैं ।
उदा : माता - माताएँ
- आ त्తో म्मुगियు పుంలింగ శబ్దములకు బహువచనములో ए అని మారును. व्यंजनात स्त्रीलिङ्ग ए हो जाता है ।
उदा : किताब - किताबे
व्यंजनात पुलिङ्ग शब्द नहीं बदलते ।
उदा : पेड - पेडे

○ कुछ शब्दों का प्रयोग केवल एकवचन में होता है ।

उदा : (घी, पानी) और कुछ शब्दों का प्रयोग केवल बहुवचन में होते हैं) (उदा : दर्शन, प्राण)

○ कुछ शब्दों में अंतिम आई याँ हो जाता है ।

उदा : चिडिया - चिडियाँ

ఇ, డ్ లతోకాక వేరే ఏ అచ్చుల శబ్దములతో ముగిసినను బహువచనములో

ఁ, యే అని మారును.

एकवचन	-	बहुवचन	एकवचन	-	बहुवचन
धारा	-	धारायें	पहाडी	-	पहाडियाँ
छात्रा	-	छात्रायें	सफलता	-	सफलतायें
सरिता	-	सरितायें	तारिका	-	तारिकायें
घडा	-	घडे	नौका	-	नौकायें
घोडा	-	घोडे	बुढिया	-	बुढियाँ
नदी	-	नदियाँ	केला	-	केले
घडी	-	घडियाँ	उंगली	-	उंगलियाँ
कुरसी	-	कुरसियाँ	पोती	-	पोतियाँ
देवी	-	देवियाँ	आइना	-	आइने
स्त्री	-	स्त्रियाँ	शताब्दी	-	शताब्दियाँ
आंख	-	आंखे	धंधा	-	धंधे
युवराणी	-	युवराणियाँ	युक्ति	-	युक्तियाँ
अलमारी	-	अलमारियाँ	किरण	-	किरणें
खिलौना	-	खिलौने	तरंग	-	तरंगे
दरवाजा	-	दरवाजे	नौका	-	नौकायें
घंटा	-	घंटे	दवा	-	दवायें
बच्चा	-	बच्चे	कुमारी	-	कुमारियाँ
औरत	-	औरतें	आशा	-	आशायें
मेज	-	मेजें	मुहर	-	मुहरें
माता	-	मातायें	कलम	-	कलमें
लता	-	लतायें	चीज	-	चीजें

कविता	-	कवितायें	जीभ	-	जीभें
वनिता	-	वनितायें	पत्ता	-	पत्ते
चिडिया	-	चिडियाँ	नाव	-	नावें
बेटा	-	बेटे	पंडित	-	पंडित लोग
कली	-	कलियाँ	विद्वान	-	विद्वान लोग
लडका	-	लडके	गाय	-	गायें
कपडा	-	कपडे	पाठशाला	-	पाठशालायें
तोता	-	तोते	घटा	-	घटायें
तारा	-	तारे	अंगूठी	-	अंगूठियाँ
संस्था	-	संस्थायें	ऋतु	-	ऋतुयें
नाक	-	नाकें	नेता	-	नेता लोग
वस्तु	-	वस्तुयें	नौकरानी	-	नौकरानियाँ
सास	-	सासैं	कवइत्री	-	कवइत्रियाँ
लहर	-	लहरें	दीवार	-	दीवारें
राजा	-	राजा लोग	संपत्ति	-	संपत्तियाँ
लोग	-	लोग	उपाधि	-	उपाधियाँ
गाडी	-	गाडियाँ	लडकी	-	लडकियाँ
पत्नी	-	पत्नियाँ	नौका	-	नौकायें
रात	-	रातें	नारी	-	नारियाँ
बात	-	बातें	बेटी	-	बेटियाँ
पुस्तक	-	पुस्तकें	साँस	-	साँसे

बहुवचन में भी नहीं बदलने वाले शब्द

కొన్ని శబ్దములు బహువచనమునందు కూడా మారవు. అవేమిటో చూద్దాము.

(ईकारांत, ऊकारांत, एकारांत और बन्धुत्व बतानेवाले पुलिंग शब्द)

नारियल, विद्वान, पिता, घर, भाई, मंदिर, ससुर, पेड, हृदय, कमल, नर, मोती, नगर, मामा, मगर, काका, जंगल, महात्मा । पंडित, हाथ, आम, गन्दन, सम्राट, सांप, दही, उल्लू, फूल, पैर, नेत्र, पंडित, समुद्र, पुरुष, बाल, गहाड, कान, वचन, दांत, धन, पर्वत, देव, काम, नाम, नक्षत्र, आदमी, घी, पानी, राजा, चाचा, दादा, कवि, पुत्र ।

ప్రత్యయ ప్రత్యయములు

- ప్రత్యయములు రెండు రకములు. 1. కృత ప్రత్యయ 2. తద్ధిత ప్రత్యయ మాటలకు చివర వచ్చి మాటల యొక్క అర్థములో మార్పును కలిగించు వాటిని ప్రత్యయ అందుము. క్రియ చివర చేర్చబడు ప్రత్యయమును కృత ప్రత్యయ అంటారు. నామవాచక శబ్దమునకు చివర వచ్చు ప్రత్యయములను తద్ధిత ప్రత్యయ అంటారు

కొన్ని ఉదాహరణలు చూడండి

నీ	-	చఢనీ	వాన	-	ధనవాన, గణవాన
వఢ	-	మిలావఢ, రుఖావఢ	తా	-	సజ్జనతా
య	-	సొందర్య	అవకఢ	-	పియవకఢ
వాలా	-	దూఢవాలా, జానెవాలా	వాలా	-	గాయ వాలా
आई	-	సునాई	ఇక	-	పౌరాణిక, సాంస్కృతిక
ई	-	ఊఢి	आल	-	ససురాల

నామవాచకము

నామవాచకము అంటే దానియొక్క పేరులోనే ఉన్నది. మనుష్యులు, జంతువులు, పట్టణములు, నదులు, వస్తువులు మొదలగు వాని పేర్లను తెలుపుతుందని.

ఇవి మూడు రకాలు.

1. వ్యక్తి నామవాచకము 2. జాతి వాచకము 3. భావ వాచకము

జాతి వాచకములో రెండు ఉపభేదములు కలవు. అవి (1) సమూహ వాచకము

2. ద్రవ్య వాచకము. అయితే కొందరు మాత్రం నామవాచకమును అయిదు రకములుగా భావించుచున్నారు.

उदाहरण :

1. వ్యక్తివాచక - రవి, శ్యామ, హిమాలయ, సాక్షి ।
2. జాతివాచక - పఢాడ, లడకీ, లడకా, నదీ ।
3. భావవాచక - సంతోష, గరమీ, మిఠాస, క్రోఢ, ।
4. సమూహవాచక - సేనా, దల, భీడ
5. ద్రవ్యవాచక - ఘీ, దఢీ, పానీ, పెట్రోల ।

ఎప్పుడు ఈ క్రింద ఇచ్చే వాక్యాలను చూసి వాటిలో బోల్ట్ చేసినవి ఏమిటో చెప్పండి.

1. वह लडकी मोटी है ।
2. ये बैल सफेद हैं ।
3. रवि लडका है ।
4. गंगा बडी नदी है ।
5. उसकी बातों से मुझे क्रोध आया ।
6. माँ को अपनी संतान पर प्रेम होता है ।
7. एक किलो घी का दाम साठ रुपये हैं ।
8. इस साल सरदी बहुत अधिक है ।
9. विंध्य पर्वत देश को दो भागों में विभाजित करते हैं ।
10. मुगल सेना में बडे बडे सरदार थे ।

సర్వనామములు

నామవాచకములకు బదులుగా వాడబడు పదములను సర్వనామములు అంటారు. ఇవి మీకు తెలుగు ఇంగ్లీషు భాషలందు పరిచయమే. అంటే ఎప్పుడు నామవాచకములు వాడుటకు బదులు సర్వనామము వాడుదురు. దీని ప్రాముఖ్యత ఏమిటో తెలియాలంటే ఈ పేరా చూడండి. : రవి విద్యార్థి. రవి ప్రొద్దున్నే లేస్తాడు. రవి ముఖం కడుక్కుంటాడు. రవి టిఫిన్ చేస్తాడు. ఆ తరువాత రవి స్కూలుకు వెళతాడు. బడిలో పాఠాలు చదువుతాడు. సాయంత్రం ఇంటికి వస్తాడు. రవి టిఫిన్ తింటాడు. హోమ్ వర్క్ చేసుకుంటాడు. తరువాత రవి నిద్రపోతాడు. (ఇక్కడ ఎన్నిసార్లు రవి అని వచ్చింది. ఈ రవి అనే పదం బదులు 'అతడు' అను సర్వనామమును వాడితే సరిపోతుంది.)

వివిధ సర్వనామములు

मैं	: నేను	कौन	: ఎవరు
क्या	: ఏమిటి	वह	: అది, అతడు, ఆమె
तुम	: నీవు, మీరు	हम	: మేము, మనము
ये	: యివి, వీరు	वे	: అవి, వారు
आप	: తమరు	यह	: యిది, యితడు, ఈమె

సర్వనామ విభజన

1. పురుష వాచక సర్వనామము. ఉదా : మैं, तुम, वह, आप ।
2. నిజవాచక సర్వనామము. ఉదా : आप ।
3. నిశ్చయ వాచక సర్వనామము. ఉదా : यह, वह ।
4. అనిశ్చయ వాచక సర్వనామము. ఉదా : कोई, कुछ ।
5. సంబంధ వాచక సర్వనామము. ఉదా : जो, सो ।
6. ప్రశ్న వాచక సర్వనామము. ఉదా : कौन, क्या ।

కొన్ని ఉదాహరణ వాక్యాలను చూడండి.

<u>ये</u> लडकि खूब पढती हैं ।	<u>वह</u> खूब पढता है ।
<u>मैं</u> चेन्नय जाता हूँ ।	<u>तुम</u> क्या कहते हो ?
<u>वे</u> रोज कसरत करते हैं ।	रवि अच्छा <u>लडका</u> है ।
<u>यह</u> मेरी बहन है ।	<u>वह</u> क्यों सोता है ।
<u>वे</u> लडका खेलता हैं ।	मेरे <u>भाई</u> मजबूत हैं ।
<u>हम</u> भारत के नागरिक हैं ।	<u>आप</u> कहाँ जा रहे हैं ।
मंदिर में <u>कौन</u> रहता है ।	कमरे में <u>क्या</u> है ?
मुमताज अच्छी <u>लडकी</u> है ।	<u>वह</u> हमेशा झूठ बोलती है ।

సర్వనామములందు రూపాంతరములు : (విభక్తుల కారణంగా సర్వనామముల రూపము నందు మార్పు ఏర్పడుతుంది.)

कौन + का = किसका	कौन + से = किससे
कौन + ने = किन्होंने	कौन + को = किनको, किन्हें
मैं + का = मेरा	मैं + सु = मुझ से
तुम + का = तुम्हारा	तुम + से = तुम से, तुझ से
कौन + का = किनका	कौन + से = किनसे
मैं + का = मेरा	मैं + से = मुझसे
आप + का = आपका	आप + से = आप से
कौन + का = किसका	कौन + से = किससे
कौन + का = किनका (बहु)	कौन + से = किनसे

मैं + ने = मैंने	मैं + को = मुझको (मुझे)
तुम + ने = तुमने	तुम + को = तुमको, तुम्हें
यह + ने = इसने	यह + को = इसको, इसे
हम + का = हमारा	हम + से = हमसे
आप + का = आपका	आप + से = अप से
वह + ने = उसने	वह + को = उसको, उसे
यह + का = इसका	यह + से = इससे
वे + का = उनका	वे + से = उनसे
ये + ने = इन्होंने	ये + को = इनको, इन्हें
वह + का = उसका	वह + से = उससे
ये + का = इनका	ये + से = इससे
वे + ने = उन्होंने	वे + को = उनको, उन्हें
वह + का = उसका	वह + से = उससे
ये + का = इनका	ये + से = इनसे
वे + का = उनका	वे + से = उनसे
तुम + का = तुम्हारा	तुम + से = तुमसे, तुझसे
हम + का = हमारा	हम + से = हमसे
आप + ने = आपने	आप + को = अपको
कौन + ने = किसने	कौन + को = किसको, किसे
यह + का = इसका	यह + से = इससे

कुछ उदाहरण :-

तुम्हारा नाम क्या है ? मेरा घर सिंगनगर में है । उसका खिलोना बहुत अच्छा है । इसके साथ मत खेलो । इसकी कीमती ज्यादा है । उनके घर में कौन रहते हैं ? तुम किसके साथ गुंटूर जाती हो । इनका दफतर बैंक के पास है । आपको कितना पैसा चाहिए । हमारा देश बहुत विशाल है । हमारे देश में गरीब हैं ।

వివిధ శబ్దములు వివిధ శబ్ద - వివిధ శబ్ద వివిధ శబ్ద

చిరునామా	చిరునామా	పతా	పతా
దారి	దారి	రాస్తా	రాస్తా
రాయి	రాజ్	పత్తర	పత్తర్
తమరు	తమరు	आप	ఆప్
చేప	చెప	मछली	మచ్ఛలీ
ఆవు	आवु	गाँय	గాయ్
మూత	मूत	ढक्कन	ఢక్కున్
మేకు/చీల	मेकु/चील	कील	కీల
లోపల	लोपल	अन्दर	అందర్
దూరము	दूरमु	दूर	దూర్
ఆకు	आकु	पत्ता	పత్తా
దీపము	दीपमु	दीप	దీప్
చొక్కా	चोक्का	कमीज़	కమీజ్
కుంపటి	कुंपटि	अंगीठी	అంగీఠి
జల్లెడ	जल्लेड	छलनी	ఛల్నీ
వంటిల్లు	वंटिल्लु	रसोई	రసోఈ
ఉయ్యాల	उय्याला	झूला	ఝూలా
అంకె/సంఖ్య	अंके/संख्य	संख्या	సంఖ్య
స్నానపు గది	स्नानपु गदि	गुसल खाना	గుసల్ఖానా
కంపు	कंपु	बदबू	బద్బూ
వెన్నెల	वेनेल	चांदिनी	చాందీనీ
కూలినాడు	कुलिवाडु	मजदूर	మజ్దూర్
పొలము పని	पोलमु पनि	खेतीबारी	ఖేత్బారీ
చెట్టు	चेट्टु	पेड़	పేడ్
నల్లి	नल्लि	खटमल	ఖట్మల్
మొత్తము	मोत्तमु	पूरा	పూరా
మేజాబల్ల	मेजा बल्ल	मेज	మేజ్

మానవుడు	मानवुडु	इन्सान	ఇన్సాన్
అడివి	अडिवि	जंगल	జంగల్
పయస్సు	वयस्सु	उम्र	ఉమ్ర
గీత	गीत	लकीर	లకీర్
చలి	चलि	सरदी	సర్దీ
కుట్టించుట	कुट्टिंचुट	सिलाना	సిలానా
గది	गदि	कमरा	కమరా
జాబు/ఉత్తరము	जाबु/उत्तरमु	चिट्ठी	చిత్తీ
ఎలుక	एलुक	चूहा	చూహా
ఆదాయము	आदायमु	आमदानी	ఆమ్దానీ
విత్తనము	वित्तनमु	बीज	బీజ్
పెండ్లి కూతురు	पेंडिलकूतुरु	दुल्हन	దుల్హన్
సప్తము	नष्टमु	हानि	హాని
తెర	तेर	परदा	పరదా
బొమ్మ	बोम्म	खिलौना	ఖిలౌనా
సంత	संत	मन्डी	మన్డి
విలువ	विलुव	मूल्य	మూల్య
పిలుచుట	पिलचुट	बुलाना	బులానా
ఇల్లు	इल्लु	घर	ఘర్
పగులుట/చినుగుట	पगुलुट/चिनुगुट	फटना	ఫట్నా
మేము	मेमु	हम	హమ్
చెరువు	चेरुवु	तालाब	తాలాబ్
కూలీ	कूली	मजदूरी	మజ్దూరీ
వెలుతురు	वेलुतुरु	रोशनी	రోషనీ
తాడు	ताडु	रस्सी	రస్సీ
అతడు	अतडु	वह	వహ్
గాలి	गालि	हवा	హవా
గొన్నె	गिन्ने	कटोरी	కటోరీ
పాయసము	पायसमु	खीर	ఖీర్

పొగ	పొగ	భుంజా	ధుంజ
మామిడిచెట్టు	మామిడి చెట్టు	आम का पेड़	ఆమ్ కా పేడ్
సిగ్గుపదుట	సిగ్గుపడుట	शर्माना	షర్మానా
పేరు	పేరు	नाम	నామ్
పెండ్లి కొడుకు	पेंडिलकोडुकु	दुल्हा	దుల్హా
ఇత్తడి	इत्तडि	पीतल	పీతల్
పాత	पात	पुराना	పురానా
పాము	पामु	सांप	సాంప్
వంతెన	वंतेन	पूल	పూల్
కిళ్ళీ	किळ्ळी	पान	పాన్
వెండి	वेंडि	चांदी	చాందీ
అనుమతి/అనుజ్ఞ	अनुमति/अनुज्ञ	इजाजत	ఇజాజత్
దోపిడి	दोपिडि	लूट मार	లూట్ మార్
చంద్రుడు	चेदूडु	चांद	చాంద్
ఉద్యోగము	उद्योगमु	रोजगारी	రోజ్ గారి
రెక్క	रेकक	पंख	పంఖా
తిన్నగా/నేరుగా	तिन्नग/नेरुगा	सीधा	సీధా
ఊరు	ऊरु	गाँव	గాంవ్
డబ్బు/ధనము	डब्बु/धनमु	पैसा/धन	పైసా/ధన్
దినపత్రిక	दिन पत्रिक	अखबार	అఖ్ బార్
నేను	नेनु	मैं	మైన్
అబద్ధము	अबध्दामु	झूठ	ఝూట్
దొంగ	दोंग	चोर	చోర్
హత్య	हत्य	हत्या	హత్యా
దిండు	दिंडु	तकिया	తకియా
వంతు	वंतु	बारी	బారీ
విసనకర్/పంఖా	विसनकर/पंखा	पंखा	పంఖా
కోట	कोट	खिला	ఖిలా
మోసము	मोसमु	धोखा	ధోఖా

చరిత్ర	చరిత్ర	ఇతిహాస	ఇతిహాస్
చూకుట	దూకుట	ఖూదనా	కూద్నా
తిరుగలి	తిరుగలి	చక్కీ	చక్రీ
తెర	తెర	పరదా	పరదా
నిప్పు	నిప్పు	आग	ఆగ్
రైలుబండి	రైలుబండి	రైల గాडी	రైల్గాడీ
టోపీ	టోపీ	टोपी	టోపీ
ఉద్యోగము/పని	ఉద్యోగము/పని	पेशा	పేషా
తెరచుట	తెరచుట	खोलना	ఖోల్నా
నావ/పడవ	నావ/పడవ	नाव	నావ్
దాహము	దాహము	प्यास	ప్యాస్
ధరించుట	ధరించుట	पहनना	పహన్నా
రంగు	రంగు	रंग	రంగ్
తాళముచెవి	తాళము చెవి	चाबी	చాబీ
సవ్వట	సవ్వట	हंसना	హస్నా
తేలికగా	తేలికగా	हल्का	హల్కా
జంతువు	జంతువు	जानवर	జాన్వర్
నీరు/నీళ్ళు	నీరు/నీళ్ళు	पानी	పానీ
బహుశా	బహుశా	शायद	శాయద్
అప్పుడము	అప్పుడము	पापड़	పాపడ్
లాభము/పడ్డి	లాభము/పడ్డి	सूद	సూద్
జిగురు	జిగురు	गोंद	గోంద్
పువ్వు	పువ్వు	फूल	ఫూల్
బిల్లి	బిల్లి	बिल्ली	బిల్లి
ధోవతి/పంచె	ధోవతి/పంచె	धोती	ధోతి
గడ్డి	గడ్డి	घास	ఘాస్
దువ్వెన	దువ్వెన	कंघी	కంఘి
చీపురు	చీపురు	झाड़ू	ఝూడూ
చిన్న	చిన్న	छोटा	ఛోటా

సామెతలు - कहवावतें

అరచేతిలో వైకుంఠము.	అప్నా హాథ్ జగన్నాథ్.
అరచేతిలో వైకుంఠము ।	अपना हाथ जगन्नाथ.
తూట్లు మూసి తూములు తెరిచినట్లు	ఆకాశ్ బాంధే పాతాల్ బాంధే.
तूटलु मूसि तूमलु तेरिचिनटलु ।	आकाश बांधे पाताल बांधे.
ఎక్కడయినా బావ అను గాని, వంగతోట	ఆట చలే ఘర్ తుమ్హారా, ఖానా మాంగ్
వద్ద బావా అనకు.	दुष्मैन् హమారా.
एककडयिना बव अनु गानि, वंगतोड	आओ चलें घर तुम्हारा, खाना माँग
वदद बावा अनकु ।	दुश्मन हमारा ।
ఈ చెవితో వినడము, ఆ చెవితో వదలడము.	ఏక్ కాన్ సునీ, దూస్రే కాన్ ఉధా డీ.
ई चेवितो विनडमु, आ चेवितो	एक कान सुनी, दूसरे कान उड़ा दी ।
वदलडमु ।	
కాకి పిల్ల కాకికి ముద్దు.	అప్నా పూద్, పరాయా టటీగర్.
काकि पिल्ल काकिकि मुद्दु ।	अपना पूद, पराया टटीगर
కంచు మ్రొగినట్లు కనకంబు మ్రొగునా?	అధా జల్ గగరీ ఛల్కత్ జాయ్.
कंचु म्रोगिनटलु कनकंबु म्रोगुना ?	आधा जल गगरी छलकत जाय.
అత్తపేరు పెట్టి కూతురిని కుంపట్లో	అప్నె బచ్చే కో ఐసా మారూఁ పడోసన్
వేసేందట.	कै चाती फल जाये.
अत्तपेरु पेट्टि कूतुरिनि कुंपटलो	अपने बच्चे को ऐसा मारूँ पडोसन
वेसिंदट ।	की छाती फट जाए ।
ఎవరి కంపు వారికింపు, ఎవరి పిచ్చి	అప్నా గూ భోజన్ బరాబర్.
వారికి ఆనందము.	
एवरि कंपु वारिकिंपु, एवरि पिच्चि	अपना गू भोजन बराबर
वारिकि अनंदमु ।	
కడుపు కూటికి ఏడిస్తే, కొప్పు పూలకు	అయీ మాఱు కో కాజర్ నహీఁ బిలాఱు
ఏడ్చిందట.	कै भर् मांका.
कडुपु कूटिकि एडिस्ते कोप्पु पूलकु	आई माई को काजर नहीं बिलाइ
एडिचिंदट ।	की भर माँगा ।

సుండుకు పోతే గొయ్యి వెనక్కుపోతే నుయ్యి,
 మందుకుపోతే గొయ్యి, వెనక్కు పోతే నుయ్యి ।
 అంగళ్లో బెల్లము గుళ్ళో లింగానికి వేద్యము.
 అంగడలో బెల్లము గుళ్ళో లింగానికి
 నేవేద్యము ।

గతి లేనమ్మకు మతి లేని మొగుడు.

గతిలేనమ్మకు మతిలేని మొగుడు ।

ఏకాదశి ఇంటికి శివరాత్రి పోయినట్లు.

एकादशि इंटिकि शिवरात्रि पोइनट्लु ।

మొగుణ్ణి కొట్టి మొగుసాలికెక్కి ఏడ్చిందట.
 మొగుణ్ణి కొట్టి మొగుసాలికెక్కి
 ఏడ్చిందట ।

సన్యాసి పెళ్ళాం విధవ కాదు. పుని స్త్రీ
 కాదు.

सन्यासि పెళ్ళాం విధవ కాదు । పుని
 స్త్రీ కాదు ।

ఏనుగు దాహానికి చూరు నీళ్ళా?

एनुगु దాహానికి చూరు నీళ్ళా ?

ఏనుగులు ఎగిరిపోతుంటే ఏనుగులొక తెక్కా?

एनुगुలు ఎగిరిపోతుంటే ఏనుగులొక తెక్కా ?

నీవుడు లేని ఊళ్ళో మంచు కోడేపోతూజు.

నీవుడు లేని ఊళ్ళో మంచు కోడేపోతూజు ।

అతి గొంతడు, సాయిబు సంపాదించుము.

అతి గొంతడు, సాయిబు సంపాదించుము ।

ఆగే కువాం పీచే భాళు.

आगे कुआँ, పీచే భాళు ।

అనే కే ధన్ పర్ సోర్ రాజు.

अने के धन पर सोर राजा ।

అందా సిపాహి, కానీ ఘోడీ విధానా నే
 అప్ మలాళు జోడీ.

आंधा सिपाहि, కానీ ఘోడీ విధానా
 నే ఆప్ మలాళు జోడీ ।

అప్ హీ మియాం మాంగ్తే, బాహర్ ఖడే
 ధఖేష్.

आपही मियाँ मांगते, బాహర్ ఖడే
 ధఖేష్ ।

ఉల్టా చోర్ కోత్వాల కో దాంబే.

उल्टा चोर कोतवाल को डाँटे

ఉంటే కా పార్, న జమీన్ కా న ఆస్మా
 కా.

ऊँट का पार, న జమీన్ కా న ఆస్మా
 కా ।

ఉంటే కే ముహ్ మేం జీరా.

ऊँट के मुँह में जीरा ।

ఉంటే బహే గదహా భాహ్ లే.

ऊँट बहे गदहा भाह ले ।

ఉజడ గామ్ మేం మురార మహతో.

ऊजड गाम में मुरार महतो ।

అంధీ పీసే కుత్తా భాయే.

आंधी पिसे, కుత్తా భాయే ।

రైలు ప్రయాణమునందు రైలు ప్రయాణమునందు ట్రైన్ యాత్రా కే సమయ మేఁ

నేను రైలులో ఊరు వెళ్దానునుకుంటున్నాను.

నేను రైలులో ఉరు వెల్దామనుకుంటున్నాను ।

రైలు ప్రయాణం చేస్తున్నప్పుడు జాగ్రత్తగా ఉండండి.

రైలు ప్రయాణం చేస్తున్నప్పుడు జాగ్రత్తగా ఉండండి ।

మీరు ఏ రైలుకి వస్తున్నారు?

మీరు ఏ రైలుకి వస్తున్నారు ?

రైలు ప్రయాణంలో టికెట్ తీసుకోండి.

రైలు ప్రయాణంలో టికెట్ తీసుకోండి ।

మీరు మళ్ళీ ఎప్పుడు వస్తారు?

మీరు మళ్ళీ ఎప్పుడు వస్తారు ?

మనం రైల్వే స్టేషన్ కి వెళ్దాము.

మనం రైల్వే స్టేషన్ కి వెళ్దాము ।

రైలు అలస్యంగా స్టేషన్ చేరింది.

రైలు అలస్యంగా స్టేషన్ చేరింది ।

అక్కడ రైలు స్టేషన్ ఉందా?

అక్కడ రైలు స్టేషన్ ఉందా ?

ఇక్కడి నుండి రైలులో వెళ్ళటానికి

అవకాశం ఉందా?

ఇక్కడి నుండి రైలులో వెళ్ళటానికి

అవకాశం ఉందా ?

వాళ్ళు సమయానికి స్టేషన్ నుకు చేరలేదు.

వాళ్ళు సమయానికి స్టేషన్ నుకు చేరలేదు ।

మైం రేల్ యాత్రా కర్నా చాహ్ తా హూఁ

మైం రేల్ యాత్రా కర్నా చాహ్ తా హూఁ ।

రేల్ కే యాత్రా సమయ మేఁ సురక్షిత్ రహియే.

రేల్ కే యాత్రా సమయ మేఁ సురక్షిత్ రహియే ।

అప్ కిస్ రేల్ సే ఆతే హైఁ?

అప్ కిస్ రేల్ సే ఆతే హైఁ ?

రేల్ యాత్రా మే టికెట్ లీజియే.

రేల్ యాత్రా మే టికెట్ లీజియే ।

అప్ ఫిర్ కబ్ ఆయేంగే?

అప్ ఫిర్ కబ్ ఆయేంగే ?

హమ్ రేల్ స్టేషన్ కో చలేంగే.

హమ్ రేల్ స్టేషన్ కో చలేంగే ।

రేల్ గాడీ దేరీ సే స్టేషన్ పహుంచీ.

రేల్ గాడీ దేరీ సే స్టేషన్ పహుంచీ ।

వహాఁ రెయిల్ స్టేషన్ హై క్యా?

వహాఁ రెయిల్ స్టేషన్ హై క్యా ?

యహాఁ సే రేల్ ద్వారా జా సక్తా హై?

యహాఁ సే రేల్ ద్వారా జా సక్తా హై ?

యహాఁ సే రేల్ ద్వారా జా సక్తా హై ।

వో సమయ పర్ స్టేషన్ కో సహీఁ పహుంచే.

వో సమయ పర్ స్టేషన్ కో సహీఁ పహుంచే ।

నాళ్ళతోపాటు మనం కూడ స్టేషనుకు
చేరదాము.

వాణ్ణతొపాడు మనం కూడ స్టేషనుకు
వెళదాము ।

భోజనాల పెట్టె ఎటువైపు వుంది?
భోజనాల పెట్టె ఎటువైపు వుంది?

బండి ఇప్పుడే వెళ్ళిపోయింది.
బండి ఇప్పుడే వెళ్ళిపోయింది ।

మీరు ఏ రైలు ద్వారా వస్తున్నారు?
మీరు ఏ రైలు ద్వారా వస్తున్నారు?

రైలు, స్టేషన్ కు 2 గంటలకు వస్తుంది.

రైలు, స్టేషన్ కు 2 గంటలకు వస్తుంది ।

నువ్వు ఏ స్టేషనులో దిగుతావు?
నువ్వు ఏ స్టేషనులో దిగుతావు?

బండి ఇక్కడెంతసేపు ఆగుతుంది?
బండి ఇక్కడెంతసేపు ఆగుతుంది?

నేను నాన్ ఎ.సి కంపార్ట్ మెంట్ లో
ప్రయాణం చేస్తాను.

నేను నాన్ ఎ.సి. కంపార్ట్ మెంట్ లో ప్రయాణం
చేస్తాను ।

వాణ్ణ బండి ఆలశ్యంగా వస్తుంది.

వాణ్ణ బండి ఆలశ్యంగా వస్తుంది ।

వాణ్ణ స్టేషను ఆగ్రా.

వాణ్ణ స్టేషను ఆగ్రా ।

ఉన్కే సాత్ హమ్ భీ స్టేషన్ చలేంగే.

उनके सात हम भी स्टेशन चलेंगे ।

భోజన్ కా డిబ్బా కిస్ తరఫ్ హై?
భోజన కా డిబ్బా కిస్ తరఫ్ హై ।

గాడీ అబ్బీ చూట్ గయీ.
గాడీ అబ్బీ చూట్ గయీ ।

అప్ కిస్ రేల్ సే ఆ రహే హై?
అప్ కిస్ రేల్ సే ఆ రహే హై?

రేల్ గాడీ, స్టేషన్ క్ తీక్ 2 బజే పహం
చత్తీ హై.

రైలు గాడీ, స్టేషన్ కు 2 బజె
పहुँచती है ।

తుమ్ కిస్ స్టేషన్ మేం ఉత్రోగే?
తుమ్ కిస్ స్టేషన్ మేం ఉత్రోగే?

గాడీ యహ్ కిత్నీ దేర్ రహారేగే?
గాడీ యహ్ కిత్నీ దేర్ రహారేగే?

హైం నాన్ ఎ.సి. కంపార్ట్ మెంట్ మేం హీ
యాత్రా కర్తా హూం.

మేం నాన్ ఎ.సి. కంపార్ట్ మెంట్ మేం హీ యాత్రా
కర్తా హుँ ।

అజ్ గాడీ దేర్ సే ఆ రహీ హై.

అజ్ గాడీ దేర్ సే ఆ రహీ హై ।

అగ్లా స్టేషన్ ఆగ్రా హై.

అగ్లా స్టేషన్ ఆగ్రా హై ।

शक्ति प्रयोगों को निम्न नियमों

- ఒక పనిని చేయగలిగినప్పుడు ఆ పని చేయగల శక్తిని తెలుపుటకు సక అను సహాయక క్రియ ప్రయోగింపబడును. అనుమతి కోరునప్పుడు మరియు అశక్త ప్రకటించునప్పుడు కూడా సక ప్రయోగింపబడును.

उदा :- मैं ये काम कर सकता हूँ।

वह दो दिन में ये काम कर सकता है ।

2. क्या मैं अंदर आ सकता हूँ (अनुमति) । मैं इतना रुपये नहीं दे सकता (अशक्तता)

- సక అను సహాయక క్రియ వచ్చినప్పుడు క్రియ యొక్క ధాతువు మాత్రమే ఉపయోగింపబడును. ఉదా : రుఖ సకతా హ్ం, సున సకతా హ్ం, జా సకతే హ్ం, లె సకతీ హ్ం - ఆది కర్త యొక్క లింగ వచనములను అనుసరించి కేవలము సక యొక్క రూపములు మారును.

जैसे : वह जा सकता है । लडके जा सकते हैं ।

राणि जा सकती है । लडकियाँ जा सकती हैं ।

राजु जा सका । हम जा सके ।

सोनु और मोनु जा सकेंगे । तुम जा सकोगे ।

- భూత కాలిక సకర్మక క్రియకు సహితము సక వచ్చిన సందర్భములో కర్త తరువాత నే విభక్తి రాదు. కనుక క్రియ కర్తను అనుసరించియే వుండును.

जैसे : मैं यह गाडि ले सका । वह जा सका ।

वे सुन सके । हम देख सके ।

సాధన : ఖాళీలను సరియైన 'కర' ప్రయోగము చేస్తూ పూరించండి.

1. आप यह काम _____ (कर)
2. गीता अच्छी तरह _____ (लिख)
3. वे लडकी गेंद _____ (खेल)
4. लडकियाँ वहाँ तक _____ (दौड)
5. वह नदी से पानी _____ (ला)
6. क्या तुम यह गीत _____ (सीख)

7. मैं चाय _____ (बना)
8. मैं तुम्हारे लिए यह कलम _____ (खरीद)

'सक' ప్రయోగముతో వాక్యాలను రాయండి.

1. घोडा तेज दौड़ता है ।
2. वे तमिल बोलते हैं ।
3. सरस्वती मिठाई बनाती है ।
4. तुम कब बाजार जाओगे ।
5. हम कल आप के यहाँ आयेंगे ।
6. हम हिन्दी समझते हैं ।
7. तुम ने यह काम कब किया ।
8. मैं ने आज तक उसे नहीं देखा ।
9. उसने दस आम ख्राये ।
10. गीता खूब गाती है ।

చుక ప్రయోగంలో నియమాలు

- చుక అను సహాయక క్రియ పని యొక్క సమాప్తిని సూచించును.
जैसे - वह लिख चुका, गोमती नहा चुकी ।
- చుక వచ్చినప్పుడు క్రియ యొక్క ధాతు రూపము మాత్రమే ప్రయోగింపబడును.
కర్త యొక్క లింగ, వచన, విభక్తులననుసరించి కేవలము చుక యొక్క రూపము మారుచుండును.
जैसे - वह जा चुका । हम जा चुके ।
सीता जा चुकी । आदमी जा चुकीं ।
- వాక్యము చివర చుక వచ్చిన సందర్భములో కర్తకు తరువాత (సకర్మక క్రియలో సహితము) నే ప్రత్యయము రాదు. అబట్టి కర్తను అనుసరించి క్రియా రూపము మారుచుండును.
जैसे - हम भोजन कर चुके । मैं पाठ पढ चुका ।
वह पहाड पर चढ चुका ।

సాధన : ఈ క్రింది ప్రశ్నలకు సరైన జవాబులు రాయండి.

1. क्या तुम खाना खा चुके ?
2. क्या, तुम हमें देख चुके ?
3. क्या, वे हिन्दी पढ चुके ?
4. क्या, आप उनसे मिल चुके ?
5. क्या, तुम यहा पर आ चुके ?
6. क्या, माँ खाना बना चुकी ?
7. क्या, तुम खा चुके हो ?
8. क्या, मैं उनसे मिल चका हूँ।

ఖాళీలను పూరించండి.

1. मैं बाजार से तरकारिया _____
2. वे पढाई में _____
3. हम शामका नाश्ता _____
4. वे नाव पर नदी _____
5. वह अपना पाठ _____
6. राधा सभा में _____
7. हम रास्ते में _____
8. तुम उनको देख _____

ప్రారంభ పద ప్రయోగం 'लग'

○ ఒక పని మొదలు ప్రారంభించినప్పుడు లేదా అమలు చేయుటను సూచించు నప్పుడు लग అను సహాయక క్రియ ప్రయోగింపబడును.

जैसे - राम सात बजे से पढने लगा ।
 वे स्कूल जाने लगे ।
 हम हिन्दी सीखने लगे ।
 वह रोज काम करने लगा ।

○ కర్త యొక్క లింగ, వచనములను అనుసరించి లగా యొక్క రూపము మాత్రమే మారును. క్రియ యొక్క చివరి నా, నే గా మారును.

जैसे - सीता पढने लगी ।

हम सुनने लगे । वे दौडने लगे ।

- लगी वचनपुद्दु भूतकालिक सकरुक् क्रीडुलु सडुडतडुडु (करुक् तरुडुडु) ने डुरतुडुडुडु ररुडु.

जैसे - वह हसने लगा । वे काम करने लगे ।

సాధన : ఇక్కడ ఇచ్చిన పదాలకు 'లగ' ను చేరుస్తూ ఖాళీలను పూరించండి.

अ) नीचे दिये हुये शब्दों के साथ लग जोडते हुए रिक्त स्थान भरिये :
(पढ, डर, जा, सीख, खेल, कर, काम)

1. मैं कल से फुटबाल _____
2. वे ठीक समय पर गाँव _____
3. साक्षि हिन्दी _____
4. वे लडकियाँ खेत में _____
5. तुम रोज कहाँ _____
6. यह आदमि शेर को देखकर _____

'लग' ను డ్రయొగిస్తూ వాక్య నిర్మాణం చేయండి.

1. वह दिन में सोता है ।
2. हम घर में रहते हैं ।
3. माँ भोजन बनाती है ।
4. हमारी माँ पढाती हैं ।
5. वो दोनों आपस में झगडते हैं ।
6. शास्त्री जी ने भाषण दिया ।

వాక్యములను మార్పుట

- (హిందీలో మూడు వాక్యాలు ఉన్నాయి.) హిందీ में तीन वाच्य हैं । वे हैं
1) कर्तृ वाच्य 2) कर्म वाच्य 3) भाव वाच्य
- कर्तृवाच्य के धातु को सामान्य भूतकाल में बदल कर जा धातु का कोई रूप जोडने से कर्म वाच्य बनता है ।
- काल के अनुसार कर्म वाच्य में जा धातु का रूप बदलता है । अంటे दानि యొక్క రూపం మారిపోతుంది. (వర్తమాన కాల) गया (भूतकाल) और जायेगा (भविष्यत काल) हो जाता है ।

- कर्म वाच्य में कर्ता को से विभक्ति लगती है और कर्म के अनुसार क्रिया बदलती है ।
- भाव वाच्य में क्रिया हमेशा पुलिंग एकवचन में होता है । साधारण रूप से इसका प्रयोग निषेधार्थक में होता है ।
- कर्तृ वाच्य में कर्ता की, कर्म वाच्य में कर्म की और भाव वाच्य में भाव की प्रधानता होती है ।

సాధన : ఉదాహరణకు ఈ క్రింది వాక్యాలను చూడండి.

कर्तृ वाच्य

मैं खाना खाता हूँ ।
लीला चाय बनाती है ।
मैं काम करता हूँ ।
वह इतना भोजन नहीं खा सकता ।
रवि तीन आम खाता है ।
राजु तरकारिया खरीदता है ।
उसने गाडी खरीदी ।
हम सिनेमा देखेंगे ।

कर्तृवाच्य

मैं नहीं चल सकता ।
रमा सोती है ।
इम वहाँ नहीं रह सके ।
वे कमरे में बैठेंगे ।

कर्म वाच्य

मुझ से खाना खाया जाता है ।
लीला से चाय बनायी जाती है ।
मुझ से काम किया जाता है ।
उससे इतना भोजन नहीं खाया जाता ।
रवि से तीन आम खाये जाते हैं ।
रवि से तरकारिया खरीदी जाती हैं ।
उस से गाडी खरीदी गयी ।
हम से सिनेमा देखा जायेगा ।

भाव वाच्य

मुझ से चला नहीं जाता ।
रमा से सोया जाता है ।
हमसे वहाँ नहीं रहा गया ।
उनसे कमरे में बैठा जायेगा ।

వాక్యాలను చూర్చి రాయండి.

हमने शाम को एक अच्छा गीत सुना ।
रंग-बिरंग और सुन्दर चिडियाँ आसमान में उडती हैं ।
बूढे लोगों के बाल सफेद होते हैं ।
मेरा चोटा भाई चेन्नय अच्छी तरह जानता है ।
यह घोडा युध्द के मैदान में खूब दौडता है ।
विक्रम हमेशा नौ बजे तक ही पढता है ।
कल इतवार हैं ।
भारत में छः ऋतुएँ हो ती हैं ।
उन में चार मुख्य हैं ।

संबंध बोधक संबन्धमुनु तेलुपु नियमములు

संज्ञा और सर्वनाम के पीछे आकर, उसका वाक्य के अन्य शब्दों से संबंध बताते हैं । अकसर, अव्यय संज्ञा या सर्वनाम के बाद आते हैं, मगर कभी कभी संज्ञा या सर्वनाम के पहले भी मिला लेते हैं । जैसे - मेहनत के बिना, बिना मेहनत के (మెహనత్ కే బినా (పరిశ్రమ లేకుండా), मारे दाख के (దుఃఖము వలన) दुख के मारे (దుఃఖ కారణంగా), भूख के मारे, मारे भूख के (ఆకలి కారణంగా) इन वाक्यों में बिना, मारे (बिना, मारें) संबंध बोधक अन्यय हैं - (नामवाचकము, సర్వనామములకు తరువాత వచ్చి అవి ఇతర శబ్దాలతో సంబంధ మేర్పరచు కొంటుంటాయి. అయితే, ఈ అవ్యయములు (ఎప్పుడూ మారనివి) అప్పుడప్పుడు నామవాచకము, సర్వనామములకు ముందు కూడా ఉపయోగించబడుతాయి. కాని తెలుగులో అలా ముందు వెనుకలుగా కాక, ఎప్పుడూ శబ్దము తరువాతనే ఈ అవ్యయాలు వస్తుంటాయి. ఎలాగంటే - అన్నము తినకుండా, నిద్రలేని కారణంగా, ఇంటివరకు, ఇంటిలోపల మొదలైనవి.

प्रयोगों के ढंग से संबंध - बोधक अव्यय दो तरह के होते हैं. - ఇవి రెండు రకాలుగా ఉంటాయి.

(1) संबंध (సంబంధించిన, కలసిన), और (2) अनुबंध (నియమబద్ధము) - క ప్రయోగమును బట్టి సంబంధ బోధక అవ్యయములు నామవాచకము, సర్వనామముల యొక్క విభక్తులు (ప్రత్యయాలు) తరువాత వస్తుంటాయి. भीतर (భీతర్=లోపల), समीप (సమీప్=సమీపము), पास (పాస్=దగ్గర), नजदीक (నజీదీక్=దగ్గర), बराबर (బరాబర్=సమానముగా), पीछे (వెనుక) आगे (ఆగే=ముందు), परे (పరే=తరువాత), जैसे (జైసే=ఎలాగంటే), घर के भीतर (ఘర్ కే భీతర్ = ఇంటి లోపల), घर की ओर (ఘర్ కీ ఓర్ = ఇంటివైపు), घर के निकट (ఘర్ కే నికట్ = ఇంటి వద్ద), घर के पीछे (ఘర్ కే పీఛే=ఇంటి వెనుక), घर के आगे (ఘర్ కే ఆగే=ఇంటికి ముందు), घर से परे (ఘర్ సే పరే= ఇంటి కవతల)

इन अव्ययों के पहले अकसर संबंध कारक की विभक्तियाँ (का, के, नी, रा, रे, री) आती हैं । किंतु कुछ अव्ययों के पहले हमेशा अपादान की 'से'

विभक्ति आती हैं । जैसे - मेरा घर तुम्हारे मकान से परे हैं (నా యిల్లు, నీ యింటికి అవతలనున్నది) घर से बाहर, घर के बाहर (ఇంటికి వెలుపల). (ఈ అవ్యయములకు ముందు తరచుగా సంబంధ కారకముల యొక్క విభక్తులు కా, కే, కీ, రా, రే రీ (యొక్క) వస్తాయి. కాని, కొన్ని అవ్యయములకు ముందు ఎల్లప్పుడు సంబంధ అపాదాన కాలము పంచమీ విభక్తి అయిన 'సే' = నుండి వస్తుంది. అనగా సంబంధ, భోధక అవ్యయములు, అపాదాన కారక విభక్తి కూడా వస్తాయి. ఎలాగంటే - నా యిల్లు నీ ఇంటి నుండి అవతల యున్నది. నా యిల్లు నుండి నీ యిల్లు బయట నున్నది. నా యిల్లు నీ యింటికి అవతల యున్నది, నీ యింటి బయట నా చోటు యున్నది)

(ख) अनुबंध संबंध बोधक अव्यय संज्ञा के साथ विभक्तिरहित होकर रूप बदल जाते हैं जैसे-पर्यंत (पर्यంత=వరకు) सहित, (सहित = తో) तक (తక్=వరకు) कुछ संबोधक शब्दों और उनके उदाहरण ये हैं - (కొన్ని సంబోధక శబ్దాలు, వాటి ప్రయోగాలివి)

अव्यय (అవ్యయము)

प्रयोग (ప్రయోగము)

1. ओर (ఓర్=వైపు) - राम के ओर (రాముని వైపు)
2. नाई (నాఊ=వైపు) - पंडित की नाई (పండిత్ కి నాయీ = పండితుని వైపు)
3. सामने (సామ్నే = ఎదురుగా) - राज के सामने (రాజాకే సామ్నే = రాజు ఎదుట)
4. ऊपर (ఊపర్=పైన) - घर के ऊपर (ఘర్ కే ఊపర్=ఇంటిపైన)
5. नीचे (నీచే=క్రింద) - घर के नीचे (ఘర్ కే నీచే =ఇంటిక్రింద)
6. पास (పాస్=దగ్గర) - रानी के पास (రానీ కే పాస్=రాణి దగ్గర)
7. निकट (నికట్=దగ్గర) - आप के निकट (ఆప్ కే నికట్ = తమ వద్ద)
8. तक (తక్=వరకు) - दो दिन तक (దో దిన్ తక్ = రెండు రోజుల వరకు)

समुच्चय बोधक (कलुषनदि)

शब्दों, वाक्यांशों अथवा मिलानेवाले अव्ययों को समुच्चय बोधक कहते हैं - (शब्दालोक, वाक्यालोक, वाक्यांशालोक कलुष अव्ययालोक समुच्चय) (कलुष शब्दालोक) अलोक. एलागतं - राम और लक्ष्मण (रामुदु मरियु लक्ष्मणुदु) चाहे राम या लक्ष्मण (रामुदु गानि लक्ष्मणुदु गानि कावलि) राम या लक्ष्मण (रामुदु ऐक लक्ष्मणुदु) वा (ऐक) या (ऐदा) अथवा (ऐक) कि (एमनगा) नहीं (ऐदु, कादु) तो (अयित्ते) इसलिए (अदुचैत) अतः (अदुचलन) क्यों कि (अदुकण्ठे) यपि (अयिनप्पटिक्कि) और, एवं, व (मरियु) या, वा, अथवा (ऐक, ऐदा) पर, परन्तु, मकर, किन्तु (काणि) अर्थात् याने, माने (अनगा) मानों (अन्नुत्तु).

विस्मयादि बोधक (विस्मयादि बोधकम्)

विस्मयादिक शब्दों से बोलने वाले के ताज्जुब (अश्चर्यम्) शर्म, शोक आदि मनोभाव प्रकट होते हैं। जैसे - वाह, खूब बोला, छी आदि। (विस्मयादु लनु तेलुषु शब्दमुल वलन मात्तादु वानि अश्चर्यम्, सिग्गु, शोकम् मुदल्लिन मनोभावमुलु वेल्ददुतुतुतु। अदु॥ अहो भले मात्तादुवे! धी एम पनि यिदि! अय्यो मुदल्लिनवि. अला रकरकाल मनो विकारालनु तेलियजेयुतु कौरकु रकरकाल अव्ययमुलु प्रयुगिंपदुतु अलोक। एलागतं.....

- (1) हर्षबोधक (सन्तोषम्नु तेलुषुनवि) - आहा, अहो वाह-वाह (अहो), धन्य-धन्य (धन्युदनु), शबाश (माबागुन्दि)
- (2) शोकबोधक (दुःखान्नि तेलुषुनवि) - आह (अ), हाय (अय्यो), हे कृष्णा (कृष्ण कृष्णा) हे ईश्वर (अ देवुदु)
- (3) अश्चर्य बोधक (अश्चर्यम्नु तेलुषुनवि) - ठीक (सर!) अच्छा (मन्दि) जी हाँ (अलागै) आदि
- (4) तिरस्कार बोधक (व्यतिरेकिन्नुनवि) - छी (धी), हट (तुलगिषो) अरे (अरे!) चुप (नोयुतु) आदि
- (5) संबोध बोधक (संबोधिन्नुनवि) अरे (अरे), अरी (असे) ओ (अय्यु) आदि (मुु।वि)

సహాయక క్రియలు

వివిధసహాయ క్రియల గురించి ముందుగానే మనం తెలుసుకున్నాం. వాటిని ఎందుకు వాడతారో అక్కడ మీకు చెప్పలేదు. వీటి వివరణ ఇక్కడ చూడండి. హిందీ భాషలో సహాయక క్రియల యొక్క ప్రయోగము, ప్రయోజనము చాలా ఎక్కువగా ఉన్నది. యివి క్రియ యొక్క రీతిని (పద్ధతిని) తెలియజేయును. లింగము, వచనము, కాలము వలన కలుగు మార్పులు సహాయక క్రియచే కలుగును. (ప్రధాన క్రియ ధాతువు రూపములో వుండును. దానిలో ఎట్టి మార్పు ఉండదు)

उदा : दैड सकता है । लिख सकती है । हँसने लगे ।

जाना चाहती है । आने दीजिये । नहीं लिख पाया ।

सक, चुक, लग, चाह, पा, दो అనునవి సహాయక క్రియలు.

लग : ఆరంభ బోధకము. ఏదయినా పని మొదలయినది లేదా ప్రారంభించబడినది అను విషయమును తెలియజేయు. ఒక్కొక్కసారి ఎడతెగక జరుగు పనిని కూడా తెలియజేయును.

सक : గలను, గలడు అను అర్థము నిచ్చును. యిది శక్తి బోధకము, అప్పుడప్పుడు అనుమతి కోరుటకు కూడా ఉపయోగింపబడును.

दे : అనుమతి బోధకము. అనుమతి కోరుట, అనుమతి యిచ్చుట. ఈ రెండు సందర్భములలో క్రియార్థక నామ వాచకముల తర్వాత దే వచ్చును. లింగము, వచనము, పురుషలు, కాలముల కారణంగా వచ్చు మార్పులన్నియు దే అను సహాయక క్రియచే జరుగును. క్రియార్థక నామవాచకము చివర వుండు నా నే గా మారును.

चुक : సమాప్తి బోధకము. ఏదయినా పని పూర్తి అయినది అని సూచించును.

पा : ఇది స్వతంత్రముగాను, క్రియార్థక నామవాచకముతోను వాడబడును. सक ఉపయోగించు అర్థములోనే पाना కూడ ఉపయోగించబడును. सक అనునది స్వంత అసమర్థతను లేదా అశక్తతను సూచించును, పానా అను సహాయక క్రియ యితరుల కారణంగా, వారు అనుమతి యివ్వనందున కలిగిన అసమర్థతను సూచించును. లింగ, వచన, పురుష, కాలముల కారణంగా జరుగు మార్పులు దీనికే జరుగును.

బాహు : ఇచ్చా బోధకము. ఈ సహాయక క్రియ/కోరికను తెలియజేయును. లింగ, వచన, కాలముల వలన సహాయ క్రియ మాత్రమే మారును. మూలధాతువు మారదు.

పాన్ని ఉదాహరణ వాక్యాలు చూడండి

గా : నేను నిన్నటి నుండి కన్నడమును నేర్చుకుంటున్నాను.

मैं कल से कन्नड सीखने लगा ।

పిల్లిని చూసి బాలుడు ఏడవడం మొదలుపెట్టాడు.

बिल्ली को देखकर बच्चा रोने लगा ।

సర్కస్‌లో బహూన్‌ను చూసి జనాలు నవ్వుడం మొదలుపెట్టారు.

सरकस में बहून को देखकर लोग हँसने लगे ।

రజని పాఠశాలకు వెళ్తుంది.

रजनी स्कूल जाने लगी ।

నిన్నటినుండి వర్షం వస్తుంది.

कल से पानी बरसने लगा ।

నదిలో పడవలు వెళ్తున్నాయి.

नदी में नाव चलने लगी ।

మేము బజారులో వెళ్తున్నాము.

हम बजार में जाने लगे ।

ఆ అబ్బాయిలు తొందరగా కుట్టసాగారు.

वे लडके जल्दी सीने लगे ।

దే : నాన్నగారు అన్నయ్యను పంపించారు.

पिताजी ने भाई को जाने दिया ।

మేము కోతిని వదిలిపెట్టాము.

हम ने बन्दर को छोड दिया ।

మేము పిల్లలను రాయనిచ్చాము.

हमने बच्चे को लिखने दिया ।

స్త్రీలు పిల్లని తిననిచ్చారు.
औरत ने बिल्ली को खाने दिया ।

నన్ను ఆ ఊరు వెళ్ళనివ్వండి
मुझे वह गाँव जाने दीजिये ।
వారిని విశ్రాంతిగా పడుకోనివ్వండి.
उसको आराम से सोने दो ।

सक : నేను అక్కడికి వెళ్ళగలను.
मैं वहाँ जा सकता हूँ ।
బాలికలు పరిగెత్తగలరు.
लडकियाँ दौड़ सकती हैं ।
వారు పది రూపాయలు వస్తాయి.
वह दस रूपये दे सकता है ।
రమణ ఈ పని చేయగలుగుతుంది.
रामण यह काम कर सकती है ।
మేము బయటికి వెళ్ళవచ్చునా?
क्या, हम बाहर जा सकते हैं ? (अनुमति)
నువ్వు రేపు రావచ్చును.
तुम, कल आ सकते है । (अनुमति)
నువ్వు 8 గంటల బండికి రావచ్చును.
तुम आठ बजे की गाडी में आ सकते हो ।
మీరు ఊరు వెళ్ళవచ్చును.
आप गाँव जा सकते है ।
నా మిత్రుడు రైలు బండిని అందుకోగలిగినాడు.
मेरा मित्र रेल गाडी पकड सका
వారు విమానములో వెళ్ళగలిగినారు.
वे हवाई जहाज में जा सके
ఒక నెల తరువాత మేము తమిళము మాట్లాడగలము.
एक महीने के बाद हम तमिल बोल सकेंगे ।

చుక: నేను లెక్కలు నేర్చుకున్నాను.
 मैं गणित सीख चुका
 సవితా పాఠ పఠ చేసుకుంది.
 सविता पाठ पढ चुकी
 వారు డబ్బు ఇచ్చేశారు.
 वे पैसा दे चुके ।
 మేము అన్నం తినేశాము.
 हम भोजन कर चुके
 రైతులు పంటను కోసేశారు.
 किसान फसल काट चुके ।
 బాలురు సంస్కృతమును నేర్చుకుని ఉంటారు.
 लडके संस्कृत सीख चुके होंगे ।
 విద్యార్థులు సముద్రంలో ఈత కొట్టి ఉంటారు.
 छात्र समुद्र में तैर चुके होंगे ।
 కోడలు కొట్టెలు తయారు చేసేసింది.
 बहू रोटी बना चुकी ।
 ప్రధానమంత్రి అమెరికా నుండి తిరిగి వచ్చేశారు.
 प्रधान मंत्री जी अमेरिका से आ चुके ।

చాహ: నీకు ఏమి కావాలి? నాకు బిస్కెట్ కావాలి.
 तुम क्या चाहते हो ? मैं बिस्कुट चाहता हूँ ।
 అతడు ఏమి కావాలనుకుంటున్నాడు? అతడు మీరాయి కావాలనుకుంటున్నాడు.
 वह क्या चाहता है ? वह मिठाई चाहता है ।
 భారతీయులు సాంకేతిక అభివృద్ధిని కోరుకుంటున్నారు.
 भारतवासी वैज्ञानिक प्रगति चाहते हैं ।
 రైతులు ఎద్దులు కోరుకుంటున్నారు.
 किसान बैल चाहता है ।

బాలుడు పాలు కోరుకుంటున్నాడు.

बच्चा दूध चाहता है ।

విద్యార్థులు కలములను కోరుకుంటున్నారు.

विद्यार्थी कलम चाहता है ।

మేము స్వతంత్ర్యాన్ని కోరుకుంటున్నాము.

हम आजादी चाहते है ।

జనులు ఆహారం, ఆశ్రయం, దుస్తులు కోరుకుంటున్నారు.

लोग रोटी, कपडा और मकान चाहते है ।

पा :

మేము నిన్ను సినిమాను చూడలేకపోయాము.

हम कल सिनेमा नहीं देख पाये (देखने पाये)

వారు చేయలేకపోయారు.

वे नहीं कर पाये (करने पाये)

నేను రాయలేకపోయాను.

मैं नहीं लिख पाया (देखने पाया)

నువ్వు చేయలేవు.

तुम नहीं कर पाओगे (करने पाओगे)

వీరు వెళ్ళలేరు.

ये लोग नहीं जा पायेंगे (जाने पायेंगे)

నువ్వు దాన్ని పొందగలిగితే డబ్బులను వసూలు చేయగలిగేవాడివి.

अगर तुम उसे पाते तो किसी तरह पैसा वसूल कर लेते ।

మనము దానిని పొందగలము.

हम उसको पा सकते है ।

నువ్వుయితే ఈ పని చేయగలిగేవాడివి.

अगर तुम होते दो ये काम कर पाते ।

నువ్వు ఆమెను పొందగలవు.

तुम उसको पा सकते हो ।

'जब, जहाँ, जैसा, जितना' प्रयोगించु विधानं

నియమాలు

- పై నాలుగు మాటలు క్రియా విశేషణములు. जब సమయాన్ని సూచిస్తే जहाँ స్థానాన్ని సూచించును. जैसा భావమును సూచిస్తే जितना పరిమాణమును సూచించును.
- जब - तब, जहाँ - वहाँ, जैसा, जितना - उतना ఇవి ఒకదానిని ఒకటి అనుసరించి ఉండును.

उदा :-जहाँ शैलजा पढती है वहाँ वनजा भी पढती है ।

जहाँ गरीबी है वहाँ दुःख भी है ।

जब सिनेमा शुरू हुआ तब मुझे नींद आई ।

जब हम चेन्नय गये तब वहाँ बडा मेला चलता था ।

जितने रुपयों में यह मेज मिली उतने में अलमारी नहीं चलती ।

जितने महापुरुष भारत में पैदा हुये उतने अन्य देशों में नही हुये ।

जैसा विमला गाती है वैसा तुम नही गा सकती ।

जैसा अच्छे इन्सान मैं ने रमेश के घर में देखे वैसा कहीं नहीं थे ।

సరియైన శబ్దములతో ఖాళీలను పూరించండి.

1. _____ मैं कालेज जाता था तब बारिश पड गया था ।
2. _____ स्त्री का आदार होता है वहाँ का समाज उन्नत होता है ।
3. _____ वे लोग नहीं रहते हैं वहाँ हम भी नहीं रहना चाहते हैं ।
4. _____ अच्छा पानी यहाँ मिलता है वैसा अच्छा पानी दूसरे नगरों में नहीं मिलता ।
5. राजू _____ धनी है उतना दानी भी है ।
6. _____ पानी बरसता था तब मैं दफ्तर में था ।
7. _____ धर्म होता है वहाँ भगवान होता है ।
8. अरब देश में _____ घोडे मिलते हैं जैसे घोडे भारत में नही मिलते ।

సంభాషణ

पाठशाला में

మీ నాన్నగారిని మీ టీచరు ఉన్నట్లుండి పిలిపించారు? వారు ఏమి మాట్లాడుకుని ఉంటారో మీకు తెలిసే ఉంటుంది. అంటే మీ నాన్నగారిని ఏ కారణం చేత స్కూలుకు పిలిపించారో మీకు అర్థమయే ఉంటుంది. ఉదాహరణకు మీకు హిందీలో తక్కువ మార్కులు వస్తున్నాయని అనుకోండి. అప్పుడు సంభాషణ దాని గురించే ఉంటుంది. మరి వారి యొక్క సంభాషణ దానిపై ఏ విధంగా సాగి ఉంటుందో చూడండి.

प्रधानोपाध्यायुल वारि गदि एक्कडंडि?

प्रधानोपाध्यायुल वारि गदि एक्कडंडि ?

रंडि नैनु तीनुकुवेष्टानु.

रंडि नेनु तीसुकुवेष्टानु ।

इदेनंडि वारि गदि.

इदेनंडि वारि गदि ।

कृतज्ञतलंडि.

कृतज्ञतलंडि ।

नैनु लोपलि कि रावचुनांडि?

नेनु लोपलि कि रावचुनांडि ।

रंडि. रंडि.

रंडि, रंडि ।

नैनु रवि नान्गारिनंडि.

नेनु रवि नान्गारिनंडि ।

रंडि, नैने मिम्मुल्नि पिलिपించानु.

रंडि, नैने मिम्मुल्नि पिलिपించानु ।

रंडि, नेने मिम्मलि पि लिपिंचानु ।

मा अब्बाइ सरिगाने चदुक्कुनाडुकडंडि ।

मा अब्बाइ सरिगाने चदुक्कुनाडुकडंडि ।

कदंडि.

मा अब्बाइ सरिगाने चदुक्कुनाडुकडंडि ।

प्रधानाध्यापक के कमरे कहाँ हैं जी?

प्रधानाध्यापक के कमरे कहाँ हैं जी ?

अय्ये म्ने अप् को रेंजाता ह्मा.

आइये मैं आप को लेजाता हूँ ।

यही जी उन का कमरा.

यही जी उन का कमरा ।

धन्यवादजी

धन्यवादजी ।

क्या मैं अंदर आसक्ता हूँ?

क्या मैं अंदर आसक्ता हूँ ।

अय्ये तशरीफ रखिये.

आइये तशरीफ रखिये ।

मैं रवि का पिता हूँ.

मैं रवि का पिता हूँ ।

जी हाँ मैं ही आप को आने केलिये

कहा ?

जी हाँ मैं ही आप को आने केलिये

कहा ?

मेरा लडका पढाई में होशियार से ही

सँ हैना ?

मेरा लडका पढाई में होशियार से ही

हैना ।

నన్ను ఏం చేయమంటారు?

నన్ను ం చేయమంటారు।

మీరు అతడిని హిందీ స్పీకింగ్ కోర్స్ లో చేర్చించండి.

మీరు అతడిని హిందీ స్పీకింగ్ కోర్స్ లో చేర్చించండి.

అలాగేనండి. ఇంట్లో కూడా ఎప్పుడూ హిందీ మాట్లాడేలా చేస్తాను.

అలాగేనండి. ఇంట్లో కూడా ఎప్పుడూ హిందీ మాట్లాడేలా చేస్తాను.

మంచిది అలా చేయండి.

మంచిది అలా చేయండి।

మీ సలహాకు నా ధన్యవాదాలు.

మీ సలహాకు నా ధన్యవాదాలు।

పర్వాలేదండి. ఇది నా కర్తవ్యం.

పర్వాలేదండి। ఇది నా కర్తవ్యం।

ముయ్యే క్యా కర్నా హోగా?

ముయ్యే క్యా కర్నా హోగా ?

అప్ ఉసే హిందీ స్పీకింగ్ కోర్స్ మేం ప్రవేశ కీజియే.

అప్ ఉసే హిందీ స్పీకింగ్ కోర్స్ మేం ప్రవేశ కీజియే।

రీక్ హై జీ. ఘర్ మేం భీ హమేశా హిందీ మేం బోల్ నే కా అదత్ కరూంగా.

రీక్ హై జీ। ఘర్ మేం భీ హమేశా హిందీ మేం బోల్ నే కా అదత్ కరూంగా।

అచ్చా వైసా హి కీజియే.

అచ్చా వైసా హి కీజియే।

అప్ కే సలాహ్ కే లియే మేరా ధన్యవాద్.

అప్ కే సలాహ్ కే లియే మేరా ధన్యవాద్।

జీ నహీం. యే తో మేరా ఫర్జ్ హై.

జీ నహీం। యే తో మేరా ఫర్జ్ హై।

उपसर्ग

- మాటకు ముందు వచ్చి, మాట యొక్క అర్థములో మార్పును కలుగజేయు వాక్యాంశమునకు **उपसर्ग** అని పేరు. “ఉపసర్గ” లు ఒకటి, రెండు లేక మూడు అక్షరములు కలిగి యుండును. “ఉపసర్గలు” తత్వము, తర్కవములతో పాటు హిందీ, ఉర్దూ భాషల నుండి కూడా తీసికొనబడ్డాయి.

कुछ उदाहरण :

प्रति - प्रति क्षण, प्रतिशोध, प्रतिक्षा

सु - सुगुण, सुदिन, सुमधुर

अति - अतिशय, अतिदर

कु - कुमति, कुमार्ग, कुसंगति

సంభాషణ

मित्रों के बीच

మీ మిత్రుడు/రాలు మీ ఇంటికి వచ్చారు. మీరు ఆనందముతో వారితో మాటలలో పడిపోయారు. మరి మీరు ఏం మాట్లాడుకుని ఉంటారో మేము చెప్పలేము కదా! సాధారణంగా స్నేహితుల మధ్య జరిగే సంభాషణను దృష్టిలో ఉంచుకుని ఈ క్రింది సంభాషణను ఇచ్చాము. మరి ఈ సంభాషణను చూడండి.

వాణి ఇంత హఠాత్తుగా వచ్చావేమిటి?

వాణి ఇంత హఠాత్తుగా వచ్చావేమిటి?

నీకు హఠాత్తుగా ఆశ్చర్యాన్ని కలుగజేయాలని చెప్పకుండా వచ్చాను.

నీకు హఠాత్తుగా ఆశ్చర్యాన్ని కలుగజేయాలని చెప్పకుండా వచ్చాను.

చెన్నయ్ నుంచేనా రావటం.

చెన్నయ్ నుంచేనా రావటం.

అవును, హైదరాబాద్ వెళ్ళి వచ్చాను.

అవును, హైదరాబాద్ వెళ్ళి వచ్చాను.

ఎందుకు వెళ్ళావు?

ఎందుకు వెళ్ళావు?

వివిధ ప్రదేశాలను చూచుటకు వెళ్ళాను.

వివిధ ప్రదేశాలను చూచుటకు వెళ్ళాను.

ఏమేమి చూశావు?

ఏమేమి చూశావు?

నేను దక్షిణ హిందూదేశమంతా చూశాను.

నేను దక్షిణ హిందూదేశమంతా చూశాను.

భారతీయ సంస్కృతిలోని గొప్పతనాన్ని గ్రహించగలిగాను.

వాణి అచానక్ యహాఁ కైసా ఆనా?

వాణి అచానక్ యహాఁ కైసా ఆనా?

తుమే అచానక్ ఆశ్చర్య దేనా చాహా ఇస్లియే బినా బతాయే ఆగయీ.

తుమే అచానక్ ఆశ్చర్య దేనా చాహా ఇస్లియే బినా బతాయే ఆగయీ.

చెన్నయ్ సే హీ లౌట్నా?

చెన్నయ్ సే హీ లౌట్నా?

హా! హైదరాబాద్ కో జాకర్ ఆయీ.

హా! హైదరాబాద్ కో జాకర్ ఆయీ.

కోయ్ గయీ?

కోయ్ గయీ?

కయీ జగహ్ కో దేఖ్నే కేలియే గయీ.

కయీ జగహ్ కో దేఖ్నే కేలియే గయీ.

క్యా క్యా దేఖా హై?

క్యా క్యా దేఖా హై?

మైఁనే దక్షిణ్ భారత్ సారీ దేఖ్. ఔర్ భార

మైఁనే దక్షిణ్ భారత్ సారీ దేఖ్. ఔర్ భార

సమర్పణగయీ.

నేను దక్షిణ హిందూదేశాంతా చూశాను ।
భారతీయ సంస్కృతలొని గొప్పతనాన్ని
గ్రహించగలిగాను ।

సరే, నీ చదువు ఎప్పుడు పూర్తి అవుతుంది?

సరే నీ చదువు ఎప్పుడు పూర్తి అవుతుంది?

ఇంకా సంవత్సరం పడుతుంది.

ఇంకా సంవత్సరం పడుతుంది ।

ఇక తరువాత పెళ్ళినా?

ఇక తరువాత పెళ్ళినా ?

లేదు లేదు నేను ఇంకా చదువు కోవాలను
కుంటున్నాను.

లేదులేదు నేను ఇంకా చదువుకోవాలను
కుంటున్నాను ।

మరి మీ తల్లిదండ్రుల సంగతి.

మరి మీ తల్లిదండ్రుల సంగతి ।

వారు అంతా నా ఇష్టానికే వదిలేశారు.

వారు అంతా నా ఇష్టానికే వదిలేశారు ।

మరి నీ సంగతి ఏమిటి?

మరి నీ సంగతి ఏమిటి ?

నాకు ఈ మధ్యనే ఉద్యోగం వచ్చింది.

నాకు ఈ మధ్యనే ఉద్యోగం వచ్చింది ।

మా వాళ్ళు నాకు వివాహం చేయాలను
కుంటున్నారు.

నాకు ఈ మధ్యనే ఉద్యోగం వచ్చింది ।
మా వాళ్ళు నాకు వివాహం చేయాలను
కుంటున్నారు ।

నాకు ఈ మధ్యనే ఉద్యోగం వచ్చింది ।

నాకు ఈ మధ్యనే ఉద్యోగం వచ్చింది ।

సరే పదా, ఏదన్నా తిందాం.

సరే పదా, ఏదన్నా తిందాం ।

మేనే దక్షిణ భారత సారీ దెఖి । और
भारतीय सांप्रदाय के औन्नत्य को
समझगई ।

తుమ్హారీ పథాయీ కబ్ కతమ్ హోగీ.

తుమ్హారీ పథాయీ కబ్ కతమ్ హోగీ ।

అబీ ఏక్ సంవత్సర్ లగేగా.

అబీ ఏక్ సంవత్సర్ లగేగా ।

ఉన్కే బాద్ వివాహ్ కరేగీ?

ఉన్కే బాద్ వివాహ్ కరేగీ ?

उसके बाद विवाह करेगी ?

उसके बाद विवाह करेगी ?

नहीं मैं और भी पढ़ना चाहती हूँ ।

नहीं मैं और भी पढ़ना चाहती हूँ ।

ఫిర్ తుమ్హారా మాతాపితా క్యా కహేంగే?

ఫిర్ తుమ్హారా మాతాపితా క్యా కహేంగే ?

वो तो सब मेरे पर ही छोड दिया है ।

వో తో సబ్ మేరే పర్ హీ ఛోడ దియే హై ।

फिर तुम्हारे बारे में क्या बात है ?

ఫిర్ తుమ్హారే బారే మే క్యా బాత్ హై ?

मुझे तो नौकरी मिली । मेरे मातापिता

मुझे तो నౌకరీ మిలీ । మేరే మాతాపితా

मेरा विवाह करदेना चाहते हैं ।

మేరా వివాహ్ కరదేనా చాహతే హై ।

वो तो बोहोत अच्छी बात है ।

వో తో బొహోత్ అచ్చీ బాత్ హై ।

ठीक है, चलो कुछ खायेंगे ।

ठीक హై, చలో కుఛ్ ఖాయేంగే ।

ठीक है, चलो कुछ खायेंगे ।

సంభాషణ

जन्मदिन पर

మీ స్నేహితుని ఇంట్లో పుట్టినరోజు ఫంక్షన్ ఉంది.

మీరు మీ కూతురితో కలిసి వారి ఇంటికి వెళ్ళారు. మరి దారిలో మీరు మీ కూతురు

మాట్లాడకుండా ఉంటారా? అలాగే ఫంక్షన్ జరిగే వారింట్లో మాట్లాడకుండా

ఉంటారా? మీరు ఏ విధంగా మాట్లాడి ఉంటారో మేము ఊహించాము. మీరు

ఇలాగే మాట్లాడాలని లేదు. సాధారణంగా జరిగే సంభాషణ ఎవరైనా ఊహించేదే.

అదే మేమిక్కడ చేశాము. మరి అదేమిటో మీరే చూడండి.....!

ఎక్కడికి వెడుతున్నారు, నాన్నగారూ?

एककडिकि वेडुतुन्नार, नान्गारू ?

రాణి పుట్టిన రోజు పార్టీకి వెడుతున్నాను.

నీవు రావడం లేదా?

राणि पुट्टिनरोजु पार्टीकि वेडुतुन्नानु।

నీవు రావడం లేదా ?

ఓహ్! పూర్తిగా మరచిపోయాను, కాస్త

ఆగండి, ఇప్పుడే తయారవుతాను.

ओह ! पूर्तिगा मरचिपोयानु, कास्ता

आगंडि, इप्पुडे तयारवुतानु।

ఇప్పటికే ఆలస్యమయ్యింది లలితా,

త్వరగా కానీ!

इप्पटिके आलस्यमयिंदि ललिता,

त्वरगा कानी।

నేను తయారైపోయాను, పదండి నాన్నగారూ!

नेनु तयारैपोयानु, पदंडि नान्गारू !

మంచి అమ్మాయి

मंचि अम्माइ।

కహాం జా రహే హైఁ పితాజీ?

कहाँ जा रहे हैं पिताजी ?

రాణితే జన్మదిన శుభావసర్ పర్ జా రహా

హూఁ. తుమ్ నహీఁ ఆ రహే హాం?

राणी के जन्मदिन शुभावसर पर जा

रहा हूँ। तुम नहीं आ रहे हो ?

ఓహ్! మైఁతో భూలీ గయీ, జరా

రహియే మైఁ అభీ తయార్ హాంఁగీ.

ओह, मैं तो भूली गई। जरा रहिये मैं

अभी तयार होंगी।

జబ్బీ కరో. అభీ తో దేర్ హుయీ.

जल्दी करो। अभी तो देर हुई।

మైఁతో తయార్హాంఁగయీ, చలియే పితాజీ!

मैंतो तयारहोगइ, चलिये पिताजी !

అచ్చీ లడకీ.

अच्छी लडकी।

రాణి వాళ్ళున్నది ఎక్కడ, నాన్నగారూ?
రాణి వాణ్ణునిది ఎక్కడ, నాన్నగారూ।
టాగూర్ సందులో.

ఠాగూర్ సందులో।

అక్కడికెళ్ళటానికి ఎంత సేపు పడుతుంది
నాన్నగారూ?

అక్కడికి వెళ్ళడానికి ఎంతసేపు పడుతుంది
పడుతుంది।

ఐదు నిమిషాల సడక. ఇక్కడ నుండి
రెండవ సందు. నువ్వు కూడా ఒకసారి
వచ్చావుగా?

ఐదు నిమిషాల సడక। ఇక్కడ నుండి
రెండవ సందు। నువ్వు కూడా ఒకసారి
వచ్చావుగా।

నాకు జ్ఞాపకం లేదు. నేను ఎప్పుడు
వెళ్ళాను?

నాకు జ్ఞాపకం లేదు। నేను ఎప్పుడు
వెళ్ళాను?

రెండు వారాల క్రితం కృష్ణ బర్తే అప్పుడు.
రెండు వారాల క్రితం కృష్ణ బర్తే అప్పుడు।

అవునవును, ఇప్పుడు గుర్తొచ్చింది. కృష్ణ
అంకుల్ నాకు రింగ్ కూడా ఇచ్చారు.

ఆవునవును, ఇప్పుడు గుర్తొచ్చింది. కృష్ణ
అంకుల్ నాకు రింగ్ కూడా ఇచ్చారు।

హలో, లలితా

హలో, లలితా

నమస్కారం మామయ్యా.

నమస్కారం మామయ్యా।

రాణి పరివార్ కహాం రహతే హై పితాజీ?
రాణి పరివార్ కహాం రహతే హై పితాజీ?
టాగూర్ గలీ మేం.

టాగూర్ గలీ మేం।

వహాం జానే కో కితనీ సమయ్ లగేగీ
పితాజీ.

వహాం జానే కో కితనీ సమయ్ లగేగీ
పితాజీ।

పాంచ్ మినిట్. యహాం సే దూస్రే గలీ
హై. తుమ్ బీ ఏక్ బార్ ఆయీ థీ నా?

పాంచ్ మినిట్। యహాం సే దూస్రే గలీ హై।
తుమ్ బీ ఏక్ బార్ ఆయీ థీ నా।

ముయ్యే తో యాద్ నహీం. మైం కబ్
గయీ?

ముయ్యే తో యాద్ నహీం। మేం కబ్ గయీ?

దో హాప్తే కే పహలే.

దో హాప్తే కే పహలే।

హాం ముయ్యే అబ్ యాద్ ఆయీ. కృష్ణ
మామా ముయ్యే రింగ్ థీ దియా హై.

హాం ముయ్యే అబ్ యాద్ ఆయీ। కృష్ణ
మామా ముయ్యే రింగ్ థీ దియా హై।

హలో, లలితా

హలో, లలితా!

నమస్తే మామా.

నమస్తే మామా।

మీరు వచ్చినందుకు చాలా సంతోషం.
అత్తయ్య ఏరీ?

మీరు వచ్చినందుకు చాలా సంతోషం। अत्तय्य
एरी ?

మరోలా అనుకోవద్దు ఆమెకు జ్వరం.
రాణికి ఆశీర్వాదాలు చెప్పమంది. రాణి ఏదీ?
మరోలా అనుకోవద్దు ఆమెకు జ్వరం
राणि कि आशीर्वादा लु चेप्पमंदि । राणि
एदि ।

ఇదిగో ఇటే వస్తోంది.

इदिगो इटे वस्तोदि ।

పుట్టినరోజు శుభాకాంక్షలు రాణి. ఇదిగో
బహుమతి.

पुट्टिनरोजु शुभाकांक्षलु राणि । इदिगो
बहुमति ।

చాలా బావుంది. ధన్యవాదాలు మామయ్య.
చాలా బావుంది । धन्यवादालु मामय्या ।

కృష్ణ అంకుల్, రాణి ఏది?

कृष्ण अंकुल, राणि एदि ?

బహుమతిని తన గదిలో పెట్టుకోవడానికి
వెళ్ళింది.

बहुमतिनि तन गदिलो पेट्टुकोवडानिकि
वेळ्ळंदि ।

మనము కూడా ఆమెకు వచ్చిన బహుమానాల్ని
చూద్దాం.

मनमु कूंडा आमेकु वच्चिन
बहुमानालिन चूद्दां ।

ఆప్ ఆనేసే ముర్రే బొహాత్ ఖుషీ
హుయీ. బువా కహాఁ?

आप आनेसे मुझे बोहोत खुशी हुई ।
बुआ कहाँ ?

ఉస్కా తబియత్ రీక్ నహీఁ. రాణీ కో
అహ్నా ఆశీర్వాద్ బోల్నే కహ్. రాణీ కహ్?

उसका तबियत ठीक नहीं । राणी को
आपना आशीर्वाद बोलने कहाँ । राणी
कहाँ ?

వో తో ఇధర్ హీ ఆ రహీ హై.

वो तो इधर ही आ रही है ।

జన్మదిన ముబారక్ రాణి. యే లేలో
తోఫా.

जन्मदिन मुबारक राणि । ये लेलो
तोफा ।

బొహాత్ సుందర్. ధన్యవాద్ మామాజీ.
బొహోత సుందర్ । धन्यवाद मामाजी ।

కృష్ణ మామా రాణీ కహాఁ?

कृष्ण मामू राणी कहाँ ?

తోఫే కో అప్నే కమరే మేఁ రక్నే కేలియే
గయీ హై.

तोफे को अपने कमरे में रखने केलिये
गई है ।

హమ్ భీ తోఫే దేఖేంగే.

हम भी तोफें देखेंगे ।

ఎంత అల్లరిపిల్ల.

ఎంత అల్లరిపిల్ల.

అది టెడ్డీబేర్ కదా?

అది టెడ్డీబేర్ కదా?

అవును.

అవును.

అంకుల్! ఎవరిచ్చారు దీన్ని?

అంకుల్! ఎవరిచ్చారు దీన్ని?

రాణి వాళ్ళు టీచర్.

రాణి వాళ్ళు టీచర్.

పదండి అంకుల్ మనం కూడా పుట్టిన

రోజు పాట పాడుదాం.

పదండి అంకుల్ మనం కూడా పుట్టిన

పాట పాడుదాం.

సరే కృష్ణ, మళ్ళీ కలుద్దాము.

సరే కృష్ణ, మళ్ళీ కలుద్దాము.

ఈరోజు ఇక్కడే ఉండవచ్చును కదా అంకుల్.

ఈరోజు ఇక్కడే ఉండవచ్చును కదా అంకుల్.

ఇలాగే! నీ ఇష్టం వచ్చినట్లే.

ఇలాగే! నీ ఇష్టం వచ్చినట్లే.

కిత్ నీ పరారత్ లడక్సీ.

కిత్ నీ పరారత్ లడక్సీ.

వో టెడ్డీబేర్ హైనా?

వో టెడ్డీబేర్ హైనా?

హాం.

హాం.

మామా కిస్ నే దియా హై యే?

మామా కిస్ నే దియా హై యే?

రాణి కా టీచర్.

రాణి కా టీచర్.

చలియే మామా హమ్ బీ జన్మదిన గీత్

గాయేంగే.

చలియే మామా హమ్ బీ జన్మదిన గీత్

గాయేంగే.

ఠీక్ హై కృష్ణ, హమ్ ఫిర్ మిలేంగే.

ఠీక్ హై కృష్ణ, హమ్ ఫిర్ మిలేంగే.

అట్ కే లియే యహీ రూహ్ జాయియే మామా.

అట్ కే లియే యహీ రూహ్ జాయియే మామా.

ఠీక్ హై. జైసా తుమ్ చాహో.

ఠీక్ హై. జైసా తుమ్ చాహో.

○○○

संभाषण कपड़ों की दुकान में

ఏంటి అందరూ కలిసి చీరలు కొనటానికి బయలుదేరినట్లున్నారు? సారీ చీరలు కాదనుకోండి. ఏదో మీకు ఇష్టమయిన దానికి. మేము మీకేమైనా సహాయం చేయగలమేమోనని. షాపింగ్ లో మీకంటే ఎక్కువ మాట్లాడి మిమ్మల్ని డామినేట్ చేసే సేల్స్ బాయ్ ను, గర్ల్స్ ని-మీరు కూడా భోల్తాకొట్టించాలంటే మేము చెప్పే ఈ చిన్న సంభాషణ గమనిస్తే చాలు. మరి మొదలు పెడదామా? షాపింగ్ కాదు. దానికి సంబంధించిన చిన్న వాక్యాలను సరే.....!

మంచి చీరలు కొన్ని చూడవచ్చునా?

మంచి చీరలు కొన్ని చూడవచ్చునా?

సంతోషంగా, ఏమి చీరలు చూపమంటారు?

సంతోషంగా, ఏమి చీరలు చూపమంటారు?

మైసూర్ శిల్క్ చీరలు.

మైసూర్ శిల్క్ చీరలు.

మంచిదండి! ఈ కౌంటర్ దగ్గరకు రండి.

నేను మీకు నచ్చిన చీరలు చూపుతాను.

మంచిదండీ! ఇంకొకటి దగ్గరకు రండి. నేను

మీకు నచ్చిన చీరలు చూపుతాను.

చాలా మంచిది.

చాలా మంచిది.

మా దగ్గర చాలా వైరటీ చీరలున్నాయండి.

తక్కువ ధరలోనివి, మధ్య రకం, ఎక్కువ

ధరవి. మీకు ఏది నచ్చితే దాన్ని తీసుకో

వచ్చు.

మా దగ్గర చాలా వైరటీ చీరలున్నాయండీ.

తక్కువ ధరలోనివి, మధ్య రకం, ఎక్కువ

ధరవి. మీకు ఏది నచ్చితే దాన్ని తీసుకో

అచ్చి సాడియాం హమ్ దేఖ్ సకతే హై?

అచ్చి సాడియాం హమ్ దేఖ్ సకతే హై?

కోసం సహీ, ఆప్ కో కాసో సాడియాం దిఖావూం.

కోసం సహీ, ఆప్ కో కాసో సాడియాం దిఖావూం.

మైసూర్ శిల్క్ సాడియాం.

మైసూర్ శిల్క్ సాడియాం.

అచ్చాజీ! ఆప్ ఇస్ కౌంటర్ పర్ ఆయియే.

అచ్చాజీ! ఆప్ ఇస్ కౌంటర్ పర్ ఆయియే.

మైం ఆప్ కో సాడియాం దిఖావూంగా.

మైం ఆప్ కో సాడియాం దిఖావూంగా.

ఠీక్ హై.

ఠీక్ హై.

హమారే పాస్ కరీ తరహ్ కే సాడియాం

హమారే పాస్ కరీ తరహ్ కే సాడియాం

హై. జ్యాదా, కమ్ దామ్ వాలా, ఆప్ కో

జ్యో చాహియే వో లే సక్తే హై.

హమారే పాస్ కరీ తరహ్ కే సాడియాం

హమారే పాస్ కరీ తరహ్ కే సాడియాం

జ్యాదా, కమ్ దామ్ వాలా, ఆప్ కో

धरवि । मीकु एदि नच्चिते दान्नि चाहिये वो ले सकते हैं ।
तीसुकोवच्चु ।

ఆ షోకేస్ లో వున్నవాటిని చూపండి.
आ षोकेसलो उन्नवाटिनि चूपंडि ।

కాస్త ఆగండి. నేను మీ కోసం ఆ చీరల్నే
తెస్తాను.

कास्त आगंडि । नेनु मीकोसं आ
चीरलने तेस्तानु ।

దాన్ని అలాగే వుంచండి. దానిలాంటి మరో
చీరల్ని చూపండి వేరే రంగుల్లో.

दान्नि आलागे उंचंडि । दानिलांति मरो
चीरल्लि चूपंडि वेरे रंगुल्लो ।

క్షమించండి అమ్మగారు! ప్రస్తుతం ఇదొ
కృటి మాత్రమే మిగిలింది.

क्षमिंचंडि अम्मगारु । प्रस्तुतं इदोक्कटि
मात्रमे मिगिलिंदि ।

అయితే మీరన్నారుగా మీ దగ్గర చాలా
చీరలు ఉన్నాయని.

अइते मीरन्नारुगा मी दग्गर चाला
चीरलु उन्नायनि ।

అవునండీ! ఈ రకం అందరికీ సచ్చిందండీ.

అందుకే ఈ చీరలు ఇట్టే అమ్ముడవుతున్నాయి.

अवुनंडी । ई रकं अंदरिकी नच्चिंदंडी ।

अंदुके ई चीरलु इट्टे अम्मुडवुतुन्नाइ ।

సరే. మరి ఇప్పుడు మరేవైనా చూపండి.

सरे । मरि इप्पुडु मरेवैना चूपंडि ।

ఉస్ షోకేస్ కే దిఖ్ లాయియే.

उस षोकेस के दिखलाइये ।

మైం ఆప్ కే లియే వో సాడియాం లావుంగా.
జరా రహిం.

मैं आपके लिये वो साडियाँ लाऊंगा ।
जरा रहिए ।

ఉస్కో రఖియే. ఉస్ తరహా కీ సాడియాం
దుసారి రంగ్ దిఖాయియే.

उसको रखिये । उस तरह की साडियाँ
दूसरी रंग दिखाइये ।

మాఫ్ కీజియే హమారే పాస్ తో యే ఏకీచ్
బచీ హై.

माफ कीजिये हमारे पासतो ये एकीच
बची है ।

ఆప్ నే కహా కీ ఆప్ కే పాస్ బొహాత్
సాడియాం హైం.

आपने कहा की आपके पास बोहोत
साडियाँ हैं ।

హా! లేకిన్ యేతో సబ్ కో పసండ్ ఆయి.

ఇస్ లియే వో జల్దీ సే బిక్ జాతీ హై.

हाँ! लेकिन येतो सबको पसंद आई ।

इस लिये वो जल्दीसे बिक जाती हैं ।

ఔర్ కుచ్ దిఖాయియే.

और कुच दिखाइये ।

ధన్యవాదాలు... వీటిని చూడండి. కాంచీపురం
అసలైన సెల్ఫీ.

ధన్యవాదాలు.... వీటిని చూడండి।
కాంచీపురం అసలైన సెల్ఫీ.

ఎందేహం లేదు. ధరెంత?

గ్రందేహం లేదు। ధరెంత ?

గ్రందేహం లేదు ఒక బ్లౌస్ పీసు కూడా వుంది.

ధర చాలా తక్కువ, కేవలం తొంభై ఐదు
రూపాయలు.

దీనితోపాటు ఒక బ్లౌస్ పీసు కూడా వుంది.
ధర చాలా తక్కువ, కేవలం తొంభై ఐదు
రూపాయలు.

దీనితోపాటు ఒక బ్లౌస్ పీసు కూడా వుంది.
ధర చాలా తక్కువ, కేవలం తొంభై ఐదు
రూపాయలు.

దీనితోపాటు ఒక బ్లౌస్ పీసు కూడా వుంది.
ధర చాలా తక్కువ, కేవలం తొంభై ఐదు
రూపాయలు.

దీనితోపాటు ఒక బ్లౌస్ పీసు కూడా వుంది.

దీనితోపాటు ఒక బ్లౌస్ పీసు కూడా వుంది।

దీనితోపాటు ఒక బ్లౌస్ పీసు కూడా వుంది.
ధర చాలా తక్కువ, కేవలం తొంభై ఐదు
రూపాయలు.

దీనితోపాటు ఒక బ్లౌస్ పీసు కూడా వుంది.
ధర చాలా తక్కువ, కేవలం తొంభై ఐదు
రూపాయలు.

దీనితోపాటు ఒక బ్లౌస్ పీసు కూడా వుంది?

ధన్యవాదాలాండి. ఇంకేమన్నా కావాలా?

ధన్యవాదాలాండి. ఇంకేమన్నా కావాలా?

ధన్యవాదాలాండి. ఇంకేమన్నా కావాలా?

ధన్యవాద్..యే దేఖియే. అసలీ కాంచీ
పురం సాడియాం

ధన్యవాద్.... యే దేఖియే అసలీ
కాంచీపురం సాడియాం।

దామ్ క్యా హై.

దామ్ క్యా హై।

ఇస్కే సాత్ జాకెట్ థీ అతీహై. దామ్

బొహూత్ కమ్ హై. సిర్ఫ్ పచాన్వే హైం.

ఇస్కే సాత్ జాకెట్ థీ అతీహై। దామ్
బొహూత్ కమ్ హై. సిర్ఫ్ పచాన్వే హైం।

తుమ్తో బొహూత్ అచ్చే బేచనేవాలేహో.

ఐసే హి సబ్ కో ఆకర్షిత్ కరోగే.

తుమతో బొహూత్ అచ్చే బేచనేవాలే హో।

ఐసే హి సబ్ కో ఆకర్షిత్ కరోగే।

అప్ కా ఆనంద్ హి హమారా ఆనంద్ హై.

అప్ కా ఆనంద్ హి హమారా ఆనంద్ హై।

అచ్చా, ఇస్ హారా వాలేకో ప్యాక్ కీజియే.

అచ్చా, ఇస్ హారా వాలేకో ప్యాక్ కీజియే।
అచ్చా, ఇస్ హారా వాలేకో ప్యాక్ కీజియే।

ధన్యవాద్జీ. ఔర్ కుచ్.

ధన్యవాద్జీ। ఔర్ కుచ్.....।

బస్ యహీ జ్యాదా.

బస్ యహీ జ్యాదా।

సంభాషణ

दुर्घटना के बारे में

“ఏంటి అంత నీరసంగా ఇంటికొచ్చావు” అని చిన్నీని అడిగితే... పాపం చిన్ని రోడ్డు మీద ఒక యాక్సిడెంటును చూచిందంట. దాని గురించి వాళ్ళ నాన్నగారు అడుగుతుంటే ఏమి చెబుతుందో విందామా? మీకు కూడా ఎప్పుడైనా ఇటువంటి సందర్భం ఎదురుకావచ్చును. కాబట్టి జాగ్రత్తగా సంభాషణను చదవండి.

ఈవేళ ఎందుకింత ఆలస్యంగా వచ్చావు?

ईवेळ एंदुकिंत आलस्यंगा वचावु?

ఒక ప్రమాదం జరిగింది నాన్నగారు.

ओक प्रमादं जरिगिंदि नान्गारु।

ఎక్కడ?

एककड?

కృష్ణా మార్కెట్ దగ్గర.

कृष्णा मार्केट दगगर।

ఓరి దేవుడా! ఎవరైనా చనిపోయారా?

ओरि देवुडा। एवरैना चनिपोयारा?

భగవంతుడి దయవల్ల అలాంటిదేమీ జరగలేదు.

भगवंतुडि दयवल्ल अलांतिदेमी जरगलेदु।

దేవుని దయ. అయితే ప్రమాదం ఎలా జరిగింది?

देवुनि दय। अइते प्रमादं एला जरिगिंदि?

అజ్ కోయ్ ఇతనీ దేర్ సే ఆయే హో?

आज क्यों इतनी देर से आये हो?

ఏక్ దుర్ఘటన్ హుయీ పితాజీ.

एक दुर्घटना हुई पिताजी।

కహో?

कहाँ?

కృష్ణా మార్కెట్ కే పాస్

कृष्णा मार्केट के पास।

హాయ్ భగవాన్! కిసీ నే మరా?

हाय भगवान! किसीने मरा?

భగవాన్ కే కృపా సే వైసా కుచ్ నహీ హువా.

भगवान के कृपा से वैसा कुछ नहीं हुआ।

భగవాన్ కే కృపా, లెకిన్ దుర్ఘటనా కైసా హుహా?

भगवान के कृपा। लेकिन दुर्घटना कैसा हुआ?

ఒక కారు సైకిల్ను ఢీ కొట్టింది. ఇద్దరు ఏక్ కార్ దో బచ్చోం పర్ సే చలీ.
పిల్లల మీంచి పోయింది.

ओक कार सैकिलनु ढी कौट्टिंदि। एक कार दो बच्चों पर से चली।
इद्दरु पिल्ललमींचि पोइंदि।

నాళ్ళంతా ఒకే సైకిల్ మీద వెడుతున్నారా? వో సబ్ ఏక్ సైకిల్పర్ జూ రహీ హైఁక్య?
వాణ్ణంతా ఆకే సైకిల్ మీద వెడుతున్నారా? వో సబ్ ఏక్ సైకిల్ పర్ జూ రహీ హైఁక్య?

ఒక సైకిల్ మీదే వెడుతున్నారు. వో ఏక్ సైకిల్ పర్ జూ రహీ హైఁక్య.
ओक सैकिल మీदे वेडुतुन्नार। ओ एक सैकिल पर जा रहे हैं।

అందుకే ఇద్దరు ఒకే సైకిల్ మీద వెళ్ళటం ఇన్ లియే ముర్రే ఏక్ సైకిల్పర్ దో
నాకిష్టం వుండదు. జూనా పసంద్ నహీఁక్ కర్తా.

अंदुके इद्दरु ओके सैकिल మీद वेळ्ळटं नाकिष्टं उंडदु। इसलिये मुझे एक सैकिलपे दो नही
वेळ्ळटं नाकिष्टं उंडदु। जाना पसंद नहीं करता।

కారు చాలా వేగంగా వెళ్తోంది. డ్రైవరు కార్ బొహాత్ తేజీ సే జూ రహీ హైఁక్య. డ్రైవర్
దాన్ని ఆపలేకపోయాడు. ఉసే నహీ రోక్ పాయే.

कार चाला वेगंगा वेळ्ळोदि। ड्रैवर कार बोहोत तेजी से जा रही है। ड्रैवर
दानि आपलेकपोयाडु। उसे नही रोक पाये।

పాపం! ఆ పిల్లలకేమయింది? ఓ బచ్చోంకో క్యా హూయీ?
पापं ! आ पिल्ललकेमइंदि? ओ बच्चों को क्या हुई?

ఒకడికి చెయ్యి విరిగింది. మరొకడికి ఏక్ కా హాథ్ టూటా. ఓర్ ఏక్ కా సిర్
తలమీద లోతయిన గాయం తగిలింది. పర్ చోట్ లగీ.

ओकडिकि चेरिय विरिगिंदि। एक का हाथ टूटा। और एक का
मरोकडिकि तलमीद लोतइन गायं सिर पर छोट लगी।
तगिलिंदि।

నాళ్ళిప్పుడు ఎక్కడున్నారు? వో అబ్ కహా హైఁక్య?
వాణ్ణిప్పుడు ఎక్కడున్నారు? వో అబ్ కహా హైఁక్య?

ఇర్విన్ ఆస్పత్రిలో. ఇర్విన్ ఆస్పతాల్ మేఁక్.
इर्विन आस्पत्रिलो। इर्विन आस्पताल में।

వారిని ఆస్పత్రికి ఎవరు తీసుకెళ్ళారు?
వారినీ ఆస్పత్రికి ఎవరు తీసుకెళ్ళారు?

శ్రీమతి అర్చనా కుమార్. ఆమె పురపాలక సంఘంలో సభ్యురాలు.

శ్రీమతి అర్చనా కుమార్. ఆమె పురపాలక సంఘంలో సభ్యురాలు.

ఆమె చాలా మంచావిడై ఉండాలి. ఆ పిల్లల తల్లిదండ్రులకు ఎవరయినా చెప్పారా?

ఆమె చాలా మంచావిడై ఉండాలి. ఆ పిల్లల తల్లిదండ్రులకు ఎవరయినా చెప్పారా?

నేను స్వయంగా వాళ్ళ ఇంట్లకు వెళ్ళి వారి తల్లి దండ్రులకు చెప్పాను.

నేను స్వయంగా వాళ్ళ ఇంట్లకు వెళ్ళి వారి తల్లి దండ్రులకు చెప్పాను.

మంచి పని చేశావు తల్లీ? భగవంతుడు నిన్ను కాపాడు గాక!

మంచి పని చేశావు తల్లీ? భగవంతుడు నిన్ను కాపాడు గాక!

ఉస్కో కిస్ నే అస్పతాల్ కో లే గయే థే?
उसको किस ने अस्पताल को ले गये थे?

శ్రీమతి అర్చనా కుమార్జీ. వో పురపాలక సంఘమే మెంబర్ హై.

శ్రీమతి అర్చనా కుమార్జీ. వో పురపాలక సంఘ మే మేంబర్ హై.

వో తో బొహాత్ అచ్చీ ఇన్నాన్ లగితీ హై. ఉస్ బచ్చోంకే మాతాపితాకో కిసినే కబర్ దియా హై. క్యా?

వో తో బొహాత్ అచ్చీ ఇన్నాన్ లగితీ హై. ఉస్ బచ్చోంకే మాతాపితాకో కిసినే కబర్ దియా హై. క్యా?

మై. హుద్ జాకర్ ఉస్కే మాతాపితా కో కబర్ దీ.

మై. హుద్ జాకర్ ఉస్కే మాతాపితా కో కబర్ దీ.

తూనే బొహాత్ అచ్చీ కామ్ కీ. భగవన్ తుమ్హారా రక్షా కరే.

తూనే బొహాత్ అచ్చీ కామ్ కీ. భగవన్ తుమ్హారా రక్షా కరే.

○○○

संभाषण फोन में

మీకు ఫోన్‌లో చ్చి నట్టుంది చూడండి. ఆగండాగండి.
మీరు ఫోన్‌లో ఏం మాట్లాడతారు? ఏం మాట్లా
డితే మీకేంటి అంటారా? అది కాదండి. ఫోన్‌లో
మిమ్మల్ని ఎవరన్నా ఫంక్షన్‌కి పిలుస్తున్నారేమో వారితో ఎలా మాట్లాడాలో కాస్త
తెలుసుకుంటే బాగుంటుందని అపాము. సరే ఈ క్రింది సంభాషణే మీకు జరిగింద
నుకుని చదవండి.

హలో, 2579190 నేనా?

हलो, 2579190 नेना ?

ఔను, ఎవరండీ?

औनु, एवरंडी ?

నేను సిప్రూస్‌ను మాట్లాడుతున్నాను, అటు
పక్క ఎవరు మాట్లాడుతున్నారో నేను
తెలుసుకోవచ్చా?

नेनु सिप्रनुनु माट्लाडुतुन्नानु, अट्टु
पक्क एवरु माट्लाडुतुन्नारो ने
तेलुसुकोवच्चा ?

ఓ! ఎంత ఆశ్చర్యం, నేను సంఘవిని
మాట్లాడుతున్నాను.

ओ! एंत आश्चर्य, नेनु संघविनि
माट्लाडुतुन्नानु ।

ఎలా ఉన్నావు, సంఘవి?

एला उन्नवु, संघवि ?

నేను బాగానే ఉన్నాను. మీరెలా ఉన్నారు?

नेनु बागाने उन्नानु । मीरेला उन्नारु ?

హలో, యే నం. 2579190 హై నా?

हलो, ये नंबर 2579190 है ना ?

జీ హూం? ఆప్ కాన్ బోల్ రహే హైం?

जी हाँ। आप कौन बोल रहे है ।

మైం సిప్రూస్ బోల్ రహే హూం. మైం
జూన్ సక్తీ హూం కీ, కాన్ బాత్ కర్
రహే హైం?

मैं सिप्रन बोल रही हूँ। मैं जान सकती
हूँ की, कौन बात कर रहे है ?

కిత్నీ ఆశ్చర్య్, మైం సంఘవి బోల్ రహే
హూం.

कितनी आश्चर्य, मैं संघवि बोल रही
हूँ ।

కైసీ హో సంఘవి?

कैसी हो संघवि ?

మైం రీక్ హూం. ఆప్ కైసే హైం?

मैं ठीक हूँ। आप कैसे हैं ?

నేను బాగానే ఉన్నాను.
నేను బాగానే ఉన్నాను.
నేను బాగానే ఉన్నాను.

మైక్ రీక్ హూఁ.
మే ఠీక్ హ్.

మీరు చాలాకాలం తర్వాత ఫోన్ చేశారు
(విషయం ఏమిటి?)

క్యా బాత్ హైఁ. బొహోత్ దిన్ కే బాద్
ఫోన్ కీ హై.

మీరు చాలాకాలం తర్వాత ఫోన్ చేశారు.
(విషయం ఏమిటి?)

క్యా బాత్ హైఁ । బొహోత్ దిన్ కే బాద్ ఫోన్
కీ హై ।

నీకో వార్త చెప్పనా.
నీకో వార్త చెప్పనా?

తుమ్ హేఁ ఏక్ ఖుష్ ఖబర్ హైఁ.
తుమ్ హేఁ ఏక్ ఖుష్ ఖబర్ హైఁ ।

త్వరగా చెప్పండి.
త్వరగా చెప్పండి ।

జల్దీ బోలియే.
జల్దీ బోలియే ।

మా చెల్లెలికి పెళ్ళి నిశ్చయమయింది.
మా చెల్లెలికి పెళ్ళి నిశ్చయమయింది ।

మేరే బహన్ కీ శాదీ తై హుయీ.
మీరే బహన్ కీ శాదీ తై హుయీ ।

ఎంత మంచి విషయం!
ఎంత మంచి విషయం!

కిత్నీ అచ్చీ బాత్ హై!
కిత్నీ అచ్చీ బాత్ హై!

ఇంతకీ అబ్బాయి ఎవరు?
ఇంతకీ అబ్బాయి ఎవరు?

లడ్కా కాన్ హై?
లడ్కా కాన్ హై?

అతడు లాయర్ గా చెన్నయ్ లో ఉన్నాడు.
అతడు లాయర్ గా చెన్నయ్ లో ఉన్నాడు ।

ఓలాయర్ హైఁ చెన్నయ్ మేఁ రూతే హైఁ.
ఓలాయర్ హైఁ చెన్నయ్ మేఁ రూతే హైఁ ।

మంచిది. మంచిది ।

అచ్చా అచ్చా ।

నిశ్చితార్థం వచ్చే నెల ఉంటుంది. నువ్వు
పస్తే మేమంతా సంతోషిస్తాము.

నిశ్చితార్థ్ అగ్ లే మహినే మేఁ హోఁగా. ఆప్
సబ్ ఆయేంగే తో హమే ఖుషీ హోఁగీ.

నిశ్చితార్థం వచ్చే నెల ఉంటుంది. నువ్వు
పస్తే మేమంతా సంతోషిస్తాము.

నిశ్చితార్థ్ అగ్ లే మహినే మేఁ హోఁగా. ఆప్
సబ్ ఆయేంగే తో హమే ఖుషీ హోఁగీ.

తప్పకుండా.

జరూర్.

తప్పకుండా ।

జరూర్ ।

నేమే వచ్చి వ్యక్తిగతంగా పిలుద్దాం అను
కున్నాం, కానీ.....

మేమే వచ్చి వ్యక్తిగతంగా పిలుద్దాం
అనుకున్నాం, కానీ.....

ఓ! ఏం ఫర్లేదు, నేను తప్పకుండా వస్తాను
కానీ, ఈ లోపల మీ చెల్లెలికి నా తరుపున
అభినందనలు తెలియజేయి.

ఓ! ఏం ఫర్లేదు, నేను తప్పకుండా వస్తాను
కానీ, ఈ లోపల మీ చెల్లెలికి నా తరుపున
అభినందనలు తెలియజేయి.

తప్పకుండా చెప్తాను. ఉంటాను.
తప్పకుండా చెప్తాను. ఉంటాను.

ఉంటాను సిప్రుస్.
ఉంటాను సిప్రుస్.

ఉంటాను సిప్రుస్.
ఉంటాను సిప్రుస్.

హమ్ హీ ఆకే ఆప్ కో బులానా చాహతే
థే. లెకిన్.....

హమ్ హీ ఆకే ఆప్ కో బులానా చాహతే
థే. లెకిన్.....

కోయీ బాత్ నహీ. హమ్ జరూర్
ఆయేంగే. తుమ్హారీ బహన్ కో మేరీ తర
ఫ్ సే బదాయి దో.

కోయీ బాత్ నహీ. హమ్ జరూర్ ఆయేంగే।
తుమ్హారీ బహన్ కో మేరీ తరఫ్ సే బదాయి
దో।

జరూర్ బోలాంగీ. అబ్ మై రహతీ హూఁ
జరూర్ బోలుంగీ। అబ్ మే రహతీ హూఁ।

అచ్చా సిప్రుస్.
అచ్చా సిప్రుస్।

○○○

వివిధ పురుష శబ్దములు

హిందీలో మూడు పురుషలు ఉన్నవి.

1. उत्तम पुरुष = ఉత్తమ పురుష = मैं, हम
2. मध्यम पुरुष = మధ్యమ పురుష = तू, तुम, आप
3. अन्य पुरुष = అన్య పురుష = यह, वह, ये, वे ।

కొన్ని వాక్యాలు చూడండి.

मैं स्कूल जाता हूँ । हम सर्कस जाते हैं ।
 तू मेरी बात सुनते है ? तुम कहाँ जा रहे हो ?
 यह खाना खाता है । वह मुझे देखरहा है ।
 ये क्या कर रहे हैं । वे बात करते हैं ।
 आप क्या सुनते हैं । आपका माँ कहा रहती है ?

సాధన : అవసరమైన కర్తను ఉపయోగించి ఖాళీలు పూర్తి చేయండి.

1. _____ భషణ దే రహా హై । (తుమ, వహ)
2. _____ వహా ఖడకే క్యా దేఖతే హై । (తూ, వే)
3. _____ కహా క్యా కర రహే హై ? (తుమ, ఆప)
4. _____ క్యా ఖాతా హై ? (తుమ, వహ)
5. _____ క్యో రోత హో ? (వే, తుమ)
6. _____ క్యా బోలతా హో ? (ఆప, తుమ)

వాక్యములను శుద్ధ పరుచుట

అశుద్ధమయిన వాక్యాలను సక్రమంగా వ్రాయటం అనేది చాలా తేలికగా అనిపించవచ్చును. కాని వాస్తవంలో ఇది చాలా కష్టమయిన పని. ఇందుకోసం వ్యాకరణమందలి వివిధ అంశముల మీద శ్రద్ధను నిలుపవలసి ఉంటుంది. ముఖ్యంగా ఈ క్రింద తెలిపిన విషయాలపైన ప్రత్యేక శ్రద్ధను చూపవలసి ఉంటుంది.

○ వచన : वह सोता है - वे सोते हैं ।

यह सोता है - ये सोते हैं ।

मैं सोता हूँ - हम सोते हैं ।

- घोडा दौडता है - घोडे दौडते हैं ।
 चींटी चलती है - चीमियाँ चलती हैं ।
- ला, बोल, भूल, सक, चुक, लग - अंत में आने पर कर्ता को ने प्रत्यय नहीं लगता ।
- विधिवाचक रूप : तू - पढ, लिख, कर,
 तुम - पढो, लिखो, करो,
 आप - पढिए, लिखिए, कीजिए
- लिंग : राम खेलता है (पुंलिंग - एकवचन)
 लडके खेलते हैं (पुंलिंग - बहुवचन)
 सीता खेलती है । (स्त्रीलिंग - एकवचन)
 लडकियाँ खेलती हैं । (स्त्रीलिंग - बहुवचन)
- का, के, की
 उदा : रवि का घोडा - रवि के घोडे
 रवि की घोडी - रवि की घोडियाँ
 राजु के घर में चार कमरे हैं ।
 भारत के मंदिरों में अनेक सुंदर शिल्प देख सकते हैं ।
- विभक्तियाँ : ने, को, में, पर, से का , के, की केलिए, के वास्ते, के कारण होनेवाले रूपांतर
- ने विभक्ति के कारण होने वाले रूपान्तर (नियम डिग्री व्याकरण में देखिए)
- मत, न, नही का प्रयोग ।
- अपनी का प्रयोग ।
- चाहिए पडना, होना अंत में आने पर कर्ता को विभक्ति लगती है ।
 क्रिया कर्म के लिंग, वचन के अनुसार बदलती है ।
- सर्वनाम के रूपान्तर : विभक्तियों के आने पर सर्वनामों के रूप बदलते हैं ।

- के विभक्ति के विशिष्ट प्रयोग : उदा - राम के तीन भाई हैं । दशरथ के तीन रानियाँ थीं । दीवारों के कान होते हैं । इस लडकी के कोई नहीं हैं । (పైన తెలిపిన వివిధ అంశాలను పరిగణలోకి తీసుకుని జాగ్రత్తగా వాక్యములను మార్చి వ్రాయవలసి ఉంటుంది.)

కొన్ని ఉదాహరణ వాక్యాలు వ్రాయండి.

लडकियों ने माता से पैसा पूछा

(अशुद्ध)

कल की सभा में मैंने बोला
वहाँ नहीं बैठो ।
उसको कोई नहीं है ।
सब लोग उसके स्वागत करते हैं ।
दशरथ की तीन रानियाँ थे ।
रमा यह फल खायी ।
वह का घर बहुत बड़ा है ।
रमेश ने उसके पास कहा ।
वह आज गाँव जाना चाहिए ।
तुम उसके घर को गये ।
राम ने यह काम नहीं कर सकता ।
नौकर ने सामान लाया ।
मोहन ने कहानी पढा ।
वह नहीं गिर बडा ।
तुमने उसको अपमान किया ।
मैं तुमको कल मिलूँगा ।
गोविंद के बहन को नाम सुशीला है ।
गोपाल ने अपने पिता से बोला ।
मैं स्कूल जाना चाहिए ।
वे यहाँ आकर दो दिन हुए ।
तुम तुम्हारा नाम कहो ।

लडकियों ने माता से पैसा माँगा

(शुद्ध)

कल की सभा में मैं बोला
वहाँ मत बैठो ।
उसके कोई नहीं हैं ।
सब लोग उसका स्वागत करते हैं ।
दशरथ के तीन रानियाँ थी ।
रमा ने यह फल खाया ।
उसका घर बहुत बड़ा है ।
रमेश ने उससे कहा ।
उसको आज गाँव जाना चाहिए ।
तुम उसके घर गये ।
राम यह काम नहीं कर सकता ।
नौकर सामान लाया ।
मोहन ने कहानी पढी ।
वह नहीं गिरा ।
तुमने उसका अपमान किया ।
मैं तुमसे कल मिलूँगा ।
गोविंद की बहन का नाम सुशीला है ।
गोपाल अपने पिता से बोला ।
मुझे स्कूल जाना चाहिए ।
उनके यहाँ आकर दो दिन हुए ।
तुम अपना नाम कहो ।

క్రియాएं

ఆనా	ఆనా	వచ్చు	వచ్చుట
उठना	ఉత్తనా	లేపుట	లేపుట
ओढ़ना	ఓడ్సనా	కప్పుకొనుట	కప్పుకొనుట
कहना	కహనా	చెప్పుట	చెప్పుట
काटना	కాట్నా	కోయుట	కోయుట
खरीदना	ఖరీద్నా	కొనుట	కొనుట
खींचना	ఖీంచ్నా	లాగుట	లాగుట
गाना	గానా	పాడుట	పాడుట
गिरना	గిర్నా	పడుట	పడుట
घूमना	ఘూమ్నా	తిరుగుట	తిరుగుట
चढ़ना	చడ్సనా	ఎక్కుట	ఎక్కుట
उठाना	ఉతానా	లేపుట	లేపుట
चमकाना	చమక్నా	మెరయుట	మెరయుట
चाहना	చాహనా	కోరుట	కోరుట
चुराना	చురానా	దొంగిలించుట	దొంగిలించుట
छूना	ఛూనా	తాకుట	తాకుట
जांचना	జాంచ్నా	పరీక్షించుట	పరీక్షించుట
जानना	జాన్సనా	తెలుసుకొనుట	తెలుసుకొనుట
ठहरना	టహర్నా	ఆగుట	ఆగుట
तेरना	తేర్నా	ఈడుట	ఈడుట
धोना	ధోనా	కడుగుట	కడుగుట
निकलना	నికల్నా	వెళ్ళుట	వెళ్ళుట
पढ़ना	పడ్సనా	చదువుట	చదువుట
पहनना	పహన్సనా	ధరించుట	ధరించుట
पाना	పానా	పొందుట	పొందుట

पीना	पीना	త్రాగుట	त्रागुट
बचना	బచ్నా	మిగిలించుట	मिगिलिंचुट
बनाना	బనానా	తయారుచేయుట	तयारुचेयुट
बेचना	బేచ్నా	అమ్ముట	अम्मुट
भूलना	భూల్నా	మరచుట	मरचुट
मरना	మర్నా	చచ్చుట, మరణించుట	चच्चुट, मरणिंचुट
मांगना	మాంగ్నా	అడుగుట	अडुगुट
मिलना	మిల్నా	కలియుట/దొరకుట	कलियुट/दोरकुट
रहना	రహ్నా	ఉండుట	उंडुट
रोकना	రోక్నా	ఆపుట	आपुट
लाना	లానా	తెచ్చుట	तेच्चुट
लौटना	లౌట్నా	తిరిగి వచ్చుట	तिरिगि वच्चुट
सकना	సక్నా	గలుగుట	गलुगुट
सहना	సహనా	సహించుట	सहिंचुट
सीखना	సీఖ్నా	నేర్చుకొనుట	नेर्चुकोनुट
सोचना	సోచనా	ఆలోచించుట	आलोचिंचुट
हटाना	హటానా	తొలగించుట	तोलगिंचुट

క్రియా విశేషణములు - కొన్ని ఉదాహరణములు

- కాలవాచక : తబ, జబ, కబ, ఆజ, పరసో, రాత కో, బార బార, ప్రతిదిన, కబీ కబీ, అన్త మే, నిరన్తర, సదా ఆది ।
- స్థానవాచక : దాయే, బాయే, బీతర, సర్వత్ర, ఉధర, చారో తరఫ, ఆర పార, యహో, వహో, పాస, ఆది ।
- పరిమాణవాచక : బహుత, కమ, బడా, ఖూబ, బిలకుల, థొడా, ఇతనా, థొడా, కుఱ్ఱ జరా ఆది ।
- రీతివాచక : అచానక, సహసా, వేసే, తేసే, అవశ్య, ఠీక, సచముచ, ఇసాలిఱ, ధీరే ధీరే, మత, కిసాలిఱ, క్యో, వాస్తవ మే ఆది ।

క్రియలు

నామవాచకము (లేదా సర్వనామము) చేయుపనిని తెలుపు పదములను క్రియలు అందురు. క్రియలు రెండు రకములు. 1. అకర్మక క్రియ 2. సకర్మక క్రియలు.

- అకర్మక క్రియ ఉన్న వాక్యములో కర్త మాత్రమే వుండును. కర్త చేయు పని యొక్క ఫలితమును కర్తయే అనుభవించును. **ఉదా :** रामु दौडता है ।
సకర్మక క్రియ ఉన్న వాక్యములో కర్తచేయు పని యొక్క ఫలితము కర్మ అనుభవించును. **ఉదా :** रवि खाना खाता है । ఏదయినా ఒక క్రియ జరిగినప్పుడు దేనిని, వేనిని, ఎవరిని అని ప్రశ్న వేయవలెను. ఆ ప్రశ్నకు జవాబు వచ్చినచో సకర్మక క్రియ అనియు జవాబు రానిచో అకర్మ క్రియ అనియు గ్రహించవలెను.

ఉదా :- मधु गीत गाती है । (क्या गाता है ? गीत)
अध्यापक सवाल पूछते हैं । (क्या पूछते हैं ? सवाल)
शंकर दौडता है । (क्या दौडता है ?.....)

- సకర్మక క్రియలు వచ్చినపుడు, భూతకాలములో కర్త తర్వాత నే ప్రత్యయము వచ్చును. క్రియ కర్మ యొక్క లింగ, వచనములను అనుసరించి మారును.

ఉదా :- मैंने नाटक देखा । माली ने काम किया ।
हमने बीस केले खरीदे । उसने बीस रुपये दिये ।

- सहायक क्रियायें (वर्तमान काल) వర్తమాన కాలములో కర్తలను అనుసరించి ఈ క్రింది సహాయక క్రియలు ఉపయోగింపబడును. విద్యార్థులు ఈ క్రియలను బాగా గుర్తుంచుకొనవలెను.

मैं हूँ - मैं गाँव जाता हूँ ।
तुम हो - तुम क्या करते हो ?
यह (वह) है - यह (वह) शहर जाता है ।

- మర్యాద కొరకు वह బదులు వే ఉపయోగించబడుచున్నది. దీనికి “వారు” అను అర్థము వచ్చును. సందర్భానుసారముగా मैं కు हेम బదులుగా ఉపయోగింపబడును. అధికారులు, ప్రజా - ప్రతినిధులు, ఉన్నత కుటుంబముల వారు हेम, అను మాటను ఎక్కువగా ఉపయోగించెదరు.

उदा :- हम इस समस्या का परिष्कार करेंगे ।
हम जरूर देखेंगे ।
हमें कोई डर नहीं है ।

- కొన్ని సందర్భములలో, ముఖ్యముగా మాట్లాడునపుడు, వా, వే లకు బదులుగా వో ఉపయోగింపబడును.

उदा :- वो कहाँ रहता हैं । (वह)
वो क्या करते हैं । (वे)
वो क्यों रोती है । (वह)

- వర్తమాన కాలములో ధాతువునకు తా, తే, తీ చేర్చి అవసరమైన సహాయక క్రియ చేర్చవలెను.

उदा :- रमेश जाता है - लोग जाते हैं ।
रमा जाती है - औरतें जाती हैं ।
राम रोता है - रामुడు ఏడ్చుచున్నాడు.
लडकियाँ दौडती हैं - బాలికలు పరుగెత్తుచున్నారు.
श्रावणि हँसती है - శ్రావణి నవ్వుచున్నది.
वे औरतें कपडे सीती हैं - ఆ స్త్రీలు బట్టలు కుట్టుచున్నారు.

కొన్ని ఉదాహరణలు చూడండి. (అకర్మక క్రియ యందు).....

मैं रात के बारह बजे घर पहुँचा ।
वह सबेरे पांच बजे उठा ।
तुम रात को कब सोये ?
हम गांव में चार दिन रहे ।
वे दोनों नागपूर गये ।
मेरा भाई जल्दी सोया ।
हम चेन्नय में एक होटल में ठहरे ।
लडके छः बजे तक गेंद खेलते रहे ।
मेरी चाची शाम की रेल में आयी ।
मंत्रीजी सभा में बोले ।

కొన్ని ఉదాహరణలు చూడండి. (సకర్మక క్రియ యందు)

हम तमाशा देखा । हमने दो गीत सुने ।
 उसने संतरे खाये । बुढिया ने फल खरीदे ।
 अध्यापक ने मुझे क्यों बुलाया ?
 छात्रों ने पाठ लिखा । सीताने गीत लिखा ।
 औरत ने भिखारी को एक रुपया दिया ।
 लक्ष्मी ने एक घडी खरीदी । उसने मुझे एक कलम दी ।

अभ्यास : ఈ క్రింది ప్రశ్నలకు జవాబులు వ్రాయండి.....

1. रेल गाडी कब आयी ।
2. आप काशी में कहाँ ठहरे ?
3. बच्चा कितने घंटे सोया ?
4. कल सूरज कब निकला ?
5. कल की सभा में कौन बोले ?
6. रवि ने क्या लिखा ?
7. पिताजी ने कितने पत्र लिखे ?
8. तुमने यह तस्वीर कहाँ खरीदी ?
9. आपने कितने बजे भोजन किया ?
10. उन्होंने कहाँ स्नान किया ?
11. सुधा ने कितने नारियल खरीदे ?
12. आपने यह सिनेमा कहाँ देखा ।

అభ్యాసము : ఈ క్రింది వాక్యములలోని క్రియలను సామాన్య భూత కాలములోనికి మార్చండి...

1. मैं एक कलम खरीदता हूँ ।
2. दादी अच्छी कहानियाँ सुनाती है ।
3. मामाजी मुझे एक घडी भेजते हैं ।
4. दुकानदार अच्छे कपडे बेचता है ।
5. पिताजी पत्र लिखते हैं ।

6. गोपाल चार केले खाता है ।
7. आप क्या खरीदते हैं ?
8. बिल्ली क्या पीती है ?
9. वह क्या लाता है ?
10. तुम कब आते हो ?

నే ప్రత్యయము

- విభక్తులలో మొదటిదిగా భావింబడే నే ప్రత్యయము హిందీ భాషలో వున్న ఒక ప్రత్యేక వ్యాకరణ నియమము. హిందీ అభ్యసించువారు ఈ నియమమును జాగ్రత్తగా నేర్చుకొనవలెను.
- భూతకాలములో సకర్మక క్రియకు మాత్రమే నే ప్రత్యయము వచ్చును. భూత కాలములోని सामान्य भूत, आसन्न भूत, पूर्ण भूत, संदिग्ध भूत అను 4 భేదములలో మాత్రమే వచ్చును.
- వర్తమాన కాలము, భవిష్యత్ కాలములలో నే ప్రత్యయము రాదు.
- ఇలా నే ప్రత్యయము వచ్చినపుడు క్రియ కర్మ యొక్క లింగ వచనములను అనుసరించి మారుతుంది. (కర్త యొక్క లింగ వచనములను అనుసరించి వుండును)

उदा :- राजू ने आम खाया ।
 राजू ने दो आम खाये ।
 राजू ने रोटी खायी ।
 राजू ने दो रोटियाँ खायीं ।

5. कर्म लोपिस्ते कर्म तत्वात् को विभक्ति वचिनप्पुడు క్రియ వుంలింగ ఏక వచనములో మాత్రమే ఉండును.

उदा :- उसने, देखा, हमने सुना, मैंने पिया,
 सोमु ने सांप को मारा ।
 दिनेश ने सांप को देखा ।

6. ला, बोल, भूल, सक, चुक, लग అను క్రియలు సకర్మక క్రియలు. అయినను పై క్రియలు వచ్చినపుడు కర్మకు నే ప్రత్యయము చేర్చబడదు.

उदा :- हम एक सैकिल लाया ।
 मास्टर जी हिन्दी में बोले ।
 हम तुम्हारा नाम भूला ।
 हम सब आम खा सका ।
 मैं हिन्दी सीख चुका ।
 रवि कल से अंग्रेजी सीखने लगे ।

కొన్ని ఉదాహరణ వాక్యములను చూడండి.

हमने एक नाटक देखा । रामू ने बेंगलूर में क्या किया । इसने दूध पी लिया । रमा ने फल खाया । छात्रों ने संतरे खाये । लडकियों ने चार आम खाये । हमने नदी में स्नान किया । काम ने काफी पी । पंतजी ने सुन्दर कवितायें लिखीं । शेर ने बैल को मारा । सांप ने चूहे को पकडा । सुन्दरम ने सीता को बचाया । राजा ने चोर को मरणदंड दिया । हम ने रोटी खायी । गांधीजी ने अनशन का व्रत किया । हमने मिठाई खाई ।

బేల - ఎడ్డు   బచాయా - రక్షించెను   చొర - డొంగ
 బందర - కోతి   చుహా - ఎలుక   పకడా - పట్టుకొనెను
 अनशन - ఉపవాస దీక్ష

ప్రశ్నా వాచకములు

ప్రశ్నలు వేసినపుడు వాక్యంలో సరియైన ప్రశ్నా పదాలు ఉంటే వాక్యం అర్థవంతంగా ఉంటుంది. అంటే ఎవరైనా వ్యక్తిని గురించి లేదా ఏదయినా వస్తువుని గురించిగాని, విషయమును గురించిగాని ప్రశ్నించునపుడు ప్రశ్నవాచక పదములను ఉపయోగించవలెను. అప్పుడు మన ప్రశ్నలోని సరియైన భావము ఎదుటి వారికి అర్థమై వారు తగిన సమాధానములు యిచ్చెదరు.

హిందీలో ఈ క్రింది ప్రశ్న వాచక శబ్దములు కలవు :

कौन = ఎవరు   क्या = ఏమి
 कहाँ = ఎక్కడ   कैसा = ఎట్లు

कब = ఎప్పుడు

कितना = ఎంత

क्यों = ఎందుకు

किस ओर, किस तरफ = ఏవైపు

किसका = ఎవరి యొక్క

कितने = ఎన్ని

किधर = ఏవైపు

కొన్ని ఉదాహరణ వాక్యాలు చూడండి

यहाँ कौन कौन रहते हैं ?

उस कमरे में क्या है ? आप कहाँ जाते हैं ?

अब तुम्हारा बहन कैसी है ? यह किम्की कलम है ?

पेड पर कितने बंदर हैं ? माधव क्यों हँसता है ?

आप कब आयेंगे ?

तुम्हारे मामा के पास कितने रुपये हैं ?

इस कलम का दाम कितना है ?

तुम किधर जाती है ?

सोमु की दूकान कब खुलती है ?

वे सिंगपूर में कितने दिन ठहरेंगे ?

प्रदर्शिनी में क्या क्या बेचते हैं ?

సాధన : ఈ క్రింద ఇచ్చిన భాల్లలను తగిన శబ్దాలతో పూర్తి చేయండి.

(क्या, कौन, कब, कैसी, क्यों, कितनी)

1. तुम्हारे बहन का नाम _____ है ?
2. तुम्हारी माताजी की तबीयत _____ है ?
3. यह रेल गाडी _____ खाना होगी ?
4. वह सच्चा _____ रोता है ?
5. रामाराव के स्थान में _____ काम करते हैं ?
6. तुम्हारी कमीज का दाम _____ है ?

యుద్ధమునకు సంబంధించినవి - युद्ध संबंध

సంధి	సंधि	సులాహ	సులాహ్
విజయము	విजयमु	విజయ	విజయ్
కందకము	కंदकमु	ఖ్రాई	ఖాఈ
కోట	कोट	కిలా	కిలా
తుపాకీ	तुपाकी	బన్దూక	బందూక్
సమూహము	समूहमु	ఝుండ	జుండ్
దండయాత్ర	दडयात्रा	చఢాई	చఢాఈ
పారిపోవుట	पारिपोवुट	भाग जाना	భాగ్ జానా
ఎక్కుట	एक्कुट	చఢనా	చఢ్నా
సైనికుడు	सैनिकुडु	సిపాహీ	సిపాహి
గుండు	गुंडु	గోలీ	గోలీ
నాశనమగుట	नाशनमगुट	बरबाद होना	బర్బాద్ హోనా
చిత్రపటము	चित्रपटमु	तस्वीर	తస్వీర్
వంతెన	वंतेन	పుల	పుల్
సరిహద్దు	सरिहददु	సీమా	సీమా
దిగుట	दिगुट	उतरना	ఉతర్నా
రక్షణ	रक्षण	हिफाजत	హిఫాజత్
ముట్టడించు	मुट्टडिंचु	हमला करना	హమ్లా కర్నా
విమానము	विमानमु	हवाई जहाज	హవాయి జహాజ్
సైన్యము	सैन्यमु	फौज	ఫౌజ్
ఫిరంగి	फिरंगि	तोप	తోప్
సైన్యాధిపతి	सैन्याधिपति	फौजदार	ఫౌజ్దార్
బానిస	बानिस	गुलाम	గులామ్
స్వతంత్రము	स्वतंत्रमु	आजाद	ఆజాద్
ఉరితీయుట	उरितीयुट	फांसी चढना	ఫాసీ చఢ్నా
ఖైదు చేయుట	खैदु चयुट	गिरफतार	గిరఫతార్
కవాతు (డిల్లు)	कवातु (डिल्लु)	कवात	కవాత్
గుడారము	गुडारमु	ढेरा	డేరా
వ్యూహము	व्यूहमु	जाल	వ్యూహము

గురిచూచుట	గురిచూచుట	నిశానా లగానా	నిశానా లగానా
శత్రువు	శత్రువు	దుశమన	దుశ్మన్
ధైర్యం	ధైర్యం	హిమ్మత	హిమ్మత్
పిరికితనము	పిరికితనము	కాయరతా	కాయరతా
కత్తి	కత్తి	తలవార	తలవార్
ఓడ	ఓడ	జహాజ	జహాజ్
పాఠశాల	పాఠశాల	గుబారా	గుబారా
పాతాళ గృహము	పాతాళ గృహము	తహఖానా	తహఖానా
డీకొనుట	డీకొనుట	టవకర్ హోనా	టవకర్ హోనా

వాక్యాలలో ఉపయోగిస్తూ ఈ పదాలను చూడండి.

కార్గిల్ యుద్ధంలో మన సైనికులు విజయం సాధించారు.

కార్గిల్ యుద్ధంలో మన సైనికులు విజయం సాధించారు.

కార్గిల్ యుద్ధంలో మన సైనికులు విజయం సాధించారు.

కార్గిల్ యుద్ధంలో మన సైనికులు విజయం సాధించారు.

కార్గిల్ యుద్ధంలో మన సైనికులు విజయం సాధించారు.

కార్గిల్ యుద్ధంలో మన సైనికులు విజయం సాధించారు.

కార్గిల్ యుద్ధంలో మన సైనికులు విజయం సాధించారు.

కార్గిల్ యుద్ధంలో మన సైనికులు విజయం సాధించారు.

కార్గిల్ యుద్ధంలో మన సైనికులు విజయం సాధించారు.

కార్గిల్ యుద్ధంలో మన సైనికులు విజయం సాధించారు.

కార్గిల్ యుద్ధంలో మన సైనికులు విజయం సాధించారు.

కార్గిల్ యుద్ధంలో మన సైనికులు విజయం సాధించారు.

కార్గిల్ యుద్ధం మేం హమారే సైనిక్ విజయం పొందాం.

కార్గిల్ యుద్ధం మేం హమారే సైనిక్ విజయం పొందాం.

కార్గిల్ యుద్ధం మేం హమారే సైనిక్ విజయం పొందాం.

కార్గిల్ యుద్ధం మేం హమారే సైనిక్ విజయం పొందాం.

కార్గిల్ యుద్ధం మేం హమారే సైనిక్ విజయం పొందాం.

కార్గిల్ యుద్ధం మేం హమారే సైనిక్ విజయం పొందాం.

కార్గిల్ యుద్ధం మేం హమారే సైనిక్ విజయం పొందాం.

కార్గిల్ యుద్ధం మేం హమారే సైనిక్ విజయం పొందాం.

కార్గిల్ యుద్ధం మేం హమారే సైనిక్ విజయం పొందాం.

కార్గిల్ యుద్ధం మేం హమారే సైనిక్ విజయం పొందాం.

కార్గిల్ యుద్ధం మేం హమారే సైనిక్ విజయం పొందాం.

కార్గిల్ యుద్ధం మేం హమారే సైనిక్ విజయం పొందాం.

సంభాషణ

समय के बारे में

కాలము యొక్క విలువ చాలా ఉంది. ఆ సంగతి మనందరికీ తెలుసు. మరి దానికి సంబంధించిన సంభాషణ తెలుసుకోకుండా ముందుకు సాగిపో

తారా! మరయితే మేమున్నాముగా మీకు ఎక్కడ బ్రేక్ వేయాలో. అందుకే ఇక్కడ మీకు ఈ సంభాషణ ఇస్తున్నాము. అలుపు లేకుండా చదువుతున్న మీరు ఒక్కనిముషం ఇక్కడ ఆగి అలుపు తీర్చుకుని ముందుకు సాగండి.

ఇప్పుడు టైమెంతయందండి?

ఇప్పుడు టైమెంతదండి?

ఎనిమిది అయింది.

ఎనిమిది అందేది.

మీరు ఎన్ని గంటలకు నిద్ర లేస్తారు?

మీరు ఎన్ని గంటలకు నిద్ర లేస్తారు?

నేను ప్రతి ఉదయం ఆరు గంటలకు

లేస్తాను.

నేను ప్రతి ఉదయం ఆరు గంటలకు లేస్తాను।

మీ సోదరుడు ఎన్ని గంటలకు టిఫిను

చేస్తాడు?

మీ సోదరుడు ఎన్ని గంటలకు టిఫిను

చేస్తాడు?

వాడు ఉదయం ఏడు గంటలకు టిఫిన్

తీసుకుంటాడు.

వాడు ఉదయం ఏడు గంటలకు టిఫిన్

తీసుకుంటాడు।

ఉపాధ్యాయుడు ఎన్ని గంటలకు బడికి

వస్తాడు?

ఉపాధ్యాయుడు ఎన్ని గంటలకు బడికి

వస్తాడు?

అబ్ సమయ్ కి తనే హూయీ?

అబ్ సమయ్ కి తనే హూయీ?

అబ్ హూయీ.

ఆఠ్ హుడై।

అప్ కి తనే బజే కో జాగేంగే?

అప్ కి తనే బజే కో జాగేంగే?

మై ప్రతిదిన్ చహ్ బజే కో నీద్ సే

జాగుంగా.

మే ప్రతిదిన్ ఉహ్ బజే కో నీద్ సే జాగుంగా

అప్కా భాయీ కి తనే బజే నాష్టా కరేంగే?

అప్కా భాయీ కి తనే బజే నాష్టా

కరేంగా?

వో హర్ దిన్ సుబహ్ సాత్ బజే నాష్టా

కరేంగా.

వో హర్ దిన్ సుబహ్ సాత్ బజే నాష్టా

కరేంగా।

అధ్యాపక్ కి తనే బజే షాల్ కాలకో

అయేంగే?

అధ్యాపక్ కి తనే బజే షాల్ కాలకో

అయేంగే?

ఆఫీసు నుండి ఆమె ఎప్పుడు బయలుదేరుతుంది?
 आफीसु नुंडि आमे एप्पुडु
 बयलुदेरुतुंदि ।

ఆమె ఆఫీసు నుండి ఆరు గంటలకు
 బయలుదేరుతారు.

आमे आफीसु नुंडि आरु गंटलकु
 बयलुदेरुतారు ।

ఈ వేళ ఏం రోజు?

ई वेळ एं रोजु ?

ఈ రోజు సోమవారం.

ई रोजु सोमवारं ।

నా గడియారం ఐదు నిమిషాలు ముందు
 నడుస్తుంది.

ना गडियारं ऐदु निमिषालु मुंदु
 नडुस्तुंदि ।

మీ కాలాన్ని సద్వినియోగం చేయండి.

मी कालान्नि सव्दिनियोगं चेर्यंडि ।

ఇప్పుడు ఆమె కాలం విలువ తెలుసుకున్నారు.

इप्पुडु आमे कालं विलुव తెలుసుకున్నారు ।

అతను సమయం వృథా చేయడు.

అతడు సమయం వృథా చేయడు ।

ఒక నిమిషం ముందు వెనుక లేకుండా

సరిగ్గా టైముకు వస్తాడు.

ओक निमुषं मुंदु वेनुक लेकुंडा

सरिग्गा टैमुकु वस्ताडु ।

మీ గడియారంలో టైమెంత?

मी गडियारंलो टैमेंत ?

ఆఫీస్ సే వో కబ్ షురూ హోతీ హై?

आफीस से वो कब शुरु होती है ?

వో ఆఫీస్ సే ఛహ్ బజే షురూ హోతీ
 హై.

వో आफीस से छह बजे शुरु होती
 है ।

ఆజ్ క్యా దిన్ హై.

आज क्या दिन है ?

ఆజ్ సోమవార్ హై.

आज सोमवार है ।

మేరి ఘడి పాంచ్ మినిట్ ఆగే చల్ రహీ
 హై.

मेरी घडि पांच मिनट आगे चल रही
 है ।

అవ్ నా సమయ్ సద్వినియోగ్ కీజియే.

अपना समय सव्दिनियोग कीजिये ।

వో అబ్ సమయ్ కా మూల్య్ జాన్ గయీ.

वो अब समय का मूल्य जानगइ ।

వో సమయ్ నిరుపయోగ్ నహి కరేగా.

वो समय निरुपयोग नही करेगा ।

వో ఠీక్ సమయ్ పర్ పహుంచ్ తా హై.

वो ठीक समय पर पहुँचता है ।

టైమ్ క్యా హుయీ?

टैम क्या हुई ?

ఒకసారి గడిచిపోయిన కాలం తిరిగిరాదు.
 ఆకసారి గడిచిపోईన కాలం
 తిరిగిరాదు ।

దాదాపు అర్థరాత్రి అయింది.
 దాదాపు అర్థరాత్రి అయింది ।

మంచి రోజులు వస్తాయి.

మంచి రోజులు వస్తాయి ।

కాలము ఎంత త్వరగా గడిచిపోతోంది.

కాలము ఎంత త్వరగా గడిచిపోతోంది ।

మీరు అరగంట ఆలస్యంగా వచ్చారు.

మీరు అరగంట ఆలస్యంగా వచ్చారు ।

మేము చాలా త్వరగా వచ్చాము.

మేము చాలా త్వరగా వచ్చాము ।

ఒక్క క్షణం కూడా వృధా కాకూడదని

చూస్తున్నా.

ఆవక క్షణం క్షణం వృథా కాకూడదని
 చూస్తున్నా ।

అతను సరయిన టైముకు వచ్చాడు.

అతను సరయిన టైముకు వచ్చాడు ।

ప్రతి పనికీ ఒక కాలమంటూ ఉంటుంది.

ప్రతి పనికీ ఒక కాలమంటూ ఉంటుంది ।

నా గడియారం చెడిపోయింది.

నా గడియారం చెడిపోయింది ।

నిద్రలేపడానికి టైముంది

నిద్రలేపడానికి టైముంది ।

దూబా హువా సమయే నహీ ఆయేగీ.

దూబా హువా సమయే నహీ ఆయేగీ ।

ఆది రాత్ హోగయి.

ఆది రాత్ హోగయి ।

శుభ దిన ఆయేంగే.

శుభ దిన ఆయేంగే ।

సమయే కిత్నీ తేజీ సే బడ రహీ హై.

సమయే కిత్నీ తేజీ సే బడ రహీ హై ।

అప్ ఆదే ఘంటే దేర్ సే ఆయే హై.

అప్ ఆదే ఘంటే దేర్ సే ఆయే హై ।

హమ్ బొహాత్ జల్దీ పహుంచ్ గయే హై.

హమ్ బొహాత్ జల్దీ పహుంచ్ గయే హై ।

ఏక్ క్షణ భీ వ్యర్థ్ నహీ జానేకా సోచ్తా

హూ.

ఏక్ క్షణ భీ వ్యర్థ్ నహీ జానేకా
 సోచ్తా హూ ।

వో రీక్ సమయే పర్ ఆయా హై.

వో రీక్ సమయే పర్ ఆయా హై ।

హర్ కామ్ కేలియే ఏక్ సమయే హోగా.

హర్ కామ్ కేలియే ఏక్ సమయే హోగా ।

మేరా ఘడి ఖరాబ్ హోగయి.

మేరా ఘడి ఖరాబ్ హోగయి ।

జాగనే కా సమయే హువా.

జాగనే కా సమయే హువా ।

‘होना, पडना’ प्रयोग नियमालु

- ఈ రెండు మాటలు సహాయక క్రియలు. యివి క్రియార్థక నామవాచకములతో పాటుగా ప్రయోగింపబడును.
- వ్యక్తి యొక్క అంగీకారము వున్న సందర్భములలో హొనా ప్రయోగింపబడును. అంగీకారము లేకున్నను పనిచేయక తప్పదు అను సందర్భములో పడనా ప్రయోగింపబడును.
- హొ అను పదము మూడు కాలముల యొక్క రూపము అంటే వర్తమానకాలిక రూపము హొతా హై భూతకాలిక రూపము హౌఆ తా మరియు భవిష్యత్ కాలిక రూపము హొగా । అయితే పడ అనుమాట సహాయక క్రియ రూపంలో మూడు కాలములలోను అదే విధముగా ప్రయోగింపబడును.

उदा :- मुझको ठीक समय पर स्कूल जाना है ।
राणी को कल यहाँ आना था ।
उसको दस बजे तक स्टेशन पहुँचना होगा ।
मेघना को यह दवा लेनी होगी ।

- హొ మరియు పడ ప్రయోగించినపుడు కర్తకు తరువాత కౌ విభక్తి వచ్చును.
- ఈ పదాలు ప్రధాన క్రియ మరియు సహాయక క్రియ కర్మ యొక్క లింగ, వచనములను అనుసరించి మారును.
- ప్రధానక్రియ అకర్మకమయినను, కర్మలోపించినను, కర్మ తర్వాత విభక్తి వచ్చినను రెండు క్రియలు పుంలింగ ఏక వచనములో మాత్రమే వుండును.

जैसे :- मुझे खानापडा । हमको सुनना पडा ।
छात्रों को पाठ सीखना पडा ।
मुझे को दवा खानी पडेगी ।

హొ మరియు పడ ప్రయోగంతో వాక్యాలను తిరిగి వ్రాయండి.

1. రాణి ఒక ఘడి ఖరీద రహి హై ।
2. వహ కల బల్లారి జాయెగి ।
3. వె అపనా గుండ్ర జాయెగె ।

4. तुम यह काम करो ।
5. हम सात बजे तक यहाँ आयेंगे ।
6. मैं ने वह कमरा ले लिया ।
7. वे हिन्दी सीखते हैं ।
8. सिपाही युद्ध करते हैं ।
9. मुझे सोचने केलिये थोडा समय चाहिये ।
10. इस कलम का खरीद 40 रुपये है ।
11. गंगाजल पवित्र है ।
12. मेरी माँ मुझे खाना रखती है ।
13. तुम कहाँ से आरहे हो ?
14. राणी की शादी तै होगई ।
15. उसके पिता दिवंगत होगये हैं ।

‘अपना’ ప్రయోగించు విధానం

నియమాలు

- अपना అనునది నిజవాచక సర్వనామము. अपने, अपनी అనునవి अपना యొక్క మరో రెండు రూపములు. अपना అనునది నామవాచకము లేక సర్వనామముల వెంట అన్ని పురుషులలోను, లింగములలోను, వచనములలో వచ్చును.
- దీనిని షష్ఠీవిభక్తి బదులుగా కూడా వాడతారు.
- అలాగే మాటిమాటికి ప్రయోగింపబడు నామవాచకములకు, సర్వనామములకు బదులుగా अपना వాడబడును.
- ఇది ముందు వచ్చే నామవాచకము లేదా సర్వనామమును సూచించును. మరియు వాటిని బట్టి మారుచుండును.

उदा :- राजू अपना गाँव गया ।

तुम अपना कलम बेचना चाहते हो ।

रवि अपनी बहन को बहुत प्यार करता है ।
 अपनी अपनी पुस्तकें लेकर लडके बाहर गये ।
 मैं अपना पाठ पढता हूँ ।
 हम अपना पाठ पढते हैं ।
 वे अपना पाठ पढते हैं ।
 साक्षि अपना पाठ पढती है ।
 रेणु और बानु अपने पाठ पढती हैं ।

ఇప్పుడు కొన్ని శుద్ధ వాక్యాలను, అశుద్ధ వాక్యాలను చూద్దాము.

अशुद्ध रूप

शुद्ध रूप

वह उसकी बहन को प्यार करता है ।	वह अपनी बहन को प्यार करता है ।
मैं ने उसकी पैसे खो दी ।	मैं ने अपनी पैसे खो दी ।
तुम तुम्हारा नाम बताओ ।	तुम अपना नाम बताओ ।
उसका भाई उसका घर गया ।	उसका भाई अपना घर गया ।
आप बोहोत बुखार है ।	आपको बोहोत बुखार है ।

अपना ప్రయోగంతో వాక్యాలను శుద్ధ పరిచి తిరిగి రాయండి.

1. अपनी बहन का नाम सरला है ।
2. अपने घर में चार आदमी हैं ।
3. रामू से अपना भाई छोटा है ।
4. भीमाराव अपना प्यारा दोस्त है ।
5. वह उसके भाई के साथ कालेज मे पढता है ।
6. राज उसकी माता के साथ कपडे सीती है ।
7. आपको किस चाहिये ?
8. आप कुछ समय यही रहिये ।
9. आप कहाँ से आते हो ?
10. आप अब क्या कर रहे हो ?

విభక్తులు

హిందీ భాషలో విభక్తులు ఎనిమిది. వీటిని కారక అందురు.

कर्ता कारक	-	ने	....	దు, ము, వు, లు
कर्म कारक	-	को	....	ని, ను, కి, కు
करण कारक	-	से	....	చేత, చే, తోడ, తో
सम्प्रदान कारक	-	को	....	కొరకు, కై
अपादान कारक	-	से	....	వలన, నుండి, కంటే
सम्बन्ध कारक	-	का, के की	....	యొక్క
अधिकरण कारक	-		में, पर....	లో, లోపల, పైన
सम्बोधन कारक	-	हे, अरे, अहा	....	సంబోధన

విభక్తులు ఉపయోగించుటలో కొన్ని నియమములు

1. తెలుగు భాషలో వలె హిందీ నందు కూడ విభక్తులు నామవాచకముల (లేక సర్వనామముల) తర్వాత వచ్చును.
2. को జీవం ఉన్న ప్రాణి వాచకములకు మాత్రమే వాడబడును.
3. का, के, की అను పక్షి విభక్తి ప్రత్యయములు కా తరువాత వచ్చు నామ వాచకము తర్వాత ఏదైనా ప్రత్యయము వచ్చినచో (ఏకవచనమైనను) का, के గా మారును. ఆకారాంత నామవాచకము ఏకారాంతముగా మారును. స్త్రీ లింగములో ఏవీ మార్పు ఉండదు.

शाम के घर से	रवि के घोड़े पर
तुम्हारे भाई को	राजू के दोस्त से
लीला की पुस्तक में	माता की कमरे में
कालेज के लडके से	स्कूल के लडकों को
स्कूल की लडकियों से	

नोट : పుంలింగ ఏకవచనము : का ।

పుంలింగ బహువచనము : के ।

స్త్రీ లింగ ఏక వచనము : की । స్త్రీ లింగ బహువచనము : की ।

పుంలింగ ఏకవచనము : కా ।

నామ వాచకము తర్వాత విభక్తి వచ్చినచో కే అగును.

బ్రాకెట్టులోని విభక్తులలో సరియైన వాటిని ఉపయోగించి భాటీలను పూర్తి చేయుము.

(కా, క్షో, సే, పర, మే, నే)

1. యహ రాజ్ _____ బగీచా హే ।
2. యే ఫల ఆప _____ బహన కే లిఎ హే ।
3. ఛాత్ర పాఠశాలా _____ ఆతే హే ।
4. తుమ _____ ఒక అచ్చా కితాబ దియా ।
5. హమ _____ యహ గీత గాయా ।
6. పెడ _____ ఫల మీఠే ఆమ హే ।
7. హమ కితాబ _____ లిఖతే హే ।
8. మాతాజీ ఎలూరు _____ ఆతీ హే ।
9. ఉస _____ బాఝీ _____ నామ అమరనాథ హే ।
10. హమ _____ యహ పాఠ తీన బార పఢో ।

అంకెలు

ఒక	ఒక	ఒకటి	ఒకటి	1
దొ	దో	రెండు	రేండు	2
తీన	తీన్	మూడు	మూడు	3
ఛార	ఛార్	నాలుగు	నాలుగు	4
పాంచ	పాంచ్	ఐదు	ఐదు	5
ఛే	ఛే	ఆరు	ఆరు	6
సాత	సాత్	ఏడు	ఏడు	7
ఆఠ	ఆఠ్	ఎనిమిది	ఎనిమిది	8
నొ	నొ	తొమ్మిది	తొమ్మిది	9
దస	దస్	పది	పది	10
గ్యారహ	గ్యారహ్	పదకొండు	పదకొండు	11

బారహ	బారహ్	పన్నెండు	పన్నెండు	12
తెరహ	తేరహ్	పదమూడు	పదమూడు	13
చౌదహ	చౌదహ్	పద్నాలుగు	పద్నాలుగు	14
పంద్రహ	పంద్రహ్	పదిహేను	పదిహేను	15
సొలహ	సొలహ్	పదహారు	పదహారు	16
సత్రహ	సత్రహ్	పదిహేడు	పదిహేడు	17
అఠారహ	అఠారహ్	పద్దెనిమిది	పద్దెనిమిది	18
అన్నీస	ఉన్నీస్	పంతొమ్మిది	పంతొమ్మిది	19
బీస	బీస్	ఇరవై	ఇరవై	20
ఇక్కిస	ఇక్కిస్	ఇరవై ఒకటి	ఇరవై ఒకటి	21
బిస	బిహ్	ఇరవై రెండు	ఇరవై రెండు	22
తేస	తేహ్	ఇరవై మూడు	ఇరవై మూడు	23
చౌబీస	చౌబీస్	ఇరవై నాలుగు	ఇరవై నాలుగు	24
పచ్చీస	పచ్చీస్	ఇరవై ఐదు	ఇరవై ఐదు	25
ఛబ్బీస	ఛబ్బీస్	ఇరవై ఆరు	ఇరవై ఆరు	26
సత్తాస	సత్తాహ్	ఇరవై ఏడు	ఇరవై ఏడు	27
అద్దాస	అద్దాహ్	ఇరవై ఎనిమిది	ఇరవై ఎనిమిది	28
అనతీస	ఉన్తీస్	ఇరవై తొమ్మిది	ఇరవై తొమ్మిది	29
తీస	తీస్	ముప్పది	ముప్పది	30
ఇక్తీస	ఇక్తీస్	ముప్పది ఒకటి	ముప్పది ఒకటి	31
బత్తీస	బత్తీస్	ముప్పది రెండు	ముప్పది రెండు	32
తేత్తీస	తేత్తీస్	ముప్పది మూడు	ముప్పది మూడు	33
చౌత్తీస	చౌత్తీస్	ముప్పది నాలుగు	ముప్పది నాలుగు	34
పేత్తీస	పేత్తీస్	ముప్పది ఐదు	ముప్పది ఐదు	35
ఛత్తీస	ఛత్తీస్	ముప్పది ఆరు	ముప్పది ఆరు	36
సేత్తీస	సేత్తీస్	ముప్పది ఏడు	ముప్పది ఏడు	37
అడ్తీస	అడ్తీస్	ముప్పది ఎనిమిది	ముప్పది ఎనిమిది	38
అంచాలీస	ఉంచాలీస్	ముప్పది తొమ్మిది	ముప్పది తొమ్మిది	39
చాలీస	చాలీస్	నలుబది	నలుబది	40
ఇకతాలీస	ఇక్తాలీస్	నలుబది ఒకటి	నలుబది ఒకటి	41
బయాలీస	బయాలీస్	నలుబది రెండు	నలుబది రెండు	42

తేతాలీస	తైంతాలీస్	నలుబది మూడు	నలుబది మూడు	43
చవాలీస	చవాలీస్	నలుబది నాలుగు	నలుబది నాలుగు	44
పేతాలీస	పైంతాలీస్	నలుబది ఐదు	నలుబది ఐదు	45
ఱియాలీస	ఱియాలీస్	నలుబది ఆరు	నలుబది ఆరు	46
సేతాలీస	సైంతాలీస్	నలుబది ఏడు	నలుబది ఏడు	47
అడతాలీస	అడ్తాలీస్	నలుబది ఎనిమిది	నలుబది ఎనిమిది	48
उनचास	ఉన్చాస్	నలుబది తొమ్మిది	నలుబది తొమ్మిది	49
पचास	పచాస్	ఏబై	యాబై	50
इक्यावन	ఇక్కావన్	ఏబది ఒకటి	యాబై ఒకటి	51
बावन	బావన్	ఏబది రెండు	యాబై రెండు	52
तिरपन	తిర్పన్	ఏబది మూడు	యాబై మూడు	53
चौवन	చౌవన్	ఏబది నాలుగు	యాబై నాలుగు	54
पचपन	పచ్పన్	ఏబది ఐదు	యాబై ఐదు	55
छप्पन	ఛప్పన్	ఏబది ఆరు	యాబై ఆరు	56
सत्तावन	సత్తావన్	ఏబది ఏడు	యాబై ఏడు	57
अठ्ठावन	అట్టావన్	ఏబది ఎనిమిది	యాబై ఎనిమిది	58
उनसठ	ఉన్సఠ్	ఏబది తొమ్మిది	యాబై తొమ్మిది	59
साठ	సాఠ్	అరవై	అరవై	60
इकसठ	ఇక్సఠ్	అరువది ఒకటి	అరవై ఒకటి	61
बासठ	బాసఠ్	అరువది రెండు	అరవై రెండు	62
तिरसठ	తిర్సఠ్	అరువది మూడు	అరవై మూడు	63
चौसठ	చౌసఠ్	అరువది నాలుగు	అరవై నాలుగు	64
पैंसठ	పైంసఠ్	అరువది ఐదు	అరవై ఐదు	65
छियासठ	ఱియాసఠ్	అరువది ఆరు	అరవై ఆరు	66
सड़सठ	సడ్సఠ్	అరువది ఏడు	అరవై ఏడు	67
अड़सठ	అడ్సఠ్	అరువది ఎనిమిది	అరవై ఎనిమిది	68
उनहत्तर	ఉన్హత్తర్	అరువది తొమ్మిది	అరవై తొమ్మిది	69
सत्तर	సత్తర్	డెబ్బై	డెబ్బై	70
इकहत्तर	ఇక్హత్తర్	డెబ్బది ఒకటి	డెబ్బై ఒకటి	71
बहत्तर	బహత్తర్	డెబ్బది రెండు	డెబ్బై రెండు	72
तिहत्तर	తిహత్తర్	డెబ్బది మూడు	డెబ్బై మూడు	73
चौहत्तर	చౌహత్తర్	డెబ్బది నాలుగు	డెబ్బై నాలుగు	74

పచహత్తర	పచ్ఛహత్తర్	దెబ్బది ఐదు	డెబ్బే ఐదు	75
ఛ్రిహత్తర	ఛ్రిహత్తర్	దెబ్బది ఆరు	డెబ్బే ఆరు	76
సతహత్తర	సత్హత్తర్	దెబ్బది ఏడు	డెబ్బే ఎడ్డు	77
అఠహత్తర	అఠహత్తర్	దెబ్బది ఎనిమిది	డెబ్బే ఎనిమిది	78
అన్యాసీ	ఉన్యాసీ	దెబ్బది తొమ్మిది	డెబ్బే తొమ్మిది	79
అస్సీ	అస్సీ	ఎనభై	ఎనబే	80
ఇక్యాసీ	ఇక్యాసీ	ఎనుబది ఒకటి	ఎనబే ఒకటి	81
బయాసీ	బయాసీ	ఎనుబది రెండు	ఎనబే రెండు	82
తిరాసీ	తిరాసీ	ఎనుబది మూడు	ఎనబే మూడు	83
చౌరాసీ	చౌరాసీ	ఎనుబది నాలుగు	ఎనబే నాలుగు	84
పచాసీ	పచాసీ	ఎనుబది ఐదు	ఎనబే ఐదు	85
ఛ్రియాసీ	ఛ్రియాసీ	ఎనుబది ఆరు	ఎనబే ఆరు	86
సత్తాసీ	సత్తాసీ	ఎనుబది ఏడు	ఎనబే ఎడ్డు	87
అఠాసీ	అఠాసీ	ఎనుబది ఎనిమిది	ఎనబే ఎనిమిది	88
నవాసీ	నవాసీ	ఎనుబది తొమ్మిది	ఎనబే తొమ్మిది	89
నవ్వె	నవ్వే	తొంభై	తొంబే	90
ఇక్కావన	ఇక్కావన్	తొంభై ఒకటి	తొంబే ఒకటి	91
నావన	నావన్	తొంభై రెండు	తొంబే రెండు	92
తిరావన	తిరావన్	తొంభై మూడు	తొంబే మూడు	93
చౌరావన	చౌరావన్	తొంభై నాలుగు	తొంబే నాలుగు	94
పచానవె	పచానవే	తొంభై ఐదు	తొంబే ఐదు	95
ఛ్రియానవె	ఛ్రియానవే	తొంభై ఆరు	తొంబే ఆరు	96
సత్తానవె	సత్తానవే	తొంభై ఏడు	తొంబే ఎడ్డు	97
అఠ్ఠానవె	అఠ్ఠానవే	తొంభై ఎనిమిది	తొంబే ఎనిమిది	98
నిన్యానవె	నిన్యానవే	తొంభై తొమ్మిది	తొంబే తొమ్మిది	99
సౌ	సౌ	వంద	వంద	100
హజార	హజార్	వేయి	వేయి	1000
దస హజార	దస్ హజార్	పదివేలు	పదివేలు	10,000
లాఖ	లాఖ్	లక్ష	లక్ష	1,00,000
దస లాఖ	దస్ లాఖ్	పది లక్షలు	పది లక్షలు	10,00,000
కరోడ	కరోడ్	కోటి	కోటి	1,00,00,000
అరబ	అరబ్	వందకోట్లు	వంద కోట్లు	1,00,00,00,000

రోడ్డు మీద రోడ్ పర

నమస్తే రాధ!
నమస్తే రాధా ।

నమస్తే. రేణుక!
నమస్తే రేణుక ।

ఎలా వున్నారు?
ఎలా ఉన్నారు?

కులాసాగానే ఉన్నాను. ధన్యవాదాలు.
కులాసాగానే ఉన్నాను । ధన్యవాదాలు ।

మీ వారి వ్యాపారం ఎలా ఉంది?
మీ వారి వ్యాపారం ఎలా ఉంది?

బాగానే ఉంది.
బాగానే ఉంది ।

మీరు చెన్నయ్ నుండి ఎక్కడికో వెళ్ళారని
విన్నాను.

మీరు చెన్నయ్ నుండి ఎక్కడికో వెళ్ళారని
విన్నాను ।

అవును. మా అమ్మకు జబ్బు చేసింది.

అవును? మా అమ్మకు జబ్బు చేసింది ।

ఆమె ఎక్కడుంటారు?
ఆమె ఎక్కడుంటారు?

విజయవాడలో.
విజయవాడలో ।

మీరు ఎప్పుడొచ్చారు?
మీరు ఎప్పుడొచ్చారు?

నిన్న వచ్చాము.
నిన్న వచ్చాము ।

నమస్తే రాధ!
నమస్తే రాధా ।

నమస్తే. రేణుక!
నమస్తే రేణుక ।

కెసే హై?
కैसे है?

అచ్చీ హూ. దన్యవాద్.
అच्छी हूँ । धन्यवाद ।

ఆప్కా పతీకా ధంధా కైసా చల రహీ హై?
आपका पतीका धंधा कैसा चल रही है?

ఠీక్ హై.
ठीक है ।

మైనే సునా హై కీ ఆప్ చెన్నయ్ నే
కహీ టిక్ చల థే.

మైనే సునా హై కీ ఆప్ చెన్నయ్ నే
కహీ టిక్ చల థే ।

హా! మేరీ మాక్ కీ తబియత్ ఠీక్ నహీ
హై.

హా! మేరీ మాక్ కీ తబియత్ ఠీక్ నహీ
హై ।

వో కహా పర్ రహతీ హై?
वो कहाँ पर रहती हैं?

విజయవాడ మే.
विजयवाडा में ।

ఆప్ కబ్ ఆయే థే?
आप कब आये थे?

హమ్ కల్ ఆయే థే.
हम कल आये थे ।

ఎక్కడుంటున్నారు ఇప్పుడు?
एककुटुम्बानारु इप्पुडु?

గుడివాడలో.
गुडिवाडलो ।

మీరు కాకినాడలో ఉండటం లేదా?
मीरु काकिनाडलो उंडटं लेदा?

లేదు, ఆ ప్రదేశం బాగా ఇరుకై పోయింది.
लेदु, आ प्रदेशं बागा इरुकैपोइंदि ।

మంచి పని చేశారు.
मंचिपनि चेशारु ।

నీవు ఏమి చేయుచున్నావు?
नीवु एमि चयुचुन्नावु?

నేను డిగ్రీ సెకండ్ ఇయర్ చదువుతున్నాను.
नेनु डिग्री सेकंड इयर चदुवुतुन्నानु ।

సరే, ఇంటికి రా వెళదాము.
सरे, इंटिकि रा वोळदामु ।

లేదండి, నేను త్వరగా వెళ్ళాలి. నాకు కాస్త
పనుంది.

लेदंडि, नेनु त्वरगा वेळळालि । नाकु
कास्त पनुंदि ।

పోనీ హోటల్ కి వెళ్ళి కాఫీ తాగుదామా?
पोनी होटलकि वेळळ काफी
तागुदामा ?

నన్ను క్షమించండి. మరోసారి తాగుతాను.
ननु क्षमिंचंडि । मरोसारि तागुतानु ।

సరే ఈసారి అలా చెబితే నేను ఒప్పుకోను.
सरे ईसारि अला चेषिते नेनु ओप्पुकोनु ।

ఆప్ కహాఁ రహాతే హైఁ?
आप कहाँ रहते हैं ?

గుడివాడా మేఁ.
गुडिवाडा में ।

ఆప్ కాకినాడా మేఁ నహీఁ రహాతే హైఁ?
आप काकिनाडामे नही रहते है ?

నహీఁ పహాఁ బాహాత్ ఛోటీ హాఁగయీ హై.
नहीं वहाँ बोहोत छोटी होगई है ।

అచ్చా కామ్ కియా.
अच्छा काम किया.

తుమ్ అబ్ క్యా కర్ రహీ హాఁ?
तुम अब क्या कर रही हो ?

మైఁ డిగ్రీ ద్వితీయ్ వర్ష్ పథ్ రహీ హూఁ.
मैं डिग्री द्वितीय वर्ष पढरही हूँ ।

ఠీక్ హై, అవో ఘర్ జాయేంగే.
ठीक है, आवो घर जायेंगे ।

అబ్ నహీఁ, ముయే జల్దీ జానా హై. కుచ్
కామ్ హై.

अब नहीं, मुझे जल्दी जाना है । कुछ
काम है ।

కిసీ హాటల్ కో జాకే కాఫీ పీయేంగే?
किसी होटल को जाके काफी पीयेंगे ?

క్షమా కీజియే. ఫిర్ కబీ.

क्षमा कीजिये । फिर कबी ।

అచ్చా! అగ్లేబార్ మైఁ నహీఁ మానూఁగీ.
अच्छा! अगलेबार मैं नहीं मानूँगी ।

బాలునితో సంభాషణ - బాలక సే సంభాషణ

నీ పేరేమిటి బాబు?

నీ పేరేమిటి బాబు?

సంజీవ్.

సంజీవ్.

ఏం చేస్తావు. సంజీవ్?

ఎం చేస్తావు. సంజీవ్?

బడికి వెడతాను మామయ్య

బడికి వెడతాను మామయ్య

ఎ తరగతి చదువుతున్నావు?

ఎ తరగతి చదువుతున్నావు?

ఏడవ తరగతి

ఏడవ తరగతి

నువ్వు ఏ బడిలో చదువుతున్నావు?

నువ్వు ఏ బడిలో చదువుతున్నావు?

డిబ్లీ పబ్లిక్ స్కూల్లో.

డిబ్లీ పబ్లిక్ స్కూల్లో.

ఈ బడిలో నువ్వు ఎప్పటినుండి చదువు

ఈ బడిలో నువ్వు ఎప్పటినుండి చదువు

ఈ బడిలో నువ్వు ఎప్పటినుండి చదువు

ఈ బడిలో నువ్వు ఎప్పటినుండి చదువు

గత రెండు సంవత్సరాల నుండి

గత రెండు సంవత్సరాల నుండి

బడికి, ఇంటికి ఎంత దూరం?

బడికి, ఇంటికి ఎంత దూరం?

రెండు మైళ్ళదాకా వుంటుంది.

రెండు మైళ్ళదాకా వుంటుంది.

రేండు మైళ్ళదాకా వుంటుంది.

తుమ్హారా నామ్ క్యా హై బేటా?

తుమ్హారా నామ్ క్యా హై బేటా?

సంజీవ్.

సంజీవ్.

క్యా కర్తే హో సంజీవ్?

క్యా కర్తే హో సంజీవ్?

పఢతా హూం మామా.

పఢతా హూం మామా.

కౌన్ సీ కక్షా పఢ రహే హో?

కౌన్ సీ కక్షా పఢ రహే హో?

సాత్వీ కక్షా.

సాత్వీ కక్షా.

తుమ్ కిస్ పాఠశాలా మేం పఢ రహే హో.

తుమ్ కిస్ పాఠశాలా మేం పఢ రహే హో?

డిబ్లీ పబ్లిక్ స్కూల్ మేం.

డిబ్లీ పబ్లిక్ స్కూల్ మేం.

ఇస్ పాఠశాలా మేం తుమ్ కబ్ సే పఢ

ఇస్ పాఠశాలా మేం తుమ్ కబ్ సే పఢ

ఇస్ పాఠశాలా మేం తుమ్ కబ్ సే పఢ

ఇస్ పాఠశాలా మేం తుమ్ కబ్ సే పఢ

పిచలే దో వత్సర్ సే.

పిచలే దో వత్సర్ సే.

పాఠశాలా కో, ఘర్ కో కిత్నీ దూర్ హై?

పాఠశాలా కో, ఘర్ కో కిత్నీ దూర్ హై?

దో కిలోమీటర్ హో.

దో కిలోమీటర్ హో.

దో కిలోమీటర్ హో.

के अलावा, के सिवा, के बिना प्रयोग.....

○ ఈ మూడు సంబంధ సూచక అవ్యయములు ఒకే భావమునకు సంబంధించిన భిన్న భిన్న రూపములు. వీటి అర్థము వేరువేరుగా వుండును. వీటికి ముందు కే విభక్తి వచ్చును.

○ सिवा ఇది ప్రత్యేక వ్యక్తి తప్ప వేరెవరూ ఒక పనిని చేయలేరని చెప్పు సందర్భములో వాడబడును.

जैसे : राम के सिवा रावण को कौन मार सकता था ?

उसके सिवा यह कार्य कोई नहीं कर सकता ।

एक पुत्री के सिवा उसके कोई संतान नहीं है ।

○ बिना ఒక ప్రత్యేక వ్యక్తి లేదా వస్తువు లేక పని జరగని సందర్భములో ఒక పని జరగదని, జరుగుతుందని తెలియచేయుటకు బిना అను శబ్దము వుపయోగింపబడును.

जैसे :- तम्हारे बिना हम नहीं रह सकते ।

सीमा शक्कर के बिना दूध पीती है ।

रीटा कुछ खाये बिना सो गयी ।

○ अलावा దీనిని ఒక వ్యక్తి లేక వస్తువునకు బదులుగా మరియొక వ్యక్తి లేక వస్తువు ద్వారా ఒక పని జరుగును అని తెలియచేయును.

యిద్దరు వ్యక్తుల పరస్పర సంబంధము కూడా తెలుపును.

जैसे :- मैं काफी के अलावा चाय भी खाता हूँ ।

तुम्हारे अलावा उसके और तीन बेटियाँ हैं ।

सोमेश तेलुगु के अलावा अंग्रेजी और मराठी भी जानती है ।

हैदराबाद के अलावा दूसरे नगरों में भी ऐसे भवन हैं ।

○ అప్పుడప్పుడు బిना, సిवा, అలావా అను ఈ మూడు నామవాచకము, లేక సర్వనామమునకు ముందు కూడా వచ్చును.

जैसे :- बिना आपरेशन के वह ठीक नहीं होगा ।

सिवा उसके यह काम कौन करेगा ।

अलावा हिन्दी के तमिल के भी बडे विद्वान हैं ।

పైన ఇచ్చిన మూడు పదాలను (సివా, బినా, అలావా) ఉపయోగించి ఖాళీలను నింపండి.

1. तुम्हारे _____ और कोई ये काम नहीं कर सकते ।
2. राणि नामक _____ साग बनाती है ।
3. विद्या _____ मनुष्य की बुद्धिधतेज नहीं होती ।
4. तुम्हारे _____ दूसरा मेरी मदद नहीं कर सकता ।
5. मेरे _____ यह काम कौन कर सकता है ?
6. भारत में चावल _____ गेहूँ भी पैदा होता है ।
7. हमारे कालेज में लडकों _____ लडकियाँ भी पढती हैं ।
8. _____ कुछ खाये नौकर काम करने गया ।
9. _____ उसके यह कहानी कौन लिख सकता ?
10. _____ इसके, मेरे यहाँ और दो कुरते हैं ।

ప్రేరణార్థక క్రియా

తనంతట తాను స్వయముగా పని చేయకుండా యితరుల చేత చేయించుటను, “ప్రేరణార్థక క్రియ” అందురు.

ప్రేరణార్థక క్రియలు రెండు రకములు

1. మొదటి రకము ప్రేరణార్థక క్రియలో కర్మ పనిని చేయును.
2. రెండవ రకము ప్రేరణార్థక క్రియలో కర్మ మూడవ వ్యక్తితో పని చేయించును.

ఉదా :

ఖానా	ఖిలనా	ఖిలవనా
పఠనా	పఠనా	పఠవనా
దేనా	దిలనా	దిలవనా
దేఖనా	దిఖనా	దిఖవనా
ఖేలనా	ఖిలనా	ఖిలవనా
పీనా	పిలనా	పిలవనా
కరనా	కరనా	కరవనా
లిఖనా	లిఖనా	లిఖవనా

ఒక శబ్దములో రాయు మాటలు - एक शब्द में लिखना

తెలుగులోను హిందీలోను చాలా పదాలు ఉన్నాయి. వాటన్నిటి అర్థం మీకు తెలుసా...? అంటే పాఠశాలా అనే పదం అంటే ఏమిటి? చదువుకునే ప్రదేశం లేదా చదువు చెప్పే ప్రదేశం ఇలాగే ఇంకా చాలా పదాలు వున్నాయి. వీటిని ఇంట్లో మీ చిన్న పిల్లలకు కూడా నేర్పించవచ్చు. దీనికి సంబంధించి మేమిచ్చిన కొన్ని పదాల అర్థాలు చూడండి.

1. जो घमंड करता है - घमंडी
2. जो प्रशंसा के पात्र हैं - प्रशंसनीय
3. कविता लिखनेवाला - कवि
4. दूसरों का उपकार करनेवाला - परोपकारी
5. जिसमें कम बुद्धि हो वह - मूर्ख, बेवकूफ
6. दुख से पीड़ित - दुखी
7. जो अनेक शास्त्रों का ज्ञान रखता है - पंडित, विद्वान
8. मंदिर में पूजा करनेवाला - पूजारी
9. बीता हुआ काल - अती, भूतकाल
10. अपनी इच्छा के अनुसार करनेवाला - स्वेच्छाचारी
11. गीत गानेवाला - गायक, गवैया
12. विद्या सीखने वाला - विद्यार्थी
13. तेल बेचने वाला - तेली
14. जो मेहनत करता है - मजदूर, मेहनती
15. खेलनेवाला - खिलाडी
16. जो किसी के अधीन में नहीं रहता - स्वतंत्र, आजाद
17. सोने के आभरण बनाने वाला - सुनार
18. लोहे की चीजें बनाने वाला - लुहार
19. मिट्टी के बरतन बनाने वाला - कुम्हार
20. जो देख नहीं सकता - अंधा

21. दूसरें को धोखा देनेवाला - धोखेबाज
22. बगीचे का काम करने वाला - माली
23. कपडे सीने वाला - दर्जी
24. खेती का काम करने वाला - किसान
25. जिसका पैर नहीं है वह - लंगडा
26. कपडे बुनने वाला - जुलाहा
27. जो सुन नहीं सकता - बहरा
28. जो बोल नहीं सकता - गूंगा
29. सुधार करनेवाला - सुधारक
30. जिसमें तेज बुद्धि हो वह - अकलमंद
31. जिसमें अधिक ज्ञान हो वह - ज्ञानी
32. पाठ पढाने वाला - अध्यापक
33. नगर में रहनेवाला - नागरिक
34. परिवार से संबन्धित - पारिवारिक
35. समाज से संबन्धित - सामाजिक
36. संस्कृति से संबन्धित - सांस्कृतिक
37. जो किसी के अधीन रहता है - गुलाम
38. जहाँ पढने के लिए पुस्तकें रखी जाती हैं वह स्थान - पुस्तकालय
39. जहाँ विद्या सिखायी जीता है - विद्यालय
40. जो आदर करने योग्य है - आदरणीय
41. लिखने वाला - लेखक
42. जिसमें प्रतिभा होती है - प्रतिभावान, प्रतिभाशाली
43. जो प्रेम करता है - प्रेमी
44. कपट व्यवहार करनेवाला - कपटी
45. स्वार्थ भावना रखनेवाला - स्वार्थी
46. यात्रियों को डराकर लूटनेवाला - डाकू
47. विरह से व्याकुल पुरुष - विरही

- కొన్ని సందర్భములలో కి కార్యము యొక్క కారణమును సూచించును.
 जैसे - वह बहुत दुखी है कि उसकी माँ बीमार है ।
 हम बहुत प्रसन्न हैं कि आप आ गये ।

సాధన కోసం కొన్ని వాక్యాలను చూడండి.

1. हमारे देश में गरीबी अधिक है । ऐसा नेहरूजी ने कहा ।
2. तुम मुझे जानते हो या नहीं ?
3. यात्री ने अफसर से पूछा हैदराबाद जानेवाली मोटर कब आयेगी ?
4. आप मेरे साथ बाजार आने को कहिये ।
5. तुम आज सभा में बोलेंगे या नहीं ?
6. आप बड़े क्रूर हैं । हम आपको बहुत चाहते हैं ।
7. मोहन स्कूल जाने नहीं तैयार हुयी । इतने में उसका माँ डंटने लगी ।
8. माधवी स्कूल में पढती है या नहीं । मैं नहीं जानता ।

కొన్ని వాక్య ప్రయోగాలు

1. ज्योंही - त्योंही

(ఉపాధ్యాయుడు తరగతిలోకి రావడంతోనే విద్యార్థులు అందరూ లేచి నిలబడ్డారు)

ज्योंही अध्यापकजी वर्ग में आये त्योंही सब लडके खड़े हो गये ।

(రైలుబండి స్టేషన్ కు రాగానే మా అన్నయ్య అందులోకి ఎక్కేసాడు)

ज्योंही रेलगाडी स्टेशन पहुंची त्योंही मेरा भाई उसमें चढा ।

2. यदि - तो

(నాన్నగారి దగ్గర డబ్బులు ఉన్నట్లయితే తప్పనిసరిగా సైకిల్ కొనేవారు)

यदि पिताजी के पास धन होता तो वे जरूर साइकिल खरीदते ।

(అతడు తెలివినవాడైతే పరీక్షల్లో అధిక మార్కులు సంపాదించేవాడు)

यदि वह अकलमन्द होता तो परीक्षा में अधिक अंक पाता ।

3. न - न

(అమెకు చదువు సంధ్యతోపాటు అందం కూడా లేదు)

न वह पढी लिखी है, न सुन्दर ।

(అమె దగ్గర ధనము లేదు అలాగే అధికారము కూడా లేదు)

उसके पास न धन है, न अधिकार ।

4. जिधर - उधर

जिधर समुद्र होता है उधर नमक बनता है ।

(ఎక్కడైతే సముద్రము ఉంటుందో అక్కడ ఉప్పు తయారు చేస్తారు)

5. इतना - कि

(అతడు ఎంత బలహీనంగా ఉన్నాడంటే మంచం మీద నుంచి లేవలేక పోయాడు)

वो इतना कमजोर था कि बिस्तर से नहीं उठ सका ।

(సీత ఎంత అందంగా ఉందంటే ఆమె అందాన్ని వర్ణించలేము)

सीता इतनी सुन्दर है कि मैं उसकी वर्णन नहीं कर सकता ।

6. जितना - उतना

(నా దగ్గర ఎంత ధనం ఉందో అంత ధనం మా అన్నయ్య వద్ద లేదు)

मेरे पास जितने रुपये हैं, उतने मेरे भाई के पास नहीं हैं ।

(వాసంతి అంత అందంగా జయంతి కనిపించదు)

जितना सुन्दर वासन्ति दीखती है उतना सुन्दर जयन्ती नहीं दीखती ।

7. जब - तब

(నేను మందిరానికి వెళ్ళినప్పుడు రఘు నాతో పాటే ఉన్నాడు)

जब मैं मंदिर गया तब रघु मेरे साथ था ।

(నువ్వు ఇక్కడ లేనప్పుడు నేను వచ్చాను)

जब तुम यहाँ नहीं थे तब मैं आया ।

8. जैसा - वैसा

(రాజేష్ పాడినట్లుగా రవి పాడలేదు)

राजेश जैसा गाता है, वैसा रवि नही गा सकता ।

9. जिस - उस

(గాంధీగారు ఏదైతే అహింసామార్గంలో నడిచారో వినోభాగారు కూడా అదే మార్గంలో నడిచారు)

जिस अहिंसा मार्ग पर गाँधीजी चले उसी मार्ग पर विनोबा जी भी चलते हैं ।

(అయిన ఎలా అయితే చేస్తున్నాడో అలాగే నీవు కూడా చెయ్యి)

जिस तरह वह कर रहा है उस तरह तुम भी करो ।

10. या तो - या

(అతడు హాకీ ఆడలేడు ఫుట్ బాల్ ఆడలేడు.)

वह या तो हाकी खेलेगा या फुटबाल ।

11. यद्यपि - तो भी

(అతడు రోగముతో బాధపడుతున్నా సమయానికి పనిని పూర్తి చేస్తాడు)

यद्यपि वह बीमार है तो भी समय पर काम करता है ।

(అతడి వద్ద డబ్బు లేకపోయినను పేదవారికి సహాయం చేస్తాడు)

यद्यपि उसके पास पैसा नहीं है तो भी गरीबों की मदद करता है ।

12. जहाँ - वहाँ

(ఎక్కడైతే వర్షాలు కురుస్తాయో అక్కడి ప్రజలు సంతోషంగా ఉంటారు)

जहाँ ख़ूब वर्षा होती है वहाँ लोग सुखी रहते है ।

(ఎక్కడయితే అపరిశుభ్రత ఉంటుందో అక్కడ రోగాలు ఉంటాయి)

जहाँ गंदगी होती है वहाँ बीमारियाँ होती हैं ।

13. ही नहीं - बल्कि

(వారి ఇల్లు అందంగానే కాకుండా పెద్దదిగా ఉంది)

उसका घर सुन्दर ही नहीं बल्कि बड़ा भी है ।

(వాడు ఎత్తుగానే ఉండటం కాకుండా బలంగా కూడా ఉంటాడు)

वह बड़ा ही नहीं बल्कि मजबूत भी है ।

క్రింద ఇవ్వబడిన వాక్యాలకు సరియైన పద ప్రయోగం చేస్తూ తిరిగి పునర్నిర్మించండి.

1. డాక్టర్ కే సమయ పర ఆనె సె వహ రొగి బచ జాతా । (యది తొ)
2. కొఱి ఉసకీ మదద న కరనె పర ఖి వహ స్కూల మేం ఖరతీ హుఆ (యఘపి తొ ఖి)
3. వహ బహుత నారాజ హే ఇసలిఎ వొ యహా నహీం ఆసకతా (ఇతనా - కి)
4. హమారె సాథ రవి ఖి రామేశ్వరమ ఆయా (జబ - తబ)
5. తుమ రమేశ కి తరహ అకలమంద నహి హే । (జితనా - ఉతనా)
6. తుమ కాలెజ మేం పఢొ నహి తొ నొకరి కరో । (యా తొ - యా)
7. రాణి లహరి కి తరహ గాతి హే । (జేసా - వేసా)
8. మేం నారాజ ఆఱె దు:ఖి హుం (హి నహీం - బలిక)
9. ఉమా అకలమంద నహి హే ఆఱె క్రమసె పఢతె ఖి నహి హే (న-న)
10. హమ ఆఱె వె ఎక హి గలి మేం రహతె హేం । (జిస-ఉస)
11. వహ ఆఱె ఉసకా ఖాఱె ఎక హి స్థాన మేం రహతె హేం । (జహాం - వహాం)
12. వె మెరె ఘర పర ఆయె । తబ రాణి చలి గయి । (జ్యోహి - త్యోహి)
13. ఘర జలతా థా ఆఱె మేం వహాం థా । (జబతక - తబతక)
14. వహ అపనె గాంవ కొ ప్యార కరతా హే । వహ దేశకొ ప్యార నహీం కరతా (జితనా- ఉతనా)

ప్రసిద్ధ సామెతలు

1. **हाथी के दांत खाने के और दिखाने के और :** ఒకటి చెప్పి మరొకటి చేసే వారికి ఈ సామెత బాగా వర్తిస్తుంది.

కహనా కుఱ, కరనా కుఱ । హమారె నగర మేం ఎక నెతా హేం । వె సభాओं మేం కహతె హేం కి హమేం సదా ఖద్దర పహనని చాహియె । లకిన ఉసకె ఘర కె సఖి లొగ విదేశా కపడె పహనతె హేం । యహ దెఱకర లొగ కహనె లొగె కి హాథి కె దాంత్ ఖానె కె ఆఱె దిఱానె కె ఆఱె హొతె హేం ।
2. **नाच न जाने आंगन टेढा :** మన లోపాలను ఇతరులపై రుద్దటం.

బద్ధకస్తుల విషయంలో ఈ సామెత బాగా వర్తిస్తుంది.

6. **हाथ कंगनी को आरसी क्यों :** కంటిముందుకనిపించే వస్తువుల యొక్క వర్ణన ఎవరూ చేయనవసరం లేదని ఈ సామెత సూచిస్తుంది. ఎందుకంటే అది అందరికీ ప్రదర్శితమే కాబట్టి.

जो वस्तु सामने है उसका वर्णन करने की जरूरत नहीं है ।

राजू रवि के कमरे में था । तब राजू की बहन वहाँ आयी । राजू अपनी बहन के सौंदर्य का वर्णन करने लगा । तब गोपाल ने कहा - तुम्हारी बहन तो हमारे सामने है । हाथ कंगन को आरसी क्यों ?

7. **चिराग तले अंधेरा :** సమాజంలో పైకి మంచి వ్యక్తులుగా కనిపించినా వారిలో ఉండే దుర్గుణాలను గురించి ఇది తెలుపుతుంది. అంటే నీతులు చెప్పి తప్పుడు పనులు చేయటం.

बडों में होनेवाले बुरे गुण । केशवराव जी बड़े कवि, पंडति, वक्ता और नेता हैं । लेकिन वे शराब पीते हैं । एक दिन शराब के नशे में उन्होंने एक मजदूर को मारा । तब लोग कहने लगे - यह बात सच है कि चिराग तले अंधेरा होता है ।

8. **लडकी के बल बंदरिया नाचे :**

బెదిరిస్తేనే ఏ పనులయిన జరగగలవు అని తెలియజేయడానికి ఈ సామెతను ఉపయోగిస్తారు.

डर से काम करना । रामाराव अपना काम समय पर नहीं करता था । वह बड़ा घमंडी और आलसी था । एक दिन अफसर ने उसे खूब डाँटा और नौकरी से निकालने की धमकी दी । उस दिन से वह अपना काम सुचारू रूप से करने लगा । अन्य कर्मचारी कहने लगा - लकडी के बल बंदरिया नाचे ।

9. **हवन करते हाथ जलना :** మంచి చేయబోతే ఒక్కసారి చెడు ఎదురవుతుంది. అటువంటపుడు ఈ సామెతను వాడతారు.

भलाई के बदले बुराई होना । एक युवती नदी में डूब रही थी । मेरे दोस्त ने उसे बचाया तो वह युवती गालियाँ देने लगी । उसके बन्धु भी झगडने आये । यह बात सच निकली कि कभी कभी हवन करते हाथ जलते हैं ।

10. **सिर मुडे ओले पडे :** ఒక దాని మీద మరో కష్టం రావటంకు సంబంధించి ఈ సామెతను వాడతారు.

कष्ट आना । रंगाराव जी को व्यापार में दस हजार रुपयाँ का नष्ट हुआ । वे चेन्नय में व्यापार करने लगे । वहाँ वे बीमार पड़ गये । लोग कहने लगे कि कभी कभी सिर मुडने पर ओल पडते हैं ।

11. **धोबी का गधा न घर का न घाट का :** కొన్ని పనులు దేనికి కాకుండా పోతాయి. అటువంటపుడు ఈ సామెతను వాడతారు. దేనికి స్థిరత్వం లేకుండా పోతుంది. ఒకవిధంగా అటు ఇటు కాకుండా అయిపోవడం.

कहीं का न रहना । नायक जी दहेज के लोभ में पडकर अपने पुत्र का विवाह एक दूसरी कन्या से करने तैयार हुये । किसी कारण से वह संबंध बिगड गया । इधर बन्धुओं ने भी अपनी लडकी को नहीं दिया । यह देखकर लोग कहने लगे - धोबी का गदा न घर का, न घाट का रह गया ।

12. **जो गरजता सो बरसता नहीं :** అరిచే వారు కరవరు. (మొరిగే కుక్క కరవదు) అంటే అతిగా అరిచేవారు ఏమి చేయలేరు. వారి చేతలు అరుపులకు పరిమితమవుతాయి. కాని ఎటువంటి హానిని చేయలేరు.

जोर से चिल्लाने वाला हानि नहीं करता । (भोकने वाला कुत्ता नहीं काटता) एक दिन अफसर ने रवि को बुला कर खूब डांटा । इससे रवि आतंकित हुआ कि नौकरी छूटेगी । तब उसके मित्र ने कहा - कोई परवाह नहीं । अफसर केवल डांटते हैं । हानि नहीं करते । तुम तो जानते हो कि जो गरजता है सो बरसता नहीं ।

13. **प्यास लगे तब खोद कुआँ :** దాహం వేసినపుడు నూతిని తవ్వివట్లు కొందరు చేసే పనులు కూడా అణాగే ఉంటాయి. అంటే మొదట ఉన్న అవకాశాలను వ్యర్థం చేసుకుని చివరలో ప్రతి పనికి హడావుడి చేస్తుంటారు. कष्ट आने पर परिष्कार सोचना । दिनेश ने साल भर खेल - कूद में समय बिताया । परीक्षा सिर पर आ गयी तो रात भर पढने लगा । यह देख कर उसके भाई कहने लगे - प्यास लगे तब खोदे कुआँ ।

14. **अधजल गगरी छलकत जाय :** ఏమి లేని ఆకు ఎగిరిగి పడుతుంది. ఎలాంటి మూర్ఖులు తమకు అన్నీ తెలుసునని బడాయిలు పోతూ నలుగురిలో హేళన అవుతారు. ఇటువంటి వ్యక్తులకు ఈ సామెత బాగా వర్తిస్తుంది. అజ్ఞానీ बहुत घमंड करता है । मेरे दोस्त को अंग्रेजी का असंपूर्ण ज्ञान है । फिर भी वह हमेशा टूटी फूटी अंग्रेजी में बोलता रहता है । यह देखकर लोग कहने लगे - अधजल गगरी छलकत जाय ।
15. **हीरे की परख जौहरी जाने :** గుణవంతులే మంచి గుణాలను గుర్తించగలుగుతారు. దాని సందర్భంలోనే ఈ సామెతను వాడతారు. గుణి ఉత్తమ గుణ పఠచాన సకతా హే । సంగీత విద్వా మురలీ కా సంగీత సున కర రామూ ఔర సామూ నాఖుశ థే । లెకీన గవేయా రాజారామ బఘత ప్రసన్న థే । క్యోకీ వే సంగీత కే మర్మ జానతే థే । యఘ బాత సఘ నీకలీ కీ హీరే కీ పరఖ జౌహరీ జానతా హే ।
16. **गंगा गये गंगा दास, जमुना गये जमुनादास :** అవసరానికి తగినట్లుగా తమ అభిప్రాయాలను, ఆలోచనలు మార్చుకొనుట. ఇటువంటి గుణాలున్న వ్యక్తులకు ఈ సామెత బాగా వర్తిస్తుంది. అకసర విచార ఔర దల బదలనే వాలా । ధనీరామ జీ హమేశా అధికార కక్ష మేం రఘతే హేం । వే చార బార దల బదల చుకే హేం । లోగ ఉసకే బారే మేం కఘతే హేం కీ యే మఘాశయ గంగా గయే తో గంగాదాస, జమూనా గయే తో జమూనాదాస హేం ।
17. **कुआँ प्यासे के पास नहीं जाता :** దాహమేసినపుడు నూతి మన దగ్గరకు రాదు. ఈ సామెతలాగే మనకు అవసరం ఉన్న వాటి దగ్గరకు మనమే వెళ్ళాలి. ఇది మనలో చాలా మందికి వర్తిస్తుంది. కదూ!.. జీసకీ గరజ హోతీ హే ఉసీ కో కాష్ట సఘనా హోగా । లీలీ నే గీతా సే కఘా - ముఘ్జే తుఘరే వ్యాకరణ కీ జరూరత హే । ఉసే మేరే ఘర లాఔఔ । తబ గీతా నే జవాల దీయా - తుమకో వ్యాకరణ కీ జరూరత హే । తుఘరీ మేరే ఘర పర ఔఔఔ । కుఔఔ ప్యాసే కే పాస నహేం జాతా ।

18. **होनहार बिरवान के होत चीकने पात :** మహోన్నతమయిన వ్యక్తుల యొక్క మంచి గుణాలు వారి చిన్నతనం నుండే బయట పడతాయి. అంటే పువ్వు పుట్టగానే పరిమళిస్తుంది అనే అర్థంలో. ఇటువంటి సందర్భంలో ఈ సామెత సందర్భోచితంగా ఉంటుంది.

महान व्यक्ति के गुण बचपन से प्रकट होते हैं । गांधीजी बचपन से ही बड़े सत्यवादी और शांतिप्रिय थे । यह बात सच है कि होनहार बिरवान के होत चीकने पात ।

రెండు అర్థములనిచ్చు పదాలు

హిందీలో చాలా పదాలు రెండు అర్థాలను కలిగి ఉంటాయి. అంటే వాటి యొక్క ఉచ్చారణ ఒకే విధంగా ఉన్నను అవి వాక్యానుగుణంగా భావం పరంగా వేరుగా ఉంటాయి. ఇటువంటి పదాలు చాలా ఉన్నప్పటికీ మేము కొన్ని మాత్రమే ఇక్కడ ఇచ్చాము. మీరు హిందీభాష మాట్లాడటం అలవాటైతే క్రమంగా ఇటువంటి పదాలు కూడా బాగా అలవాటౌతాయి. ఈ క్రింద ఇచ్చిన పదాలను చూడండి.

1. **जल :** कल मेरे गाँव में बीस घर जल गये (जल जाना)
గంగా కా జల సాఫ్ హోతే హై । (పానీ)
2. **की :** जनक की पुत्री सीता है । (षष्ठी विभक्ति)
తుమనే యిసీ హాని క్యో కీ । (కర ధాతు కా భూతకాల)
3. **बंदर :** बन्दर एक नटखट जानवर है । (बन्दर)
ముంబై కా బందర్ బహుత్ బడా హై । (బందరగాహ)
4. **डाल :** पेड़ की डाल पर कई तोते हैं । (डाली)
అసనే శతృఁలొ కౌ మార డాలా । (కామ తమామ కర దెనా)
5. **दो :** मेरे पास दे रुपये हैं । (संख्यावाचक शब्द)
తుమ అసకొ అపనీ కలమ దొ । (దెనా క్రియా క్కా విధి
రూప)
6. **कि :** गोपाल ने कहा कि समुद्र में मोती मिलते हैं । (योजक)

- यह समाचार उसको मालुम है कि नहीं । (या)
 उसका भाई इसलिए नहीं आया कि वह बुखार से पीड़ित
 है (क्योंकि)
7. **मान :** कवि का मान सभी देश में होते है । (आदर)
 मुझे तेल का मान नही आता (परिमान)
8. **भूल :** मैं तुम्हारा काम करना भूल गया (भूल जाना)
 मेरी यह भूल माफ कीजिये । (गलती)
9. **भाग :** ईख के तीन भाग करो । (टुकड़े)
 मैं शाम की सभा में भाग लेना चाहता हूँ । (शामिल होना)
 बडा भाई अपना भाग लेकर व्यापार करने लगा (हिस्सा)
 तोप की (ध्वनि सुनकर सैनिक भाग गये । (डर के कारण
 दोडना)
10. **तीर :** नदी के तीर पर नारियल के पेड होते हैं । (किनारा)
 धनुष के सहारे तीर छोडते हैं । (बाण)
11. **भूल :** मेरी भूल माफ करो । (गलती)
 वह दूध लाना भूल गया । (भूल जाना)
12. **लाल :** मालती हमेशा लाल कपडे पहनती है । (लाल रंग)
 हम सब भारत माता के लाल हैं । (पुत्र)
13. **मगर :** इस नदी में मगर हैं । (पानी में रहनेवाला जानवर)
 मैं विलायत जाना चाहता हूँ मगर मेरे यहाँ आवश्यक धन
 नहीं है । (लेकिन)
14. **सोना :** सोना बहुत महंगा है । (सुवर्ण)
 देर तक सोना अच्छा नहीं है । (सो जाना)
15. **कल :** कल मेरे भाई मुंबई से आया । (बीता हुआ दिन)
 कल मैं दिल्ली जाऊँगा । (आनेवाला दिन)
 कल में आटा पीसते हैं । (यंत्र)

16. **उत्तर :** भारत के उत्तर में हिमालय पहाड हैं । (उत्तर दिशा)
मेरे प्रश्न का उत्तर दो । (जवाब)
17. **कर :** हम कर जोड कर प्रणाम करते हैं । (हाथ)
मेरे मामा जी एक हजार रुपये कर चुकाते हैं । (लगान)
18. **पत्र :** मेरे भाई ने एक पत्र लिखा । (खत)
पीपल के पत्र सुन्दर होते हैं । (पत्ते)
19. **काल :** वर्तमान काल के तीन भेद हैं । (समय)
काल के हाथ से राजा भी नहीं बच सकता । (मौत)
20. **जी :** आज मेरे जी अच्छा नहीं है । (मन)
रामाराव जी बडे पंडित हैं । (आदर सूचक)
21. **मत :** वहाँ मत बैठिये (निषेध वाचक)
हम मत देकर संसद के सदस्य को चुनते हैं । (मतदान)
22. **आम :** आम एक मीठा फल है । (एक फल)
भारत के आम लोग गरीब हैं । (साधारण)
23. **पर :** मेज पर किताब है । (ऊपर)
पक्षी के दो पर होते हैं । (पंख)
24. **काम :** मैं होथों से काम करता हूँ । (कर्म)
शिवाजी ने काम को भस्म कर डाला । (कामदेव)
25. **और :** राम और रमेश खेलते हैं । (तथा)
मुझे और दो लीटर तेल चाहिये । (अधिक)

क्रियार्थक संज्ञा

క్రిयలు కొన్ని సమయాలలో నామవాచకములవలె ఉపయోగింపబడును. వాటిని “క్రియార్థక నామవాచకములు” అందురు. ధాతువునకు చివర నా చేర్చినచో క్రియార్థక నామవాచకము ఏర్పడును. దీని తర్వాత విభక్తులు వచ్చినచో చివర వుండు నా, నే గా మారును.

उदा :	सोना	- निद्रिंचुట, నిద్ర
	पढना	- చదువుట, చదువు
	लिखना	- వ్రాయుట, వ్రాయు
	हँसना	- నవ్వుట, నవ్వు
	खेलना	- ఆడుట, ఆట
	करना	- చేయుట, చేయు
	खाने से	- తినుట వలన
	दौडने में	- పరుగెత్తుటలో
	स्नान करने को	- స్నానము చేయుటకు
	सीखने केलिये	- నేర్పుకొనుట కొరకు

కొన్ని వాక్యాలను చూడండి.

मुझ को तमिल लिखना नहीं मालुम है ।
 दिन रात सोना अच्छा नहीं है ।
 हर बात पर हँसना ठीक नहीं है ।
 व्यायाम करना सबके लिये जरूरी है ।
 मेरा भाई हिन्दी सीखना चाहता है ।
 समुद्र में स्नान करना अच्छा है ।
 देर तक जागना तंदुरुस्ती केलिये अच्छा नही है ।
 रोज दूध पीने से शरीर को बल मिलता है ।
 नौकर तरकारियाँ खरीदने जाता है ।
 राणी एक साडी खरीदना चाहती है ।
 वह हाकी खेलने में चतुर है ।
 दिन में सोना बुरा है ।

ఖాళీలు పూర్తి చేసి బ్రాకెట్లో ఇచ్చిన మాటలకు అనుగుణంగా వాక్య నిర్మాణం చేయండి.

1. अकसर टीवि _____ अच्छा नहीं है । (देख)
2. हमारे _____ नहीं आता । (तैर)

3. रोहिणि _____ होशियार है । (गाना)
4. गंदा कपडे _____ नहीं चाहिये । (पहन)
5. नौकर रोटी _____ बाजार जाता है । (ला)
6. आसान है _____ मुशकिल है । (कह, कर)
7. मुझे घर _____ दीजिये । (जाना)
8. यह _____ लायक चित्र है । (देखना)

క్రియా విశేషణము

క్రియను గురించిన విశేషణములను తెలుపు పదమును క్రియా విశేషణము అందురు. క్రియా విశేషణము వలన క్రియ ఎక్కడ, ఎందుకు, ఏవిధంగా జరుగుతున్నది తెలియును.

కొన్ని విశేషణాలు తెలుపు వాక్యాలను చూడండి.

గాడి तेज चलती है

आगे चलो

बैल तेज दौडती है ।

हम देर से आते है ।

मैं कभी कभी रोटी खाता हूँ।

हम गांव से अभी आते हैं ।

सोमु अकसर सिनेमा जाता है ।

रामाराव जी हमेशा खद्दर पहनते हैं ।

तुम खूब पढो ।

मैं कभी कभी काफी पीता हूँ ।

स्नेहा बहुत जल्दी खाती है ।

పై వాక్యములలో గీతలుంచిన పదములు క్రియా విశేషణములు. ఈ క్రియా విశేషణములు 4 రకములు.

1. కాల వాచకము : సబేరే, కల, బార - బార ।
2. స్థాన వాచకము : ऊपर, नीचे, अंदर, बाहर
3. పరిమాణ వాచకము : भारी, ज्यादा, इतना
4. భావ వాచకము : अचानक, सचमुच, धीरे - धीरे

క్రింద ఇచ్చిన పదాలతో ఖాళీలను నింపండి.

(बाहर, धीरे - धीरे, तेज, जोर का, खूब, देर से , हमेशा, अकसर, कभी, जरा, अब, शाम को, अभी, बाहर)

1. यह मोटर गाडी _____ चलती है ।
2. अक्बर _____ स्कूल जाता है ।
3. कल _____ पानी बरसा ।
4. वह बूढा _____ चलता है ।
5. रोहिणि _____ गाती है ।
6. घर के _____ खेलना चाहिए ।
7. वह चेन्नय _____ आया था ।
8. हम रोज _____ खेलते हैं ।
9. लडकियाँ _____ दौडती हैं ।
10. _____ तुम्हारी कलम दो ।
11. _____ हम सिनेमा जाते हैं ।
12. चिरपुंजि में _____ बरसता है ।
13. _____ झूठ मत बोलो ।
14. वे _____ सच बोलते हैं ।

○○○

दिवरुक्त शब्द द्विरुक्त शब्दములు

తెలుగు భాషలో వలెనె హిందీ భాషలో కూడ ద్విరుక్త శబ్దములు వాడుకలో గలవు. యివి పని, లేక సందర్భము యొక్క తీవ్రతను తెలియజేస్తాయి. యివి 1. నామవాచకములు 2. సర్వనామములు 3. విశేషణములు 4. క్రియలు 5. క్రియా విశేషణములందు వుంటాయి.

1. दिवरुक्त संज्ञायें : దిరుక్త నామవాచకములు :

घर घर में - యింటింట ఘర హీ ఘర - అన్నీ యిండ్లీ ఫూల హీ ఫూల
 ఎక్కడ చూసిన పూలే ద్వార ద్వార - ప్రతి ద్వారం వద్ద బాత బాత में -
 ప్రతి మాటలో, ప్రతి సందర్భములో టుకడె టుకడె - ముక్కలు ముక్కలు
 खून ही खून - ఎక్కడ చూసినా రక్తమే కీచడ హీ కీచడ - ఎక్కడ
 చూసినా బురదే పానీ హీ పానీ - ఎక్కడ చూసినా నీళ్ళీ బీడ కే బీడ -
 గుంపులు గుంపులుగా

2. दिवरुक्त सर्वनाम : దిరుక్త సర్వనామములు :

कोई न कोई - ఎవరో ఒకరు एक एक - ఒక్కొక్కరు
 कुछ न कुछ - ఎంతో కొంత खुद व खुद - స్వయముగా
 हर कोई, हर एक - ప్రతి ఒక్కరు
 अपने आप, अप ही आप - తనంతట తాను
 किसी किसी को - కొందరికి మాత్రమే किस किसको - ఎవరెవరికి

3. दिवरुक्त विशेषण : ద్విరుక్త విశేషణములు :

थोडा थोडा, जरा - जरा : కొంచెము కొంచెము
 छोटे छोटे : చిన్న చిన్న मोटे मोटे : లావు లావు
 बडे बडे : పెద్ద పెద్ద मीठी मीठी, मधुर - मधुर : తీయ తీయని
 कुछ न कुछ : ఎంతో కొంత बहुत कुछ : చాల
 कुछ कुछ : కొంచెము, కొంచెము

4. **दिवरुक्त क्रियायें :** ద్విరుక్త క్రియలు :
- आते आते : వస్తూ వస్తూ जाते जाते : వెళ్తూ వెళ్తూ
 करते करते : చేస్తూ చేస్తూ पढते पढते : చదువుతూ చదువుతూ
 तैरते तैरते : ఈదుతూ ఈదుతూ डरते डरते : భయపడుతూ
 रोते रोते : ఏడుస్తూ ఏడుస్తూ हँसते हँसते : నవ్వుతూ
 సూచన : ద్విరుక్త క్రియలు ఒక పని నిరంతరము జరుగుటను సూచించును.
5. **द्विरुक्त क्रिया विशेषण :** ద్విరుక్త క్రియా విశేషణములు :
- कभी न कभी : ఎప్పుడో ఒకప్పుడు कभी कभी : అప్పుడప్పుడు
 कहीं न कहीं : ఎక్కడో ఒక చోట कहाँ कहाँ : ఎక్కడెక్కడ
 ज्यों ज्यों - त्यों त्यों : ఏయే విధముగా, ఆయా విధముగా
 जब जब - तब तब : ఎప్పుడెప్పుడు, అప్పుడప్పుడు
 जहाँ जहाँ - वहाँ वहाँ : ఎక్కడెక్కడ, అక్కడక్కడ
6. **समानार्थक व्द्व शब्द :** సమానార్థక ద్వంద్వ శబ్దములు
- गाना बजाना : పాడుట, వాద్యములు వాయించుట
 रोना पीटना : ఏడ్చి మొత్తుకొనుట बाल बच्चे : పిల్లలు జెల్లలు
 लडना झगडना : పోట్లాడుట घर द्वार : యిల్లు వాకిలి
 आना जाना : రాకపోకలు गली कूचे : సందులు గొందులు
 जान बूझ कर, समझ समझ कर : అంతా తెలిసి
 खाना पीना : తినుట త్రాగుట
 सोच समझ कर : బాగా పరిశీలించి

సంయుక్త క్రియల ప్రయోగం

హిందీ భాషలో సంయుక్త క్రియల ప్రయోగము ఎక్కువగా జరుగుచుండును. సంయుక్త క్రియల వలన క్రియలలోని ప్రత్యేకత మరియు తీవ్రత తెలియనగును. చాలా సందర్భములలో సహాయక క్రియ తన సహజ అర్థమును కోల్పోయి మొదటి క్రియలో పూర్తిగా కలసిపోవును.

జానా, పడనా, డాలనా, లేనా, దేనా, తఠానా, బేఠనా, ఛొడనా, రఖనా అనునవి సహాయక క్రియలు. యివి ప్రధాన క్రియల తర్వాత వచ్చును. రెండు క్రియలు కలసివచ్చుడు సంయుక్త క్రియలు ఏర్పడును.

1. **జానా** : కార్య సమాప్తిని సూచించును.

उदा : हो जाना, सो जाना, मर जाना, भूल जाना, आ जाना, गिर जाना, ले जाना, खा जाना

2. **పడనా** : కనబడు, వినబడు వంటి క్రియల మాదిరిగా ఇంద్రియ వ్యాపారములను సూచించును.

उदा : दिखाई पडना, रो पडना, हँस पडना, चैंक पडना, शुनाई पडना ।

3. **డాలనా** : యిది నిశ్చయతను సూచించును. తెలుగులో వేయు అను అర్థము నిచ్చును.

उदा : मार डालना, तोड डालना, दे डालना

4. **లేనా** : ఈ సహాయక క్రియ ఆత్మార్థములో ఉపయోగింపబడును. తెలుగులో 'కొను' అను అర్థము నిచ్చును.

उदा : सविता अपने कपडे सी लेती है ।

मास्तर जी अपना काम खुद करलेते है ।

तुम यह कविता लिख लो ।

मैं एक पतलून खरीद लोता हूँ ।

बच्चे रोटियाँ ले लेते हैं ।

राजा मजबूत घोडे खरीद लेते हैं ।

5. **దేనా** : ఈ సహాయక క్రియ 'యిచ్చు' అను అర్థములో పరస్పరముగా ఉపయోగింపబడును.

उदा : मैं अपनी बहन के लिए पाठ लिख देता हूँ ।

माताजी एक हार खरीद देती है ।

नौकरानी बच्चे को केला खिल देती है ।

राजा शिबि ने अपने शरीर का मांस दे दिया ।

मैं ने खाना बना दिया ।

6. **उठना** : ఏదయినా క్రియ అకస్మాత్తుగా జరిగినచో క్రియకు తోడుగా ఉఠనా చేర్చబడును.

उदा : कह उठना, चौक उठना, कांप उठना, बोल उठना, चिल्ला उठना

7. **बैठना** : యిది కూడ అకస్మాత్తుగా జరిగిన క్రియను (పనిని) గురించి తెలియ జేయును.

उदा : पूठकर बैठना

8. **रखना**: దాచి వుంచుట, వుంచుట, సంరక్షించుట అను అర్థములో ఉపయోగింపబడును.

उदा : मैंने एकदर्जन संतरे छिपा रखे ।

मामाजी ने मुझे दो दिन के लिए रोक रखा ।

दादाजी ने बहुत से रुपये कमा रखे ।

व्यापारी ने अनाज गोदाम में छिपा रखा ।

సూచన : 1. సంయుక్త క్రియలలో సహాయక క్రియలుగా ఉపయోగింపబడు క్రియలు తమ ప్రత్యేక అర్థమును కోల్పోయి, మూల క్రియ యొక్క ఉద్దేశ్యాన్ని బలపరుస్తాయి.

భాషా భాగములు

వీటి గురించి కూడా మనం నేర్చుకున్నాము. వాటిని గురించిన మరికొంత సమాచారం తెలుసుకోండి.

1. హిందీ భాషలో కొన్ని వేల మాటలు వున్నవి. వాటిని ప్రయోగమును బట్టి 8 భాగములుగా విభజించారు.
1. సంజ్ఞా 2. సర్వనామ 3. విశేషణా 4. క్రియా 5. క్రియా విశేషణ 6. సమ్బంధ సూచక 7. సమ్యుచ్చయ బోధక 8. విస్మయాది బోధక
2. మొదటి 4 భాషా భాగములు లింగ, వచన, విభక్తు వలన మార్పు చెందును. చివరి 4 భాషాభాగములు మార్పు చెందవు. మొదటి నాలుగింటికి వికారి శబ్ద అని, చివరి నాలుగింటికి అవికారి శబ్ద (అవ్యయ) అని పేర్లు కలవు.
3. తెలుగు భాషలో భాషా భాగములు 5. వాటి పేర్లు ఇవి : 1. నామవాచకము 2. సర్వనామము 3. విశేషణము 4. క్రియ 5. అవ్యయము

భాషా భాగముల వివరణ

1. సంజ్ఞా నామవాచకము
పేర్లను తెలుపు పదములను నామవాచకములందురు.
ఉదా : సుధీర, సుశీలా, ముంబई, గోదావరీ, మోర, ఘర
2. సర్వనామ సర్వనామము
నామవాచకములకు బదులుగా వాడబడు పదములను సర్వనామములందురు.
ఉదా : मैं, तुम, हम, यह, ये, आप, कौन, कोई
3. విశేషణ విశేషణము
నామవాచకము యొక్కయు, సర్వనామముల యొక్కయు గుణమును తెలుపు పదములను విశేషణములందురు.
ఉదా : బడా, छोटा, दानी, पापी, सुन्दर, मीठा

4. క్రియా క్రియ

పనిని తెలుపు పదములను క్రియలు అందురు.

ఉదా : ఆ, జా, లిఖ, ఖా, పీ, దేఖ, ఖేల

5. క్రియా విశేషణ క్రియా విశేషణము

క్రియ యొక్క ప్రత్యేకతను లేదా విశేషణమును తెలుపు పదమును క్రియా విశేషణము అందురు. క్రియా విశేషణము వలన క్రియ ఎక్కడ, ఎందుకు, ఏవిధంగా జరుగుచున్నది తెలియును.

ఉదా : तेज, जोर से, अभी, हमेशा, खूब, कभी कभी

6. सम्बन्ध सूचक సంబంధ సూచకము

నామవాచకము లేదా సర్వనామములతో కలిసి వుండి, వాటికి వాక్యములోని ఇతర మాటలతో గల సంబంధమును తెలియజేయు పదములను सम्बन्ध सूचक अव्यय అందురు.

7. समुच्चय बोधक సముచ్చయ బోధకము

రెండు మాటలకు, వాక్యాంశములను లేదా వాక్యములను కలుపు పదములను "సముచ్చయ బోధకములు" అందురు.

ఉదా : और, तथा, एवं, इसलिए, कि, जो, फिर भी

8. विस्मयादि बोधक విస్మయాది బోధకము

సంతోషము, దుఃఖము, ఆశ్చర్యము, బాధ, ఏవగింపు, ప్రశంస మొదలగు భావములను ప్రకటించు అవ్యయములను విస్మయాది బోధకములందురు.

ఉదా : वाह, शबाश, हाय, अहो, छिः, हे राम, बापरे, हे, दुत्

నిర్మాణ క్రమాన్ని బట్టి పదాల విభజన

నిర్మాణమును (మూలమును) బట్టి పదములను మూడు భాగములుగా విభజింప వచ్చును.

1. रूढि 2. यौगिक 3. योगरूढि

1. **ఋణి** : రూఢి శబ్దములు-

రూఢి శబ్దములను విభజించినచో వాటిలోని భాగములకు ఏమి అర్థము ఉండదు. అనగా వాటిని విభజించినచో నిరర్థకములగును.

उदा : कुरसी, मेज, बिल्ली, आदमी

2. **యౌగిక** : యౌగికములు

రెండు అంతకంటె ఎక్కువ మాటలతో లేదా మాటలలోని అంశములతో ఏర్పడును.

उदा : रसोईघर (रसोई घर) रंगमंच (रंग मंच)

सज्जन (सत् जन) नाटकशाला (नाटक शाला)

3. **యౌగ ఋణి** : యౌగ రూఢి శబ్దములు

యౌగ రూఢి శబ్దములు కూడా యౌగిక శబ్దముల వలెనే రెండు లేక అంతకంటె ఎక్కువ శబ్దములు లేక శబ్దాంశములతో ఏర్పడును. అయితే సాధారణ అర్థమునకు బదులు విశేష అర్థమును తెలియ చేయును.

उदा : त्रिनेत्र (इस शब्द एक साधारण अर्थ है तीन नेत्रों वाला ।
(विशेष अर्थ है शिवाजी)

पीताम्बर (इस शब्द का साधारण अर्थ है पीला वस्त्र पहनने वाला ।
(विशेष अर्थ है श्री कृष्ण)

○○○

వర్గీకృత పదకోశము

రాజ్యాంగ పదావళి సంవిధాన శబ్దావళి

పరిత్యజనము	परित्यजनम्	अभित्यागा	అభిత్యాగ్
భౌతిక పరిత్యజనము	अर्थिक परित्यजनम्	आर्थिक अभित्याग	ఆర్థిక్ అభిత్యాగ్
నైతిక పరిత్యజనము	नैतिक परित्यजनम्	नैतिक अभित्याग	నైతిక్ అభిత్యాగ్
హింసను విడనాడుట	हिंसनु विडनाडुट	हिंसा से दूर रहना	హింసా సే దూర్ రహనా
నిర్మూలించుట	निर्मूलिंचुट	अंतकरना	అంతకర్నా
కుంచించు	कुंचिंचु	न्यूस करना	న్యూస్ కర్నా
తీసివేయుట	तीसिवेयुट	निराकृत करना	నిరాకృత్ కర్నా
గైరుహాజరీ	गैरु हाजरी	अनुपस्थित	అనుపస్థిత్
గైరుహాజరీ సెలవు	गैरुहाजरी सेलवु	अनुपस्थित छुट्टी	అనుపస్థిత్ ఛుట్టీ
దురుపయోగము	दुरुपयोगमु	दुरुपयोग करना	దురుపయోగ్ కర్నా
ప్రవేశము	प्रवेशमु	प्रवेश	ప్రవేశ్
సంవిలీనము	सांविलीनमु	अधिमिलन	అధిమిలన్
సంవిలీనపత్రము	सांविलीन पत्रमु	अधिमिलन पत्र	అధిమిలన్ పత్ర
భారత అధినివేశములో	भारत अधिनिवेशमुलो	भारत डोमिनियन मे उस	భారత్ డోమినియన్ మే ఉస్
ఆరాజ్య సంవిలీనము	आराज्य सांविलीनमु	राज्य का अधिमिलन	రాజ్య్ కా అధిమిలన్
ప్రాప్తించు	प्राप्तिंचु	प्रोदभूत होना	ప్రోద్బూత్ హోనా
అభిముక్తుడు	अभिमुक्त	अभिमुक्त व्यक्ति	అభిముక్త్ వ్యక్తి
నిష్ఠను కలిగియుండుటకు	निष्ठनु करिगियुंडुटकु	निष्ठा अभिस्वीकार	నిష్ఠా అభిస్వీకార
ఒప్పుకొనిన	ओप्यकोनिन	करना	అభిస్వీకార్ కర్నా
ఆర్జన	आर्जन	अर्जन	అర్జన్
నిర్బంధ ఆధ్యార్జన	निर्भंद आध्यार्जन	अनिवार्य अर्जन	అనివార్య్ అర్జన్
భూమ్యార్జన	भूम्यार्जन	भूमि प्राप्त करना	భూమిప్రాప్త్
		भूमि अर्जन	కర్నా, భూమి అర్జన్

దోషముక్తి	దోశముక్తి	దోశముక్తి	దోషముక్తి
కార్యము	कार्यमु	कार्य	कार्य
చట్టము	चट्टमु	अधिनियम्	అధినయమ్
కేంద్రచట్టము	केन्द्र चट्टमु	केन्द्रिय अधिनियम्	కేంద్రీయమ్ అధినయమ్
పబ్లిక్ కార్యము	पब्लिक कार्यमु	लोक कार्य	లోక్ కార్య
కార్యకారి న్యాయాధీశుడు	कार्यकारी न्यायाधीशुडु	कार्यकारि न्यायाधीश	కార్యకారి న్యాయాధీశ్
చర్యాయోగ్యము	चर्यायोग्यमु	अनुयोज्य	అనుయోజ్య
చర్యాయోగ్య దోషము	चर्यायोग्य दोशमु	अनुयाज्य दोश	అనుయాజ్య దోష
అనుకూలానుసరణము	अनुकूलानुसरणमु	अनुकूलन	అనుకూలన్
అదనపు	अदनपु	अतिरिक्त	అతిరిక్త
మెజిస్ట్రేటు	मेजिस्ट्रेटु	मेजिस्ट्रेद	మేజిస్ట్రేట్
అదనపు జిల్లా	अदनपुजिल्ला	अपरजिल्ला	అపర్ జిల్లా
న్యాయాధీశుడు	न्यायाधीशुडु	न्यायाधीश	న్యాయ
అదనపు న్యాయాధీశుడు	अदनपु न्यायाधीशुडु	अपर न्यायाधीश	అపర్ న్యాయాధీశ్
అదనపు సెషన్స్	अदनपु सेषन्स	अपरसेषन	అపర్ సెషన్
న్యాయాధీశుడు	न्यायाधीशुडु	न्यायाधीश	న్యాయాధీశ్
ప్రసంగము	प्रसंगमु	अभीभाषण	అభిభాషణ్
విశేషప్రసంగము	विशेश प्रसंगमु	विशेश अभिभाषण	విశేష్ అభిభాషణ్
అనుసక్తి	अनुसक्ति	अनुशक्ति	అనుషక్తి
తదర్థక న్యాయాధీశుడు	तदर्धक न्यायाधीशुडु	तदार्थ न्यायाधीश	తదార్థ న్యాయాధీశ్
స్థగిత మొనర్చు	स्थगित मोनर्चु	स्थगित करना	స్థగిత కర్నా
న్యాయనిర్ణయము	न्ययनिर्णयमु	न्ययनिर्णित	న్యాయనిర్ణిత
చేయబడిన	चेयबडिन		
న్యాయనిర్ణయము	न्ययनिर्णयमु	न्ययनिर्णय	న్యాయనిర్ణయమ్
ప్రమాణము చేయించు	प्रमाणमु चेइंचु	शपध दिलाना	శపద్ దిలానా
న్యాయపరిపాలన	न्ययपरिपालन	न्ययप्रशासन	న్యాయప్రశాసన్
పాలకుడు	पालकुडु	प्रशाशन	ప్రశాసన్

అడ్మినిస్ట్రేటర్స్ జనరల్	అడమినిస్ట్రేటర్స్ జనరల్	మహాప్రశాసక్
సౌకాధికరణ	నౌకాధికరణ	నామధికరణ
గ్రాహ్యము	గ్రాహ్యము	గ్రాహయ్
అంగీకరించు	అంగీకరించు	అంగీకృతీ కర్నా
వయోజన ఓటుహక్కు	వయోజన ఆధుహక్కు	వయస్క మతాధికార
అడ్వాన్సు	అడ్వాన్సు	అగ్రీమ ధన
సలహాఇచ్చు	సలహాఇచ్చు	సలాహదేనా
సలహామండలి	సలహామండలి	సలాహకార బోర్డు
అడ్వకేటు	అడ్వకేటు	అధివక్తా
అడ్వకేటు జనరల్	అడ్వకేటు జనరల్	మహాధివక్తా
విమానాశ్రయము	విమానాశ్రయము	విమానక్షేత్ర
అనురాగము	అనురాగము	అనురాగ
ప్రతిజ్ఞచేయు	ప్రతిజ్ఞచేయు	ప్రతిజ్ఞాత్ కర్నా
వయస్సు	వయస్సు	ఆయు
వయస్సు పూర్తిఅగుట	వయస్సు పూర్తిఅగుట	ఆయు ప్రాప్తీ కర్నా
వృద్ధాప్యము	వృద్ధాప్యము	బూడాపా
లేబ్రాయము	లేబ్రాయము	సుకుమార అవస్థా
ఏజంటు	ఏజెంట్	అభికర్తా
నిర్వాహక ఏజంటు	నిర్వాహక ఏజెంట్	అభికర్తా
దురాక్రమణ	దురాక్రమణ	ప్రబంధ అభికర్తా
ఒప్పుకొను	ఒప్పుకొను	ఆక్రమణ
ఖరారు, ఒప్పుదం	ఖరారు, ఒప్పుదం	కరారీ కర్నా
విశేష ఖరారు	విశేష ఖరారు	కరారీ
వ్యవసాయ రాబడి	వ్యవసాయ రాబడి	విశేష కరారీ
వ్యవసాయక ఋణగ్రస్తత	వ్యవసాయక ఋణగ్రస్తత	కృశి ఆయ
వ్యవసాయ భూమి	వ్యవసాయ భూమి	కృశి రుణిత
వ్యవసాయ అప్పు	వ్యవసాయ అప్పు	కృశి భూమి
ఆకాశమార్గము	ఆకాశ మార్గము	కృశి ఉదార
		ఆకాశ

వాయుయానము	వాयुयानము	వాयుయान	వాయుయాన్
వైమానికబలము	వైమానికబలము	వాयुसेना	వాయు సేనా
విమానయానము	విమానయానము	విमान चलाना	విమాన్ చలానా
వాయుమార్గ రవాణ	వాयुमार्ग रवाण	हवाई याताचात	హవాయీ యాతాచాత్
వాయు మార్గములు	వాयुमार्गमुलु	वायुमार्ग	వాయుమార్గ్
అన్యదేశీయుడు	अन्यदेशीयुडु	अन्यदेशीय	అన్యదేశీయ్
అన్యక్రాంతము	अन्याक्रांतमु	अन्यसंक्रामण	అన్యసంక్రామణ
నిష్ఠ	निष्ठ	निष्ठा	నిష్ఠా
అఖిల భారతీయ	अखिल भारतीय	अखिल भारतीय	అఖిల భారతీయ్
న్యాయిక సేవార్థము	न्याइक सेवार्गमु	न्याइक सेवा	న్యాయీక్ సేవా
కేటాయింపు	केटाइंचु	आबंटित करना	ఆబాంటిత్ కర్నా
కేటాయింపు	केटाइंपु	आबंटन्	ఆబాంటన్
మార్పు	मार्पु	परिवर्तन करना	పరివర్తన్ కర్నా
మార్పుచేయబడిన	मार्पु चयबडिन	परिवर्तन करदिया	పరివర్తన కర్దియా
మార్పు	मार्पु	परिवर्तन	పరివర్తన్
విలీనీకరణ	विलीनीकरण	समामेलन	సమామెలన్
సవరణచేయు	सवरणचेयु	संशोदन करना	సంశోదన్ కర్నా
సవరించబడిన	सवरिचबडिना	संशोधित	సంశోధిత్
సవరణ	सवरण	संशोधन	సంశోధన్
మందుగుండుసామాగ్రి	मंदुगुंडुसामाग्रि	गोलाबारन्द	గోలాబారన్ద్
సహాయకుడు	सहायकुडु	सहायक	సహాయక్
ఆంగ్లో ఇండియన్	आंग्लो इंडियन	आंग्ल-भारतीय	ఆంగ్ల-భారతీయ్
వార్షికములు	वार्षिकमुलु	वार्षिकियां	వార్షికియాం
రద్దుచేయు	रददुचेयु	रददकरना	రద్ద్ కర్నా
నూన్యీకరించు	नुन्यीकरिंचु	रददकिया जाना	రద్దకియా జానా
అప్పీలు	अप्पीलु	अपील	అపీల్
అప్పీలుదారు	अप्पीलदरु	अपीलार्थी	అపీలార్థీ
దరఖాస్తు, వర్తింపు	दरखास्तु, वर्तिंपु	आवेदन	ఆవేదన్

సముచితము	समुचीतमु	समुचीत	సముచిత్
కేటాయించు	केटाइंचु	विनियोगित करना	వినియోగిత్ కర్నా
వినియోజనము	विनियोजनमु	विनियोग	వినియోగ్
అనుమోదించు	अनुमोदिंचु	अनुमोदन करना	అనుమోదన్ కర్నా
చెందియున్న	चेदियुन्न	अनुलग्न	అనులగ్న్
మధ్యవర్తిత్వము	मध्यवर्तित्वमु	माध्यस्थम	మాధ్యస్థమ్
మధ్యవర్తి	मध्यवर्ति	मध्यस्थ	మధ్యస్థ్
విస్తీర్ణము	विस्तीर्णमु	क्षेत्र	క్షేత్
సాయుధ తిరుగుబాటు	सायुध तिरुगुबाटु	सशक विद्रोह	సశక్ విద్రోహ్
ఆయుధములు	आयुधमुलु	आयुध	ఆయుద్
అనుచ్ఛేదము	अनुच्छेदमु	अनुच्छेद	అనుచ్ఛేద్
సమావేశము	समावेशमु	सम्मेलन	సమ్మేళన్
సభ	सभ	विधानसभा	విధాన్సభా
శాసనసభ	शासनसभा	विधानसभ	విధాన్సభా
సంవిధానసభ	संविधानसभ	संविधान सभा	సంవిధాన్సభా
తిరిగి సమావేశమగు	तिरिगि समावेशमगु	पुनः समावेत होना	పునః సమావేత్ హోనా
అనుమతి	अनुमति	अनुमति	అనుమతి
నిర్ధారణచేయు	निर्धारणचेयु	निर्धारण करना	నిర్ధారణ్ కర్నా
శిస్తు	शिस्तु	निर्धारण	నిర్ధారన్
సంపత్తి	संपत्ति	असियां	అసియాం
అప్పగించు	अप्पगिंचु	सौंपना	సౌంపనా
జీర్ణించుకొను	जीर्णिंचुकोनु	आत्मासात करना	ఆత్మాసాత్ కర్నా
సహాయ సెషన్సు	सहायक सेषन्सु	सहायक सेषन	సహాయక్ సెషన్
న్యాయాధీశుడు	न्यायाधीशुडु	न्यायाधीश	న్యాయాధీశ్
అసోషియేషనులు	अशोशियेषनुलु	संगम्	సంగమ్
అటార్నీ	अटार्णी	अटार्णी	అటార్నీ
అటార్నీ జనరల్	अटार्णी जनरल	महान्ययवादी	మహాన్యాయ్ వాదీ
వాదనాధికారము	वादनाधिकारमु	सुनवाई	సున్ వాక

ప్రాధికారము	ప్రధికారము	ప్రధీకరణ	ప్రాధికరణ్
ప్రాధికారి	ప్రాధికారి	ప్రధీకారి	ప్రాధికారి
న్యాయక ప్రాధికారి	న్యాయక ప్రాధికారి	న్యైక ప్రధికారి	న్యాయిక్ ప్రాధికారి
ఓడరేవు ప్రాధికారి	ఓడరేవు ప్రాధికారి	పత్తన ప్రాధికారి	పత్తన్ ప్రాధికారి
స్వాయత్తు	స్వాయత్తు	స్వాशाసీ	స్వాశాసీ
అవార్డు	అవార్డు	పంచాట	పంచాట్
జామీను	జామీను	జమానత	జమానత్
బ్యాలెట్	బ్యాలెట్	मतदान	మతదాన్
దివాణా	దివాణా	शोधन अक्षमता	శోధన్ అక్షమతా
ప్రతిబంధకము	ప్రతిబంధకము	विजितकरना	విజిత్ కర్నా
ద్వైవార్షిక	ద్వైవార్షిక	द्विवार्षिक	ద్వివార్షిక్
బిల్లు	బిల్లు	विधेयक	విధేయక్
బోస్టలు సంస్థ	బోస్టలు సంస్థ	बोस्टल संस्था	బోస్టల్ సంస్థా
ఉపవిధి	ఉపవిధి	उपविधि	ఉప్విధి
లెక్కవేయు	లెక్కవేయు	गणन करना	గణన్ కర్నా
ప్రప్తన్యము	ప్రప్తన్యము	प्रश्नगत करना	ప్రశ్నగత్ కర్నా
అభ్యర్థి	అభ్యర్థి	अव्यार्थि	అభ్యర్థి
స్థోమత అధికారరీత్యా	స్థోమత అధికారరీత్యా	सामर्थ हैसियत	సామర్థ్ హైసియత్
కేసు	కేసు	मामला	మామ్లా
నిర్ణాయక ఓటు	నిర్ణాయక ఓటు	निर्णायक मत	నిర్ణాయక్ మత్
కారణము	కారణము	कारण	కారణ్
దామాహేతువు	దామాహేతువు	वादाहेतुक	వాదాహేతుక్
విరమించిన	విరమించిన	न रह गजा	న రహ్ గజా
గరిష్ట	గరిష్ట	सीमा	సీమా
గరిష్ట విస్తీర్ణము	గరిష్ట విస్తీర్ణము	अधिकतम् सीमा	అధికతమ్ సీమా
జనగణన	జనగణన	जनगणन	జనగణన
కేంద్రచట్టము	కేంద్ర చట్టము	केंद्रीय	కేంద్రియ్
		अधिनियम	అధినియమ్

కేంద్రబ్యూరో	కేంద్రబ్యూరో	కేంద్రీయ ఆసూచనా బ్యూరో	కేంద్రీయ ఆసూచనా బ్యూరో
ఉత్త్రేషణ	ఉత్త్రేషణ	ఉత్త్రేషణ	ఉత్త్రేషణ
సెన్సు	సెన్సు	ఉపకర	ఉపకర
సభాపతి	సభాపతి	సభాపతి	సభాపతి
ఆరోపించు	ఆరోపించు	ఆరోపిత करना	ఆరోపిత్ కర్నా
ఆరోపణ	ఆరోపణ	ఆరోప	ఆరోప్
ప్రభారము	ప్రభారము	భార	భార
ముఖ్యుడు	ముఖ్యుడు	ప్రముఖ	ప్రముఖ్
ముఖ్యన్యాయమూర్తి	ముఖ్యన్యాయమూర్తి	ముఖ్యన్యాయమూర్తి	ముఖ్యన్యాయమూర్తి
ముఖ్యమంత్రి	ముఖ్యమంత్రి	ముఖ్యమంత్రి	ముఖ్యమంత్రి
ముఖ్యప్రెసిడెన్సీ	ముఖ్యప్రెసిడెన్సీ	ముఖ్యప్రెసిడెన్సీ	ముఖ్యప్రెసిడెన్సీ
పౌరుడు	పౌరుడు	నాగరిక	నాగరిక్
పౌరసత్వము	పౌరసత్వము	నాగరికత	నాగరికత
సివిలు	సివిలు	సివిలు	సివిల్
సివిల్ హోదాలు	సివిలు హోదాలు	సివిలు హేసియత	సివిల్ హేసియత్
సివిల్ స్మృతి	సివిలు స్మృతి	సివిలు సंहిత	సివిల్ సంహిత
సివిల్ పద స్థానములు	సివిలు పద స్థానములు	సివిలుపద	సివిల్ పద్
సివిల్ ప్రక్రియ	సివిలు ప్రక్రియ	సివిలు ప్రక్రియ	సివిల్ ప్రక్రియ
సివిల్ సేవ	సివిలు సేవ	సివిలు సేవా	సివిల్ సేవా
క్లెము	క్లెము	దావా	దావా
స్మృతి	స్మృతి	సंहिता	సంహితా
భారతీయ శిక్షా స్మృతి	భారతీయ శిక్షా స్మృతి	భారతీయ దండ సंहिता	భారతీయ దండ సంహితా
ప్రారంభము	ప్రారంభము	ప్రారంభ	ప్రారంభ్
చేయుట	చేయుట	కియాజానా	కియాజానా
కమిషన్	కమిషన్	आयोग	ఆయోగ్
ఎన్నికల కమిషన్	ఎన్నికల కమిషన్	निर्वाचन आयोग	నిర్వాచన్ ఆయోగ్

సంయుక్త కమిషన్	సంయుక్త ఆయోగ	సంయుక్త ఆయోగ	సంయుక్త ఆయోగ్
సేవా కమిషన్	సేవా కమిషన	ఆయోగ	ఆయోగ్
పబ్లిక్ సర్వీస్ కమిషన్	పబ్లిక్ సర్వీస కమిషన	లొక సేవా ఆయోగ	లోక్ సేవా ఆయోగ్
కమిటీ	కమిటి	సమితి	సమితి
సామాన్యముద్ర	సామాన్య ముద్ర	సామాన్య ముద్ర	సామాన్య ముద్రా
సప్తపరిహారక	నష్టపరిహారక	ప్రతికరాత్మక	ప్రతికరాత్మక్
సమర్థ	సమర్థ	సక్షమ్	సక్షమ్
ఫిర్యాదు	ఫిర్యాదు	పరివాద	పరివాద్
పాటింపు	పాటింపు	అనుపాలన్	అనుపాలన్
సంరచన	సంరచనా	సంరచనా	సంరచనా
నిర్బంధ అధ్యార్జన	నిర్బంధ అధ్యార్జన	అనివార్య్ ఆర్జన	అనివార్య్ అర్జన
కేంద్రీకృతము	కేంద్రీకృతము	సంకేధ్రణ	సంకేధ్రణ్
రియాయితీ	రియాఇతి	రియాయత	రియాయత్
ఏకీభావము	ఏకీభావము	సహమతి	సహమతి
ఉభయ సమన్య సూచి	ఉభయ సమన్య సూచి	సమావర్తీ సూచి	సమావర్తీ సూచి
షరతు	షరతు	శర్త	షర్త్
ఉపయుక్తమగు	ఉపయుక్తమగు	సహాయక	సహాయక్
నడవడి	నడవడి	ఆచరణ	ఆచరణ్
కార్యకలాప నిర్వహణము	కార్యాకలాప నిర్వాహణము	కార్య సंचాలన	కార్య్ సంచాలన్
అనుగుణము	అనుగుణము	అనురుప	అనురూప్
అంతరాత్మ	అంతరాత్మా	అంతఃకరణ	అంతఃకరణ్
వరసగా	వరుసగా	నిరంతర	నిరంతర్
సమ్మతి	సమ్మతి	సహమతి	సహమతి
పారిణామిక	పారిణామిక	పారిణామిక	పారిణామిక్
సుసంగతము	సుసంగతము	సంగత	సంగత్
సంచిత నిధి	సంచిత నిధి	సంచితనిధి	సంచిత నిధి
నియోజక వర్గము	నియోజక వర్గము	నిర్వాచన క్షేత్ర	నిర్వాచన్ క్షేత్ర్
సంవిధాన సభ	సంవిధాన సభ	సంవిధాన సభా	సంవిధాన్ సభా
సంఘటితముచేయు	సంఘటితము చేయు	గఠిత కరనా	గఠిత్ కరనా

సంవిధాన యంత్రాంగము	సంవిధాన యంత్రాంగము	సంవిధానిక	సంవిధానిక్
వాణిజ్య	వాణిజ్య	కౌసాలియె	కౌసాలియ్
వాణిజ్య ప్రతినిధి	వాణిజ్య ప్రతినిధి	కౌసాలియ ప్రతినిధి	కౌసాలియ్ ప్రతినిధి
తలంపు	తలంపు	అనుభూతి	అనుభూతీ
ధిక్కారము	ధిక్కారము	అవమాన్	అవమాన్
సందర్భము	సందర్భము	సందర్భ	సందర్భ
యాదృచ్ఛిక పరిస్థితి	యాదృచ్ఛిక పరిస్థితి	ఆకస్మికతా	ఆకస్మికతా
ఆకస్మికతా నిధి	ఆకస్మికతా నిధి	ఆకస్మికతా నిధి	ఆకస్మికతా నిధి
కాంట్రాక్టు	కాంట్రాక్టు	సంవిదా	సంవిదా
ఉల్లంఘన	ఉల్లంఘన	కే ఉల్లంఘన మే	కే ఉల్లంఘన్ మే
నియంత్రణ	నియంత్రణ	నియంత్రణ	నియంత్రణ్
ధరల నియంత్రణ	ధరల నియంత్రణ	కీమత్ నియంత్రణ	కీమత్ నియంత్రణ్
సాముదాయక నిర్ణయము	సాముదాయక నిర్ణయము	అభిసమయ	అభిసమయ్
నేరస్థాపన	నేరస్థాపన	తోషసిద్ధి	తోషసిద్ధి
సమన్వయము	సమన్వయము	నిగమ్	నిగమ్
కార్పొరేషన్	కార్పొరేషన్	తస్థానీ	తస్థానీ
తత్స్థానములోనున్న	తత్స్థానములోనున్న	రాజ్యసభ	రాజ్యసభా
రాజ్యసభ	రాజ్యసభ	న్యాయస్థానము	న్యాయస్థానము
న్యాయస్థానము	న్యాయస్థానము	ఉన్నత న్యాయస్థానము	ఉన్నత న్యాయస్థానము
ఉన్నత న్యాయస్థానము	ఉన్నత న్యాయస్థానము	సేనా న్యాయస్థానము	సేనా న్యాయస్థానము
సైనిక న్యాయస్థానము	సైనిక న్యాయస్థానము	అపీలు న్యాయస్థానము	అపీల్ న్యాయస్థానము
అపీలు న్యాయస్థానము	అపీలు న్యాయస్థానము	రికార్డు న్యాయస్థానము	రికార్డు న్యాయస్థానము
రికార్డు న్యాయస్థానము	రికార్డు న్యాయస్థానము	ప్రతిపాల్య అధికరణ	ప్రతిపాల్య అధికరణ్
కోర్టు ఆఫ్ వార్డ్స్	కోర్టు ఆఫ్ వార్డ్స్	ప్రతిపాల్య అధికరణ	ప్రతిపాల్య అధికరణ్
కోర్టు ఆఫ్ వార్డ్స్	కోర్టు ఆఫ్ వార్డ్స్	భాటక న్యాయస్థానము	భాటక న్యాయస్థానము
అద్దె న్యాయస్థానము	అద్దె న్యాయస్థానము	ప్రసంవిదా	ప్రసంవిదా
ప్రసంవిద	ప్రసంవిద	అపరాధ	అపరాధ్
నేరము	నేరము		

క్రిమినల్	క్రిమినల్	దండిక	దండిక్
క్రిమినల్ ఆరోపణ	క్రిమినల్ आरोपण	అపరాధిత आरोप	అపరాధిత్ ఆరోప్
క్రిమినల్ చర్య	క్రిమినల్ चर्य	దండిక कार्यवाडी	దండిక్ కార్యవాడీ
క్రాసు	క్రౌను	భారత में क्रवुन	భారత్ మే క్రావున్
అభిరక్ష	అభిరక్ష	అభిరక్ష	అభిరక్ష
ఆచారము	ఆచరము	రుథి	రూఢి
కస్టమ్స్	కస్టమ్స్	సీమాశుల్క	సీమాశుల్క్
గురించి	గురించి	సే సంబంధిత	సే సంబంధిత్
ఋణభారములు	ऋणभारमुलु	ऋणभार	ఋణభార్
సముచిత జీవనస్థాయి	समुचित जीवनस्थाइ	सिष्ठ जीवनस्थर	సిష్ట్ జీవనస్తర్
నిర్ణయము	निर्णयमु	వినిశ్చయ	వినిశ్చయ్
ప్రఖ్యానము	प्रख्याणमु	घोषण	ఘోషణ్
డిక్రీ	डिक्री	డిక్రీ	డిక్రీ
పరువునష్టము	परवुनष्टमु	मानहानी	మాన్ హానీ
ప్రతివాదనచేయు	प्रतिवादनचेयु	प्रतिरक्षण करना	ప్రతిరక్షణ్ కర్నా
మనోవైకల్యము	मनोवैकल्यमु	हीनता	హీనతా
మనోవికలుడు	मनोविकलुडु	हीनव्यक्ति	హీనవ్యక్తి
నిర్వచించు	निर्वचिंचु	परिनिश्चित करना	పరినిశ్చిత్ కర్నా
నిర్వచనము	निर्वचनमु	परिभाषा	పరిభాషా
ప్రత్యాయోజనము చేయు	प्रत्यायोजनमु चेयु	प्रत्यायोजन करना	ప్రత్యాయోజన్ కర్నా
పరిసీమన	परिसीमन	परसीमन	పరసీమన
అభ్యర్థించు	अभ्यर्धिंचु	मांग	మాంగ్
సైన్య వినియోజనము	सैन्य विनियोजनमु	सैन्य वियोजन	సైన్య వియోజన్
ప్రజాస్వామ్య	प्रजास्वाम्य	लोकतंत्रात्मक	లోకతంత్రాత్మక్
హరించు	हरिंचु	वंचित करना	వంచిత కర్నా
ఉపసభాపతి	उपसभापति	उपसभापति	ఉపసభాపతి
డిప్యూటీ కమీషనర్	डिप्युटी कमीषनर	उपायुक्त	ఉపాయుక్త్

డిప్యూటీ ప్రెసిడెంట్	డిప్యూటీ ప్రెసిడెంట్	उपाद्याक्ष	ఉపాధ్యక్ష
ఉపాధ్యక్షుడు	उपाद्याक्षुडु	उपाद्याक्ष	ఉపాధ్యక్ష
న్యూనపరచు	न्यूनपरचु	अल्पीकरण करणा	అల్పీకరణ్ कर्ना
వ్యక్తి గౌరవము	व्यक्ति गौरवमु	व्यक्ति की गरिमा	వ్యక్తి కి గరిమా
రాజదౌత్యుడు	राडदौत्युडु	राजनाइक	రాజనాయక్
ప్రత్యక్ష ఎన్నిక	प्रत्यक्ष एन्निक	प्रत्यक्ष निर्वाचन	ప్రత్యక్ష నిర్వాచన్
ఆదేశము	आदेशमु	निदेश	నిదేశ్
ఆదేశిక సూత్రములు	आदेशिक सूत्रमुलु	निदेशक तत्व	నిదేశక్ తత్వ
నిరర్హత	निरहंत	निर्योगत	నిర్యోగతా
అమోదించకుండ	आमोदिंचकुंड	अननुमोदन	అననుమోదన్
కనుగొను	कनुगोनु	पता चलना	పతా చల్నా
వివేచన	विवेचन	विवेक	వివేక్
విచక్షణ	विचक्षण	विबेद	విబేద్
చర్చ	चर्चा	चर्चा	చర్చా
పరిష్కారము	परिष्कारमु	निपटारा	నిపటారా
వివాదము	विवादमु	विवाद	వివాద్
నిరర్హుని చేయు	निरहूनि चेरु	निरहंत करना	నిరర్హిత్ కర్నా
విసమ్మతి	विसम्मति	विसम्मति	విసమ్మతి
విసమ్మతి తీర్పు	विसम्मति तीर्णु	विसम्मति निर्णय	విసమ్మత్ నిర్ణయ్
విఘటన	विघटन	विघटन	విఘటన్
జిల్లా పరిషత్తు	जिल्ला परिषत्तु	जिला परिषत	జిలా పరిషత్
దస్తావేజు	दस्तावेजु	दस्तावेज	దస్తావేజ్
ఆదివాసము	आदिवासमु	आदिवास	ఆదివాస్
కర్తవ్యము	कर्तव्यमु	कर्तव्य	కర్తవ్య
ఎన్నికల కమీషను	एन्निकल कमीषनु	निर्वाचन आयोग	నిర్వాచన్ ఆయోగ్
ఎన్నికల కమీషనర్	एन्निकल कमीषनर	निर्वाचन आयुक्त	నిర్వాచన్ ఆయుక్త్
సాధారణ ఎన్నికలు	साधारण एन्निकलु	प्रत्यक्ष निर्वाचन	ప్రత్యక్ష నిర్వాచన్

తిరిగి ఎన్నుకొనుట	తిరిగి ఎన్నుకొనుట	పునర్నివాచన	పునర్నివాచన
నిర్వాచక గణము	నిర్వాచక గణము	నిర్వాచక గణ	నిర్వాచక గణ
ఓట్ల జాబితా	ओट्टल जाबिता	నిర్వాచక నామావళి	నిర్వాచక గణ
			నామావళి
నిర్వాచక గణము	నిర్వాచక గణము	నిర్వాచక మండల	నిర్వాచక మండల
పాత్రుడు	पात्रुడు	పాత్ర	పాత్ర
అత్యయికత	अत्यइकत	ఆపాత	అపాత
వలస వెళ్ళుట	वलस वेळ्ळट	ఉత్ప్రవాస	ఉత్ప్రవాస
అధిశాసనము చేయు	अधिशासनमु च्चెयु	అధి నియమిత కరనా	అధి నియమిత కరనా
			కరనా
అధిశాసనము	अधिशాसनमु	అధి నియమిత	అధి నియమిత
శత్రుదేశీయుడు	शत्रु देशीयुడు	శత్రు అన్యదేశీయ	శత్రు అన్యదేశీయ
అమలుపరుచుట	अमलुपरुచుट	ప్రవర్తన	ప్రవర్తన
సుసంపన్నము చేయు	सुसंपन्नमु च्చెयु	సమృద్ధి	సమృద్ధి
హక్కు కలిగియుండుట	हक्कु कलिगियुडुट	హక్ హొనా	హక్ హొనా
అప్పగించు	अप्पगिंचु	సోపనా	సోపనా
సమానత్వము	समानत्वमु	సమతా	సమతా
వాక్ స్వాతంత్ర్యము	वाक स्वातंत्र्यमु	వార స్వతంత్య	వాక్ స్వతంత్ర్య
కృత్యములు	कृत्यमुలు	కృత్య	కృత్య
నిధి	निधि	నిధి	నిధి
సంచిత నిధి	संचित निधि	సంచిత నిధి	సంచిత నిధి
ఆకస్మికతా నిధి	आकस्मिकता निधि	ఆకస్మికతా నిధి	ఆకస్మికతా నిధి
భవిష్య నిధి	भविष्य निधि	భవిష్య నిధి	భవిష్య నిధి
ఋణోన్మోచన నిధి	ऋणोन्मोचन निधि	నిక్షేప నిధి	నిక్షేప నిధి
రాజ్య నిధి	राज्य निधि	రాజ్య నిధి	రాజ్య నిధి
మౌళిక కర్తవ్యములు	मौळिक कर्तव्यमुలు	డూల అధికార	డూల అధికార
సట్టా మార్కెట్	सट्टा मार्केट	వాజదా బాజార	వాజదా బాజార
గజెట్	गजेट	రాజపత్ర	రాజపత్ర
సాధారణ	साधारण	సాధారణ	సాధారణ

కంప్యూటర్ అండ్ ఆడిటర్ జనరల్	కంట్రోలర్ అండ్ ఆడిటర్ జనరల్	నియంత్రక మహాలేఖ పరీక్షక	నియంత్రక మహాలేఖ పరీక్షక
గవర్నర్ జనరల్ జనసామాన్యము సాధారణనియామాపటి సాధారణతః పాలకవర్గము ప్రభుత్వము సుపరిపాలన స్థానిక పరిపాలన రాజ్య ప్రభుత్వము	గవర్నర్ జనరల్ జన సామాన్యము సాధారణ నియమావళి సాధారణతః పాలకవర్గము ప్రభుత్వము సుపరిపాలన స్థానిక పరిపాలన రాజ్య ప్రభుత్వము	గవర్నర్ జనరల్ సాధారణ జనతా సాధారణ నియమ వ్యాపకతా శాసినికాయ सरकार सुशासन स्थानीय शासन किसी राज्य की सरकार	గవర్నర్ జనరల్ సాధారణ్ జన్తా సాధారణ్ నియమ్ వ్యాపకతా శాసినికాయ్ సర్కార్ సుశాసన్ స్థానీయ్ శాసన్ కీసీ రాజ్య్ కీ సర్కార్
భారత్ ప్రభుత్వము గవర్నర్ అనుధానము హామి సంరక్షకుడు బందీ ప్రత్యక్షము సామరస్యము సాంప్రదాయము స్థాయివారీ శాసన విరుద్ధమైన ద్వేషము అభ్యవహిత పూర్వము ఆసన్నమైన ఉన్నుక్తాధికారము మహాభియోగము	భారత ప్రభుత్వము गवर्नर अनुधानमु हामि सेरक्षकुडु बंदी प्रत्यक्षमु सामरस्यमु सांप्रदायमु स्थाइवारी शासन विरुद्धमैन व्देशमु अब्यवहित पूर्वमु आसन्नमैन उन्मुक्ताधिकारमु महाभियोगमु	భారత सरकार राज्यपाल अनुधान प्रत्यभूतिदेना संरक्षक बंदी प्रत्यक्षीकरण सामरस्यता परंपरा पदानुक्रम् अवैध व्देश ठीक पहले सन्निवट उन्मुक्ति महाभियोग	భారత్ సర్కార్ రాజ్యపాల్ అనుధాన్ ప్రత్యభూతిదేనా సంరక్షక బందీ ప్రత్యక్షీకరణ్ సామరస్యతా పరంపరా పదానుక్రమ్ అవైద్ ద్వేష్ ఠీక్ పహలే సన్నివట్ ఉన్నుక్తి మహాభియోగ్

విధింపు	విధింపు	అధిరోపణ	అధిరోపణ్
శుల్కము	శుల్కము	లాగ	లాగ్
అగ్రదాయ	అగ్రదాయ	అగ్రదాయ	అగ్రదాయ్
కారావాసము	కారావాసము	కారావాస	కారావాస్
అభివృద్ధి ట్రస్టులు	అభివృద్ధి ట్రస్టులు	సుధార న్యాస	సుధార్ న్యాస్
అగ్రాహ్యమైన	అగ్రాహ్యమైన	అగ్రాహ్య	అగ్రాహ్య్
దివాళ	దివాళ	దివాళా	దివాళా
విద్యాబోధ	విధ్యాబోధ	శిక్షా	శిక్షా
పత్రము	పత్రము	లిఖత	లిఖత్
సంవీలిన పత్రము	సంవీలిన పత్రము	అధిమిలన పత్ర	అధిమిలన్ పత్ర్
అఖండత	అఖండత	అఖండత	అఖండతా
ఉద్దేశము	ఉద్దేశము	ఆశయ	ఆశయ్
హితము	హితము	మిత	మిత్
వడ్డీ	వడ్డీ	బ్యాజ	బ్యాజ్
మధ్యకాలీన ఉత్తర్వు	మధ్యకాలీన ఉత్తర్వు	అంతరిమ్ అతేశ	అంతరిమ్ అదేశ్
అంతఃకల్లోలములు	అంతఃకల్లోలములు	అంతరిక అశాంతి	అంతరిక్ అశాంతి
అర్ధాన్వయము	అర్ధాన్వయము	నిర్వచన	నిర్వచన్
అంతర రాజ్యము	అంతర రాజ్యము	అంతర రాజ్యిక	అంతర్ రాజ్యిక్
అంతరము	అంతరము	అంతరహోనా	అంతర్ హోనా
మరణశాసనము	మరణశాసనము	నిర్వసీయతతా	నిర్వసీయతతా
లేకుండుట	లేకుండుట	पुराँ स्थापित करना	పురః స్థాపిత్
ప్రవేశపెట్టుట	ప్రవేశపెట్టుట		కర్నా
అమాన్యము	అమాన్యము	అవిధిమాన్య	అవిధిమాన్య్
దర్యాప్తు చేయు	దర్యాప్తు చేయు	అన్వేషణ करना	అన్వేషణ్ కర్నా
క్రమరాహిత్యము	క్రమరాహిత్యము	అనియమితతా	అనియమితతా
సంయుక్త ఉపవేశనము	సంయుక్త ఉపవేశనము	సంయుక్త బేఠక	సంయుక్త్ బైఠక్
న్యాయాధీశుడు	న్యాయాధీశుడు	న్యయాధీశ	న్యాయాధీశ్

సహాయకజిల్లా	सहायक जिल्ला	सहायक जिला	సహాయక్ జిల్లా
సెషన్సు న్యాయాధీశుడు	सेशनसु न्यायाधीशुडु.	सेषन न्यायाधीश	సెషన్ న్యాయాధీశ్
ఏక న్యాయాధీశుడు	एक न्यायाधीशुडु	एकल न्यायाधीशुडु	ఏకల్ న్యాయాధీశుడు
తీర్పు	तीर्पु	निर्णय	నిర్ణయ్
న్యాయక	न्यायिक	न्यायिक	న్యాయక
న్యాయక ప్రాధికారులు	न्यायिक प्राधिकारुलु	न्याइक प्राधिकारि	న్యాయక్ ప్రాధికారి
న్యాయక పదవి	न्याइक पदवि	न्यइक पद	న్యాయక్ పద్
న్యాయక్ చర్య	न्याइक चर्य	न्याइक पद	న్యాయక్ పద్
న్యాయక సేవా వర్గము	न्याइक सेवा वर्गमु	न्याइक कार्यबाही	న్యాయక్ కార్యబాహీ
న్యాయక సేవ	न्यायिक सेव	न्यायिक सेव	న్యాయక్ సేవా
న్యాయపాలిక	न्यय पलिक	न्यय पालिक	న్యాయ్పాలిక
అధికారిత	अधिकारित	अधिकारिता	అధికారితా
అపీలు అధికారిత	अपीलु अधिकारित	अवीली अधिकारिता	అవీలీ అధికారితా
వైదేశిక అధికారిత	वैदेशिक अधिकारित	वैदेशी अधिकारिता	వైదేశీ అధికారితా
న్యాయవేత్త	न्यायवेत्ता	विधिवेत्ता	విధివేతా
వ్యపగతము	व्यपगतमु	व्यपगत होना	వ్యపగత్ హోనా

చెట్టు వాటి భాగములు वृक्ष और उनके अवयव

బీజము	बीजमु	अंकुर	అంకుర్
జామచెట్టు లేక పండు	जामचेट्टु లేక పండు	अमरुद	అమరూద్
మామిడిపండు	मामिडिपंडु	आम	ఆమ్
చింతచెట్టు	चिंतचेट्टु	इमली	ఇమలీ
చెట్టు యొక్క అంటు	चेट्टु योक्क अंटु	कलम	కలమ్
మొగ్గ	मोग्ग	कली	కలీ

కణ్ణ	कर	కాఠ	कार्
ముల్లు	मुल्लु	కాంఠా	कांठा
బంక; జిగురు	बंक, जिगुरु	గొంద	गोंद
నార	नार	జటా	जटा
వేరు	वेरु	జడ	जड
పరివిచెట్టు	परिविचेट्ट	ఝూ	झू
కొమ్మ	कोम्म	తఱనీ	टहनी
బోదె, కాడ	बोदे, काड	ధడ	धड
నార	नार	నన	नन
ఆకు	आकु	పత్తి	पत्ती
పువ్వు	पुव्वु	ఫూల్	फूल
కసిందచెట్టు	कसिंदचेट्ट	బబూల్	बबूल
విత్తనము	वित्तनमु	బీజ	बीज
వెదురు	वेदुरु	బాంస	बांस

बीमारियाँ (రోగములు) బీమారియా

అతిసారము	अतिसारमु	అతిసార	अतिसार
అపస్మారము/మూర్ఛ	अपस्मारमु/मूर्छ	అపస్మార	अपस्मार
మూలవ్యాధి	मूल व्याधि	అర్శ/బవాసెర	अर्श/बवासिर
ఉబ్బసము	अब्बसमु	దమా/శ్వాస రోగ	दमा/श्वास रोग
చలిజ్వరము	चलि ज्वरमु	శలైష్మిక జ్వర	श्लैष्मिक ज्वर
వడదెబ్బ	वड देब्बा	లూ లగనా	लू लगना
కుప్పవ్యాధి	कुष्ट व्याधि	కుష్ట/కోఢ	कुष्ट/कोढ़
కురుపు/శెగగడ్డ	कुरुपु/शेग गड्ड	ఫుంసీ	फुंसी
కోరింతదగ్గు	कोरित दग्गु	కాలీ ఖాంసీ	काली खांसी
క్షయ	क्षय	రాజయక్షమా/క్షయ	राजयक्ष्म/क्षय
చెవి నొప్పి	चेवि नोपि	కాన కా దర్ద	कान का दर्द
వాంతిచేయుట	वांति चेयुट	వమన	वमन
వీపునొప్పి	वीपु नोपि	పీఠ దర్ద	पीठ दर्द

జాతీయములు మహావరే

ముఖస్తుతి చేయుట	అంగూఠా చూమనా	అంగూఠా చూమ్నా
మనస్సు లగ్నమగుట	జీ లగానా	జీ లగ్నా
మనస్సు నాకర్షించుట	జీ లుభానా	జీ లుభానా
బ్రతికియుండగా	జీతే జీ	జీతే జీ
అల్లరి చేయుట	టర ఫిస కరనా	టర్ ఫిస్ కర్నా
దివాలా తీయుట	టాట ఉలటనా	టాట్ ఉలట్నా
సాకు చెప్పుట	టాల మటూర్ కరనా	టాల్ మటూల్ కర్నా
సమీక్షించుట	టీకా టిప్పణి కరనా	టీకా టిప్పణీ కర్నా
టీకాలు వేయుట	ఠీకా లగానా	ఠీకా లగానా
నమ్మించి మోసగించుట	అంగూఠా దిఖానా	అంగూఠా దిఖానా
దీనముగా ప్రార్థించుట	అంచల పసారనా	అంచల్ పసార్నా
అసంబద్ధపు ప్రలాపము చేయుట	అండ బడ బకనా	అండ్ బడ్ బక్నా
మితిమీరుట, నాశనము చేయుట	అంత కరనా	అంత్ కర్నా
అన్యాయము, అత్యాచారము చేయుట	అంధాఘంధ మచానా	అంధాఘంధ్ మచానా
లెక్కచేయకపోవుట	అంధా బననా	అంధా బననా
ఏకైక ఆధారము	అంధే కో లాఠీ యా లకడీ	అంధే కో లాఠీ యా లకడీ
కనుచీకటి ఉండగనే	అందేరే ముహ్ యా ముహ్ అందేరా	అందేరే ముహ్ యా ముహ్ అందేరా
మిడిసి పడుట	అకడజానా	అకడ్ జానా
మూర్ఖుడు	అక్ల కా దుశ్మన	అక్ల్ కా దుశ్మన్
వివేక శూన్యుడగుట	అక్మజారి జానా	అక్మజారీ జానా
గ్రుచ్చుకొనుట	అఖరనే లగానా	అఖర్నే లగ్నా
మాట నిలకడ గలవాడు	అపనీ బాత కా ఒకఅపనీ బాత్ కా ఏక్	అపనీ బాత కా ఒకఅపనీ బాత్ కా ఏక్
అదృతమైన	అపనే డాగ కా	అపనే డాగ్ కా
తన్ను తాను పొగడుకొనుట	అపనే ముహ్ మియా మిట్రు బననా	అపనే ముహ్ మియా మిట్రూ బననా

పొట్ట ఉబ్బిపోవుట	आफर जाना	అఫర్ జానా
పుకారు పుట్టించుట	अफवाह उडाना	ఆఫవాహ్ ఉడానా
సాకుచెప్పుట, ఇదిగో అదిగో		
అని మోసము చేయుట	अब तब करना	అబ్ తబ్ కర్నా
మృత్యువు సమీపించుట	अब तब होना	అబ్ తబ్ హోనా
ఎలుగెత్తి భగవంతుని స్మరించుట	अलख जगाना	అలఖ్ జగానా
ప్రేమ కలుగుట	आंख अटखना	ఆంఖ్ అటక్నా
కన్నులు కలుగుట	आंख आना, उठाना	ఆంఖ్ ఆనా, ఉఠానా
కంటిలో నలుసు	आंक का काटा	ఆంక్ కా కాటా
రెప్పవాలృక చూచుట	आंख गडना	ఆంఖ్ గడనా
చూపులు కలియుట	आंख घुलना	ఆంఖ్ ఘుల్నా
సంతానము కలుగుట	अंकवार भारना	అంక్వార్ భార్నా
ఒత్తిడిచేయుట	अंकुश देना	అంకుశ్ దేనా
ఒట్టు పెట్టుకొనుట	अंगछूना	అంగ్చూనా
ఒప్పుకొనుట	अंग करना	అంగ్ కర్నా
మండిపడుట	अंगार उगलना	అంగార్ ఉగల్నా
నిప్పు చెరిగినట్లు ఎండకాయుట	अंगार बरसना	అంగార్ బరస్నా
పశ్చాత్తాప పడుట	अंगुली काटना	అంగులీ కాట్నా
కోపగించుకొనుట	आंख चढना	ఆంఖ్ చఢనా
చూపులు కలియుట	आंख चार होना	ఆంఖ్ చార్ హోనా
గుడ్లరుమి చూచుట	आंख निकालना	ఆంఖ్ నికాల్ నా
రెప్పవాలృకుండుట	आँख पथराना	ఆంఖ్ పథ్ రానా
ఆశ్చర్యపడుట	आँख पटाना	ఆంఖ్ పటానా
కోపగించుట	आँख चढाना	ఆంఖ్ చఢనా
కంట దుమ్ము కొట్టుట	आँख में धूल झेकना	ఆంఖ్ మే ధూల్ ఝెకనా
దీనురాలై ప్రార్థించుట	अचल पसारना	అచల్ పసార్నా
కన్నీరు తుడుచుట, ఓదార్పుట	आँसू पोंछना	ఆంసూ పొంఛనా
విసుగు చెడుట	अजिज करना	అజిజ్ కర్నా
వెక్కి వెక్కి ఏడ్చుట	आठ आठ आसू रोना	ఆఠ్ ఆఠ్ ఆసూ రోనా

విఘ్నము కలిగించుట	आडे आना	ఆడే ఆనా
కోపముతో తన్ను తాను మరచుట	आपे से बाहर होना	ఆపే సే బాహర్ హోనా
మర్యాద మంట కలియుట	आबरु खारक में मिलाना	అబరూ ఖాక్ మే మీలానా
పనిపాల లేక దేశద్రిష్టురియగుట	आवारा होना	అవారా హోనా
వలపులో చిక్కుట	आशिक होना	అశిక్ హోనా
బడాయి కొట్టు	आसमान पर चढना	ఆసమాన్ పర్ చడ్నా
అల్లకల్లోలము చేయుట	आसमान सिर पर उठाना	ఆసమాన్ సిర్ పర్ ఉఠానా
పక్కలో బలైము	आस्तीन कापांस	ఆస్తీన్ కాసాంప్
పాముకు పాలుపోసి పెంచుట	आस्तीव मे सांप पालना	ఆస్తీవ్ మే సాంప్ పాల్నా
పుకారు	इधर उधर की बात	ఇధర్ ఉధర్ కీ బాత్
గప్పాలు కొట్టుట	इधर उधर की हांकना	ఇధర్ ఉధర్ కీ హాంక్నా
ఉచ్చులో చిక్కుకొనుట	अगाडी पिछाडी लगना	అగాడీ పిఛాడీ లగనా
కల్పితమగు, ఊహించిన	अटकल पच्चू	అటకల్ పచ్చు
ఆదరించుట	अदब करना	అదబ్ కర్నా
సిగ్గుపడిపోవుట	अपना सा मुह. लेकर	అపనా సా ముహ్
పీడ వదలుట	रस जाना	లేకర్ రస్ జానా
ఆశ్చర్య చికితుడగు	इल्लन कटना	ఇల్లన్ కట్నా
విసిగించుట	उंगली काटना	ఉంగలీ కాట్నా
ప్రసన్న చిత్తుడగుట	उंगली करना	ఉంగలీ కర్నా
సంసిద్ధుడగుట	उछल कूद करना	ఉఛల్ కూద్ కర్నా
రెచ్చగొట్టుట	उतारूहोना	ఉతారూహోనా
చిక్కులో పడుట	उभार देना	ఉభార దేనా
మూర్ఖునిగా చేయుట	उलठन में पढना	ఉల్ఠన్ మే పడ్నా
	उल्लू बनाना	ఉల్లూ బనానా

ఒకరివెంట మరియొకరు	एक एक करके	ఏక ఏక కరకే
ఏ యుక్తి ఫలించకుండుట	एक न चलना	ఏక న చలనా
చలికి లేక కోపముతో బిగుసుకొనుట	ऐंठ जाना	ఐంఠ్ జానా
రోటిలో తల దూర్చుట	ओखली में सर देना	ఔఖలీ మే సర్ దేనా
అంత్యకాలము సమీపించుట	ओर आना	ఓర్ ఆనా
మోసపోవుట, మానభంగము కలుగుట	औधे मुह गिरना	ఔధే ముహ్ గిర్నా
మిగతా విషయములుండనిమ్ము	और तो और	ఔర్ తో ఔర్
తలదువ్వుకొనుట, సింగారము చేసుకొనుట	कंधा चौटी करना	కంధా చోటీ కర్నా
చావ మోదుట, బాగా దంచుట, సారము లాగుకొనుట	कचूमर निकालना	కచూమర్ నికాల్నా
పుండుకు కారము చల్లుట	कटे पर नमक चिडकना	కటే పర్ నమక్ చిడక్నా
రెండు మాటలు మాట్లాడువాడు	कहू ए मुख	కహు ఏ ముఖ్
తప్పించుకుని తిరుగుట	कतराकर निकलना	కతరాకర్ నికల్నా
ఒత్తిడి చేయుట	कदु करना	కదు కర్నా
తప్పుకొని తిరుగుట	कतरकर निकलना	కతర్కర్ నికల్నా
ఒత్తిడి చేయుట	कदु करना	కదు కర్నా
తప్పుకొని తిరుగుట	कन्नी काटना	కన్నీ కాట్నా
తలపగుల కొట్టుట	कपाल किया करना	కపాల్ కియా కర్నా
కలకల ధ్వని చేయుట	कल कल करना	కల్ కల్ కర్నా
శాంతించుట, సుఖము లభించుట	कल पडना	కల్ పడ్నా
వ్రాయుట	कलम् चलाना	కలమ్ చలానా
ప్రసన్న చిత్తుడగుట	कली खिलना	కలీ ఖిల్నా
గుండె బ్రద్ధలగుట	कलेजा टूक टूक होना	కలేజా టూక్ టూక్ హోనా
ధైర్యము గోల్పోవుట	कलेजा टूटना	కలేజా టూట్నా
అలింగనము చేసికొనుట	कलेजे से लगाना	కలేజే సే లగానా
శరీరమును త్యజించుట/ లోటును పూర్తి చేయుట	कलेवर बदलना	కలేవర్ బదల్నా
	कसर निकालना	కసర్ నికాల్నా
	హిందీ స్క్రికింగ్ కోర్స్	

కష్టము కలుగుట
 చాలా దూరము
 విఘ్నములు కలిగించుట
 వ్యర్థముగ వ్రాయుట
 నిలకడ లేనిది
 హెచ్చరిక చేయుట
 ఒత్తిడి చేయుట
 తప్పు ఒప్పుకొనుట, చేయనని
 ప్రతిజ్ఞ చేయుట
 జీవితము గడుపుకొనుట
 కళంకము నాటిల్లుట
 విడిచిపెట్టు, తొలగించుట
 అదృష్టము కలసి వచ్చుట
 త్రోసిపుచ్చుట
 అసాధారణమైన
 కుస్తీలో ఓడిపోవుట
 గోలయగుట
 హద్దు ఏర్పరచుట
 బడాయి కొట్టుట
 ఒత్తిడి చేయుట
 పైసా పైసా లెక్క చూచుట
 అపచలో చిక్కుకొనుట
 అనాదరము చేయుట
 తూచినట్లు మాట్లాడుట
 దమ్మిడీ చేతిలో లేకుండుట
 డీకొనుట
 అకస్మాత్తుగా వచ్చుట
 సంజాయిషీ అడుగుట

కసాలా పడ నా
 कहा का कहा
 काँटा बोना
 कागज काला करना
 कागज की नाव
 कान खडे करना
 कान गरम करना
 कान पकड ना
 काम चलाना
 कला मुह होना
 किनारा करना
 किस्मत जगाना
 कुए में फेंकना
 कुछ ऐसा वैसा
 कुस्ती खाना
 कुहराम मचना
 कूद लगाना
 जीब चलाना
 जोर डालाना
 जोजी हिसाब लेना
 झूमले में फसना
 झाड़ू मारना
 टकसाती बात करना
 टका पास न होना
 टक्कर खाना
 टपक पडना
 कैफियत तलब करना

కసాలా పడ్ నా
 कहां का कहां
 काంటा बोना
 కాగజ్ కాలా కర్నా
 కాగజ్ కీ నావ్
 కాన్ ఖడే కర్నా
 కాన్ గరమ్ కర్నా
 కాన్ పకడ్ నా
 కామ్ చలానా
 కలా ముహ్ హోనా
 కినారా కర్నా
 కిస్మత్ జగానా
 కుఏ మే ఫేంక్నా
 కుచ్ బసా వైసా
 కుస్తీ ఖానా
 కుహరామ్ మచ్నా
 కూద్ లగానా
 జీబ్ చలానా
 జోర్ డాల్నా
 జోజీ హిసాబ్ లేనా
 ఝుమలే మే ఫస్నా
 ఝాడూ మార్నా
 టక్సాతీ బాత్ కర్నా
 టకా పాస్ న హోనా
 టక్కర్ ఖానా
 టపక్ ఫడ్ నా
 కైఫియత్ తలబ్ కర్నా

గానుగ ఎద్దు, ఎక్కువగా	कोलहू का बैल	కోలపూ కా బైల్
కష్టము చేయువాడు	कौल से फिरना	కౌల్ సే ఫిర్నా
మాటతప్పుట	खाता खाना	ఖాతా ఖానా
మోసపోవుట	खम ठोकना	ఖమ్ ఠోక్నా
జబ్బుజరచి, నిశ్చయాత్మకముగ	खरी खोटी सुनाना	ఖరీ ఖోటీ సునానా
మందలించుట, తిట్టుట	खाक छानना	ఖాక్ ఛాన్నా
దిమ్మతిరుగుట, వెదకుట	खाक में मिलना	ఖాక్ మే మిల్నా
నాశనమగుట	खिताब करना	ఖితాబ్ కర్నా
సంబోధించుట	खुले आम	ఖులే ఆమ్
బహిరంగముగ	खशमती टट्टू होना	ఖశ్మదీ టట్టూ హోనా
ముఖస్తుతి చేయుట	खून उबलना	ఖూన్ ఉబల్నా
రక్తము ఉడుకుట	खून खुशक होना	ఖూన్ ఖుశ్క్ హోనా
భయభ్రాంతులగుట	खून बहाना	ఖూన్ బహానా
రక్తము పార్చుట	खेत आना	ఖేత్ ఆనా
యుద్ధములో చనిపోవుట	खोर्च आना	ఖోర్చ్ ఆనా
కోఱ్ఱుపడుట	खयाली पुलाव	
గాలిలోమేడలో కట్టుట	पकाना	ఖయాలీ పులావ్ పకానా
లెక్కచేయుట, జ్ఞాపకముంచుకొనుట	खयाल रखना	ఖయాల్ రఖ్నా
పల్లెటూరి బైతు	गवार क लट्टा	గవార్ క లట్టా
విలక్షణమైన, సాటిలేని	गजब का	గజబ్ కా
చనిపోవుట	गत होना	గత్ హోనా
దుర్దశలో నుండుట	गये बीते होना	గాయే బీతే హోనా
సిగ్గుపడుట, తలవంచుట	गरदन झुकाना	గర్దన్ ఝుకానా
మెడబెట్టిగెంటుట	गरदन नापना	గర్దన్ నాప్నా
లీనమైయుండుట	गर्कहोना	గర్క్హోనా
అత్యాచారము చేయుట	गर्दन पर छुरी पेरना	గర్దన్ పర్ ఛురీ పేర్నా
పీడ వదలుట, రక్షింపబడుట	गला छूटना	గలా ఛూట్నా
గొంతు చించుకొనుట	गला फाडना	గలాఫాడ్నా

మూర్ఖ పోవుట	గశాఖానా	గోశ్ఖానా
మనస్సులోని మాట చెప్పుట	గాఠ బోలనా	గాఠ్ బోల్నా
ఆపత్కాలము	గాఢె దిన	గాఢ్ దిన్
గర్వపడుట, అలుగుట	గాల పులనా	గాల్ పులనా
బడాయి కొట్టుట	గాల బజనా	గాల్ బజనా
వ్యాపించుట	గాలిబ్ హోనా	గాలిబ్ హోనా
తిట్లు తినుట	గాలీ కానా	గాలీ కానా
వారంటు జారీయగుట	గిరఫతారి నికలనా	గిరఫ్తారి నికల్నా
బెదరింపు	గీదెడ భబకీ	గీదేడ్ భబకీ
చనిపోవుట	గడర్ జానా	గజర్ జానా
కోపము తగ్గుట	గుస్సాతరనా	గుస్సాతర్నా
కోపపడుట	గుసా చఢనా	గుస్సాచడ్నా
కాళ్ళ మీద పడుట	గోట్ పకడనా	గోడ్ పకడ్నా
నీట మునుగుట, మోసపోవుట	గోతాఖానా	గోతాఖానా
దత్తు తీసుకొనుట	గోదలెనా	గోద్ లేనా
అంద విహీనుడగుట	గోబర్ గణేశ్ హోనా	గోబర్ గణేశ్ హోనా
దొంక తిరుగుడుగా మాట్లాడుట	గోలబాత్	గోల్ బాత్
కత్తి చేయుట	గోల్ మాల్ కర్నా	గోల్ మాల్ కర్నా
భోరున వర్షము కురియుట	గోలధార్ బరసనా	గోల్ధార్ బరసనా
ఆపదలో చిక్కుకొనుట	ఘర్ చక్కర్ మే పడనా	ఘర్ చక్కర్ మే పడనా
పెళ్ళి చేసికొనుట	ఘర్ ఆబాద్ కర్నా	ఘర్ ఆబాద్ కర్నా
చిక్కుకొనుట	ఘాట్ మే ఆనా	ఘాట్ మే ఆనా
నష్టపడుట	ఘాటా తఠానా	ఘాటా తఠానా
మంత్ర తంత్రములు చేయుట	ఘాత్ చలనా	ఘాత్ చలనా
పుండుపై కారము చల్లుట	ఘావ్ పర్ నమక్ ఛిడక్నా	ఘావ్ పర్ నమక్ ఛిడక్నా
ఏవగించుటకొనుట	ఘిన్ కర్నా	ఘిన్ కర్నా
మోకరిల్లుట	ఘుటనా టెకనా	ఘుట్నా టేక్నా
చెదలు పట్టుట	ఘున్ లగనా	ఘున్ లగనా
కలసి మెలసి	ఘుల్ మిల్ కర్	ఘుల్ మిల్ కర్

పీడించి చంపుట

గ్రుద్దుట

కీర్తి వచ్చుట

మోసపోవుట

ఆశ్చర్యచకితుడగుట

ఎడతెగక పని చేయుట

చెంప దెబ్బ కొట్టుట

తియ్యని మాటలు మాట్లాడుట

కోరిక కల్గుట

మనస్సునాకర్షించుట

చాడీలు చెప్పుట

చిటిక వేయుట

మౌనము ధరించుట

ముఖము వెల వెల బోవుట

నాశనము చేయుట

ప్రసిద్ధుడగు

ఔదార్యము చూపుట

కుమిలి, కుమిలి దుఃఖించుట

గుండె దడ దడ కొట్టుకొనుట

గుండెను రాయి చేసికొనుట

ఒడలు విరిచి పరిశ్రమ చేయుట

సూక్ష్మముగా పరిశీలించుట

వ్యగ్రోంక్షులాడుట

చిక్కులో పడుట

ఘులా ఘులా కే మారనా

ఘూసా లగానా

చంగ జడనా

జకమా ఖానా

చవకర में आना

చవకీ పీసనా

చపత జమానా

చికెతీ చుపడీ

బాते करना

चित्त करना

चित्त चुराना

చుగలీ కానా, లగానా

చుటకీ దేనా

చుప లాధనా

चेहरा उतरना

छंटा हुआ

छाती खोलना

छाती धाम कर

रह जाना

छाती धडकना

छाती पर पत्तर रखना

छाती फाड़ कर कमाना

छापा मारना

छोटे कडना

जंगल में पडना,

फसना

ఘులా ఘులా కే మార్నా

ఘూంసా లగానా

చంగ్ జడ్నా

జక్మా ఖానా

చక్కర్ మే ఆనా

చక్కి పీస్నా

చవత్ జమానా

చితేతీ చుపడీ బాతేం కర్నా

చిత్రే కర్నా

చిత్రే చురానా

చుగలీ కానా, లగానా

చుటకీ దేనా

చుప్ లాధ్నా

చెహరా ఉతర్నా

ఛంటా హుఆ

ఛాతీ ఖోల్నా

ఛాతీ థామ్ కర్ రహ్ జానా

ఛాతీ ధడక్నా

ఛాతీ పర్ పత్తర్

రఖ్నా

ఛాతీ ఫాడ్ కర్ కమానా

ఛాపా మార్నా

ఛీంట్ కడ్నా

జంగల్ మే పడ్నా, ఫస్నా

హిందీ స్పీకింగ్ కోర్స్

గాయపడుట	जकमखाना	జఖమ్ ఖానా
గాయపరచుట	जखमदेना	జఖమ్ దేనా
స్థిరముగా స్థాపించుట	जड डमाना	జడ్ జామానా
ప్రతిజ్ఞ చేయుట	जवान काट कर देना	జవాన్ కాట్ కర్ దేనా
చెడ్డమాటలాడుట,		
ఎప్పుడు తినుచుండుట	जबान चलाना	జబాన్ చలానా
వెలవెల పోవుట, పాలిపోవుట	जर्द पडना	జర్ద్ పడ్ నా
మండిపడుట	जल उठना	జల్ ఉత్నా
తిరుగుబాటు చేయుట	जवाब देना	జవాబ్ దేనా
విషము క్రక్కట్లు	जहर उगलना	జహర్ ఉగల్నా
కష్టపడి పనిచేయుట	जान मारना	జాన్ మార్నా
వ్యర్థము చేయుట	जाया करना	జాయా కర్నా
ఉచ్చు పన్నుట	जाल फैलाना	జాల్ ఫైలానా
విసుగు జెందుట	जी उकताना	జీ ఉక్తానా
కోరిక కలుగుట	जी करना	జీ కర్నా
మనస్ఫూర్తిగా కోరుట	जी जान से चाहना	జీ జాన్ సే చాహ్నా
మనసారా	जी भर कर	జీ భర్ కర్
చిలుక పలుకు పలుకుట	टेटे करना	టేటే కర్నా
ప్రతిజ్ఞను పూర్తి చేయుట	टेक निभाना	టేక్ నిభానా
వక్ర దృష్టితో చూచుట	ठेढी आँखों से देखना	టేఢీ ఆంఖోం సే దేఖ్నా
నష్టము పూడ్చుట	टोटा भरना	టోటా భర్నా
జూడ తీయుట	टोह लगाना	టోహ్ లగానా
ఆర్పుట, పూడ్చుట, పగుల గొట్టుట	ठंडा करना	ఠండా కర్నా
నిట్టూర్పు విడచుట	ठांडी सांस खींचना	ఠంఢీ సాంస్ ఖీంచ్నా
సందేహపడుట	ठक रहना	ఠక్ రహ్నా
దిగ్భ్రమ చెందుట	ठगा रह जाना	ఠగా రహ్ జానా
ఎగతాళి చేయుట	ठटा मारना, उडना, लगाना	ఠటా మార్నా, ఉడానా, లగానా

చిక్కి శల్యముగుట
 పక పక నవ్వుట
 ఆదంబరముగా నుండుట
 పనిలేకుండా
 పనికిమాలిన దనుకొనుట
 ఇటు అటు వ్యర్థముగా తిరుగుట
 ఆయువుపట్టు
 కాటు వేయుట
 త్రేపుట
 చేజిక్కుట
 దారిదోపిడి చేయుట
 దండోరా వేయుట
 గురిపెట్టుట
 మెలకువ వచ్చుట
 నష్టపడుట
 కాంతి విరజిమ్ముట
 మంచి చెడ్డలు
 పారిపోవుట
 పేరు పంట గలుపుట
 అస్తమించుట, మునిగిపోవుట
 బస చేయుట
 జయధ్వనులు చెలరేగుట
 ఉచితమగుమాట
 ఎలుగెత్తి ఏచ్చుట
 విసుగు చెందుట
 పీడించుట, విసిగించుట
 ఎర్రనియే గాని లేకుండుట
 జబ్బుపడుట

ఠఠరి होना
 ఠఠాकर हँसना
 ఠఠ बाट से रहना
 ఠాలి होना
 ఠీకరా समझना
 ఠోकर खाता फिरना
 ఠौर कठौर
 ఠంక मारना
 ఠకార बजाना
 ఠब में आना
 ఠాका डालना
 ఠుग ఠుगी पीठना
 నిశానా బాంధనా
 నీంద ఖల్లనా
 నుకसान उठाना
 నూర बरसना
 నోకి బదీ
 नौ दो ग्यारह होना
 డుబొనా-నామ-
 లుటియా-వంశ
 డూబ జానా
 డేరా डाल ना
 డొంఢీ బజనా
 ఢబ की बात
 ఢాड मारना
 తంగ ఆనా, హోనా
 తంగ करना
 తంగ हाथ होना
 తబియత బిగాడనా

ఠరఠీ హోనా
 ఠరాకర్ హంసనా
 ఠాట్ బాట్ సే రహనా
 ఠాలీ హోనా
 ఠీకరా సమర్థునా
 ఠోకర్ ఖాతా ఫిర్నా
 ఠౌర్ కఠౌర్
 ఠంక్ మార్నా
 ఠకార్ బజానా
 ఠబ్ మే ఆనా
 ఠాకా ఠాల్నా
 ఠుగ్ ఠుగ్ పీట్నా
 నిశానా బాంధ్నా
 నీంద్ ఖల్నా
 నుక్సాన్ ఉరానా
 నూర్ బరసనా
 నోకీ బదీ
 నౌ దో గ్యారహ్ హోనా
 ఠుబోనా - నామ్ -
 లుటియా - వంక్
 ఠూబ్ జానా
 ఠేరా ఠాల్ నా
 ఠౌంఢీ బజ్నా
 ఠబ్ కీ బాత్
 ఠాడ్ మార్నా
 తంగ్ ఆనా, హోనా
 తంగ్ కర్నా
 తంగ్ హాథ్ హోనా
 తబీయత్ బిగడ్నా

త్వప్తి కలుగుట	तबीयत भरना	తబీయత్ భర్నా
దయచూపుట	तरस खाना	తరస్ ఖానా
త్రోక్కి పెట్టుట	तल करना	తల్ కర్నా
ముఖస్తుతి చేయుట	तलवे चाटना	తల్వే చాట్నా
విరాజిల్లుట, కూర్చొనుట	तशरीफ रखना	తశరీఫ్ రఖ్నా
దెప్పి పొందుచుట	तालीपीठना	తాలీపీఠ్నా
గోరంత దానిని కొండంత చేయుట	तिनके को पहड करना	తినకే కో పహడ్ కర్నా
కొంచెము కొంచెముగ	तिल तिल	తిల్ తిల్
చెల్లా చెదురు గావించుట	तीस तेरह करना	తీస్ తేరహ్ కర్నా
కొరడాతో కొట్టు	तुरा करना	తుర్రా కర్నా
ఎక్కువ పరిశ్రమ చేయుచుట	तेल निकालना	తేల్ నికాల్నా
క్రోధావేశముతో నిండుట	तैसमें आना	తైస్మే ఆనా
ఇక మీద చేయనని ప్రతిజ్ఞ చేయుట	तोबा करना	తోబా కర్నా
చెంపదెబ్బ కొట్టు	थप्पड देना, लगाना	థప్పడ్ దేనా, లగానా
ఆక్రమించుట	थाप मारना	థాప్ మార్నా
భీకొట్టుట	थुडी थुडी करना	థుడీ థుడీ కర్నా
ఓడించుట	थूक लगाना	థూక్ లగానా
అశ్చర్య చకితుడగుట	दंग रहना	దంగ్ రహ్నా
వశము చేసికొనుట	दखल करना	దఖల్ కర్నా
జోక్యము కలుగజేసుకొనుట	दखल देना	దఖల్ దేనా
ధనము నపహరించుట	दबा बैठना	దబా బైఠ్నా
హీన స్వరము	दबी आवाज	దబీ ఆవాజ్
శీఘ్రముగ	दमके दममें	దమ్కే దమ్మే
చనిపోవుట	दम घुटना	దమ్ ఘట్నా
ఎడతెరిపి లేక, ఆగి ఆగి	दम पर दम	దమ్ పర్ దమ్
ప్రోణము లేని వచ్చుట	दम में दम आना	దమ్ మే దమ్ ఆనా
బురదలో చిక్కుకొనుట	दम दल में फसना	దమ్ దల్ మే ఫస్నా
భయ భీతుడగుట	दहशत देना	దహశత్ దేనా

పండ్లు పటపట కొరుకుట	దాंत టికటికానా	దాంత్ టిక్టికానా
ఎలుగెత్తి ఏడ్చుట	దాఢ మారనా	దాఢ్ మార్నా
ఇతరులను ఆశ్రయించుట	దామన పకడనా	దామన్ పకడ్నా
జీవితము గడచుట	దాల రోటీ చలనా	దాల్ రోటీ చల్నా
సమయము గడుపుట	దిన కాటనా	దిన్ కాట్నా
పట్టపగలు, అందరు మేలుకొని ఉండగనే	దిన దహాడె	దిన్ దహాడే
హృదయము ఉప్పొంగుట	దिल उमडना	దిల్ ఉమడ్నా
మనస్ఫూర్తిగా	दिल जान से	దిల్ జాన్ సే
రక్షించమని ప్రార్థించుట	दुहाई देना	దుహాయి దేనా
భవిష్యత్తు మాట	दूर की बात	దూర్ కీ బాత్
కలుసుకొనుట	दोजार होना	దోజార్ హోనా
సారాయి త్రాగుట	दौर चलना	దౌర్ చల్నా
గుండె దడదడ లాడుట	धक धक जीकरना	ధక్ ధక్ జీకర్నా
నష్టముకలుగుట	धक्का लगना	ధక్కా లగ్నా
వెళ్ళిపోవుట	धत होना	ధత్ హోనా
వారసుడు	धनी छोरी	ధనీ ధోరీ
బలత్కారముగా	दर पकड कर	దర్ పకడ్ కర్
దైర్యము చెప్పుట	धीरज बंधाना	ధీరజ్ బంధానా
ఎండలో పెట్టు	धूप दिखाना	ధూప్ దిఖానా
మోసపోవుట	धोखा खाना	ధోఖా ఖానా
మోసగించుట	धोखा देना	ధోఖా దేనా
అధికారము చలాయించుట	धौर जमाना	ధౌర్ జమానా
ధ్యానముంచుట	ध्यान देना	ధ్యాన్ దేనా
ముసుగు తొలగించుట	नकब उलटना	నకబ్ ఉలట్నా
దృష్టి తీయుట	नजर उतारना	నజర్ ఉతార్నా
కాసుకలిచ్చుట	नजर करना	నజర్ కర్నా
పోల్చుట, ఉప్పు తినుట	नजर मिलाना	నజర్ మిలానా
పొగరు అణగుట	नशा उतरना	నశా ఉతర్నా

మత్తులో మైమరచుట
 శరీరమందంతట
 బంగారు పిచ్చుక
 సారాంశము
 అభినయము చేయుట
 నాశనమగుట
 ఎగతాళి చేయుట
 స్తబ్ధుడగుట
 దోచుకొనుట
 చేజిక్కుట
 చెడ్డపని చేయుట
 నదుపుట, జారీ చేయుట
 తుచ్చుడగుట
 అప్పగించుట
 ఎగిరిపోవుట, పారిపోవుట
 కేకవేసి పిలుచుట
 తుచ్చమైనది
 కొట్టుట
 చేతధనమ లేకుండుట
 పోగొట్టుకొనుట
 పశ్చాత్తాపపడుట
 సరేయనుట
 నైవేద్యము చేయుట
 లేకున్న మానె
 కఠిన శిక్ష యొసగుట
 ముక్కుసూటిగ
 మర్యాద కాపాడుకొనుట
 ప్రసిద్ధి గాంచుట

నసేమే చూర होना
 నస నస में
 సోనేకీ చిడియా
 सौ बात की एक बात
 స్వాంగ करना
 स्वाहा होना
 हँसी उडाना
 हक्का बेक्का रह जाना
 हजामत करना
 हत्ते पडना
 हरकत करना
 हरकत देना
 हल्का होना
 हवाले करना
 हवा हो जाना
 हॉक मारना
 हाथ काक मैल
 हाथ चलना
 हाथ तंग होना
 हाथ दो बैठना
 हाथ मलना
 हामी भरना
 हिक्मत करना
 नहीं नहीं
 नाक काड काटना
 नाक की सीधे में
 नाक रखना
 नामी होना

నశేమే చూర్ హోనా
 నస్ నస్మే
 సోనేకీ చిడియా
 सौ बात् की एक् बात्
 స్వాంగ్ కర్నా
 స్వాహా హోనా
 హంసీ ఉడానా
 హక్కా బెక్కా రహ్ జానా
 హజామత్ కర్నా
 హత్తే పడ్నా
 హర్కత్ కర్నా
 హర్కత్ దేనా
 హల్కాహోనా
 హవాలే కర్నా
 హవా హో జానా
 హాక్ మార్నా
 హాథ్ కా మైల్
 హాథ్ చల్నా
 హాథ్ తంగ్ హోనా
 హాథ్ ధో బైఠ్నా
 హాథ్ మల్నా
 హామీ భర్నా
 హిక్మత్ కర్నా
 నహీ నహీ
 నాక్ కాడ్ కాట్నా
 నాక్ కీ సీధే మే
 నాక్ రఖ్నా
 నామీ హోనా

లేదు కాదనుట	नाह नूह करना	నాహ్ నూహ్ కర్నా
విసరుట	पंखा करना	పంఖా కర్నా
చేజిక్కుట	पंजेमें आना	పంజేమే ఆనా
కాళ్ళమీద పడుట	पाँव पकडना	పావ్ పడ్నా
వశము నుండి తప్పించుకొనుట	पंजेसे छूटना	పంజేసే ఛూట్నా
ఎగతాళి చేయుట	पगडी उछाना	పగడీ ఉఛానా
పూర్తిగా కలిసిపోవుట	पच्ची होजाना	పచ్చీ హోజానా
మాట తీసుకొనుట	पट्टा लिखना लेना	పట్టా లిఖ్నా లేనా
మర్యాద కాపాడుట	पत रखना	పత్ రఖ్నా
రాతిగుండె	पत्तर का कलेजा	పత్తర్ కా కలేజా
రహ్యమును దాచుట	परदा रखना	పరదా రఖ్నా
ప్రాణము లర్పించుట	परहना होना	పర్హనా హోనా
మాట మార్చుట	पलट जाना	పలట్ జానా
కాపలా పెట్టుట	महरा बैठना	మహరా బైత్నా
మనస్సు మార్చుకొనుట	पहलू बदलना	పహలూ బదల్నా
నోట నీరూరుట	पानी आना	పానీ ఆనా
ఉద్ధరించుట	पार उतारना	పార్ ఉతార్నా
నడుముకట్టి సిద్ధపడుట	कमर कसना	కమర్ కస్నా
ధైర్యము చెప్పుట	कमर बांधना	కమర్ బాంధ్నా
లోటు చేయకుండుట	कमी ना करना	కమీ నా కర్నా
వెలకిలబడుట	करवट बदलना	కరవట్ బదల్నా
అప్పు తీర్చుట	कर्ज उतारना	కర్జ్ ఉతార్నా
నిజము బయటపడుట	कलई खुलना	కలయీ ఖుల్నా
దుఃఖించుట	कलक मोना	కలక్ మోనా

○○○

పాదరక్షల దుకాణంలో జూతों की दुकान में

మీకు ఎటువంటి చెప్పులు కావాలి?
 మీకు ఎడ్రువంటి చెప్పులు కావాలి?
 ఈ చెప్పులు చూడండి ఇప్పుడు ఇవే
 ఫ్యాషన్.

ఇ చెప్పులు చూడండి ఇప్పుడు ఇవే ఫ్యాషన్.

మీకు ఈ డిజైను నచ్చిందా?
 మీకు ఇ డిజైను నచ్చిందా?
 మీకు ఎటువంటి రంగులో కావాలి?
 మీకు ఎడ్రువంటి రంగులో కావాలి?
 మీరు హైహీల్స్ వాడరా?
 మీరు హైహీల్స్ వాడరా?
 మీరు హైహీల్స్ వాడరా?
 మీరు హైహీల్స్ వాడరా?
 మీరు హైహీల్స్ వాడరా?
 మీరు హైహీల్స్ వాడరా?

బాటా చెప్పలంటే మీకు ఇష్టమేనా?

ఈ చెప్పుల జత ఎంత అవుతుంది?
 ఇ చెప్పల జత ఎంత అవుతుంది?
 ఈ బూట్ల జత ఎంత అవుతుంది?
 ఇ బూట్ల జత ఎంత అవుతుంది?
 ఈ చెప్పులు నీళ్ళలో వాడినా పాడవు.

ఇ చెప్పులు నీళ్ళలో వాడినా పాడవు.

అవును కో కిస్ తరహా కి జూతే చాహియే?
 అవును కో కిస్ తరహా కి జూతే చాహియే?
 అవును కో కిస్ తరహా కి జూతే చాహియే?
 అవును కో కిస్ తరహా కి జూతే చాహియే?

ఇస్ జూతేంకో దేఖియే. అబ్ యే హీ
 ఫ్యాషన్ హై.

అవును కో కిస్ తరహా కి జూతే చాహియే?
 అవును కో కిస్ తరహా కి జూతే చాహియే?

అవును కో కిస్ తరహా కి జూతే చాహియే?
 అవును కో కిస్ తరహా కి జూతే చాహియే?

క్యా అవును కో కిస్ తరహా కి జూతే చాహియే?
 క్యా అవును కో కిస్ తరహా కి జూతే చాహియే?

అవును కో కిస్ తరహా కి జూతే చాహియే?
 అవును కో కిస్ తరహా కి జూతే చాహియే?

క్యా అవును కో కిస్ తరహా కి జూతే చాహియే?
 క్యా అవును కో కిస్ తరహా కి జూతే చాహియే?

క్యా అవును కో కిస్ తరహా కి జూతే చాహియే?
 క్యా అవును కో కిస్ తరహా కి జూతే చాహియే?

ఇస్ చెప్పల్ కిత్నే కా హోతా హై?
 ఇస్ చెప్పల్ కిత్నే కా హోతా హై?

ఇస్ జోడే కా కిత్నా మూల్య్ హోగా?
 ఇస్ జోడే కా కిత్నా మూల్య్ హోగా?

ఇస్ చెప్పల్ పానీ మేం కి హోతా హై?
 ఇస్ చెప్పల్ పానీ మేం కి హోతా హై?

ఇస్ చెప్పల్ పానీ మేం కి హోతా హై?
 ఇస్ చెప్పల్ పానీ మేం కి హోతా హై?

ఈ చెప్పు బాగా కరుస్తోంది.

ई चेप्पु बागा करुस्तोदि ?

ఇటువంటివి ఎరుపురంగులో ఉన్నాయా? क्या अप् के पास पीले रंग में भी

यही किस्म हैं ?

इटुबंतिवि एरुपुरंगुलो उन्नाया ?

क्या आप के पास पीले रंग में भी

यही किस्म हैं ?

ఫ్యాన్సీ చెప్పులు ఎక్కువకాలం మన్నవు.

ఫేన్సీ చెప్పలేం ఆమ్తార్ పర్ అధిక్ దిన్

సహీఁ చల్తీ.

फ्यान्सी चेप्पुलु एककुवकालं मन्नुवु ।

फ्यान्सी चेप्पलें आमतौर पर अधिक

दिन नहीं चलती ।

ఇవి చాలా మంచివని నేను హామి

ఇస్తున్నాను.

इवि चाला मंचिवनि नेनु हामि

इस्तुन्नानु ।

మైఁ ఆప్కో యకీన్ దిలాతా హూఁ కి,

యే కాఫీ అచ్చే హైఁ.

मैं आप को यकीन दिलाता हूँ की,

ये काफी अच्छे हैं ।

ఈ చెప్పులు బిగుతుగా ఉన్నాయి.

ई चेप्पुలु బిగుతుగా ఉన్నాఁ ।

యే జూతా బహుత్ తంగ్ హైఁ.

ये जूता बहुत तंग हैं ।

ఈ చెప్పుల ఖరీదు ఎంత?

ई चेप्పుల खरीदु एंत ?

ఇన్ జూతే కా కిత్నా మూల్య్ హెూగా?

इस जूते का कितना मूल्य होगा ?

ఈ బూట్లు 50 రూపాయలకు ఇస్తారా?

ई बूट्लु 50 रुपायलकु इस्तारा ?

ఇన్ జూతా కో ఆప్ పచాస్ రుపయే కో

దేంగే?

इस जूता को आप पचास रुपये को

देंगे ।

మీకు మెత్తటి తోలు అంటే ఇష్టమేనా?

मीकु मेत्तटि तोलु अंटे इष्टमेना ?

ఆప్కో ములాయమ్ చమ్దా పసంద్

హైఁ?

आपको मुलायम चमडा पसंद हैं ?

ఈ నెంబరు నాకు సరిపోయింది.

ई नंबरु नाकु सरिपोइदि ।

యే నెంబర్ మేరే లియే ఠీక్ హైఁ.

ये नंबर मेरे लिये ठीक है ।

ఈ మఖ్మల్ చెప్పులు మీకు ఎలాగున్నాయి? ఆప్కో యే మఖ్మలీ చప్పులేం కైసీ లగతీ హై.

ई मखमल चेपुलु मीकु एलागुन्नाइ? आपको ये मखमली चपपलें कैसी लगती है।

ఇవి కొంచెం డాబుగా కనబడవు.
ఇవి కొంచేం డాబుగా కనబడవు.
మా దగ్గర ధరలు చాలా తక్కువ.

యే కుచ్ మడ్కిలీ దిఖ్తీ సహీఁ హై.
యే కుళ్ళ మడకిలీ దిఖ్తీ నహీం హే.
హమారే పాస్ మూల్య్ బహూత్ కమ్ హై.

मा दगगर धरलु चाला तक्कुवा।

हमारे पास मूल्य बहुत कम है।

మీ వద్ద బూటు పాలిష్ దబ్బా దొరుకుతుందా?

ఆప్కే పాస్ బూట్ పాలిష్ మిల్తీ హై?

मी वदद बुलु पालिश डब्बा दोरुकुतुंदा?

आपके पास बूट पालिश मिलती है।

నాకు రబ్బరు చెప్పులు కావాలి.

ముయ్యే రబర్ స్లీపర్ చాహియే.

नाकु रब्बरु चेपुलु कावालि?

मुझे रबर स्लीपर चाहिये।

మీరు ఈ చెప్పుల మీద డిస్కొంట్ ఇస్తారా?

అప్ ఇన్ జూత్ం పర్ డిస్కొంట్ దేంగే?

मीरु ई चेपुल मीद डिस्कॉट इस्तारा?

आप इस जूतों पर डिस्कॉट देंगे?

ఈ చెప్పులు ఖరీదు బాగా ఎక్కువ.

ఇన్ చప్పల్ కే మూల్య్ అధిక్ హై.

ई चेपुलु खरीदु बागा एक्कुव।

इस चपपल के मूल्य अधिक है।

హాకు ఈ చెప్పులు వద్దు.

హమే యే జూతా సహీఁ చాహియే.

माकु इ चेपुलु वददु।

हमे ये जूता नहीं चाहिये।

మేము మళ్ళీ వస్తాము.

హమ్ ఫిర్ ఆయేంగే.

मेमु मळ्ळी वस्तामु।

हम फिर आयेंगे.

నువ్వు చెప్పులు ఒకసారి వేసుకుని చూడు.

తుమ్ చెప్పల్ కో పహాన్ కర్ దేఖో.

नुव्नु चेपुलु ओकसारि वेसुकुनि चूडु।

तुम चेपपल को पहन कर देखो।

ఈ చెప్పులు బాగున్నాయి.

యే చెప్పల్ అచ్చీ హైఁ.

ई चेपुलु बागुन्नाइ।

ये चपपल अच्छी हैं।

సరుకుల దుకాణంలో सामान के दुकान में.

రండి రండి మీకు ఏం కావాలి?

రండి రండి మీకు ఏం కావాలి?

ఈ బియ్యం చూడండి.

ఐ బియ్యం చూడండి.

నాకు కొంచెం ధర తక్కువలోని బియ్యం

కావాలను.

నాకు కొంచెం ధర తక్కువలోని బియ్యం

కావాలను.

ఈ బియ్యంతో వండిన అన్నం

బాగుంటుందా?

ఐ బియ్యంతో వండిన అన్నం బాగుంటుందా?

మీ దగ్గర పప్పులు ఉన్నాయా?

మీ దగ్గర పప్పులు ఉన్నాయా?

నాకు డాల్డా కావాలి.

నాకు డాల్డా కావాలి?

మీ దగ్గర సూనెల్లో కత్తి లేదని మీరు

నమ్మకంగా చెప్పగలరా?

మీ దగ్గర నూనెలో కల్తీ లేదని మీరు

నమ్మకంగా చెప్పగలరా?

నాకు షేవింగ్ క్రీమ్ కావాలి.

నాకు షేవింగ్ క్రీమ్ కావాలి.

మీరు గోధుమపిండి అమ్ముతారా?

మీరు గోధుమపిండి అమ్ముతారా?

మీ వద్ద కిస్మిస్ లు ఉంటాయా?

మీ వద్ద కిస్మిస్ లు ఉంటాయా?

అయియే ఆప్కో క్యా చాహియే?

అయియే ఆప్కో క్యా చాహియే?

ఇస్ చావల్ కో దేఖియే.

ఇస్ చావల్ కో దేఖియే.

ముయ్యే కమ్ దామ్ మేఁ చావల్ చాహియే.

ముయ్యే కమ్ దామ్ మేఁ చావల్ చాహియే.

ఇస్ చావల్ కే ఖానా అచ్చీ హోతీ హై.

ఇస్ చావల్ కే ఖానా అచ్చీ హోతీ హై.

ఆప్కే పాస్ దాలేం హైఁ క్యా?

ఆప్కే పాస్ దాలేం హైఁ క్యా?

ముయ్యే వసస్పతి చాహియే.

ముయ్యే వసస్పతి చాహియే.

క్యా ఆప్కో యకీన్ హైఁ కి ఆప్కే పాస్

తేలోం మేఁ మిలావట్ నహీఁ హైఁ?

తేలోం మేఁ మిలావట్ నహీఁ హైఁ?

క్యా ఆప్కో యకీన్ హైఁ కి ఆప్కే

పాస్ తేలోం మేఁ మిలావట్ నహీఁ హైఁ?

క్యా ఆప్కో యకీన్ హైఁ కి ఆప్కే

పాస్ తేలోం మేఁ మిలావట్ నహీఁ హైఁ?

క్యా ఆప్కో యకీన్ హైఁ కి ఆప్కే

పాస్ తేలోం మేఁ మిలావట్ నహీఁ హైఁ?

క్యా ఆప్కో యకీన్ హైఁ కి ఆప్కే

పాస్ తేలోం మేఁ మిలావట్ నహీఁ హైఁ?

బాస్మతి బియ్యం రేటు ఎంత?

బాసమతి బియ్యం రేటు ఎంత?

బియ్యంలో రాళ్ళు లేవు కదా?

బియ్యం లో రాళ్ళు లేవు కదా?

నాకు కందిపప్పు కావాలి.

నాకు కందిపప్పు కావాలి.

పెసల ఖరీదు ఎంత?

పెసల ఖరీదు ఎంత?

నాకు 6 గుడ్లు కావాలి.

నాకు 6 గుడ్లు కావాలి.

ఈ పిండి బాగాలేదు.

ఈ పిండి బాగాలేదు.

మీ దగ్గర ఊరగాయలు ఉన్నాయా?

మీ దగ్గర ఊరగాయలు ఉన్నాయా?

నెయ్యి కిలో ఎంత?

నెయ్యి కిలో ఎంత?

నాకు బియ్యం కిలో చాలు.

నాకు బియ్యం కిలో చాలు.

దీని వాసన బాగుండలేదు.

దీని వాసన బాగుండలేదు.

జామ్ కావాలి.

జామ్ కావాలి.

ఈ సరుకుల మొత్తం ఎంత?

ఈ సరుకుల మొత్తం ఎంత?

బాస్మతి చావల్ కా క్యా భావ్ హై?

బాసమతి చావల్ కా క్యా భావ్ హై?

చావల్ మే నహీ హై నా?

చావల్ మే నహీ హై నా?

ముయ్యే అర్హార్ చాహియే.

ముయ్యే అర్హార్ చాహియే.

ముయ్యే అర్హార్ చాహియే.

ముయ్యే అర్హార్ చాహియే.

ముయ్యే అర్హార్ చాహియే.

ముయ్యే అర్హార్ చాహియే.

ముయ్యే అర్హార్ చాహియే.

ముయ్యే అర్హార్ చాహియే.

ముయ్యే అర్హార్ చాహియే.

ముయ్యే అర్హార్ చాహియే.

ముయ్యే అర్హార్ చాహియే.

ముయ్యే అర్హార్ చాహియే.

ముయ్యే అర్హార్ చాహియే.

ముయ్యే అర్హార్ చాహియే.

ముయ్యే అర్హార్ చాహియే.

ముయ్యే అర్హార్ చాహియే.

ముయ్యే అర్హార్ చాహియే.

ముయ్యే అర్హార్ చాహియే.

ముయ్యే అర్హార్ చాహియే.

ముయ్యే అర్హార్ చాహియే.

ముయ్యే అర్హార్ చాహియే.

ముయ్యే అర్హార్ చాహియే.

- నేను అప్పుగా సరుకులను తీసుకోవచ్చునా? క్యా మైం చీజోంకో ఖర్చేమే లే సక్తా మా?
 నేను అప్పుగా సరుకులను తీసుకోవచ్చునా? क्या मैं चीजों को खर्ज में ले सकता हूँ।
- ఈ సరుకులకు బిల్లు ఇస్తారా? ఇస్ చీజోం కా బిల్ దేంగే?
 ఇ సరుకులకు బిల్లు ఇస్తారా? इस चीजों का बिल देंगे?
 సరుకులను ఇంటికి పంపిస్తారా? క్యా ఆప్ చీజోం ఘర్ కో బేవ్ సక్తే హై?
 సరుకులను ఇంటికి పంపిస్తారా? क्या आप चीजों घर को बेच सकते हैं?
- మీ వద్ద డోర్ డెలివరీ సౌకర్యం ఉందా? క్యా ఆప్తే పాస్ డోర్ డెలివరీ సౌకర్యం హై?
 మీ వద్ద డోర్ డెలివరీ సౌకర్యం ఉందా? क्या आपके पास डोर डेलिवरी सौकर्य है?
- మీ వద్ద నువ్వుల నూనె దొరుకుతుందా? క్యా ఆప్తే పాస్ తిల కా తేల్ మిలేగా?
 మీ వద్ద నువ్వుల నూనె దొరుకుతుందా? क्या आपके पास तिल का तेल मिलेगा?
- మీ వద్ద కిరోసిన్ ధర ఎంత? ఆప్తే పాస్ మిట్టీ కా తేల్ కా క్యా మూల్య్ హై?
 మీ వద్ద కిరోసిన్ ధర ఎంత? क्या आपके पास मिट्टी का तेल का क्या मूल्य है?
- మీ వద్ద కిరోసిన్ ధర ఎంత? ఆప్తే పాస్ మిట్టీ కా తేల్ కా క్యా మూల్య్ హై?
 మీ వద్ద కిరోసిన్ ధర ఎంత? क्या आपके पास मिट्टी का तेल का क्या मूल्य है?
- వేరుశనగనూనెలో కల్తీ ఉండదుగా. మూంగ్ఫలీ కా తేల్ మేం మిలావట్ నహీం సహీం హోగా నా?
 వేరుశనగనూనెలో కల్తీ ఉండదుగా. मूंगफली का तेल में मिलावट नहीं होगा ना?
- వేరుశనగనూనెలో కల్తీ ఉండదుగా. మిల్కాఫలీ కా తేల్ మేం మిలావట్ నహీం సహీం హోగా నా?
 వేరుశనగనూనెలో కల్తీ ఉండదుగా. मूंगफली का तेल में मिलावट नहीं होगा ना?
- మీ వద్ద పొద్దుతిరుగుడు నూనె ఉందా? ఆప్తే పాస్ సూరజ్ ముఖీ తేల్ హై?
 మీ వద్ద పొద్దుతిరుగుడు నూనె ఉందా? क्या आपके पास सूरजमुखी तेल है?
- మీ వద్ద పొద్దుతిరుగుడు నూనె ఉందా? ఆప్తే పాస్ సూరజ్ ముఖీ తేల్ హై?
 మీ వద్ద పొద్దుతిరుగుడు నూనె ఉందా? क्या आपके पास सूरजमुखी तेल है?

అహారము గురించి आहार के संबंध में

నాకు అకలిగా వుంది.

నాకు ఆకలిగా వుంది

మీరు ఏమి తింటారు?

మీరు ఎమి తింటారు?

మీరు రాత్రి భోజనం చేసారా?

మీరు భోజనం చేసారా?

భోజనం సిద్ధంగా వుందా?

భోజనం సిద్ధంగా వుందా?

భోజనం చేద్దాం రండి.

భోజనం చేద్దాం రండి।

మీరు ఏ తీపి ఇష్టంగా తింటారు?

మీరు ఏ తీపి ఇష్టంగా తింటారు?

ఇక భోజనం ప్రారంభించండి.

దయచేసి ఇక భోజనం ప్రారంభించండి।

మీరు టీ త్రాగుతారా?

మీరు టీ త్రాగుతారా?

కొంచెం ఉప్పు ఇవ్వండి.

కొంచెం ఉప్పు ఇవ్వండి।

నాకు ఒక గ్లాసుడు పాలు ఇస్తారా?

నాకు ఒక గ్లాసుడు పాలు ఇస్తారా?

మీరు మాంసాహారులా?

మీరు మాంసాహారులా ?

నేను శాఖాహారిని?

నేను శాఖాహారిని ?

ముయ్యె భూఖ్ లగి హై.

ముయ్యె భూఖ్ లగి హై.

తుమ్ క్యా ఖానా చాహొంగే ?

తుమ్ క్యా ఖానా చాహొంగే ?

క్యా తుమ్నే రాత్రి కా భోజన్ కర్ లియా హై?

క్యా తుమ్నే రాత్రి కా భోజన్ కర్ లియా హై?
క్యా తుమ్నే రాత్రి కా భోజన్ కర్ లియా
హై ?

క్యా నాష్ట్రె తైయార్ హై?

క్యా నాష్ట్రె తైయార్ హై ?

చలో నాష్ట్రె కియా జాయ్

చలో నాష్ట్రె కియా జాయ్

ఆప్ కౌన్ సా మిఠాఝి ఖాయేంగే?

ఆప్ కౌన్ సా మిఠాఝి ఖాయేంగే ?

ఖానా శురూ కరేం.

ఖానా శురూ కరేం।

ఆప్ చాయ్ పసంద్ కరేంగే?

ఆప్ చాయ్ పసంద్ కరేంగే ?

కృప్యా జరా నమక్ బడా దేం.

కృప్యా జరా నమక్ బడా దేం ?

క్యా ముయ్యె ఏక్ గిలాస్ దూద్ మిల్ సక్తా

హై?

క్యా ముయ్యె ఏక్ గిలాస్ దూద్ మిల్ సక్తా
హై ?

క్యా ఆప్ మాంసాహారీ హై?

క్యా ఆప్ మాంసాహారీ హై ?

మైన్ శాఖాహారీ హూం.

మైన్ శాఖాహారీ హూం।

నేను ఈ రోజు భోజనం బయట చేయను.

నేను ఓ రోజు భోజనం బయట చేయను.

మీరు కొద్దిగా నీళ్ళు తీసుకుంటారా?
మీరు కోదిదగా నీళ్ళు తీసుకుంటారా?

నాకు రాట్టె తినే అలవాటు లేదు.
నాకు రోట్టె తినే అలవాటు లేదు.

మీరు వెన్న తీసుకుంటారా?
మీరు వెన్న తీసుకుంటారా?

రాత్రి భోజనాల సమయమయ్యింది.

రాత్రి భాజనాల సమయమయ్యింది.
వారు నన్ను భోజనానికి పిలిచారు.

వారు నన్ను భోజనానికి పిలిచారు.

నాతో కలిసి భోజనం చెయ్యండి.
నాతో కలిసి భోజనం చెయ్యండి.

మీరు ఉడికిన గుడ్లు తింటారా ?
మీరు ఉడికిన గుడ్లు తింటారా ?

మీరు తీపి పదార్థాలు ఇష్టపడతారా ?
మీరు తీపి పదార్థాలు ఇష్టపడతారా ?

నేను కారపు పదార్థాలు తింటాను.
నేను కారపు పదార్థాలు తింటాను.

నేను కారపు పదార్థాలు తింటాను.
నేను కారపు పదార్థాలు తింటాను.

నేను కారపు పదార్థాలు తింటాను.
నేను కారపు పదార్థాలు తింటాను.

మైక్ రాత్రి కా ఖానా ఆజ్ బాహర్ సహీం
ఖాసీంగా

మే రాత్రి కా ఖానా ఆజ్ బాహర్ నహీం
ఖాసీంగా

క్యా ఆప్ థోడా పానీ లేంగే ?
క్యా ఆప్ థోడా పానీ లేంగే ?

మైక్ రోట్ ఖానే కా ఆడీ సహీం హూం.
మే రోట్ ఖానే కా ఆడీ నహీం హూం.

క్యా ఆప్ మఖ్ఖన్ లేంగే ?
క్యా ఆప్ మఖ్ఖన్ లేంగే ?

రాత్రి భోజన్ కా సమయ్ హో గయా
హై.

రాత్రి భోజన కా సమయ్ హో గయా
హై. ఉన్ హోం నే ముయ్ ఖానే పర్ ఆమం
త్రిత్ కియా హై

అహ్లో నే ముయ్ ఖానే పర్ ఆమం
త్రిత్ కియా హై

ఖానా మేరే సాథ్ ఖాయేంగే.
ఖానా మేరే సాథ్ ఖాయేంగే.

ఆప్ ఉబలే అండే లేంగే ?
ఆప్ ఉబలే అండే లేంగే ?

ఆప్ మీరీ చీజేం పసంద్ కర్తే హై ?
ఆప్ మీరీ చీజేం పసంద్ కర్తే హై ?

మైక్ కార్ చీజేం పసంద్ కర్తీ హూం.
మే కార్ చీజేం పసంద్ కర్తీ హూం.

ఆప్ కో ఆమ్ పసంద్ హై ?
ఆప్ కో ఆమ్ పసంద్ హై ?

మైక్ ఫేలా బహుత్ పసంద్ కర్తా
మే ఖేలా బహుత్ పసంద్ కర్తా.

ఆమె మంచి భోజన ప్రియురాలు.
आमे मंचि भोजन प्रियुरालु।

ఆమె తిండిపోతు.

आमे तिंडिपोतु।

కాయగూరలు ఆరోగ్యానికి మంచిది.

कायगूरलु आरोग्यानिकि मंचिदि।

నేను పంచదార తినను.

नेनु पंचदार तिननु।

ఉప్పు లేని వంటకం రుచిగా ఉండదు.

उप्पु लेनि वंटकं रुचिगा उंटदु।

మీరు మాంసం పులుసు చెయ్యగలరా?

मीरु मांसं पुलुसु च्चैय्यगलरा ?

మీ దగ్గర ఎందుచేపలు దొరుకుతాయా?

मी दग्गर एंडुचेपलु दोरुकुताया ?

మీరు పలావు వండగలరా?

मीरु पलावु वंडगलरा ?

వారానికి ఒకసారి మాంసం తింటాము.

वारानिकि ओकसारि मांसं तिंतामु।

నేను ప్రతిరోజు అన్నం తినను.

नेनु प्रतिरोजु अन्नं तिननु।

ఇవ్వక భోజనం ఎక్కువ అయ్యింది.

इव्वाळ भोजनं एककुव अय्यिदि।

ఆహారాన్ని బాగా నమిలి ప్రింగండి.

आहारान्नि बागा नमिलि प्रिंगंडि।

వహ్ అచ్చే భోజన్ కా పార్ఖీ హై.
वह अच्छे भोजन का पारखी है।

వహ్ భుఖ్కుడ్ హై.

वह पेटे भुक्कड है।

హరీ సబ్జియాం స్వాస్థ్యే కే లిఎ లాభప్రద్
హైం.

हरी सब्जियाँ स्वास्थ्य ते लिये लाभप्रद हैं।

మైం చీనీ సహీం ఖాతా.

मैं चीनी नहीं खाता।

నమక్ కే బినా సభీ చీజేం స్వాద్దరహిత్
లగేగీ.

नमक् के बिना सभी चीजें स्वादरहित लगेगी

క్యా ఆప్ మాంస్ బనా సక్తే హైం?

क्या आप मांस बना सकते हैं ?

క్యా యహ్ సూఖీ మఛ్లీ మిలతీ హైం?

क्या यहाँ सूखी मछली मिलती हैं ?

ఆప్ పలావ్ పకా సక్తే హైం?

आप पलाव पका सकते हैं ?

గోశ్త్ ఏక్ సప్తాహ్ మేం ఏక్బార్ ఖాతే హైం.

गोश्त एक सप्ताह में एकबार खाते हैं

మైం ప్రతిదిన్ ఖానా సహీం ఖాతీ హూం.

मैं प्रतिदिन खाना नहीं खाती हूँ।

భోజన్ బహుత్ భారీ థా.

भोजन बहुत भारी था।

ఆప్ నే భోజన్ కో భలీ ప్రకార్ సేచబాయిఎ.

आपने भोजन को भली प्रकार से

चबाइए।

బేకరీలో సంభాషణ బెకరీ కే సంబంధ మే

ఇవి తాజా రొట్టెలేనా?

ఇవి తాజా రొట్టెలేనా?

ఈ కేకులు రుచిగా ఉంటాయా?

ఇ కేకులు రుచిగా ఉంటాయా?

మీరు పుట్టిన రోజు కేకులు తయారు

చేస్తారా?

మీరు పుట్టిన రోజుకేకులు తయారు చేస్తారా?

గుడ్లు వెల ఎంత?

గుడ్లు వెల ఎంత?

మీ దగ్గర చిప్స్ ఉన్నాయా?

మీ దగ్గర చిప్స్ ఉన్నాయా?

క్రాంత కేకుల స్టాకు వచ్చిందా?

క్రాంత కేకుల స్టాకు వచ్చిందా?

ఈ కేకుల టిన్ను ఎంత?

ఇ కేకుల టిన్ను ఎంత?

నేను ఒకటి తినిచూడవచ్చునా?

నేను ఒకటి తినిచూడవచ్చునా?

ఈ బిస్కెట్ల నుండి వాసన వస్తుంది.

ఇ బిస్కెట్ల నుండి వాసన వస్తుంది.

మీ వద్ద తాజా వెన్న దొరుకుతుందా?

మీ వద్ద తాజా వెన్న దొరుకుతుందా?

క్యా యే తాజా రోటియాం హై?

క్యా యే తాజా రోటియాం హై?

క్యా ఇస్ కేక్స్ స్వాధిష్ట హోతి హై?

క్యా ఇస్ కేక్స్ స్వాధిష్ట హోతి హై?

క్యా ఆప్ బర్తడే కేక్స్ బనాతే హై?

క్యా ఆప్ బర్తడే కేక్స్ బనాతే హై?

అండే కిత్నా హై?

అండే కిత్నా హై?

క్యా ఆప్ కే పాస్ చిప్స్ హై?

క్యా ఆప్ కే పాస్ చిప్స్ హై?

తాజా కేక్స్ కీ స్టాక్ ఆప్ కే పాస్ ఆ గతా హై?

తాజా కేక్స్ కీ స్టాక్ ఆప్ కే పాస్ ఆ గతా హై?

ఇస్ కేక్స్ కే టిన్ కా క్యా మూల్యే హై?

ఇస్ కేక్స్ కే టిన్ కా క్యా మూల్యే హై?

క్యా మైక్ ఏక్ ఖాకే దేఖ్ సక్తా హూం?

క్యా మైక్ ఏక్ ఖాకే దేఖ్ సక్తా హూం?

యే బిస్కెట్లనుండి బాస్ ఆ రహీ హై.

యే బిస్కెట్లనుండి బాస్ ఆ రహీ హై.

క్యా ఆప్ కే పాస్ తాజా మక్కన్ మిల్ తి హై?

క్యా ఆప్ కే పాస్ తాజా మక్కన్ మిల్ తి హై?

గుడ్లు తాజాగా ఉంటే రెండు ఇవ్వండి.

గుడ్లు తాజాగా ఉంటే రెండు ఇవ్వండి ।

నాకు రెండు కేకులు, ఒక గుడ్డు ఒక

ప్యాకెట్ వెన్న కావాలి.

నాకు రెండు కేకులు, ఒక గుడ్డు,

ఒక ప్యాకెట్ వెన్న కావాలి ।

మాకు ఇక్కడి రొట్టెలు ఇవ్వండి.

మాకు ఇక్కడి రొట్టెలు ఇవ్వండి ।

మా పిల్లలకి ఏం కావాలి అవి ఇవ్వండి.

मा पिल्ललकि एं कावालो अवि

इव्वांदि ।

రొట్టెకు వెన్నరాసి ఇవ్వండి.

रोट्टेकु वेन्नरासि इव्वांदि ।

మహాలాక్ష్మీ చాక్లెట్ ప్యాకెట్ ఇవ్వండి.

महालाक्टी चाक्लेट प्यकेट इव्वांदि ।

మీ వద్ద కారంబూందీ ఉందా?

मी वद्द कारंबूंदी उंदा ?

మీ వద్ద అన్ని తీపి వస్తువులే దొరుకుతాయా?

मी वद्द अन्नि तीपि वस्तुवुले

दोरुकुताया ?

ఇవి చాలు ఇంకే వద్దు.

इवि चालु इंके वद्दु ।

అందే తాజా హా తే దో దీజియే.

अंडे ताजा होते तो दो दीजिये ।

ముయ్యే దో కేక్, ఏక్ అందా ఔర్ ఏక్

ప్యాకెట్ మఖ్ఖన్ చాహియే.

मुझे दो केक, एक अंडा और एक

प्याकेट मख्खन चाहिये ।

హమే యహాఁ కే డబల్ రోటియాఁ

పసంద్ హైఁ.

हम यहाँ के डबल रोटियाँ पसंद हैं ।

మేరీ బచ్చోం కో క్యా చాహియే వో దీజియే.

मेरी बच्चों को क्या चाहिये वो दीजिये ।

డబల్ రోటీ కో మఖ్ఖన్ సే మిలాకర్ దీజియే.

डबल रोटी को मख्खन से मिलाकर

दीजिये ।

మహాలాక్ష్మీ చాక్లెట్ ప్యాకెట్ దీజియే.

महालाक्टी चाक्लेट प्याकेट दीजिये ।

క్యా ఆప్ కే పాస్ బూందీ హైఁ?

क्या आपके पास बूंदी है ?

క్యా ఆప్ కే పాస్ మీరీ చీజే హీ మిల్ తీ హై?

क्या आपके पास मीठी चीजे ही

मिलती है ?

యే బస్. అబ్ ఔర్ కుచ్ నహీ చాహియే.

ये बस । अब और कुछ नहीं चाहिये ।

టి.వి. టివి కే బారే మే

టివి ద్వారా మన జ్ఞానం పెరుగుతుంది.

టివి ద్వారా మన జ్ఞానం పెరుగుతుంది.

టివిలో పిల్లలకు సంబంధించిన క్విజ్ ప్రోగ్రామ్ వస్తుంది.

టివిలో పిల్లలకు సంబంధించిన క్విజ్ ప్రోగ్రామ్ వస్తుంది.

రాష్ట్రపతికి ఇచ్చే స్వాగతాన్ని టి.వి.లో చూపిస్తారు.

రాష్ట్రపతికి ఇచ్చే స్వాగతాన్ని టి.వి.లో చూపిస్తారు.

కాని పిల్లలు టివిని దుర్వినియోగం చేస్తున్నారు.

కాని పిల్లలు టివిని దుర్వినియోగం చేస్తున్నారు.

టి.వి.లో చిత్రం మసకగా కనబడుతుంది

టి.వి.లో చిత్రం మసకగా కనబడుతుంది

నేను ఈ మధ్యే ఒక క్రొత్త టివి కొన్నాను. నేను ఈ మధ్యే ఒక క్రొత్త టివి కొన్నాను.

టివి నిండా సీరియల్స్ ఎక్కువయినాయి.

టివి నిండా సీరియల్స్ ఎక్కువయినాయి.

అందరూ వీటిని చూడటానికి అలవాటు పడినారు.

అందరూ వీటిని చూడటానికి అలవాటు పడినారు.

టివి కే ద్వారా మామూలే జ్ఞానం బడతీ హై.

టివి కే ద్వారా మామూలే జ్ఞానం బడతీ హై.

టివి కే ద్వారా మామూలే జ్ఞానం బడతీ హై.

రాష్ట్రపతి కా స్వాగత సమారోహం టి.వి. పర్ దిఖాయా జాయేగా.

రాష్ట్రపతి కా స్వాగత సమారోహం టి.వి. పర్ దిఖాయా జాయేగా.

లెకిన్ బచ్చే టివి కా దురుపయోగ్ కర్ రహా హై.

లెకిన్ బచ్చే టివి కా దురుపయోగ్ కర్ రహా హై.

మేరే టి.వి. పర్ దుంధలా దిఖలాई

మేరే టి.వి. పర్ దుంధలా దిఖలాई

మైన్ నే ఏక్ టి.వి. సెట్ ఖరీదా హై.

మైన్ నే ఏక్ టి.వి. సెట్ ఖరీదా హై.

టివి కే ద్వారా మామూలే జ్ఞానం బడతీ హై.

టివి కే ద్వారా మామూలే జ్ఞానం బడతీ హై.

సబలొగ్ ఇస్కో దెఖనేకా ఆదత్ పడగయా

సబలొగ్ ఇస్కో దెఖనేకా ఆదత్ పడగయా

టి.వి.లో ఉదయంపూట స్కూలు
కార్యక్రమాలను చూపిస్తారు.
టీ.వి. లో ప్రతిరోజు స్కూలు
कार्यक्रमालनु चूपिस्तारु।
ना टी.वि.लो बौम्बुलु सपुष्ठांगु कनब
दुतायु।

ना टी.वि लो बोम्मलु स्पष्टंगा
कनपडुताइ।

टीवि చూడటానికి ఎక్కువ సమయం
కేటాయించకండి.

टिवि चूडटानिकि एक्कुव समयं
केटाइंचकंडि।

మీ టి.వి. సెట్టు ఏ కంపెనీది ?
मी टी.वि. सेट्ट ए कंपेनीदि ?

ఇది విదేశీ టి.వి. సెట్టు.
इदि विदेशी टी.वि सेट्टु।
ఇంట్లో అందరూ టీవి చూస్తున్నారు.

इंटलो अंदरू टीवि चूस्तुनारु।
నేను టి. వి.లో వారిని చూసాను.
नेनु टिवि लो वारिनि चूसानु
నేను టీవి చూస్తున్నాను.
नेनु टीवि चूस्तुनानु।
టీవిలో పిల్లల కార్యక్రమాలు
వస్తున్నాయి.
టీవిలో పిల్లల కార్యక్రమాల
वस्तुनाइ।

టి.వి. పర్ రోజూనూ సుబహ్ స్కూలీ
कार्यक्रम दिखलाया जाता है।
టీ.వి. పర్ సుబహ్ స్కూలీ కార్యక్రమ
दिखलाया जाता है।

మేరే టి.వి. మేం బహుత్ సాఫ్ దిఖాకు
దేతా హై.

मेरे टी.वि में बहुत साफ दिखाई
देता है।

టీవి దేఖ్నే మేం అధిక్ సమయ్ నహీ
డాలో.

टिवि देखने में अधिक समय नहीं
डालो।

ఆప్కా టి.వి. సెట్ కిస్ కంపెనీ కా హై?
आपका टी.वि. सेट किस कंपनी
का है ?

యహ్ టి.వి. సెట్ ఇంపోర్టెడ్ హై.
यह टी.वि सेट इंपोर्टेड है।

ఘర్ మేం సబ్ లోగ్ టీవి దేఖ్ రహే
హై.

घर में सब लोग टीवि देख रहे हैं।

మైనే ఉన్హేం టి.వి. పర్ దేఖా హై.
मैने उन्हें टी.वि पर देखा है।

మైనే టీవి దేఖ్ రహా హూ.
मैं टीवि देख रहा हूँ।

టీవి మేం బచ్చోం కే కార్యక్రమ్ ఆ రహీ
హై.

टीवि में बच्चों के कार्यक्रम आ रही
हैं।

మాకు మరికొన్ని స్టేషనరీ సామన్లు కావాలి.
माकु मरिकोनि स्टेशनरी सामान्नु
कावालि ।

ఇదిగోండి మా కేటలాగు.
इदिगोंडि मा केटलागु ।

మేము అన్ని రకాల ఫర్నిచరులను
అమ్ముతాము.

మేము అన్ని రకాల ఫర్నిచరులను
अम्मुतामु ।

మా వద్ద వస్తువుల ధరలు కూడా చాలా
తక్కువగా ఉంటాయి.

మా వద్ద వస్తువుల ధరలు కూడా చాలా
तक्कुवगा उंटाइ ।

ఇవి చాలా ఎక్కువనుకుంటాను.

ఇవి చాలా ఎక్కువనుకుంటాను.

మీరు తక్కువ ధరలకు సరఫరా చేయ
లేరా?

మీరు తక్కువ ధరలకు సరఫరా
चेयलेरा ?

మీకు ఎటువంటి వస్తువులు కావాలి?

మీకు ఎటువంటి వస్తువులు కావాలి?

ముందుగా ధరలు తెలిపితే తరువాత
మిగిలిన విషయాలు మాట్లాడుకుందాం.

ముందుగా ధరలు తెలిపితే తరువాత
मिगिनिल विषयालु माट्लाडुकुंदां ।

హమే బెర్ కుచ్ స్టేషనరీ ఛీజేం చాహియే.
हमे और कुच स्वेशनरी छीजें चाहिये ।

యే లీజియే, హమారా కేటలాగ్.
ये लीजिये हमारा केटलाग ।

హమ్ హర్ తరఫ్ కే ఫర్నిచర్ బేచ్ఠే హై.
हम हर तरफ के फर्नीचर बेचते हैं ।

హమే హర్ తరఫ్ కే ఫర్నిచర్ బేచ్ఠే హై.
हम हर तरफ के फर्नीचर बेचते हैं ।

హమారే పాస్ సామాన్ కే ఖరీదేం
బొహాత్ కమ్ హోతే హై.

హమారే పాస్ సామాన్ కే ఖరీదేం బోహోత
कम होते है ।

మేరే ఖయాల్ సే యేతో బొహాత్ జ్యాదా
హై.

మేరే ఖయాల్ సే యేతో బోహోత జ్యాదా హై ।

క్యా ఆప్ కమ్ మూల్యమే నహీ దే సకతే
హై?

క్యా ఆప్ కమ్ మూల్యమే నహీ దే సకతే
हैं ?

ఆప్కో కిస్ తరఫ్ కీ సామానే చాహియే?

ఆప్కో కిస్ తరఫ్ కీ సామానే చాహియే?
आपको किस तरफ की सामाने
चाहिये ?

సహోలే మూల్యోం కో బతాయియే. ఉన్కే
బాద్ సోరీ బాత్చీత్ కరేంగే.

సహోలే మూల్యోం కో బతాయియే. ఉన్కే
पहले मूल्यों को बताइये । उसके बाद
सारी बातचीत करेंगे ।

మీరు మా వద్ద నుండి వస్తువులను
తీసుకుంటే మీ డబ్బు ఆదా అవుతుంది.
మీరు మా వద్దనుండి వస్తువులను
తీసుకుంటే మీ డబ్బు ఆదా అవుతుంది।
నేను మీకు కొన్ని వస్తువులకు ఆర్డరు
ఇస్తాను.

నేను మీకు కొన్ని వస్తువులకు ఆర్డరు
ఇస్తాను।

ఫర్నిచరు కాకుండా ఇంకా మీ వద్ద ఏం
దొరుకుతాయి.

ఫర్నిచరు కాకుండా ఇంకా మీ వద్ద ఏం
దొరుకుతాయి।

మా వద్ద స్టేషనరీ సామానులు, ఫ్యాన్సీ
ఐటమ్లు దొరుకుతాయి.

మా వద్ద స్టేషనరీ సామానులు, ఫ్యాన్సీ
ఐటమ్లు దొరుకుతాయి।

అయితే నాకు కొత్త మోడల్ పెన్నులు
చూపించండి.

అయితే నాకు కొత్త మోడల్ పెన్నులు
చూపించండి।

ఇంకా ఏమైనా చూపించమంటారా?
ఇంకా ఏమైనా చూపించమంటారా?

పిల్లలకు ఆటవస్తువులు కావాలి.

పిల్లలకు ఆటవస్తువులు కావాలి।

ఈ పెన్నులు చూడండి.

ఈ పెన్నులు చూడండి।

ఆప్ హమారే పాస్ సామాన్ ఖరీదేంగే
తో ఆప్ కే పైసే కీ బచత్ హోగీ.

ఆప్ హమారే పాస్ సామాన్ ఖరీదేంగే తో
తో ఆప్ కే పైసే కీ బచత్ హోగీ।

మైం ఆప్ కో కుచ్ సామాన్ కా ఆర్డర్ దే
సక్తా హూం.

మైం ఆప్ కో కుచ్ సామాన్ కా ఆర్డర్
దే సక్తా హూం।

ఫర్నిచర్ కే సివా ఆప్ కే పాస్ బర్ క్యా
మిల్ సక్తే హైం.

ఫర్నిచర్ కే సివా ఆప్ కే పాస్ బర్ క్యా
మిల్ సక్తే హైం।

హమారే పాస్ సబ్ స్టేషనరీ సామాన్,
ఫ్యాన్సీ ఐటమ్స్, మిల్ సక్తే హైం.

హమారే పాస్ సబ్ స్టేషనరీ సామాన్,
ఫ్యాన్సీ ఐటమ్స్, మిల్ సక్తే హైం।

తో ముయే నయే మోడల్ కే పెన్ కో
దిఖాయే.

తో ముయే నయే మోడల్ కే పెన్ కో
దిఖాయే।

బర్ కుచ్ చాహిఎ.

బర్ కుచ్ చాహిఎ।

బచ్చో కో కుచ్ ఖిలోనా చాహియే.

బచ్చో కో కుచ్ ఖిలోనా చాహియే।

ఇస్ కలమోం కో దేఖియే.

ఇస్ కలమోం కో దేఖియే।

దీని ఖరీదు ఎంత?

దీని ఖరీదు ఎంత?

ఎక్కువ ఏమీ కాదు. కేవలం 30 రూ.

ఎక్కువ ఏమీ కాదు. కేవలం 30 రూ.

ఇది చాలా ఎక్కువ. వేరే ధర చెప్పండి.

ఇది చాలా ఎక్కువ. వేరే ధర చెప్పండి।

గడియారాలు చూపండి.

గడియారాల చూపండి।

ఈ వాచీలు చాలా తక్కువ ధరవి.

ఇ వాచీలు చాలా తక్కువ ధరవి।

మా కంపెనీ నాణ్యమైన వస్తువులకు

పేరు పొందింది.

మా కంపెనీ నాణ్యమైన వస్తువులకు

పేరు పొందింది।

మీకు ఈ వాచీ మీద ఉచిత బహుమతి

కూడా లభిస్తుంది.

మీకు ఈ వాచీ మీద ఉచిత బహుమతి

కూడా లభిస్తుంది।

దీని మీద ఎంత డిస్కౌంట్ ఇవ్వగలరు.

దీని మీద ఎంత డిస్కౌంట్ ఇవ్వగలరు।

ఇస్కా మూల్య కిత్నా హై.

ఇస్కా మూల్య కిత్నా హై?

జ్యూడా సహీఁ. కేవల్ తీస్ రుపయే.

జ్యూడా సహీఁ. కేవల్ తీస్ రుపయే।

యేతో బొహాత్ జ్యూడా. ఔర్ అలగ్ తే

మూల్య్ బతాయియే.

యేతో బొహాత్ జ్యూడా. ఔర్ అలగ్ తే

మూల్య్ బతాయియే।

ఘడియాఁ దిఖాయియే.

ఘడియాఁ దిఖాయియే।

యే ఘడియాఁ దిఖాయియే।

యే ఘడియాఁ దిఖాయియే।

యే ఘడియాఁ దిఖాయియే।

యే ఘడియాఁ దిఖాయియే।

యే ఘడియాఁ దిఖాయియే।

యే ఘడియాఁ దిఖాయియే।

యే ఘడియాఁ దిఖాయియే।

యే ఘడియాఁ దిఖాయియే।

యే ఘడియాఁ దిఖాయియే।

యే ఘడియాఁ దిఖాయియే।

యే ఘడియాఁ దిఖాయియే।

యే ఘడియాఁ దిఖాయియే।

యే ఘడియాఁ దిఖాయియే।

యే ఘడియాఁ దిఖాయియే।

యే ఘడియాఁ దిఖాయియే।

ఈ రేడియో ధర ఎంత?

ఓ రేడియో ధర ఎంత?

వాచీకి గ్యారంటీ కార్డు ఇదుగోండి.

వాచీకి గ్యారంటీ కార్డు ఇదుగోండి ।

మీరు మళ్ళీ మళ్ళీ మా దుకాణానికి

రావాలని కోరుకుంటున్నాము.

మీరు మళ్ళీ మళ్ళీ మా దుకాణానికి

రావాలని కోరుకుంటున్నాము ।

ఇది బాగా పనిచేసే మిక్సరేనా?

ఇది బాగా పనిచేసే మిక్సరేనా ?

ఈ రోజుల్లో అన్నింటి ధరలు ఆకాశాన్ని

తాకుతున్నాయి.

ఓ రోజుల్లో అన్నింటి ధరలు ఆకాశాన్ని

తాకుతున్నాయి ।

దీని పనితనం పరిశీలించండి.

దీని పనితనం పరిశీలించండి ।

మీరు మా ఏజంటును కలవవచ్చును.

మీరు మా ఏజెంట్ను కలవవచ్చును ।

ఇంకా మీకు ఏం కావాలి?

ఇంకా మీకు ఏం కావాలి ?

మీ మేనేజర్ గారు ఎప్పుడు వస్తారు?

మీ మేనేజర్ గారు ఎప్పుడు వస్తారు ?

వచ్చేస్తూ ఉంటారు.

వచ్చేస్తూ ఉంటారు ।

ఇస్ రేడియో కా మూల్వ్ క్యా హై?

ఇస్ రేడియో కా మూల్వ్ క్యా హై ?

యహ రహీఁ ఘడీకీ గారంటీ.

యహ రహీఁ ఘడీకీ గారంటీ ।

ఆప్ హమేషా హమారా దుకాణ్ కో అనా

హమ్ చాహతే హైఁ.

ఆప్ హమేషా హమారా దుకాణానికి

రావాలని కోరుకుంటున్నాము ।

క్యా యే అచ్చా కామ్ దేనే వాలా మిక్సర్

హై ?

క్యా యే అచ్చా కామ్ దేనే వాలా మిక్సర్

హై ?

ఆణ్కల్ మూల్వ్ అంబర్ ఛూ రహే

హైఁ.

ఆజకల మూల్వ్ అంబర్ ఛూ రహే హై ।

ఇస్కా కామ్కాజ్ దేఖియే.

ఇస్కా కామ్కాజ్ దేఖియే ।

ఆప్ హమారే ఏజెంట్ కో మిల్ సక్తే

హైఁ.

ఆప్ హమారే ఏజెంట్ కో మిల్ సక్తే

హైఁ ।

బర్ ఆప్కో క్యా చాహియే.

బర్ ఆప్కో క్యా చాహియే ?

ఆప్కే మేనేజర్ సాబ్ కబ్ ఆయేంగే.

ఆప్కే మేనేజర్ సాబ్ కబ్ ఆయేంగే ?

బస్, ఆతే హి హోంగే.

బస్, ఆతే హి హోంగే ।

ఈ రేడియోను చూడండి. ధర చాలా తక్కువ.

ई रेडियोनु चूडंडि। धर चाला तक्कुव।
ఇది చాలా పెద్దగా ఉంది. చిన్నది చూపండి.
इदि चाला पेद्दगा उंदि। चिन्नदि
चूपंडि।

ఇది చూడండి. టూ ఇన్ వన్ టేప్ రికార్డర్.

इदि चूडंडि। टू इन वन टेप रिकार्डर।
ఇందులో రేడియో కూడా వినవచ్చును.
इंदुलो रेडियो कूडा विनवच्चुनु।
దీని ఉపయోగంతో పోలిస్తే ధర చాలా తక్కువ.

दीनि उपयोगंतो पोलिस्ते धर चाला तक्कुव।

నేను దీనిని ప్యాక్ చేయనా?
नेनु दीनिनि प्याक चेंयना?

కొద్దసేపు ఆగండి, నేను మరికొన్ని టీసుకోవాలి.

कोदिदसेपु आगंडि, नेनु मरिक्कोनि तीसुकोवालि।

ఈ టై ఇవ్వండి.

ई टै इव्वंडि।

ఇప్పుడు అన్ని సామానులను ప్యాక్ చేయండి.

इप्पुडु अन्नि सामानुलनु प्याक చేయंडि।

ఇన్ రేడియో కో దేఖియే బొహాత్ సుస్త్ హై.

इस रेजियो को देखिये बोहोत सुस्त है।
యే తో బడా హై. చోటే దిఖాయియే.
ये तो बडा है। छोटे दिखाइये।

యే దేఖియే టూ ఇన్ వన్ టేప్ రికార్డర్.

ये देखिये टू इन वन टेप रिकार्डर।

ఇన్ మేం రేడియోఖీ సున్ సక్తే హైం.
इस में रेडियो भी सुन सकते हैं।

ఇన్కే ఉపయోగ్ సే దేఖేం తో ఇన్కీ మూల్య్ బొహాత్ కమ్ హై.

इसके उपयोग से देखें इसकी मूल्य बोहोत कम हैं।

క్యా మైం ఇన్ కో ప్యాక్ కరూం?

क्या मैं इस को प्याक करूं?

ఘోడే సమయ్ కే లియే రుకియే. ముయ్ ఔర్ కుచ్ లేనా హై.

थोडे समय के लिये रुकिये। मुझे और कुछ लेना है।

ఇన్ టై కో దీజియే.

इस टै को दीजिये।

అబ్ సారా ఛీజ్ం కో ప్యాక్ కీజియే!

अब सारा छीजों को प्याक कीजिये।

పనివానితో సంభాషణ नौकर से संभाषण

నాకు అన్నం వడ్డించు.

నాకు ఆన్న్ వడ్డించు

నాకు ఒక గ్లాసుడు నీళ్ళు తీసుకురా.

నాకు ఒక గ్లాసుడు నీళ్ళు తీసుకురా.

తపాలా ఆఫీసుకు వెళ్ళి ఈ ఉత్తరాలు పోస్ట్ చేసిరా.

తపాలా ఆఫీసుకు వెళ్ళి ఈ ఉత్తరాలు పోస్ట్ చేసిరా.
తపాలా ఆఫీసుకు వెళ్ళి ఈ ఉత్తరాలు పోస్ట్ చేసిరా.
పోస్ట్ చేసిరా ।

నా బట్టలు ఉతికావా?

నా బట్టలు ఉతికావా?

బండిలు ఎత్తు.

బండిలు ఎత్తు.

వెళ్ళి పిల్ల (బిడ్డ) ఎందుకు ఏడుస్తుందో చూడు.

వెళ్ళి పిల్ల (బిడ్డ) ఎందుకు ఏడుస్తుందో చూడు.

ఎడ్రుస్తుందో చూడు ।

నాకు ఒక పెన్సిలు, కాగితం ఇవ్వు.

నాకు ఒక పెన్సిలు, కాగితం ఇవ్వు ।

వెళ్ళి కాసేపు విశ్రాంతి తీసుకో.

వెళ్ళి కాసేపు విశ్రాంతి తీసుకో ।

బజారు నుంచి కూరగాయలు తీసుకురా.

బజారు నుంచి కూరగాయలు తీసుకురా ।

నన్ను ఐదుగంటలకు నిద్రలేపు.

నన్ను ఐదుగంటలకు నిద్రలేపు ।

లాండ్రీ నుంచి నా బట్టలు వచ్చాయా?

లాండ్రీ నుంచి నా బట్టలు వచ్చాయా?

మేరా ఖానా లగావో.

మేరా ఖానా లగావో ।

మేరే లిఎ ఏక్ గిలాస్ పానీ లాఓ.

మేరే లిఎ ఏక్ గిలాస్ పానీ లాఓ ।

డాక్ ఘర్ జా ఓ ఔర్ వే పత్ర్ దాల్ ఆఓ.

డాక్ ఘర్ జా ఓ ఔర్ వే పత్ర్ దాల్ ఆఓ ।
డాక్ ఘర్ జా ఓ ఔర్ వే పత్ర్ దాల్ ఆఓ ।
డాక్ ఘర్ జా ఓ ఔర్ వే పత్ర్ దాల్ ఆఓ ।

క్యా తుమ్నే మేరే కప్డే ధోఏ హైఁ?

క్యా తుమ్నే మేరే కప్డే ధోఏ హైఁ ?

బండిల్ ఉఠాఓ.

బండిల్ ఉఠాఓ ।

జాఓ ఔర్ దేఖో కి బచ్చా కోయ్ రో రహా హై.

జాఓ ఔర్ దేఖో కి బచ్చా కోయ్ రో రహా హై ।

ముయ్ఘే ఏక్ పెన్సిల్ ఔర్ కాగజ్ దో.

ముయ్ఘే ఏక్ పెన్సిల్ ఔర్ కాగజ్ దో ।

జాఓ ఔర్ ధోదా అరామ్ కరో.

జాఓ ఔర్ ధోదా అరామ్ కరో ।

బాజార్ సే కుచ్ సబ్జియాఁ లే ఆఓ.

బాజార్ సే కుచ్ సబ్జియాఁ లే ఆఓ ।
బాజార్ సే కుచ్ సబ్జియాఁ లే ఆఓ ।
బాజార్ సే కుచ్ సబ్జియాఁ లే ఆఓ ।

ముయ్ఘే పాఁచ్ బజే జగా దేనా.

ముయ్ఘే పాఁచ్ బజే జగా దేనా ।

క్యా మేరే కప్డే లాండ్రీ సే వాపస్ ఆగవ హైఁ?

క్యా మేరే కప్డే లాండ్రీ సే వాపస్ ఆగవ హైఁ ?
క్యా మేరే కప్డే లాండ్రీ సే వాపస్ ఆగవ హైఁ ?
క్యా మేరే కప్డే లాండ్రీ సే వాపస్ ఆగవ హైఁ ?

నా కోసం ఒక కప్పు టీ తయారుచెయ్యి. మేరే లిఎ ఏక్ ప్యాలా చాయ్ బనా దీజిఎ.
నాకోసం ఆంక కప్పు టీ తయారు చెయ్యి. మేరే లియె ఏక్ ప్యాలా చాయ్ బనా దీజిఎ।

భోజనం సిద్ధమయ్యిందా?

క్యా భోజన్ తైయార్ హై?

భోజనం సిద్ధమయ్యిందా?

క్యా భోజన్ తైయార్ హై?

నా బూట్లకు పాలిష్ చెయ్యి.

మేరే జూత్ ఓ పర్ పాలిష్ కర్ దో.

నా బూట్లకు పాలిష్ చెయ్యి।

మేరే జూత్ ఓ పర్ పాలిష్ కర్ దో।

నువ్వు గదిని చీపురుతో తుడిచావా?

క్యా తుమ్ నే కమరే కీ రూడ్ పోంఛ్ కర్ దీ హై?

నువ్వు గదిని చీపురుతో తుడిచావా ?

క్యా తుమ్ నే కమరే కీ రూడ్ పోంఛ్ కర్ దీ హై ?

ఇవాల్ని పేపరు ఎక్కడ వుంది?

ఆజ్ కా అఖ్బార్ కాహాం హై?

ఇవాల్ని పేపరు ఎక్కడ వుంది ?

ఆజ్ కా అఖ్బార్ కాహాం హై ?

దగ్గరలో పోస్టాఫీసు ఏమయినా వుందా?

క్యా నజ్దీక్ మేం కోఈ డాక్ఖానా హై?

దగ్గరలో పోస్టాఫీసు ఏమయినా వుందా ?

క్యా నజ్దీక్ మేం కోఈ డాక్ఖానా హై ?

నాకు కొన్ని సిగరెట్లు తీసుకురా.

మేరే లిఎ కుచ్ సిగరెట్ లాఓ.

నాకు కొన్ని సిగరెట్లు తీసుకురా।

మేరే లియె కుచ్ సిగరెట్ లాఓ

అతను గనుక వస్తే ఉండమని చెప్పు.

అగర్ వహ్ ఆఎ తో ఉన్సే ప్రతీక్షా కర్నే కో కహో.

అతను గనుక వస్తే ఉండమని చెప్పు।

అగర్ వహ్ ఆఎ తో ఉన్సే ప్రతీక్షా కర్నే కో కహో।

అతిథులను లోపలికి తీసుకురా.

మెహమానోం కో అందర్ లాఓ.

అతిథులను లోపలికి తీసుకురా।

మెహమానోం కో అందర్ లాఓ।

నాకు ఒక టాక్సీ తీసుకురా.

మేరే లిఎ ఏక్ టాక్సీ లాఓ.

నాకు ఒక టాక్సీ తీసుకురా।

మేరే లియె ఏక్ టాక్సీ లాఓ।

అయ్యగారూ, ఎక్కడికి వెళ్ళాలండి?

శ్రీమాన్, కహాం కే లిఎ?

అయ్యగారూ, ఎక్కడికి వెళ్ళాలండి ?

శ్రీమాన్, కహాం కే లియె ?

నేను స్టేషనుకు వెళ్ళాలి.

ముయ్ సైశన్ జానా హై.

నేను స్టేషనుకు వెళ్ళాలి।

ముయ్ సైశన్ జానా హై।

టాక్సీ వచ్చేసింది.

टाक्सी वच्चेसिंदि ।

నా సామానులను టాక్సీలో పెట్టు.

ना सामानुलनु टाक्सीलो पेट्टु ।

మీరు ఎప్పుడు తిరిగి వస్తారు?

मीरु एप्पुडु तिरिगि वस्तारु ?

రెండు వారాల్లో.

रौंडु वाराल्लो ।

నా కోసం ఎవరయినా వచ్చారా?

ना कोसं एवरयिना वच्चारा ?

నువ్వు నా బట్టలు ఇస్తే చేసావా?

नुव्हु ना बट्टलु इस्त्री चेसावा ?

నాకు తువ్వాలు ఇవ్వు.

नाकु तुव्वालु इव्हु ।

ఈ సంచినీ కారులో పెట్టు.

ई संचिनि कारुलो पेट्टు ।

పాలు వెచ్చబెట్టు.

पालु वेच्चबेट्टु ।

ఆహారాన్ని ఫ్రిజ్లో పెట్టు.

आहारान्नि फ्रिड्ज लो पेट्टు ।

ఇవ్వాళ నువ్వు శలవు తీసుకోవచ్చు.

इव्वाळ नुव्हु शलवु तीसुकोवच्हु ।

రేపు వేళకు రా.

रेपु वेळकु रा ।

టేక్సీ ఆగఈ హై.

टेक्सी आगई है ।

మేరా సామాన్ టేక్సీ మేం రఫ్ దో.

मेरा सामान टेक्सी में रख दो ।

ఆప్ వాపస్ కబ్ ఆవంగే?

आप वापस कब आयेंगे ?

దో హఫ్తోం మేం.

दो हफ्तों में ।

క్యా కోఈ ముమ్సే మీల్నే ఆయా థా?

क्या कोई मुझसे मिलने आया था ?

క్యా తుమ్సే మేరే కవేదే ఇస్తే కర్ దివి

హై?

क्या तुमने मेरे कपडे इस्त्री कर

दिए है ?

ముమ్మే తాలియా దో.

मुझे तौलिया दो ।

ఇస్ బేగ్ కో కార్ మేం రఫ్ దో.

इस बेग को कार में रख दो ।

దూద్ గర్మో కరో.

दूध गर्म करो ।

భోజన్ కో ఫ్రిజ్ మేం రఫ్ దో.

भोजन को फ्रिज में रख दो ।

తుమ్ ఆజ్ కీ ఛట్టీ లేకర్ సక్తే హా.

तुम आज की छुट्टी लेकर सकते

हो ।

కల్ సమయ్ పర్ ఆనా.

कल समय पर आना ।

బంధువుతో సంభాషణ బండ్ల సే సంభాషణ

ప్రయాణం ఎలా సాగింది ?

ప్రయాణం ఎలా సాగింది / జరిగింది ?

ప్రయాణం చాలా సుఖంగా వుంది.

ప్రయాణం చాలా సుఖంగా వుంది

రైలులో రద్దీగా ఉందా?

రైలు లో రద్దీగా ఉందా ?

రద్దీగానే ఉంది కాని, నేను నా సీటు

రిజర్వేషన్ చేయించుకున్నాను.

రద్దీగానే ఉంది కాని, నేను నా

సీటు రిజర్వేషన్ చేయించుకున్నాను !

అయినా అంత దూర ప్రయాణం వల్ల

అలసిపోయి ఉంటారు.

అయినా అంత దూర ప్రయాణం వల్ల

అలసిపోయి ఉంటారు ।

అ, కొంచెంగా .

అ, కొంచెంగా .

వేడి నీళ్ళతో స్నానం చేస్తే బడలిక

తీరుతుంది.

వెడి నీళ్ళతో స్నానం చేస్తే బడలిక

తీరుతుంది ।

చాలా మంచి ఆలోచన.

చాలా మంచి ఆలోచన ।

మీరు ఏం ఫలహారం తీసుకుంటారు?

మీరు ఏ ఫలహారం తీసుకుంటారు ?

సఫర్ కైసా రహా?

సఫర్ కైసా రహా ?

సఫర్ కాఫీ ఖుశ్ నుమా రహా.

సఫర్ కాఫీ ఖుశ్ నుమా రహా ।

క్యా ట్రేన్ మేం బీడ్ డీ ?

క్యా ట్రేన్ మేం బీడ్ డీ ?

బీడ్ తో డీ, కింతు మైం నే అప్ నా స్టాన్

సురక్షిత కర్ వా లియా థా.

బీడ్ తో డీ, కింతు మైం నే అప్ నా

స్థాన సురక్షిత కర్ వా లియా థా ।

ఫిర్ బీ ఇత్నే లంబే సఫర్ కే బాద్ థకాన్

తో మహా సూస్ కర్ హీ రహే హెలాగే.

ఫిర్ బీ ఇత్నే లంబే సఫర్ కే బాద్

థకాన్ తో మహా సూస్ కర్ హీ రహే హెలాగే ।

హా, థోడీ సీ.

హా, థోడీ సీ ।

గర్మ్ పానీ సే స్నాన్ కర్ నే సే థకాన్ దూర్

హోగీ.

గర్మ్ పానీ సే స్నాన్ కర్ నే సే థకాన్

దూర్ హోగీ ।

బహుత్ అచ్చా విచార్ హై.

బహుత్ అచ్చా విచార్ హై ।

నాష్టే మేం తుమ్ క్యా లేనా చాహోగే ?

నాష్టే మేం తుమ్ క్యా లేనా చాహోగే ?

టోస్ట్, కాఫీ చాలు.

టోస్ట్, కాఫీ చాలు ।

మొహమాట పడకండి మీజల్లే అనుకోండి

మోహమాట పడకండి మీ ఇల్లె అనుకోండి ।

ధన్యవాదాలు, మొహమాటం లేదులెండి.

ధన్యవాదాలు, మోహమాటం లేదులెండి ।

ఇవ్వాళ మీ కార్యక్రమం ఏమిటి?

ఇవ్వాళ మీ కార్యక్రమం ఏమిటి ?

నేను కొంతమంది ప్రభుత్వ అధికారులను

కలుసుకోవాలి.

నేను కౌంటమంది ప్రభుత్వ అధికారులను

కలుసుకోవాలి ।

రండి, భోజనం చేద్దాం.

రండి, భోజనం చేద్దాం ।

మీరు అనవసరంగా శ్రమ పడ్డారు

పెద్ద విందు ఏర్పాటు చేసారు.

మీరు అనవసరంగా శ్రమ పడ్డారు

పెద్ద విందు ఏర్పాటు చేసారు ।

అదే కాదులెండి, ఇది మాకు సుతోషు.

అదే కాదులెండి, ఇది మాకు సుతోషం ।

టోస్ట్ ఔర్ కాఫీ రీక్ రహేగీ.

టోస్ట్ ఔర్ కాఫీ రీక్ రహేగీ ।

సబ్ కుచ్ అప్ నే ఫుర్ సా హీ సమ్యో.

సబ్ కుచ్ అప్ నే ఫుర్ సా హీ సమ్యో ।

ధన్యవాద్, మైక్ ఫుర్ సా హీ మహాసూస్

కర్ రహా హూఁ.

ధన్యవాద్, మే ఘర్ సా హీ మహాసూస్

కర్ రహా హూఁ ।

అజ్జే కా ఆప్ కా క్యా కార్యక్రమ్ హై?

అజ్జే కా ఆప్ కా క్యా కార్యక్రమ్ హై ?

ముయ్యో కుచ్ సర్కారీ అఫ్ఫైర్స్ కే యహూఁ

జానా హైఁ.

ముయ్యో కుచ్ సర్కారీ అఫ్ఫైర్స్ కే యహూఁ

జానా హైఁ ।

చలిఎ, ఖానా ఖాలేం.

చలిఎ, ఖానా ఖాలేం ।

ఆప్ నే తో బడా కష్ట కియా-యహ తో

ఫూరీ దావత్ దీ హైఁ.

ఆప్ నే తో బడా కష్ట కియా-యహ తో

ఫూరీ దావత్ దీ హైఁ ।

బిల్కుల్ నహీఁ, యహ తో మేరే లిఎ

ఖుషీ కీ బాత్ హైఁ.

బిల్కుల్ నహీఁ, యహ తో మేరే లిఎ

ఖుషీ కీ బాత్ హైఁ ।

క్రియేటివ్ హిందీ స్పీకింగ్ కోర్స్

By : N. Rajesh Rakhde, G. Kanaka Durga

మన దేశ భాష హిందీ, మన ప్రాంతీయ భాషలతో పాటు హిందీ కూడా నేర్చుకోవడం ఎంతో అవసరం.

ఉద్యోగ, వ్యాపారాల్లో మన రాష్ట్రమే కాకుండా, పొరుగు రాష్ట్రాలకు వెళ్ళాల్సి వచ్చినప్పుడు మన దేశంలో చాలా మందికి వచ్చేది హిందీ భాష. హిందీ భాష తెలిసిన వారు వెళ్ళిన పనులు సులువుగా ముగించుకు రాగలుగుతారు.

తెలుగు చదవటం, వ్రాయడం వస్తే చాలు హిందీ భాషను సులువుగా నేర్చుకోవచ్చు. అందుకు కావలసిన ఎన్నో అంశాలను ఒక నూతన పంథాల్లో రూపొందించ బడిన కోర్స్ ఈ పుస్తకం.

ఇందులో అంశాలను ఒకదాని తర్వాత ఒకటి బాగా అర్థం చేసుకుంటూ ప్రాక్టీస్ చేస్తూ మీరు చక్కగా హిందీ భాష మాట్లాడగలరని ఆశిస్తున్నాం.

- పబ్లిషర్స్.

మద్రాబుక్స్

లెటరు రోడ్,

విజయవాడ - 520 002.